

**ევროპული კონვენცია ადამიანებით უკანონო
ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ**

გარშავა, 16.05.2005

პრეამბულა

ევროპის საბჭოს წევრი სახელმწიფოები და წინამდებარე კონვენციის სხვა ხელმძღვანელები სახელმწიფოები,

მიიჩნევენ რა, რომ ევროპის საბჭოს მიზანია თავის წევრებს შორის უფრო მყარი ერთიანობის მიღწევა;

მიიჩნევენ რა, რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა წარმოადგენს ადამიანის უფლებათა დარღვევას და ადამიანის ღირსებისა და პიროვნების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულს;

მიიჩნევენ რა, რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას შესაძლოა შედეგად მოჰყვეს ამ ვაჭრობის მსხვერპლთა მონურ მდგომარეობამდე მიყვანა;

მიიჩნევენ რა, რომ მსხვერპლთა უფლებების პატივისცემა, მსხვერპლთა დაცვა და ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლა უნდა წარმოადგენდეს უპირატესი მნიშვნელობის მქონე მიზანს;

მიიჩნევენ რა, რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ მიმართული ყველა ღონისძიება ან ინიციატივა უნდა ემყარებოდეს არა-დისკრიმინაციულობისა და გენდერული თანასწორობის პრინციპებს და ასევე ითვალისწინებდეს ბავშვთა უფლებებს;

ითვალისწინებენ რა მინისტრთა კომიტეტის 112-ე (2003 წლის 14-15 მაისს) და 114-ე (2004 წლის 12-13 მაისი) სხდომებზე წევრ სახელმწიფოთა საგარეო საქმეთა მინისტრების მიერ მიღებულ დეკლარაციებს, რომლებიც ევროპის საბჭოს მოუწოდებს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ გაძლიერებული ბრძოლისაკენ;

ითვალისწინებენ რა ადამიანის უფლებებისა და ძირითადი თავისუფლებების დაცვის შესახებ კონვენციას (1950) და მის ოქმებს;

ითვალისწინებენ რა მინისტრთა კომიტეტის შემდეგ რეკომენდაციებს ევროპის საბჭოს წევრი სახელმწიფოების მიმართ: რეკომენდაცია No. R (91) 11 ბავშვებისა და მოზარდების სექსუალური ექსპლუატაციის, პორნოგრაფიისა და პროსტიტუციის და ბავშვებითა და მოზარდებით უკანონო ვაჭრობის შესახებ; რეკომენდაცია No. R (97) 13 მსხვერპლთა დაშინებისა და დაცვის უფლებით სარგებლობის შესახებ; რეკომენდაცია No. R (2000) 11 სექსუალური ექსპლუატაციის მიზნით ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ და რეკომენდაცია Rec (2001) 16 სექსუალური ექსპლუატაციისაგან ბავშვთა დაცვის შესახებ; რეკომენდაცია Rec (2002) 5 ძალადობისაგან ქალთა დაცვის შესახებ;

ითვალისწინებენ რა ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის შემდეგ რეკომენდაციებს: რეკომენდაცია 1325 (1997) ევროპის საბჭოს წევრ სახელმწიფოებში ქალებით უკანონო ვაჭრობისა და იძულებითი პროსტიტუციის შესახებ; რეკომენდაცია 1450 (2000) ევროპაში ქალთა წინააღმდეგ მიმართული ძალადობის შესახებ; რეკომენდაცია 1545 (2002) ქალებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ მიმართული კამპანიის შესახებ; რეკომენდაცია 1610 (2003) ქალებით უკანონო ვაჭრობასთან და პროსტიტუციასთან დაკავშირებული მიგრაციის შესახებ; რეკომენდაცია 1611 (2003) ევროპაში ადამიანის ორგანოებით უკანონო ვაჭრობის შესახებ; რეკომენდაცია 1663 (2004) მონობა ქვეყნის შიგნით: კატორღული შრომა, მოძველეთა სამსახური და პატარძლების გამოძახება ფოსტით;

ითვალისწინებენ რა ევროკავშირის საბჭოს 2002 წლის 19 ივლისის ჩარჩო გადაწყვეტილებას ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ, ევროკავშირის საბჭოს 2001 წლის 15 მარტის ჩარჩო გადაწყვეტილებას სისხლის სამართლის პროცესში მსჯევრბლთა სტატუსის შესახებ და ევროკავშირის საბჭოს 2004 წლის 29 აპრილის დირექტივას მესამე ქვეყნის იმ მოქალაქეებისთვის გაცემული ცხოვრების ნებართვების შესახებ, რომლებიც წარმოადგენენ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსჯევრბლთ ან რომლებიც ჩართულ იყვნენ უკანონო მიგრაციის ხელშეწყობის მიზნით განხორციელებულ ოპერაციებში და რომლებიც თანამშრომლობენ კომპეტენტურ ორგანოებთან;

მხედველობაში იღებენ რა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კონვენციას ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის შესახებ და მის ოქმს ადამიანებით, განსაკუთრებით ქალებითა და ბავშვებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციის, აღკვეთისა და სასჯელთა დადგენის შესახებ, რომელიც მიზნად ისახავს ამ ორგანიზაციის მიერ დადგენილი დაცვის სტანდარტების გაუმჯობესებას;

მხედველობაში იღებენ რა სხვა საერთაშორისო საკანონმდებლო აქტებს, რომლებიც გამოიყენება ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლაში;

მხედველობაში იღებენ რა ყოვლისმომცველი საერთაშორისო საკანონმდებლო აქტის შემუშავების აუცილებლობას, რომლის მიზანია ტრეფიკინგის მსჯევრბლთა უფლებების დაცვა და მონიტორინგის სპეციალური მექანიზმის შემუშავება,

შეთანხმდნენ შემდეგ ზე:

თავი I - მიზნები, მოქმედების ფარგლები, არა-დისკრიმინაციულობის პრინციპი და განსაზღვრებები

მუხლი 1 - კონვენციის მიზნები

1. წინამდებარე კონვენციის მიზნებია:
 - ა. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენცია და მის წინააღმდეგ ბრძოლა, რომლის დროსაც უზრუნველყოფილ უნდა იქნეს გენდერული თანასწორობა;
 - ბ. ტრეფიკინგის მსჯევრბლთა უფლებების დაცვა, მსჯევრბლთა და მოწმეთა დაცვისა და დახმარების ყოვლისმომცველი სისტემის შექმნა, რომელშიც უზრუნველყოფილ უნდა იქნეს გენდერული თანასწორობა და ასევე ეფექტური გამოძიებისა და სამართალდევნის ჩატარების უზრუნველყოფა;
 - გ. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის სფეროში საერთაშორისო თანამშრომლობის ხელშეწყობა.
2. მხარეთა მიერ ამ კონვენციის დებულებათა ეფექტურად განხორციელების მიზნით, კონვენციის საფუძველზე იქმნება მონიტორინგის სპეციალური მექანიზმი.

მუხლი 2 - მოქმედების ფარგლები

წინამდებარე კონვენცია ვრცელდება ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის ყველა ფორმაზე, იმისდა მიუხედავად ის მხოლოდ ერთი სახელმწიფოს ფარგლებში ხორციელდება თუ გააჩნია ტრანსნაციონალური ხასიათი, და არის თუ არა ის დაკავშირებული ორგანიზებულ დანაშაულთან.

მუხლი 3 - არადისკრიმინაციულობის პრინციპი

მხარეები წინამდებარე კონვენციის დებულებებს, კერძოდ მსხვერპლთა უფლებების დაცვისა და ხელშეწყობისაკენ მიმართულ ზომებს განახორციელებენ ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე, რომელიც ემყარება რასობრივ კუთვნილებას, სქესს, კანის ფერს, ენას, რელიგიურ მრწამსს, პოლიტიკურ ან სხვა შესხედულებებს, ეროვნულ ან სოციალურ წარმოშობას, ეროვნული უმცირესობის წევრობას, საკუთრებას, დაბადებას ან სხვა სტატუსს.

მუხლი 4 - განსაზღვრებები

წინამდებარე კონვენციის მიზნებისთვის:

- (ა) „ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა“ ნიშნავს ექსპლუატაციის მიზნით პირთა სამუშაოზე აყვანას, ტრანსპორტირებას, გადაცემას, თავშესაფრის მიცემას ან მიღებას, მუქარის ან ძალის ან იძულების სხვა ფორმის გამოყენების, ან თაღლითობის, ან მოტყუების, ან ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების, ან უმწეო მდგომარეობით სარგებლობის ან საზღაურის ან სარგებლის მიცემის ან მიღების გზით, რომლის მიზანია იმ პირის თანხმობის მიღება, რომელიც ახორციელებს კონტროლს სხვა პირზე. ექსპლუატაცია, ყველაზე შეზღუდული განმარტებით, გულისხმობს სხვა პირთა ექსპლუატაციას პროსტიტუციის მიზნით ან სექსუალური ექსპლუატაციის სხვა ფორმებს, იძულებით შრომას ან მომსახურებას, მონურ ან სხვა მსგავს მდგომარეობაში ჩაყენებას, კატორღულ მუშაობას ან ორგანოების ამოღებას;
- (ბ) „ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის“ მსხვერპლის თანხმობა, გამოყენებულ იქნეს ამ მუხლის (ა) ქვეპუნქტით გათვალისწინებული მიზნებისთვის, არ ჩაითვლება ნამდვილად, თუ ეს თანხმობა მიღებულ იქნა (ა) ქვეპუნქტში მითითებული რომელიმე საშუალებით.
- (გ) ექსპლუატაციის მიზნით ბავშვის სამუშაოზე აყვანა, ტრანსპორტირება, გადაცემა, თავშესაფრის მიცემა ან მიღება განიხილება როგორც „ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა“ იმ შემთხვევაშიც კი, თუ გამოყენებული არ ყოფილა ამ მუხლის (ა) ქვეპუნქტში მითითებული რომელიმე საშუალება;
- (დ) „ბავშვი“ ნიშნავს თვრამეტ წლამდე ასაკის ნებისმიერ პირს.
- (ე) „მსხვერპლი“ ნიშნავს ნებისმიერ ფიზიკურ პირს, რომელიც წარმოადგენს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის ობიექტს ამ მუხლის განსაზღვრების შესაბამისად.

თავი II - პრევენცია, თანამშრომლობა და სხვა ზომები

მუხლი 5 - ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენცია

1. თითოეული მხარე მიიღებს ზომებს ეროვნულ დონეზე კოორდინაციის განხორციელების ან განტკიცების მიზნით იმ ორგანოთა შორის, რომლებსაც ევალებათ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენცია და მის წინააღმდეგ ბრძოლა.
2. თითოეული მხარე შეიმუშავებს და/ან განავრცობს ეფექტურ პოლიტიკას და პროგრამებს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციის მიზნით ისეთი საშუალებების გამოყენების გზით, როგორიცაა: კვლევა, ინფორმაციის მიწოდება, საზოგადოებრივი შეგნების ამაღლება და საგანმანათლებლო კამპანიები, სოციალური და ეკონომიკური ინიციატივები და სასწავლო

პროგრამები, განსაკუთრებით იმ პირობების, რომლებიც წარმოადგენენ ტრეფიკინგის სამიზნეს და იმ პროფესიონალებისთვის, რომლებიც მუშაობენ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის სფეროში.

3. მე-2 პუნქტში მითითებული ყველა სახის პოლიტიკისა და პროგრამების შემუშავების, განხორციელებისა და შეფასების დროს თითოეული მხარე ხელს შეუწყობს ისეთი მეთოდების დანერგვას, რომლებიც ორიენტირებულია ადამიანის უფლებების დაცვაზე, გენდერულ თანასწორობასა და ბავშვთა დაუცველობაზე.
4. თითოეული მხარე მიიღებს აუცილებელ ზომებს, რათა უზრუნველყოს მიგრაციის კანონიერი ფორმით განხორციელება, შესაბამისი სამსახურების მიერ თავიანთ ტერიტორიაზე კანონიერი შესვლისა და ყოფნის პირობების შესახებ ზუსტი ინფორმაციის გაგზავნის გზით.
5. თითოეული მხარე ვაატარებს სპეციალურ ზომებს, რათა შეამციროს ბავშვების ტრეფიკინგში ჩათრევის შესაძლებლობა, მათთვის დამცავი გარემოს შექმნის გზით.
6. ამ მუხლით გათვალისწინებულ ზომებს, სათანადო შემთხვევებში, განახორციელებენ არასამთავრობო ორგანიზაციები, სხვა შესაბამისი ორგანიზაციები და სამოქალაქო საზოგადოების ის ერთეულები, რომლებიც მუშაობენ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის აღკვეთის, მსგევრბლთა დაცვისა ან მათთვის დახმარების გაწევის სფეროში.

მუხლი 6 - მოთხოვნის შესუსტების მიზნით გატარებული ზომები

ადამიანების, განსაკუთრებით ქალებისა და ბავშვების ექსპლუატაციის ყველა ფორმასთან დაკავშირებით არსებული მოთხოვნის შესუსტების მიზნით, რასაც შედეგად მოხდეს ტრეფიკინგი, თითოეული მხარე მიიღებს ან გააძლიერებს საკანონმდებლო, ადმინისტრაციულ, საგანმანათლებლო, სოციალურ, კულტურულ ან სხვა ზომებს, რომლებიც მოიცავს შემდეგს:

- ა) კვლევის ჩატარება ეფექტური პრაქტიკის, მეთოდების და სტრატეგიების სფეროში;
- ბ) საზოგადოებრივი შეგნების ამაღლება მედიისა და სამოქალაქო საზოგადოების პასუხისმგებლობისა და იმ მნიშვნელოვანი როლის შესახებ, რომელიც მათ ეკისრებათ მოთხოვნის, როგორც ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის ერთ-ერთი ძირითადი მიზეზის განსაზღვრაში;
- გ) მიზნობრივი საინფორმაციო კამპანიების ჩატარება, რომლებშიც, შესაბამის შემთხვევებში, მონაწილეობას მიიღებენ სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოები და პოლიტიკის განხორციელებაზე პასუხისმგებელი პირები;
- დ) პრევენციული ზომების გატარება, რომლებიც მოიცავს სასკოლო ასაკის ბიჭებისა და გოგონებისთვის საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელებას, სადაც განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდება სქესობრივი დისკრიმინაციის მიუღებლობასა და მის საფალალო შედეგებზე, გენდერული თანასწორობისა და თითოეული ადამიანის ღირსების პატივისცემის მნიშვნელობაზე.

მუხლი 7 - სასაზღვრო ზომები

1. პირთა თავისუფალ გადაადგილებასთან დაკავშირებული საერთაშორისო ვალდებულებების შეუზღუდავად, მხარეები შესაძლებლობის ფარგლებში გააძლიერებენ სასაზღვრო კონტროლის ისეთ ზომებს, რომლებიც აუცილებელია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციისა და გამოსაშვარავების მიზნით.
2. თითოეული მხარე მიიღებს საკანონმდებლო ან სხვა შესაბამის ზომებს, რათა შესაძლებლობის ფარგლებში ხელი შეუშალოს კომერციული ვადაშვიდველი კომპანიების მიერ ექსპლუატირებული სატრანსპორტო საშუალებების გამოყენებას წინამდებარე კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულების ჩადენაში.
3. შესაბამის შემთხვევებში და მოქმედი საერთაშორისო კონვენციების დებულებათა შეუზღუდავად, ასეთი ზომები ითვალისწინებს კომერციული ვადაშვიდველი კომპანიების, მათ შორის ნებისმიერი სატრანსპორტო კომპანიის ან ნებისმიერი სატრანსპორტო საშუალების მფლობელის ან

დამქირავებლის ვალდებულებას, დაადგინოს, აქვს თუ არა ყველა მგ ზავრს მიძღვებ ქვეყანაში შესვლისთვის აუცილებელი სამგ ზავრო დოკუმენტაცია.

4. თითოეული მხარე, თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად, მიიღებს აუცილებელ ზომებს შესაბამისი სანქციების დაწესების მიზნით ამ მუხლის მე-3 პუნქტით გათვალისწინებული ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში.
5. თითოეული მხარე, თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად, მიიღებს ისეთ საკანონმდებლო ან სხვა ზომებს, რომელთა მიზანია შესაბამისი ქვეყნის ტერიტორიაზე შესვლაზე უარი ეთქვას ან გაუუქმდეთ ვიზები იმ პირებს, რომლებიც მონაწილეობენ წინამდებარე კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულების ჩადენაში.
6. მხარეები გააძლიერებენ თანამშრომლობას სასაზღვრო კონტროლის სამსახურებს შორის კომუნიკაციის პირდაპირი არხების შექმნისა და ფუნქციონირების გზით.

მუხლი 8 - დოკუმენტაციის უსაფრთხოება და კონტროლი

თითოეული მხარე მიიღებს აუცილებელ ზომებს, რათა:

- (ა) უზრუნველყოს, რომ მის მიერ გაცემული სამგ ზავრო დოკუმენტაცია ან პირადობის დამადასტურებელი საბუთები არ იძლეოდეს მათი არადანიშნულებისამებრ გამოყენების, გაყალბების ან უკანონო გზით შეცვლის, რეპროდუცირების ან გაცემის შესაძლებლობას;
- (ბ) უზრუნველყოს მხარის მიერ, ან მისი სახელით გაცემული სამგ ზავრო დოკუმენტაციის ან პირადობის დამადასტურებელი საბუთების მთლიანობა და უსაფრთხოება და აღკვეთოს მათი უკანონოდ შექმნა და გაცემა.

მუხლი 9 - დოკუმენტაციის ლეგიტიმურობა და ნამდვილობა

ნებისმიერი მხარის მოთხოვნით, თითოეული მხარე, თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად, გონივრულ ვადაში შეამოწმებს იმ სამგ ზავრო დოკუმენტაციის ან პირადობის დამადასტურებელი საბუთების ლეგიტიმურობას და ნამდვილობას, რომლებიც გაცემულია ან იგარაუდება, რომ გაცემულ იქნა მისი სახელით და რომლებთან დაკავშირებითაც არსებობს ეჭვი, რომ ისინი გამოიყენება ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მიზნით.

თავი III - მსხვერპლთა უფლებების დაცვისა და განმტკიცების მიზნით გატარებული ზომები და გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფა

მუხლი 10 - მსხვერპლთა იდენტიფიკაცია

1. თითოეული მხარე თავის კომპეტენტურ ორგანოებში მიაგლენს პირებს, რომლებსაც მიღებული აქვთ შესაბამისი ვანათლება და გააჩნიათ კვალიფიკაცია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციისა და მის წინააღმდეგ ბრძოლის, ასევე მსხვერპლთა, მათ შორის ბავშვების იდენტიფიცირებისა და მათთვის დახმარების გაწევის სფეროში და უზრუნველყოფს სხვადასხვა ორგანოების თანამშრომლობას ერთმანეთთან და სხვა შესაბამის დამხმარე ორგანიზაციებთან, რათა მოხდეს მსხვერპლთა იდენტიფიცირება, ქალებისა და ბავშვების სპეციფიკური მდგომარეობის გათვალისწინებით, და შესაბამის შემთხვევებში, მსხვერპლთათვის გაიცეს ცხოვრების ნებართვები წინამდებარე კონვენციის მე-14 მუხლით გათვალისწინებული პირობების შესაბამისად.
2. თითოეული მხარე, სხვა მხარეებთან და შესაბამის დამხმარე ორგანიზაციებთან თანამშრომლობის გზით, მიიღებს ისეთ საკანონმდებლო ან სხვა ზომებს, რომლებიც აუცილებელია მსხვერპლთა იდენტიფიცირების მიზნით. იმ შემთხვევაში თუ კომპეტენტურ ორგანოებს აქვთ სათანადო საფუძველი ვარაუდისთვის, რომ ესა თუ ის პირი წარმოადგენს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლს, თითოეული მხარე უზრუნველყოფს თავის ტერიტორიაზე ასეთი პირის ყოფნას კომპეტენტურ

ორგანოთა მიერ წინამდებარე კონვენციის მე-18 მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის მსხვერპლის იდენტიფიცირების პროცესის დასრულებამდე, და ასევე უზრუნველყოფს ასეთი მსხვერპლისათვის მე-12 მუხლის 1 და მე-2 პუნქტებით გათვალისწინებული დანშარების გაწევას.

3. თუ მსხვერპლის ასაკი არ არის დადგენილი და არსებობს საფუძველი ვარაუდისათვის, რომ იგი ბავშვია, მსხვერპლი ჩაითვლება ბავშვად და მისი ასაკის დადგენამდე მის მიმართ განხორციელდება სპეციალური დაცვის ზომები.
4. როგორც კი მოხდება უპატრონო ბავშვის, როგორც მსხვერპლის იდენტიფიცირება, თითოეული მხარე:

- (ა) უზრუნველყოფს, რათა ბავშვს დაენიშნოს კანონიერი მეურვე, ორგანიზაცია ან ორგანო, რომელიც დაიცავს ასეთი ბავშვის ინტერესებს;
- (ბ) მიიღებს აუცილებელ ზომებს მისი გინაობისა და მოქალაქეობის დადგენის მიზნით;
- (გ) ყველაფერს იღონებს მისი ოჯახის ადგილსამყოფელის დადგენის მიზნით, თუ ეს შედის ბავშვის ინტერესებში.

მუხლი 11 - პირადი ცნობების დაცვა

1. თითოეული მხარე დაიცავს მსხვერპლთა პირად ცნობებსა და გინაობას. მათთან დაკავშირებული პირადი მონაცემები ექვემდებარება შენახვას და გამოყენებას “პირად მონაცემთა ავტომატური დამუშავებისაგან პირთა დაცვის შესახებ“ კონვენციის პირობათა შესაბამისად (ETS No.108).
2. თითოეული მხარე ვაატარებს ზომებს, რათა უზრუნველყოს, რომ ტრეფიკინგის მსხვერპლი ბავშვის გინაობა ან მისი გინაობის დასადგენად საჭირო მონაცემები არ გახდეს საჯაროდ ცნობილი საინფორმაციო საშუალებებით ან ნებისმიერი სხვა გზით, გარდა იმ გამონაკლისი შემთხვევებისა, როდესაც ეს საჭიროა ბავშვის ოჯახის წევრების დადგენის ან მისი კეთილდღეობის და დაცვის სხვაგვარად უზრუნველყოფის მიზნით.
3. ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის შესახებ კონვენციის მე-10 მუხლის შესაბამისად, როგორც ეს განმარტებულია ადამიანის უფლებათა ევროპის სასამართლოს მიერ, თითოეული მხარე განიხილავს ისეთი ზომების გატარების შესაძლებლობას, რომლებიც მიზნად ისახავს ხელი შეუწყოს საინფორმაციო საშუალებებს მსხვერპლთა პირადი ცნობებისა და გინაობის დაცვაში, თვითრეგულირების, ან რეგულირების ან ერთობლივი რეგულირების ზომების გატარების გზით.

მუხლი 12 - მსხვერპლთათვის დანშარების გაწევა

1. თითოეული მხარე მიიღებს აუცილებელ საკანონმდებლო ან სხვა ზომებს, რომლებიც ხელს შეუწყობს მსხვერპლთა ფიზიკურ, ფსიქოლოგიურ და სოციალურ რეაბილიტაციას. ასეთი დანშარება მოიცავს შემდეგს:
 - (ა) ცნობების ისეთი პირობების შექმნა, რომლებიც უზრუნველყოფს სასიცოცხლო მინიმუმს: სათანადო და უსაფრთხო საცხოვრებელი ბინა, ფსიქოლოგიური და მატერიალური დანშარება;
 - (ბ) პირველადი სამედიცინო დანშარების ხელმისაწვდომობა;
 - (გ) მთარგმნელთა და თარგმანთა მომსახურება, საჭიროების შემთხვევაში;
 - (დ) მათთვის გასაგებ ენაზე კონსულტაციის გაწევა და ინფორმაციის მიწოდება მათი იურიდიული უფლებებისა და იმ მომსახურებათა შესახებ, რომლებითაც მათ შეუძლიათ სარგებლობა;
 - (ე) დანშარების გაწევა იმ მიზნით, რომ მათი უფლებები და ინტერესები სათანადოდ იქნეს წარმოდგენილი და დაცული დამნაშავეთა წინააღმდეგ აღძრული სისხლის სამართლის პროცესის შესაბამის ეტაპებზე;
 - (ვ) ბავშვებისათვის განათლების ხელმისაწვდომობა.
 - (ზ) თითოეული მხარე მხედველობაში მიიღებს მსხვერპლის უსაფრთხოებისა და დაცვის საჭიროებებს.

- (თ) ამასთან, თითოეული მხარე აუცილებელ საპედიცინო ან სხვა სახის დახმარებას გაუწევს იმ მსხვერპლთ, რომლებიც უკანონოდ ცხოვრობენ მის ტერიტორიაზე და რომელთაც არა აქვთ საკმარისი სახსრები და საჭიროებენ ასეთ დახმარებას.
- (ი) თითოეული მხარე მიიღებს ისეთ ნორმებს, რომელთა მიხედვითაც იმ მსხვერპლთ, რომლებიც კანონიერად ცხოვრობენ მის ტერიტორიაზე, ექნებათ შრომის ბაზრით სარგებლობის, პროფესიული სწავლებისა და განათლების მიღების უფლება.
- (კ) თითოეული მხარე, თავისი შიდა კანონმდებლობით გათვალისწინებული პირობების შესაბამისად, მიიღებს ზომებს არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, სხვა შესაბამის ორგანიზაციებთან და სამოქალაქო საზოგადოების იმ ერთეულებთან თანამშრომლობის მიზნით, რომლებიც მუშაობენ მსხვერპლთათვის დახმარების გაწევის სფეროში.
- (ლ) თითოეული მხარე მიიღებს ისეთ აუცილებელ საკანონმდებლო ან სხვა ზომებს, რომლებიც უზრუნველყოფს, რომ მსხვერპლისათვის დახმარების გაწევა დამოკიდებული არ იყოს მის სურვილზე, შეასრულოს მოქმდის როლი.
- (მ) ამ მუხლის დებულებათა განხორციელების მიზნით, მომსახურების გაწევისას, თითოეული მხარე გაითვალისწინებს კრიტიკულ მდგომარეობაში მყოფ პირთა სპეციფიკურ საჭიროებებს და ბავშვთა უფლებებს ბინით უზრუნველყოფის, განათლებისა და ჯანდაცვის სფეროში.

მუხლი 13 - ზეგავლენის დაძლევისა და გამორკვევის პერიოდი

1. თითოეული მხარე თავის შიდა კანონმდებლობაში გაითვალისწინებს ზეგავლენის დაძლევისა და გამორკვევის 30 დღიან პერიოდს, იმ შემთხვევაში თუ არსებობს სათანადო საფუძველი ვარაუდისთვის, რომ მოცემული პირი წარმოადგენს მსხვერპლს. ასეთი პერიოდი საკმარისი უნდა იყოს აღნიშნული პირისათვის, რათა მან დასძლიოს და თავი დააღწიოს ტრეფიკირთა ზეგავლენას და/ან მიიღოს გადაწყვეტილება კომპეტენტურ ორგანოებთან თანამშრომლობის შესახებ. ამ პერიოდის განმავლობაში არ შეიძლება გამოცემულ იქნეს განკარგულება ამ პირის გაძევების შესახებ. ეს ნორმა არ ზღუდავს კომპეტენტურ ორგანოთა უფლებას, განახორციელონ თავიანთი საქმიანობა შესაბამისი სამართალწარმოების ყველა ეტაპზე და განსაკუთრებით დანაშაულებათა გამოძიებისა და სამართალდევნის დროს. აღნიშნული პერიოდის განმავლობაში, მხარეები ამ პირებს დართავენ თავიანთ ტერიტორიებზე ყოფნის უფლებას.
2. აღნიშნული პერიოდის განმავლობაში, ამ მუხლის 1 პუნქტში მითითებულ პირებს უფლება აქვთ ისარგებლონ მე-12 მუხლის 1 და მე-2 პუნქტებით გათვალისწინებული ზომებით.
3. მხარეები ვალდებული არ არიან დაიცვან ეს პერიოდი, თუ იგი ეწინააღმდეგება საჯარო წესრიგის ინტერესებს, ან თუ გამოირკვევა, რომ მსხვერპლის სტატუსის მინიჭების მოთხოვნა საფუძველს არის მოკლებული.

მუხლი 14 - ცხოვრების ნებართვა

1. თითოეული მხარე მსხვერპლის სახელზე გასცემს ცხოვრების ნებართვას, რომელსაც შეიძლება ვადა გაუგრძელდეს ერთ-ერთ ან ორივე შემთხვევაში:
 - (ა) თუ კომპეტენტური ორგანო მიიჩნევს, რომ მსხვერპლის ყოფნა აუცილებელია მისი პირადი მდგომარეობიდან გამომდინარე;
 - (ბ) თუ კომპეტენტური ორგანო მიიჩნევს, რომ მსხვერპლის ყოფნა აუცილებელია გამოძიების ან სისხლის სამართლის პროცესის მიმდინარეობის დროს კომპეტენტურ ორგანოებთან მისი თანამშრომლობის უზრუნველყოფის მიზნით.
2. ბავშვი მსხვერპლის სახელზე ცხოვრების ნებართვა გაიცემა, თუ ეს იურიდიული თვალსაზრისით აუცილებელია და თუ ამას მოითხოვს ბავშვის ინტერესები. საჭიროების შემთხვევაში, ამგვარ ნებართვას შეიძლება ვადა გაუგრძელდეს იმავე პირობების დაცვით;

3. ცხოვრების ნებართვის განუახლებლობა ან გაუქმება რეგულირდება მხარის შიდა კანონმდებლობის მიხედვით;
4. თუ მსხვერპლი წარადგენს განაცხადს რაიმე სხვა სახის ცხოვრების ნებართვის მიღების მიზნით, შესაბამისმა მხარემ უნდა გაითვალისწინოს, რომ ეს პირი ფლობს ან ფლობდა ცხოვრების ნებართვას 1 პუნქტის შესაბამისად.
5. იმ მხარეთა ვალდებულებების გათვალისწინებით, რომლებზეც ვრცელდება წინამდებარე კონვენციის 40-ე მუხლი, თითოეული მხარე უზრუნველყოფს, რომ ნებართვის მინიჭება, ამ მუხლის დებულებათა შესაბამისად განხორციელდეს პირის უფლების შეუზღუდავად მოითხოვოს და მიიღოს თავშესაფარი.

მუხლი 15 - კომპენსაცია და იურიდიული დახმარება

1. თითოეული მხარე უზრუნველყოფს, რომ მსხვერპლთათვის, მათ მიერ კომპეტენტურ ორგანოებთან ურთიერთობის დამყარებისთანავე, ხელმისაწვდომი გახდეს ინფორმაცია მათთვის გასაგებ ენაზე შესაბამისი სასამართლო პროცესისა და ადმინისტრაციული საქმისწარმოების შესახებ.
2. თითოეული მხარე თავის შიდა კანონმდებლობაში გაითვალისწინებს მსხვერპლთა უფლებას, მიიღონ იურიდიული დახმარება და უფასო იურიდიული კონსულტაცია თავისი შიდა კანონმდებლობის პირობათა შესაბამისად.
3. თითოეული მხარე თავის კანონმდებლობაში გაითვალისწინებს მსხვერპლთა უფლებას, მიიღონ კომპენსაცია დანაშაულის ჩამდენ პირობაზე.
4. თითოეული მხარე მიიღებს ისეთ საკანონმდებლო ან სხვა ზომებს, რომლებიც აუცილებელია, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს მსხვერპლთათვის კომპენსაციის გადახდა თავისი შიდა კანონმდებლობით გათვალისწინებული პირობების შესაბამისად, მსხვერპლთა საკომპენსაციო ფონდის შექმნის ან ისეთი ზომების ან პროგრამების განხორციელების გზით, რომლებიც მიზნად ისახავს მსხვერპლთათვის სოციალური დახმარების გაწევასა და მათ სოციალურ ინტეგრაციას, რაც დაფინანსდება 23-ე მუხლით გათვალისწინებული ზომების განხორციელების შედეგად ამონაგები თანხებიდან.

მუხლი 16 - მსხვერპლთა რეპატრიაცია და დაბრუნება

1. მხარე, რომლის მოქალაქესაც წარმოადგენს მსხვერპლი ან რომლის ტერიტორიაზეც ამ პირს ჰქონდა მუდმივად ცხოვრების უფლება მიძღვნი მხარის ტერიტორიაზე შესვლის დროს, ხელს შეუწყობს ამ პირის დაბრუნებას არამართებული ან უსაფუძვლო გაჭიანურების გარეშე, პირის უფლებების, უსაფრთხოებისა და ღირსების დაცვით.
2. როდესაც ერთი მხარე მსხვერპლს უბრუნებს სხვა მხარეს, ასეთი დაბრუნება უნდა განხორციელდეს პირის უფლებების, უსაფრთხოებისა და ღირსების დაცვით და სასამართლო პროცესზე იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ ეს პირი წარმოადგენს მსხვერპლს. ამასთან, სასურველია, რომ ეს დაბრუნება ატარებდეს ნებაყოფლობით ხასიათს.
3. მიძღვნი მხარის მოთხოვნით, მოთხოვნის მიძღვნი მხარე გადაამოწმებს, არის თუ არა მოცემული პირი მისი მოქალაქე, ან ჰქონდა თუ არა მას მუდმივი ცხოვრების უფლება მის ტერიტორიაზე მიძღვნი მხარის ტერიტორიაზე შესვლის დროს.
4. შესაბამისი დოკუმენტაციის არმქონე მსხვერპლის დაბრუნების ხელშეწყობის მიზნით, მხარე, რომლის მოქალაქესაც წარმოადგენს მსხვერპლი ან რომლის ტერიტორიაზეც ამ პირს ჰქონდა მუდმივად ცხოვრების უფლება მიძღვნი მხარის ტერიტორიაზე შესვლის დროს, ვასცემს, მიძღვნი მხარის მოთხოვნით, ისეთ სამეზავრო დოკუმენტაციას ან სხვა სახის ნებართვას, რომელიც აუცილებელია ამ პირის მის ტერიტორიაზე შესვლის ან ხელმეორედ შესვლისთვის.
5. თითოეული მხარე მიიღებს ისეთ საკანონმდებლო ან სხვა ზომებს, რომლებიც აუცილებელია რეპატრიაციის ისეთი პროგრამების განხორციელებისთვის, რომლებიც მოიცავს შესაბამის ეროვნულ ან საერთაშორისო ინსტიტუტებს და არასამთავრობო ორგანიზაციებს. ასეთი პროგრამები მიზნად ისახავს რე-ვიქტიმიზაციის თავიდან აცილებას. თითოეული მხარე, პროფესიული უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბებისა და გაუმჯობესების გზით, ხელს შეუწყობს მსხვერპლთა რეინტეგრაციას იმ

სახელმწიფოში, სადაც ისინი ბრუნდებიან, განათლების სისტემასა და შრომის ბაზარზე რეინტეგრაციის ჩათვლით. ბავშვების შემთხვევაში, ეს პროგრამები ითვალისწინებს განათლების უფლებითა და შესაბამისი სამედიცინო დახმარებით უზრუნველყოფას და ზომების გატარებას ბავშვის ოჯახში ან შესაბამის მზრუნველობით დაწესებულებაში დაბინავების მიზნით.

6. თითოეული მხარე გაატარებს აუცილებელ საკანონმდებლო ან სხვა ზომებს, შესაბამის შემთხვევებში ნებისმიერ სხვა მხარესთან თანამშრომლობის გზით, რათა მსხვერპლი უზრუნველყოფილ იქნეს შესაბამისი ინფორმაციით იმ სტრუქტურების შესახებ, რომლებსაც შეუძლიათ მათთვის დახმარების გაწევა იმ ქვეყანაში, სადაც ისინი დაბრუნებულ ან რეპატრირებულ იქნენ. ასეთი სტრუქტურებია: სამართალდამცავი დაწესებულებები, არა-სამთავრობო ორგანიზაციები, იურიდიული საკონსულტაციო ფირმები და სოციალური უზრუნველყოფის სააგენტოები.
7. ბავშვი მსხვერპლი არ იქნება დაბრუნებული რომელიმე სახელმწიფოში, თუ არსებობს მონაცემები, რომ ამ სახელმწიფოში ბავშვის დაბრუნება არ არის მიზანშეწონილი რისკისა და უსაფრთხოების ასპექტებიდან გამომდინარე.

მუხლი 17 - გენდერული თანასწორობა

თითოეული მხარე, წინამდებარე თავით გათვალისწინებული ზომების შემუშავების, განხორციელებისა და შეფასების პროცესში, მიზნად ისახავს, ხელი შეუწყოს გენდერული თანასწორობისა და გენდერული თანაბარუფლებიანობის დამკვიდრებას.

თავი IV - სისხლის სამართლის მატერიალური ნორმები

მუხლი 18 - ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის კრიმინალიზაცია

თითოეული მხარე გაატარებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ზომებს, რომლებიც აუცილებელია, რათა წინამდებარე კონვენციის მე-4 მუხლით გათვალისწინებული ქმედება, მისი განზრახ განხორციელების შემთხვევაში, გამოცხადდეს სისხლის სამართლის დანაშაულად.

მუხლი 19 - მსხვერპლის მომსახურებით სარგებლობის კრიმინალიზაცია

თითოეული მხარე განიხილავს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომების გატარების შესაძლებლობას, რომლებიც აუცილებელია, რათა თავის შიდა კანონმდებლობაში სისხლის სამართლის დანაშაულად გამოცხადდეს პირის ისეთი მომსახურებით სარგებლობა, რომელიც წარმოადგენს ექსპლუატაციას წინამდებარე კონვენციის მე-4 მუხლის შესაბამისად, თუ ამგვარი მომსახურებით სარგებლობა ხორციელდება წინასწარი შეცნობით იმისა, რომ ეს პირი ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლია.

მუხლი 20 - მგზავრობის ან პირადობის დამადასტურებელ დოკუმენტაციასთან დაკავშირებული ქმედებების კრიმინალიზაცია

თითოეული მხარე გაატარებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ზომებს, რომლებიც აუცილებელია, რათა შემდეგი ქმედებები გამოცხადდეს სისხლის სამართლის დანაშაულად, იმ შემთხვევაში თუ ისინი ჩადენილია განზრახ ან ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის განხორციელების მიზნით:

- ა. მგზავრობის ან პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტაციის გაყალბება;
- ბ. ასეთი დოკუმენტის ყიდვა ან მიწოდება;
- გ. სხვა პირის მგზავრობის ან პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტაციის მითვისება, მოშორება, დამალვა, დაზიანება ან განადგურება.

მუხლი 21 - მცდელობა და დახმარება ან წაქეზება

1. თითოეული მხარე ვაატარებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ზომებს, რომლებიც აუცილებელია, რათა სისხლის სამართლის დანაშაულად გამოცხადდეს, მათი განზრახ ჩადენის შემთხვევაში, წინამდებარე კონვენციის მე-18 და მე-20 მუხლებით გათვალისწინებული დანაშაულების ჩადენაში დახმარების გაწევა ან წაქეზება.
2. თითოეული მხარე ვაატარებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ზომებს, რომლებიც აუცილებელია, რათა სისხლის სამართლის დანაშაულად გამოცხადდეს, წინამდებარე კონვენციის მე-18 მუხლითა და მე-20 მუხლის (ა) პუნქტით გათვალისწინებული დანაშაულის მცდელობა, თუ მას აქვს წინასწარგანზრახული ხასიათი.

მუხლი 22 - კორპორაციული პასუხისმგებლობა

1. თითოეული მხარე ვაატარებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ზომებს, რომლებიც აუცილებელია, რათა იურიდიულ პირს დაეკისროს სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობა წინამდებარე კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულისთვის, რომელსაც ფიზიკური პირი სჩადის ამ იურიდიული პირის სასარგებლოდ, ინდივიდუალურად ან როგორც იურიდიული პირის წევრი, სადაც მას უკავია წამყვანი თანამდებობა, და ამ დანაშაულის ჩადენა დაკავშირებულია:
 - ა. მის უფლებამოსილებასთან, შეასრულოს იურიდიული პირის წარმომადგენლის როლი;
 - ბ. მის უფლებამოსილებასთან, მიიღოს გადაწყვეტილებები იურიდიული პირის სახელით;
 - გ. მის უფლებამოსილებასთან, განახორციელოს კონტროლი იურიდიული პირის შიგნით.
2. 1 პუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევების გარდა, თითოეული მხარე ვაატარებს ზომებს, რათა იურიდიულ პირს დაეკისროს პასუხისმგებლობა იმ შემთხვევაში, თუ ამ ორგანიზაციაში დასაქმებული ფიზიკური პირის მიერ ცუდად განხორციელებული ზედამხედველობის ან კონტროლის შედეგად შესაძლებელი გახდა წინამდებარე კონვენციით გათვალისწინებული სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენა იურიდიული პირის სასარგებლოდ.
3. მხარის იურიდიული პრინციპების შესაბამისად, იურიდიულ პირს შესაძლებელია დაეკისროს სისხლის სამართლებრივი, სამოქალაქო სამართლებრივი ან ადმინისტრაციული სამართლებრივი პასუხისმგებლობა.
4. ასეთი პასუხისმგებლობა არ უნდა ზღუდავდეს იმ ფიზიკურ პირთა სისხლის სამართლებრივ პასუხისმგებლობას, რომლებმაც ჩაიდინეს დანაშაული.

მუხლი 23 - სანქციები და ზომები

1. თითოეული მხარე ვაატარებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ზომებს, რომლებიც აუცილებელია, რათა მე-18-21-ე მუხლებით გათვალისწინებული სისხლის სამართლის დანაშაულებისთვის შემოღებულ იქნეს ეფექტური, ზომიერი და გამასწორებელი ეფექტის მქონე სანქციები. მე-18 მუხლის შესაბამისად დადგენილი სისხლის სამართლებრივი დანაშაულების შემთხვევაში, თუ ისინი ჩადენილია ფიზიკურ პირთა მიერ, ასეთი სანქციები მოიცავს სასჯელის ისეთ ზომას, როგორცაა თავისუფლების აღკვეთა, რასაც შეიძლება შედეგად მოჰყვეს ექსტრადაცია.
2. თითოეული მხარე უზრუნველყოფს, რომ 22-ე მუხლის შესაბამისად პასუხისმგებაში მიცემული იურიდიული პირის მიმართ განხორციელდეს ეფექტური, ზომიერი და გამასწორებელი ეფექტის მქონე სისხლის სამართლებრივი ან არა-სისხლის სამართლებრივი სანქციები ან ზომები, ფულადი სანქციების ჩათვლით.
3. თითოეული მხარე ვაატარებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ზომებს, რომლებიც მიზნად ისახავს წინამდებარე კონვენციის მე-18 მუხლითა და მე-20 მუხლის 1 პუნქტის შესაბამისად დადგენილი სისხლის სამართლის დანაშაულებათა იარაღების ან მათი ჩადენის შედეგად მიღებული

შემოსავლების, ან იმ ქონების კონფისკაციას ან სხვა სახით ჩამორთმევას, რომლის ღირებულებაც შესაბამეობა ასეთ შემოსავლებს.

4. თითოეული მხარე გაატარებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ზომებს, რომლებიც აუცილებელია იმ დაწესებულების დროებით ან სამუდამოდ დახურვის მიზნით, რომელიც გამოიყენებოდა ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მიზნით, კეთილსინდისიერ მესამე მხარეთა უფლებების შეუზღუდავად, ან რომლებიც აუცილებელია, რათა დანაშაულის ჩამდენ პირს აეკრძალოს, დროებით ან სამუდამოდ, ისეთი საქმიანობის განხორციელება, რომლის განმავლობაშიც ჩადენილ იქნა ასეთი დანაშაული.

მუხლი 24 - დამამძიმებელი ვარემოებები

თითოეული მხარე უზრუნველყოფს, რომ წინამდებარე კონვენციის მე-18 მუხლის შესაბამისად დადგენილი დანაშაულებისთვის სასჯელის განსაზღვრისას, შემდეგი სახის ვარემოებები მიჩნეულ იქნეს დამამძიმებელ ვარემოებებად:

- ა. დანაშაული განზრახ ან უხეში დაუდევრობით საფროთეში აგდებდა მსხვერპლის სიცოცხლეს;
- ბ. დანაშაული ჩადენილ იქნა ბავშვის წინააღმდეგ;
- გ. დანაშაული ჩადენილ იქნა საჯარო მოსამსახურის მიერ სამსახურეობრივი მოვალეობების შესრულების დროს;
- დ. დანაშაული ჩადენილ იქნა კრიმინალური ორგანიზაციის ფარგლებში.

მუხლი 25 - ნასამართლეობა

თითოეული მხარე გაატარებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ზომებს, რათა სასჯელის განსაზღვრისას გათვალისწინებულ იქნეს სხვა მხარის მიერ წინამდებარე კონვენციაში მითითებულ დანაშაულებთან დაკავშირებით გამოტანილი განაჩენები.

მუხლი 26 - დაუსჯელობის ნორმა

თითოეული მხარე, თავისი სამართლებრივი სისტემის ძირითადი პრინციპების შესაბამისად უზრუნველყოფს, რომ მსხვერპლთ არ დაეკისროთ სასჯელები კანონსაწინააღმდეგო საქმიანობაში მონაწილეობის გამო, იმ შემთხვევაში თუ ისინი იძულებულნი იყვნენ ასე მოქცეულიყვნენ.

თავი V - გამოძიება, სამართალდევნა და პროცესუალური კანონმდებლობა

მუხლი 27 - ზომების გატარება ცალმხრივად და თანამდებობრივი მდგომარეობიდან გამომდინარე

1. თითოეული მხარე უზრუნველყოფს, რომ წინამდებარე კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულების გამოძიება ან მათთან დაკავშირებით სამართლებრივი დევნის განხორციელება არ იყოს დამოკიდებული მსხვერპლის მიერ წარმოდგენილ ინფორმაციაზე ან მის მიერ გაკეთებულ საბრალდებო განაცხადზე, განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, თუ დანაშაული მოტიანად ან ნაწილობრივ ჩადენილ იქნა მის ტერიტორიაზე.
2. თითოეული მხარე უზრუნველყოფს, რომ იმ დანაშაულის მსხვერპლმა, რომელიც ჩადენილ იქნა მხარის და არა იმ ქვეყნის ტერიტორიაზე, სადაც ეს პირი ცხოვრობს, შეიტანოს საჩივარი იმ ქვეყნის კომპეტენტურ ორგანოებში, სადაც ის ცხოვრობს. თუ იმ კომპეტენტურ ორგანოს, რომელშიც შეტანილ იქნა საჩივარი, არ გააჩნია ამ საჩივრის განხილვის კომპეტენცია, იგი დაუყოვნებლივ გადასცემს საჩივარს იმ მხარის კომპეტენტურ ორგანოს, რომლის ტერიტორიაზეც ჩადენილ იქნა დანაშაული. საჩივარი განხილვება იმ მხარის შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად, რომლის ტერიტორიაზეც ჩადენილ იქნა დანაშაული.

3. საკანონმდებლო ან სხვა ზომების განხორციელების ვზით და თავისი შიდა კანონმდებლობით გათვალისწინებული პირობების შესაბამისად, თითოეული მხარე ნებისმიერ იმ ჯგუფს, ფონდს, ასოციაციას ან არასამთავრობო ორგანიზაციას, რომელიც მუშაობს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის ან ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროში, მისცემს შესაძლებლობას, დახმარება გაუწიოს და/ან მხარი დაუჭიროს მსხვერპლს, მისივე მოთხოვნით, წინამდებარე კონვენციის მე-18 მუხლით გათვალისწინებულ დანაშაულთან დაკავშირებით აღძრული სისხლის სამართლის პროცესის განმავლობაში.

მუხლი 28 - მსხვერპლთა, მოწმეთა და იმ პირთა დაცვა, რომლებიც თანამშრომლობენ სამართლებრივ ორგანოებთან

1. თითოეული მხარე ვაატარებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ზომებს, რომლებიც აუცილებელია, რათა ბოროტმოქმედების მიმართ ჩატარებული გამოძიების და სამართალდევნის პროცესში ან მის შემდგომ, იმ მიზნით, რომ თავიდან იქნეს აცილებული სამაგიეროს გადახდა ან დაშინება, ეფექტური და სათანადო დაცვით უზრუნველყოფილ იქნენ:

- (ა) მსხვერპლნი;
- (ბ) ის პირები, რომლებიც წინამდებარე კონვენციის მე-18 მუხლით გათვალისწინებული სისხლის სამართლის დანაშაულებათა შესახებ ინფორმაციას აწვდიან საგამოძიებო ან სამართლებრივი დევნის განმხორციელებელ ორგანოებს ან სხვაგვარად თანამშრომლობენ მათთან;
- (გ) მოწმეები, რომლებიც ჩვენებას იძლევიან წინამდებარე კონვენციის მე-18 მუხლით გათვალისწინებული სისხლის სამართლის დანაშაულებათა შესახებ;
- (დ) აუცილებლობის შემთხვევაში იმ პირთა ოჯახის წევრები, რომლებიც მითითებულია ქვეპუნქტებში (ა) და (გ).

2. თითოეული მხარე ვაატარებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ზომებს, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს სხვადასხვა სახის დაცვა, რომელიც შეიძლება მოიცავდეს ფიზიკურ დაცვას, ადგილმდებარეობისა და ვინაობის შეცვლას და სამსახურის შოვნაში დახმარების გაწევას.

3. მსხვერპლი ბავშვის მიმართ ვატარდება სპეციალური დაცვითი ზომები ბავშვის ინტერესების გათვალისწინებით.

4. თითოეული მხარე ვაატარებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ზომებს, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ იმ ჯგუფების, ფონდების, ასოციაციების ან არასამთავრობო ორგანიზაციების წევრები, რომლებიც ახორციელებენ 27-ე მუხლის მე-3 პუნქტით გათვალისწინებულ საქმიანობას, უზრუნველყოფილ იქნენ შესაბამისი დაცვით, რათა თავიდან იქნეს აცილებული მათთვის სამაგიეროს გადახდა ან დაშინება ბოროტმოქმედების მიმართ ჩატარებული გამოძიების და სამართალდევნის პროცესში ან მის შემდგომ.

5. თითოეული მხარე განიხილავს სხვა სახელმწიფოებთან შესაბამისი შეთანხმებებისა და ხელშეკრულებების დადების შესაძლებლობას წინამდებარე მუხლის განხორციელების მიზნით.

მუხლი 29 - სპეციალიზებული ორგანოები და მაკოორდინირებული ორგანოები

1. თითოეული მხარე ვაატარებს აუცილებელ ზომებს პირების ან ორგანოების სპეციალიზების მიზნით ტრეფიკინგის წინააღმდეგ ბრძოლისა და მსხვერპლთა დაცვის სფეროში. მხარის საკანონმდებლო სისტემის ძირითადი პრინციპების შესაბამისად, ასეთი პირები ან ორგანოები ისარგებლებენ აუცილებელი დამოუკიდებლობით, რაც მათ მისცემს თავიანთი ფუნქციების ეფექტურად და უმართებულთ ზეწოლის გარეშე განხორციელების საშუალებას. ასეთი პირები ან ასეთ ორგანოთა პერსონალი თავიანთი ამოცანების შესასრულებლად ისარგებლებს შესაბამისი ტრეინინგით და ფინანსური რესურსებით.

2. თითოეული მხარე გაატარებს ისეთ ზომებს, რომლებიც აუცილებელია თავიანთი სამთავრობო დაწესებულებებისა და სხვა საჯარო სამსახურების მიერ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ გატარებული პოლიტიკისა და ღონისძიებების კოორდინირების მიზნით, რაც განხორციელდება საკოორდინაციო ორგანოების შექმნის გზით.
3. თითოეული მხარე უზრუნველყოფს შესაბამისი მოხელეებისთვის სასწავლო კურსების ჩატარებას ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის აღკვეთისა და მის წინააღმდეგ ბრძოლის სფეროში, ადამიანის უფლებათა შესახებ ტრეინინგის ჩათვლით. ამგვარი ტრეინინგი შეიძლება ითვალისწინებდეს რომელიმე კონკრეტული სამსახურის სპეციფიკას და ორიენტირებული იყოს შემდეგი საკითხების შესწავლაზე: ტრეფიკინგის აღკვეთის მიზნით გამოყენებული მეთოდოლოგია, ტრეფიკიორთა მიმართ განხორციელებული სამართალდევნა და მსხვერპლთა უფლებების დაცვა, ტრეფიკიორთაგან მსხვერპლთა დაცვის ჩათვლით.
4. თითოეული მხარე განიხილავს ეროვნული მომხსენებლის დანიშვნის ან სხვა მექანიზმის ამოქმედების შესაძლებლობას სახელმწიფო ინსტიტუტების მიერ ტრეფიკინგის საწინააღმდეგოდ განხორციელებული ღონისძიებებისა და მათ მიერ ეროვნული კანონმდებლობით გათვალისწინებულ მოთხოვნათა შესრულების მონიტორინგის მიზნით.

მუხლი 30 – სასამართლო პროცესი

ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის შესახებ კონვენციის, კერძოდ კი მისი მე-ნ მუხლის შესაბამისად, თითოეული მხარე გაატარებს ისეთ საკანონმდებლო ან სხვა ზომებს, რომლებიც აუცილებელია, რათა სასამართლო პროცესის განმავლობაში უზრუნველყოფილ იქნეს:

- ა. მსხვერპლთა პირადი ცხოვრების და საჭიროების შემთხვევაში, ვინაობის დაცვა;
- ბ. მსხვერპლთა უსაფრთხოება და მათი დაცვა, რათა მათ მიმართ არ იქნეს გამოყენებული დაშინების მეთოდები.

თავისი კანონმდებლობით გათვალისწინებული პირობების შესაბამისად და ბავშვი მსხვერპლის შემთხვევაში, ბავშვის საჭიროებათა უზრუნველყოფისა და მათთვის სპეციალური დაცვის ზომებით სარგებლობის უფლების მინიჭების გზით.

მუხლი 31 – იურისდიქცია

1. თითოეული მხარე გაატარებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ზომებს, რომლებიც აუცილებელია წინამდებარე კონვენციით გათვალისწინებულ ნებისმიერ დანაშაულზე თავისი იურისდიქციის დაწესების მიზნით, იმ შემთხვევაში, თუ დანაშაული ჩადენილია:

- (ა) მის ტერიტორიაზე; ან
- (ბ) იმ გეგზე, რომელიც დაცურავს ამ მხარის დროშით; ან
- (გ) იმ თვითმფრინავზე, რომელიც რეგისტრირებულია ამ მხარის კანონმდებლობის შესაბამისად; ან
- (დ) მისი მოქალაქის ან მოქალაქეობის არმქონე იმ პირის მიერ, რომელსაც მის ტერიტორიაზე გააჩნია მუდმივი ადგილსამყოფელი, თუ დანაშაული დასჯადია იმ ქვეყნის სისხლის სამართლის კანონმდებლობით, სადაც იგი ჩადენილ იქნა, ან თუ დანაშაული ჩადენილ იქნა იქ, სადაც არ ვრცელდება არცერთი სახელმწიფოს ტერიტორიული იურისდიქცია;
- (ე) მისი მოქალაქის წინააღმდეგ.

2. თითოეული მხარე შეუძლია, ხელმოწერის ან სარატიფიკაციო სიგელის მიღების, დამტკიცების ან მიერთების აქტის დებონირებისას, ევროპის საბჭოს გენერალური მდიანის სახელზე ვაგზავნილი დეკლარაციის საშუალებით განაცხადოს, რომ იგი იტოვებს უფლებას არ გამოიყენოს ან გამოიყენოს

მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევებში ამ მუხლის 1(დ) და (ე) პუნქტებით გათვალისწინებული იურისდიქციის წესები.

3. თითოეული მხარე მიიღებს ისეთ ზომებს, რომლებიც აუცილებელია თავისი იურისდიქციის დაწესების მიზნით წინამდებარე კონვენციით გათვალისწინებულ დანაშაულებზე, იმ შემთხვევაში თუ დანაშაულის ჩადენაში ეჭვმიტანილი პირი იმყოფება მის ტერიტორიაზე და ის, ექსტრადირების მოთხოვნის მიღების შემდეგ, არ ახდენს მის ექსტრადირებას სხვა სახელმწიფოსთვის მხოლოდ მისი მოქალაქეობის საფუძველზე.
4. თუ წინამდებარე კონვენციით გათვალისწინებულ დანაშაულზე იურისდიქციის განხორციელებასთან დაკავშირებით პრეტენზიას აცხადებს რამდენიმე მხარე, შესაბამისი მხარეები, საჭიროების შემთხვევაში, გამართავენ კონსულტაციებს სამართლებრივი დევნის განხორციელებლად ყველაზე შესაფერისი იურისდიქციის დადგენის მიზნით.
5. საერთაშორისო სამართლის ზოგადი ნორმების შეუზღუდავად, წინამდებარე კონვენცია არ გამოიცხადებს მხარის მიერ თავისი კანონმდებლობის შესაბამისად ნებისმიერი სისხლისსამართლებრივი იურისდიქციის გამოყენების შესაძლებლობას.

თავი VI – საერთაშორისო თანამშრომლობა და თანამშრომლობა სამოქალაქო საზოგადოებასთან

მუხლი 32 – საერთაშორისო თანამშრომლობის ზოგადი პრინციპები და ზომები

მხარეები ითანამშრომლებენ ერთმანეთთან, წინამდებარე კონვენციის დებულებათა შესაბამისად და მოქმედი საერთაშორისო და რეგიონული აქტების და ერთგვაროვანი ან ორმხრივი კანონმდებლობისა და შიდა კანონების საფუძველზე მიღწეული შეთანხმებების გამოყენების გზით, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს:

- ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენცია და მის წინააღმდეგ ბრძოლა;
- მსხვერპლთა დაცვა და მათთვის დახმარების გაწევა;
- წინამდებარე კონვენციით გათვალისწინებულ სისხლის სამართლის დანაშაულთა გამოძიება ან სასამართლო პროცესების ჩატარება.

მუხლი 33 – საფრთხის ქვეშ მყოფ ან დაკარგულ პირებთან დაკავშირებული ზომები

1. როდესაც მხარეს, მის ხელთ არსებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, აქვს საფუძველი ივარაუდოს, რომ 28-ე მუხლის 1 პუნქტში მითითებული პირის სიცოცხლეს, თავისუფლებას ან ფიზიკურ ჯანმრთელობას სხვა მხარის ტერიტორიაზე ემუქრება საფრთხე, ინფორმაციის მფლობელი მხარე ამ ინფორმაციას დაუყოვნებლივ გადასცემს სხვა მხარეს დაცვის შესაბამისი ზომების გატარების მიზნით.
2. მხარეებმა შეიძლება განიხილონ თანამშრომლობის გაძლიერების შესაძლებლობა დაკარგული პირების, განსაკუთრებით კი დაკარგული ბავშვების მოძიების მიზნით, თუ არსებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით მათ აქვთ საფუძველი ივარაუდონ, რომ დაკარგული წარმოადგენს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლს. ამ მიზნით მხარეებს შეუძლიათ ერთმანეთთან დადონ ორმხრივი ან მრავალმხრივი ხელშეკრულებები.

მუხლი 34 – ინფორმაცია

1. მოთხოვნის მიმღები მხარე მოთხოვნის წარმდგენ მხარეს დაუყოვნებლივ აცნობებს წინამდებარე თავის შესაბამისად განხორციელებული ზომების საბოლოო შედეგის შესახებ. მოთხოვნის მიმღები მხარე ასევე დაუყოვნებლივ აცნობებს მოთხოვნის წარმდგენ მხარეს ნებისმიერი ისეთი გარემოების შესახებ, რაც შეუძლებელს ხდის ან მნიშვნელოვნად აყოვნებს მოთხოვნილი ღონისძიების განხორციელებას.

2. მხარეს შეუძლია, თავისი კანონმდებლობის ფარგლებში, წინასწარი თხოვნის გარეშე, სხვა მხარეს გადასცეს მის მიერ ჩატარებული გამოძიების შედეგად მიღებული ინფორმაცია, თუ ის მიიჩნევს, რომ ასეთი ინფორმაციის მიწოდებამ შეიძლება დახმარება გაუწიოს ინფორმაციის მიმღებ მხარეს წინამდებარე კონვენციით გათვალისწინებულ დანაშაულებთან დაკავშირებით გამოძიების ან სასამართლო პროცესის დაწყებასა და განხორციელებაში, ან შეიძლება საფუძველი მისცეს ამ მხარეს, მოითხოვოს თანამშრომლობა წინამდებარე თავის შესაბამისად.
3. ასეთი ინფორმაციის მიწოდებამდე, ინფორმაციის მიმწოდებელმა მხარემ შეიძლება მოითხოვოს, რომ დაცულ იქნეს ინფორმაციის კონფიდენციალურობა ან მოხდეს მისი გამოყენება გარკვეული პირობების დაცვით. თუ ინფორმაციის მიმღებ მხარეს არ შეუძლია ასეთი მოთხოვნის შესრულება, ის ამის შესახებ აცნობებს ინფორმაციის მიმწოდებელ მხარეს, რომელიც შემდგომ გადაწყვეტს გადაცემულ უნდა იქნეს თუ არა ინფორმაცია. თუ მიმღები მხარე ინფორმაციას მიიღებს გარკვეული პირობების დაცვის პირობით, იგი ვალდებული იქნება შეასრულოს ეს პირობები.
4. ყველა სახის ინფორმაცია, რომელიც მოთხოვნილ იქნა მე-13, მე-14 და მე-16 მუხლების შესაბამისად და რომლის მიწოდებაც აუცილებელია ამ მუხლებით გათვალისწინებული უფლებების უზრუნველყოფის მიზნით, შესაბამისი მხარის მოთხოვნით, გადაეცემა დანიშნულებისამებრ, გაჭიანურების გარეშე, წინამდებარე კონვენციის მე-11 მუხლის გათვალისწინებით.

მუხლი 35 - სამოქალაქო საზოგადოებასთან თანამშრომლობა

თითოეული მხარე ხელს შეუწყობს სახელმწიფო ორგანოებს და საჯარო მოხელეებს, ითანამშრომლონ არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, სხვა შესაბამის ორგანიზაციებთან და სამოქალაქო საზოგადოების წევრებთან სტრატეგიული პარტნიორობების ჩამოყალიბების მიზნით, წინამდებარე კონვენციის მიზნების შესაბამისად.

თავი VII - მონიტორინგის განხორციელების მექანიზმი

მუხლი 36 - ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის მიზნით შექმნილი ექსპერტთა ჯგუფი

1. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის მიზნით შექმნილი ექსპერტთა ჯგუფი (შემდგომში GRETA) მონიტორინგს გაუწევს მხარეთა მიერ წინამდებარე კონვენციის განხორციელებას.
2. GRETA შედგება არანაკლებ 10 და არაუმეტეს 15 წევრისაგან, გენდერული და გეოგრაფიული ბალანსის დაცვითა და მრავალდარგობრივი გამოცდილების გათვალისწინებით. ამ წევრებს აირჩევს მხარეთა კომიტეტი 4 წლის ვადით წინამდებარე კონვენციის სახელმწიფო მხარეთა მოქალაქეების მხრიდან. ეს ვადა ექვემდებარება განახლებას მხოლოდ ერთხელ.
3. GRETA-ს წევრების არჩევა განხორციელდება შემდეგი პრინციპების შესაბამისად:
 - (ა) წევრები უნდა წარმოადგენდნენ მაღალი მორალური თვისებების მქონე პირებს, მათ უნდა გააჩნდეთ კომპეტენცია ადამიანის უფლებათა დაცვის, მსხვერპლთათვის დახმარების გაწევისა და დაცვის და ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის სფეროში ან უნდა ჰქონდეთ წინამდებარე კონვენციით გათვალისწინებულ სფეროებში მუშაობის პროფესიული გამოცდილება;
 - (ბ) წევრები თავად უნდა მონაწილეობდნენ ჯგუფის მუშაობაში, უნდა იყვნენ დამოუკიდებელნი და მიუკერძოებელნი თავიანთი ფუნქციების შესრულებისას და უნდა შეეძლოთ თავიანთი ფუნქციების ეფექტურად განხორციელება;
 - (გ) GRETA-ს ორი წევრი არ შეიძლება იყოს ერთი და იმავე სახელმწიფოს მოქალაქე;
 - (დ) წევრები უნდა წარმოადგენდნენ ძირითად საკანონმდებლო სისტემებს.

4. GRETA-ს წევრების არჩევის პროცედურას განსაზღვრავს მინისტრთა კომიტეტი წინამდებარე კონვენციის მხარეებთან კონსულტირებისა და მათი ერთსულოვანი თანხმობის მიღების შემდეგ, კონვენციის ძალაში შესვლიდან ერთი წლის განმავლობაში. GRETA დაამტკიცებს თავის საპროცედურო წესს.

მუხლი 37 - მხარეთა კომიტეტი

1. მხარეთა კომიტეტი შედგება წინამდებარე კონვენციის იმ სახელმწიფო მხარეთა წარმომადგენლებისაგან, რომლებიც არიან ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის წევრები და წინამდებარე კონვენციის იმ მხარეთა წარმომადგენლებისაგან, რომლებიც არ არიან ევროპის საბჭოს წევრები.
2. მხარეთა კომიტეტს იწვევს ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი. მისი პირველი სხდომა ჩატარდება წინამდებარე კონვენციის ძალაში შესვლიდან ერთი წლის განმავლობაში GRETA-ს წევრების არჩევის მიზნით. ამის შემდეგ სხდომები გაიმართება იმ შემთხვევაში, თუ ამას მოითხოვს მხარეთა ერთი მესამედი, GRETA-ს პრეზიდენტი ან გენერალური მდივანი.
3. მხარეთა კომიტეტი მიიღებს თავის საპროცედურო წესს.

მუხლი 38 - პროცედურა

1. შეფასების პროცედურა ვრცელდება კონვენციის მხარეებზე და იგი იყოფა რაუნდებად, რომელთა ხანგრძლივობასაც განსაზღვრავს GRETA. თითოეული რაუნდის დასაწყისში GRETA განსაზღვრავს იმ სპეციალურ ნორმებს, რომელთა მიხედვითაც განხორციელდება შეფასების პროცედურა.
2. GRETA განსაზღვრავს ასეთი შეფასების განხორციელებისთვის ყველაზე მართებულ მეთოდს. შეფასების თითოეული რაუნდისათვის GRETA-ს შეუძლია შეადგინოს კითხვარი, რომლის საფუძველზეც მოხდება მხარეთა მიერ წინამდებარე კონვენციის განხორციელების შეფასება. ასეთი კითხვარი მიეწოდება ყველა მხარეს. მხარეები შეავსებენ კითხვარს, ამავე დროს ისინი შეასრულებენ GRETA-ს ნებისმიერ მოთხოვნას ინფორმაციის მიწოდებასთან დაკავშირებით.
3. GRETA-ს შეუძლია გამოითხოვოს ინფორმაცია სამოქალაქო საზოგადოებისაგან.
4. სახელმწიფოს ეროვნულ ორგანოებთან და მათ მიერ დანიშნულ "საკონტაქტო პირთან" თანამშრომლობითა და აუცილებლობის შემთხვევაში, დამოუკიდებელი ეროვნული ექსპერტების დახმარებით, GRETA-ს შეუძლია ორგანიზება გაუწიოს ქვეყნებში ვიზიტების ჩატარებას. ამ ვიზიტების განმავლობაში, GRETA-ს შეიძლება დახმარება გაუწიონ კონკრეტულ სფეროებში დასაქმებულმა ექსპერტებმა.
5. GRETA მოამზადებს ანგარიშის პროექტს, რომელიც შეიცავს იმ დებულებათა განხორციელების ანალიზს, რომელთა მიხედვითაც შედგენილია შეფასება და ასევე წინადადებებსა და მოსაზრებებს იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა გადაჭრას მხარემ მის წინაშე მდგარი პრობლემები. ანგარიშის პროექტი კომენტარისათვის გადაეცემა იმ მხარეს, რომელიც გადის შეფასებას. თავისი ანგარიშის შედგენისას GRETA გაითვალისწინებს ამ კომენტარებს.
6. აღნიშნულის გათვალისწინებით, GRETA შეიმუშავებს თავის ანგარიშს და დასკვნებს შესაბამისი მხარის მიერ წინამდებარე კონვენციის დებულებათა განხორციელების მიზნით გატარებული ზომების შესახებ. ეს ანგარიში და დასკვნები გადაეცემა შესაბამისი მხარეს და მხარეთა კომიტეტს. GRETA-ს ანგარიში და დასკვნები საჯარო გახდება მათი დამტკიცებისთანავე, შესაბამისი მხარის საბოლოო კომენტარებთან ერთად.
7. ამ მუხლის 1-მე-ნ პუნქტებით გათვალისწინებული პროცედურის შეუზღუდავად, GRETA-ს მიერ წარმოდგენილი ანგარიშისა და დასკვნების საფუძველზე, მხარეთა კომიტეტს შეუძლია ამ მხარისათვის მიიღოს რეკომენდაციები, რომლებიც (ა) შეეხება GRETA-ს დასკვნების განხორციელებისათვის საჭირო ზომების მიღებას და აუცილებლობის შემთხვევაში, ამ დასკვნების განხორციელებასთან დაკავშირებული ინფორმაციის მიწოდების თარიღის დადგენას და (ბ) მიზნად

ისახავს ამ მხარესთან თანამშრომლობის ხელშეწყობას წინამდებარე კონვენციის სათანადოდ განხორციელების მიზნით.

თავი VIII - ურთიერთმიმართება სხვა საერთაშორისო აქტებთან

მუხლი 39 - ურთიერთმიმართება ადამიანებით, განსაკუთრებით ბავშვებითა და ქალებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციის, აღკვეთის და სასჯელთა დადგენის შესახებ ოქმთან, რომელიც ავსებს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კონვენციას ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ

წინამდებარე კონვენცია არ ზღუდავს ადამიანებით, განსაკუთრებით ბავშვებითა და ქალებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციის, აღკვეთის და სასჯელთა დადგენის შესახებ ოქმიდან გამომდინარე უფლებებსა და ვალდებულებებს, რომელიც ავსებს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კონვენციას ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ და მიზნად ისახავს ამ ოქმით გათვალისწინებული დაცვის გაძლიერებას და მასში მითითებული სტანდარტების შექმნაში სრულყოფას.

მუხლი 40 - ურთიერთმიმართება სხვა საერთაშორისო აქტებთან

1. წინამდებარე კონვენცია არ ზღუდავს სხვა საერთაშორისო აქტებიდან გამომდინარე უფლებებსა და ვალდებულებებს, რომელთა მხარეებიც არიან ან იქნებიან წინამდებარე კონვენციის მხარეები და რომლებიც არეგულირებს წინამდებარე კონვენციით გათვალისწინებულ საკითხებს და უზრუნველყოფს ტრეფიკინგის მსხვერპლთათვის უფრო ფართო დახმარების გაწევას და მნიშვნელოვან დაცვას.
2. წინამდებარე კონვენციის მხარეებს შეუძლიათ ერთმანეთთან ვააფორმონ ორმხრივი ან მრავალმხრივი შეთანხმებები კონვენციით გათვალისწინებულ საკითხებზე, მისი დებულებების შევსების ან გაძლიერების ან მასში გათვალისწინებული პრინციპების გამოყენების ხელშეწყობის მიზნით.
3. მხარეები, რომლებიც წარმოადგენენ ევროპის კავშირის წევრებს, თავიანთ ორმხრივ ურთიერთობებში გამოიყენებენ თანამეგობრობისა და ევროპის კავშირის იმ ნორმებს, თუ ასეთი არსებობს, რომლებიც არეგულირებს მათ წინაშე მდგარ კონკრეტულ საკითხს და გამოიყენება მოცემულ კონკრეტულ შემთხვევაში, წინამდებარე კონვენციის საგნისა და მიზნის და ასევე სხვა მხარეებთან მიმართებაში მისი სრულად გამოყენების შეუზღუდავად.
4. წინამდებარე კონვენციის არცერთი პუნქტი არ ზღუდავს სახელმწიფოთა და ცალკეულ პირთა იმ უფლებებს, ვალდებულებებსა და პასუხისმგებლობებს, რომლებიც მათ ენიჭებათ საერთაშორისო სამართლის, საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლის, ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო კანონმდებლობისა და განსაკუთრებით, 1951 წლის კონვენციისა და 1967 წლის ოქმის საფუძველზე, რომლებიც შეეხება ლტოლვილთა სტატუსს და მათი ისეთი სახელმწიფოსათვის გადაუცემლობის პრინციპს, სადაც მათ ემუქრებათ არაადამიანური მოპყრობის საფრთხე (principle of non-refoulement).

თავი IX - კონვენციაში შესწორებების შეტანა

მუხლი 41 - შესწორებები

1. მხარის მიერ წინამდებარე კონვენციაში შესწორების შეტანასთან დაკავშირებული წინადადება გადაეცემა ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს, რომელიც მას გადასცემს ევროპის საბჭოს წევრ სახელმწიფოებს, ნებისმიერ ხელმოწერს, ნებისმიერ სახელმწიფო მხარეს, ევროპის თანამეგობრობას, 42-ე მუხლის შესაბამისად წინამდებარე კონვენციის ხელმოსაწერად მიწვეულ ნებისმიერ სახელმწიფოს და 43-ე მუხლის შესაბამისად წინამდებარე კონვენციასთან მიერთების მიზნით მიწვეულ ნებისმიერ სახელმწიფოს.

2. მხარის მიერ შემოთავაზებული ნებისმიერი შესწორება გადაეცემა GRETA-ს, რომელიც მას გადასცემს მინისტრთა კომიტეტს შემოთავაზებულ შესწორებასთან დაკავშირებით თავისი აზრის გამოთქმის მიზნით.
3. მინისტრთა კომიტეტი განიხილავს შემოთავაზებულ შესწორებას და GRETA-ს მიერ წარმოდგენილ მოსაზრებას და წინამდებარე კონვენციის მხარეებთან კონსულტირებისა და მათი ერთსულოვანი თანხმობის მიღების შემდეგ, მას შეუძლია დაამტკიცოს შესწორება.
4. მინისტრთა კომიტეტის მიერ ამ მუხლის მე-3 პუნქტის შესაბამისად დამტკიცებული შესწორების ტექსტი გადაეცემა მხარეებს მისი მიღების მიზნით.
5. ამ მუხლის მე-3 პუნქტის შესაბამისად დამტკიცებული შესწორება ძალაში შედის იმ დღის შემდგომი ერთოვანი პერიოდის გასვლიდან პირველი თვის პირველ დღეს, როდესაც მხარეები გენერალურ მდივანს შეატყობინებენ მათ მიერ შესწორების მიღების შესახებ.

თავი X - საბოლოო დებულებები

მუხლი 42 - ხელმოწერა და ძალაში შესვლა

1. წინამდებარე კონვენცია ხელმოსაწერად ღიაა ევროპის საბჭოს წევრი სახელმწიფოებისა და იმ არაწევრი სახელმწიფოებისთვის, რომლებმაც მონაწილეობა მიიღეს მის შემუშავებაში და ევროპის თანამეგობრობისთვის.
2. წინამდებარე კონვენცია ექვემდებარება რატიფიკირებას, მიღებას ან დამტკიცებას. სარატიფიკაციო სიგელები, მიღების ან დამტკიცების დოკუმენტები შესაბამისად გადაეცემა ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს.
1. წინამდებარე კონვენცია ძალაში შევა იმ დღის შემდგომი სამთვლიანი პერიოდის გასვლიდან პირველი თვის პირველ დღეს, როდესაც 10 ხელმომწერი სახელმწიფო, რომელთა შორის ევროპის საბჭოს არანაკლებ 8 წევრი სახელმწიფოა, გამოთქვამს თანხმობას კონვენციის სავალდებულოობასთან დაკავშირებით წინა პუნქტის დებულებათა შესაბამისად.
2. 1 პუნქტში აღნიშნული ნებისმიერი იმ სახელმწიფოსთვის, ან ევროპის თანამეგობრობისთვის, რომელიც შემდგომში გამოთქვამს თანხმობას კონვენციის სავალდებულოობასთან დაკავშირებით, წინამდებარე კონვენცია ძალაში შევა იმ დღის მომდევნო სამთვლიანი ვადის გასვლიდან პირველი თვის პირველ დღეს, როდესაც ეს სახელმწიფო მოახდენს თავისი სარატიფიკაციო სიგელის, მიღების ან დამტკიცების აქტის დეპონირებას.

მუხლი 43 - კონვენციასთან მიერთება

1. წინამდებარე კონვენციის ძალაში შესვლის შემდეგ, ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტს, კონვენციის სახელმწიფო მხარეებთან კონსულტირებისა და მათგან ერთსულოვანი თანხმობის მიღების შემდეგ, შეუძლია შესთავაზოს ნებისმიერ იმ სახელმწიფოს, რომელიც არ არის ევროპის საბჭოს წევრი და რომელსაც მონაწილეობა არ მიუღია კონვენციის შემუშავებაში, მიუერთდეს მას. გადაწყვეტილება მიიღება ევროპის საბჭოს წესდების მე-20(დ) მუხლით გათვალისწინებული ხმების უმრავლესობით და იმ სახელმწიფო მხარეთა წარმომადგენლების ერთსულოვანი თანხმობით, რომლებიც უფლებამოსილნი არიან წარმოდგენილნი იყვნენ მინისტრთა კომიტეტში.
2. ნებისმიერი იმ სახელმწიფოსთვის, რომელიც კონვენციას უერთდება, კონვენცია ძალაში შევა ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანისთვის მიერთების აქტის დეპონირების დღის მომდევნო სამთვლიანი ვადის გასვლიდან პირველი თვის პირველ დღეს.

მუხლი 44 - ტერიტორიული გავრცელების ფარგლები

1. ნებისმიერ სახელმწიფოს შეუძლია, ხელმოწერის ან სარატიფიკაციო სიგელის, მიღების, დამტკიცების ან მიერთების აქტის დებონირებისას, მიუთითოს ის ტერიტორია ან ტერიტორიები, რომლებზეც ვრცელდება წინამდებარე კონვენცია.
2. ნებისმიერ სახელმწიფო მხარეს შეუძლია, შემდგომში ნებისმიერ დროს, ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის სახელზე ვაგ ზავნილი დეკლარაციის ვხით, წინამდებარე კონვენციის მოქმედება გაავრცელოს დეკლარაციაში აღნიშნულ ნებისმიერ სხვა ტერიტორიაზე, რომლის საერთაშორისო ურთიერთობებზეც ის აგებს პასუხს და რომლის სახელითაც ის უფლებამოსილია დადოს შეთანხმებები. ასეთ ტერიტორიასთან მიმართებაში, კონვენცია ძალაში შევა ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის მიერ დეკლარაციის მიღების დღის მომდევნო სამთვიანი ვადის გასვლიდან პირველი თვის პირველ დღეს.
3. წინა ორი პუნქტის შესაბამისად ვაკეთებული ნებისმიერი დეკლარაცია ამ დეკლარაციაში მითითებულ ნებისმიერ ტერიტორიასთან დაკავშირებით, შესაძლებელია გაუქმდეს ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის სახელზე ვაგ ზავნილი შეტყობინების ვხით. გაუქმება ძალაში შევა ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის მიერ ასეთი შეტყობინების მიღების დღის მომდევნო სამთვიანი ვადის გასვლიდან პირველი თვის პირველ დღეს.

მუხლი 45 - დათქმები

დათქმა არ შეიძლება ვაკეთდეს წინამდებარე კონვენციის რომელიმე დებულებასთან დაკავშირებით, გარდა 31-ე მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული დებულებისა.

მუხლი 46 - დენონსაცია

1. ნებისმიერ სახელმწიფო მხარეს შეუძლია, ნებისმიერ დროს, მოახდინოს წინამდებარე კონვენციის დენონსაცია, ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის სახელზე ვაგ ზავნილი შეტყობინების ვხით.
2. ასეთი დენონსაცია ძალაში შევა ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის მიერ შეტყობინების მიღების მომდევნო სამთვიანი ვადის გასვლის შემდგომი თვის პირველ დღეს.

მუხლი 47 - შეტყობინება

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი შეატყობინებს ევროპის საბჭოს წევრ სახელმწიფოებს, ნებისმიერ ხელმოწერ სახელმწიფოს, ნებისმიერ სახელმწიფო მხარეს, ევროპის თანამეგობრობას და ნებისმიერ იმ სახელმწიფოს, რომელიც მიწვეულ იქნა კონვენციაზე ხელის მოსაწერად 42-ე მუხლის შესაბამისად და ნებისმიერ იმ სახელმწიფოს, რომელიც მიწვეულ იქნა კონვენციასთან მიერთების მიზნით 43-ე მუხლის დებულებათა შესაბამისად:

- ა) ნებისმიერი ხელმოწერის შესახებ;
- ბ) ნებისმიერი სარატიფიკაციო სიგელის, მიღების, დამტკიცების ან მიერთების აქტის დებონირების შესახებ;
- გ) 42-ე და 43-ე მუხლების შესაბამისად წინამდებარე კონვენციის ძალაში შესვლის ნებისმიერი თარიღის შესახებ;
- დ) 41-ე მუხლის შესაბამისად დამტკიცებული ნებისმიერი შესწორების შესახებ და ამ შესწორების ძალაში შესვლის თარიღის შესახებ;
- ე) 46-ე მუხლის შესაბამისად ვაკეთებული ნებისმიერი დენონსაციის შესახებ;
- ვ) წინამდებარე კონვენციასთან დაკავშირებული ნებისმიერი სხვა ქმედების, ნოტიფიკაციის ან შეტყობინების შესახებ;
- ზ) 45-ე მუხლის შესაბამისად ვაკეთებული ნებისმიერი დათქმის შესახებ.

ზემოაღნიშნულის დასტურად, ქვემოთ ხელისმომწერებმა, სათანადო უფლებამოსილებით აღჭურვილებმა, ხელი მოაწერეს წინამდებარე კონვენციას.

შესრულებულია 2005 წლის 16 მაისს, ინგლისურ და ფრანგულ ენებზე, ორივე ტექსტი თანაბრად აუთენტურია, ერთ ეგზემპლარად, რომელიც დებონირებულ იქნება ევროპის საბჭოს არქივში. ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი დამოწმებულ ასლებს გადასცემს ევროპის საბჭოს თითოეულ წევრ სახელმწიფოს, იმ არაწევრ სახელმწიფოებს, რომლებმაც მონაწილეობა მიიღეს წინამდებარე კონვენციის შექმნაში, ევროპის თანამეგობრობას და ნებისმიერ იმ სახელმწიფოს, რომელსაც შესთავაზეს კონვენციასთან მიერთება.

ევროპის საბჭოს კონვენცია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ

განმარტებითი მოხსენება

I. წინასიტყვაობა

ა. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის ფენომენი და მისი არსი

1. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა დღევანდელ ევროპაში ძალზე სერიოზულ პრობლემას წარმოადგენს. ყოველწლიურად ათასობით ადამიანი, უმეტესად ქალები და ბავშვები, ხდებიან სექსუალური ექსპლუატაციისა და სხვა მიზნებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლი საკუთარ თუ უცხო ქვეყნებში. ყველა მაჩვენებელი მიუთითებს მსხვერპლთა რაოდენობის ზრდაზე. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლა მსოფლიო მასშტაბით იპყრობს ყურადღებას, ვინაიდან საფრთხეს უქმნის ადამიანის უფლებებს და ძირითად ფასეულობებს დემოკრატიულ საზოგადოებებში.

2. კაცობრიობის ამ სერიოზულ შეურაცხყოფასთან ბრძოლა ერთ-ერთია იმ მრავალი ფრონტიდან, რომლებზეც ევროპის საბჭო იღვწის ადამიანის უფლებებისა და ადამიანის ღირსების დასაცავად.

3. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა და მსხვერპლთა პროვოცირება, ჩაიდინონ სისხლის სამართლის დანაშაული, თანამედროვე ფორმაა მსოფლიოში ძველთაგან გავრცელებული მონებით ვაჭრობისა. ის ადამიანებს ეკიდება როგორც გასაყიდ ან შესაძენ ნივთებს, რომლებიც შეიძლება ჩააბა იძულებით შრომაში, ჩვეულებრივ, სექსუალურ ინდუსტრიაში, თუმცა ტრეფიკინგის მსხვერპლთ ნაწილად იყენებენ, აგრეთვე, სოფლის მეურნეობის სექტორში, ლეგალურ თუ არალეგალურ „სვეთშოფებში“¹, ძალზე დაბალი ანაზღაურებით ან საერთოდ უკაპიკოდ. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის გამოვლენილ მსხვერპლთა უმეტესობა ქალებია, თუმცა ზოგჯერ მსხვერპლი მამაკაცებიც გვხვდებიან. გარდა ამისა, მსხვერპლთა უმრავლესობა ახალგაზრდაა, ზოგჯერ ბავშვიც კი. ყველა მათგანი განწირულია უმძიმესი ცხოვრებისთვის, მათ სიცოცხლეს ანგრევს ექსპლუატაცია სხვა ადამიანების მხრიდან და ამ ადამიანების გაუმაძღრობა.

4. იმისათვის, რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლა ქმედითი იყოს, ბრძოლის სტრატეგიის ფარგლებში უნდა დამკვიდრდეს სხვადასხვა დარგის ერთობაზე დამყარებული მიდგომა, რომელშიც შევა პრევენცია, მსხვერპლთა უფლებების დაცვა და ადამიანებით უკანონო მოვაჭრეთა სისხლისსამართლებრივი დევნა. ამასთან ერთად უნდა მოხდეს სახელმწიფოთა შესაბამისი კანონების ჰარმონიზება და უზრუნველყოფა იმისა, რომ ეს კანონები უნიფიცირებული და ქმედითი სახით იქნეს გამოყენებული.

5. მსოფლიო მასშტაბის ფენომენს – ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას – შეიძლება ჰქონდეს ეროვნული ან ტრანსნაციონალური ხასიათი. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა ხშირად უკავშირდება ორგანიზებულ დანაშაულს, რომლისთვისაც ის დღევანდელ დღეს ერთ-ერთ ყველაზე სარფიან საქმეს წარმოადგენს; ევროპაში მასთან ისეთივე დაუძინებელი ბრძოლა უნდა გაჩაღდეს, როგორც ნარკოტიკებთან და ფულის გათეთრებასთან. ზოგიერთი შეფასების მიხედვით, ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას მსოფლიოში მესამე ადგილი უკავია ფულის უკანონოდ მოპოვებაში იარაღით უკანონო ვაჭრობისა და ნარკოტიკებით ვაჭრობის შემდეგ.

6. ამ თვალსაზრისით ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან საერთაშორისო ბრძოლას საფუძველი ჩაუყარა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის შესახებ კონვენციის ოქმმა ადამიანებით, განსაკუთრებით ქალებითა და ბავშვებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციის, აღკვეთისა და დასჯის შესახებ (შემდგომში მოიხსენიება „პალერმოს ოქმად“). ევროპის საბჭოს კონვენცია, რომელიც ეყრდნობა პალერმოს ოქმს და ითვალისწინებს საყოველთაო თუ რეგიონული მასშტაბის სხვა

¹ ნებისმიერი წარმოება, რომელშიც ხდება მძიმე შრომის ექსპლუატაცია ძალზე დაბალი ხელფასის პირობებში.

საერთაშორისო სამართლებრივ დოკუმენტებს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან დაკავშირებით, მიზნად ისახავს ამ დოკუმენტებით უზრუნველყოფილი დაცვის განმტკიცებას და მათში დადგენილი სტანდარტების სრულყოფას.

7. პალერმოს ოქმში მოცემულია ტერმინის „ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა“ შეთანხმებული, საერთაშორისო მასშტაბით მიღებული განმარტება (რომელიც ევროპის საბჭოს კონვენციამაც მიიღო) (იხ. ქვემოთ, კომენტარები კონვენციის მე-4 მუხლთან დაკავშირებით). მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა უნდა განვასხვავოთ მიგრანტების კონტრაბანდით გადაყვანისაგან. ამ უკანასკნელთან დაკავშირებით არსებობს გაერო-ს ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ კონვენციის დამოუკიდებელი ოქმი (გაერო-ს ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ კონვენციის დამატებითი ოქმი მიგრანტების სმელეთით, ზღვითა და ჰაერით კონტრაბანდით გადაყვანასთან ბრძოლის შესახებ). მაშინ, როდესაც მიგრანტების კონტრაბანდით გადაყვანის მიზანია საზღვრის უკანონოდ გადაკვეთით ტრანსპორტირება პირდაპირი თუ არაპირდაპირი გზით ფინანსური თუ სხვა სახის მატერიალური მოგების მისაღებად, ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მიზანი ექსპლუატაციაა. გარდა ამისა, არ არის აუცილებელი, რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა მოიცავდეს ტრანსნაციონალურ ელემენტს: ის ეროვნულ დონეზეც შეიძლება არსებობდეს.

8. არსებობს სხვა საერთაშორისო დოკუმენტები, რომლებსაც თავისი წვლილი შეაქვს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლაში და მსხვერპლთა დაცვაში. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ შექმნილ დოკუმენტებს შორის შეგვიძლია დავასახელოთ:

- კონვენცია იძულებითი შრომის შესახებ (№ 29), მიღებული 1930 წლის 28 ივნისს;
- კონვენცია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობისა და სხვა ადამიანთა პროსტიტუციის ექსპლუატაციის აღკვეთის შესახებ, მიღებული 1949 წლის 2 დეკემბერს;
- კონვენცია ლტოლვილთა სტატუსის შესახებ, მიღებული 1951 წლის 28 ივლისს, და მისი ოქმი ლტოლვილთა სტატუსის შესახებ;
- კონვენცია ქალების მიმართ დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ, მიღებული 1979 წლის 18 დეკემბერს;
- ბავშვის უფლებათა კონვენცია, მიღებული 1989 წლის 20 ნოემბერს;
- შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის კონვენცია ბავშვთა შრომის ყველაზე მძიმე ფორმების აკრძალვისა და მისი მინიმუმადე დაყვანისთვის დაუყოვნებელი ზომების შესახებ, მიღებული 1999 წლის 17 ივნისს;
- ბავშვის უფლებათა კონვენციის ფაკულტატიური ოქმი ბავშვების გაყიდვის, ბავშვთა პროსტიტუციისა და პორნოგრაფიის შესახებ, მიღებული 2000 წლის 25 მაისს.

9. გამოცდილება ცხადყოფს, რომ რეგიონულ დონეზე სამართლებრივი დოკუმენტების მიღება მნიშვნელოვნად განამტკიცებს რეაგირებას მსოფლიო მასშტაბით. ევროპაში ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან დაკავშირებულ ზოგიერთ საკითხს არეგულირებს ევროკავშირის საბჭოს 2002 წლის 19 ივლისის ჩარჩო გადაწყვეტილება ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ და ევროკავშირის საბჭოს 2004 წლის 29 აპრილის დირექტივა (2004/81/EC) მესამე ქვეყნის იმ მოქალაქეებისთვის გაცემული ცხოვრების ნებართვების შესახებ, რომლებიც წარმოადგენენ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთ ან რომლებიც ჩართულნი იყვნენ უკანონო მიგრაციის ხელშეწყობის მიზნით განხორციელებულ ოპერაციებში და რომლებიც თანამშრომლობენ კომპეტენტურ ორგანოებთან. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას შეეხება, აგრეთვე, ევროკავშირის საბჭოს 2001 წლის 15 მარტის ჩარჩო გადაწყვეტილება სისხლის სამართლის პროცესში მსხვერპლთა სტატუსის შესახებ.

ბ. ევროპის საბჭოს მიერ განხორციელებული ღონისძიებები

10. იმის გათვალისწინებით, რომ ევროპის საბჭოს ერთ-ერთი უმთავრესი საზრუნავია ადამიანის უფლებებისა და ღირსების უზრუნველყოფა და დაცვა და რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა უშუალოდ ხელყოფს იმ ფასეულობებს, რომელთაც ევროპის საბჭო ეფუძნება, ლოგიკურია, რომ ამ პრობლემის

გადაჭრის გზების ძიება ორგანიზაციის ერთ-ერთი უმთავრესი პრიორიტეტია. ეს საკითხი კიდევ უფრო მეტ მნიშვნელობას იძენს იმ ფაქტის გამო, რომ ევროპის საბჭოს 46 წევრ სახელმწიფოს შორის არის ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთა წარმოშობისა და ტრანზიტის ქვეყნები და ის ქვეყნები, სადაც ეს ადამიანები ჩაჰყავთ.

11. ამიტომ არ უნდა იყოს გასაკვირი, რომ 1980-იანი წლების ბოლოდან ევროპის საბჭო ყურადღებას ამახვილებს მუშაობაზე ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლის სფეროში (1). ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა ზეგავლენას ახდენს მრავალ ისეთ საკითხზე, რომლებიც ევროპის საბჭოს საზრუნავს წარმოადგენს, როგორც არის, მაგალითად, ქალებისა და ბავშვების სექსუალური ექსპლუატაცია, ქალების დაცვა ძალადობისგან, ორგანიზებული დანაშაულისა და მიგრაციისგან. ევროპის საბჭოს წამოწყებული აქვს რიგი ინიციატივებისა ამ და დაკავშირებულ სფეროებში: გარდა სხვა საკითხებისა, მას შექმნილი აქვს სამართლებრივი დოკუმენტები, შემუშავებული აქვს სტრატეგიები, ჩატარებული აქვს კვლევა, მონაწილეობა აქვს მიღებული სამართლებრივ და ტექნიკურ თანამშრომლობაში და განხორციელებული აქვს მონიტორინგი.

ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტი

12. 1991 წელს ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტმა მიიღო რეკომენდაცია № R(91)11 ბავშვებისა და მოზარდების სექსუალური ექსპლუატაციის, პორნოგრაფიისა და პროსტიტუციის და ბავშვებითა და მოზარდებით უკანონო ვაჭრობის შესახებ. ეს იყო პირველი საერთაშორისო დოკუმენტი, რომელიც კომპლექსურად მიუღვა ყველა აღნიშნული საკითხის გადაწყვეტას. 1999 წელს დაარსდა ექსპერტთა კომიტეტი ბავშვების დასაცავად სექსუალური ექსპლუატაციისგან, კერძოდ, № R(91)11 რეკომენდაციის შესრულების მეთვალყურეობის მიზნით.

13. ქალებით უკანონო ვაჭრობასთან საბრძოლველად შექმნილი ექსპერტთა ჯგუფის (1992-93) მეშვეობით (ეს ჯგუფი ექვემდებარებოდა ქალებსა და მამაკაცებს შორის თანასწორობის საკითხების მმართველ კომიტეტს (CDEG)) ევროპის საბჭომ გამოავლინა ის სფეროები, რომლებიც ყველაზე სასწრაფო რეაგირებას საჭიროებს. ამაზე დაყრდნობით კონსულტანტმა მოამზადა ზოგადი სამოქმედო გეგმა ქალებით უკანონო ვაჭრობასთან საბრძოლველად (2). გეგმაში განსაზღვრული იყო სფეროები, რომლებიც საჭიროებდა დაფიქრებას და შესწავლას, რათა შესაძლებელი გამხდარიყო წევრი სახელმწიფოებისთვის რეკომენდაციების შემუშავება ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის საკანონმდებლო, სასამართლო და დამსჯელ ასპექტებზე, მის მსხვერპლთა დახმარებაზე, მხარდაჭერასა და რეაბილიტაციაზე, აგრეთვე, პრევენციასა და ტრენინგზე მიმართულ პროგრამებზე.

14. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობამ ევროპის საბჭოს წევრ ქვეყანათა სახელმწიფოს და მთავრობის მეთაურთა საერთო შემოერთება გამოიწვია 1997 წლის ოქტომბერში სტრასბურგში გამართულ სამიტზე: სამიტზე მიღებული საბოლოო განცხადება ქალების ექსპლუატაციის ყველა ფორმას გარკვევით მიიჩნევს საფრთხედ ევროპაში მოქალაქეთა უსაფრთხოებისა და დემოკრატიისათვის.

15. სამიტის შემდეგ მიღებული იქნა მრავალი ზომა, რომელთა ნაწილი ეხებოდა ამ საკითხების თაობაზე ინფორმაციის გავრცელებას და ქმედებას. მოეწყო სემინარები მონობის ამ ახალი ფორმის შესახებ (3) მთავრობებისა და სამოქალაქო საზოგადოების ცოდნის ასამაღლებლად და სხვადასხვა მხარეების (პოლიციის, მოსამართლეების, სოციალური მუშაკების, საელჩოების პერსონალის, მასწავლებლებისა და ა.შ.) მოსამზადებლად ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთა მიმართ განსაზღვრული როლების შესრულებაში და გარკვეული ადამიანების მიმართ არსებულ საფრთხესთან ბრძოლაში.

16. გარდა ამისა, წევრ სახელმწიფოებს მოუწოდეს, შეედგინათ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლის ეროვნული სამოქმედო გეგმები. ევროპის საბჭომ 1996 წელს მოამზადა ქალებით უკანონო ვაჭრობასთან საბრძოლველად სამოქმედო გეგმის ზემოხსენებული ნიმუში და მას შემდეგ მოუწოდებს როგორც ეროვნული, ისე რეგიონული სამოქმედო გეგმების მომზადებისკენ, განსაკუთრებით სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპაში (4) და სამხრეთ კავკასიაში (5).

17. ჩატარდა სხვადასხვა სახის კვლევა და შესწავლა, რომლებიც მიზნად ისახავდა ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრობლემის სხვადასხვა კუთხით შეფასებას. კერძოდ, ქალებსა და მამაკაცებს შორის თანასწორობის საკითხების მმართველმა კომიტეტმა (CDEG) მოამზადა ნაშრომი სექსუალური ექსპლუატაციის მიზნით ადამიანებით უკანონო ვაჭრობაზე თანამედროვე საინფორმაციო ტექნოლოგიების გამოყენების ზეგავლენის შესახებ (6).

18. გარდა ამისა, რამდენიმე წევრ სახელმწიფოში ჩატარდა სპეციალური სემინარები და ექსპერტთა შეხვედრები, რომლებმაც ამ ქვეყნებს შესთავაზეს საჭირო ტექნიკური დახმარება ამ სფეროს კანონმდებლობის შემუშავებასა თუ გადასინჯვაში, დაეხმარნენ, აგრეთვე, ამ საზარელ მოვლენასთან საბრძოლველად სხვა აუცილებელი ზომების მიღებაში.

19. შედარებით ბოლოდროინდელი წამოწყება იყო პროექტი “LARA”, რომელიც ხელს უწყობდა სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპაში სისხლის სამართლის რეფორმის გატარებას ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციისა და მასთან ბრძოლის ინსტრუმენტის სახით. ეს პროექტი 2002 წლის ივლისში დაიწყო და 2003 წლის ნოემბერში დასრულდა. ევროპის საბჭოს პროექტმა, რომელიც ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლის სფეროში სტაბილურობის პაქტის სამუშაო ჯგუფის ფორმატში განხორციელდა, საშუალება მისცა დაინტერესებულ ქვეყნებს, შესაბამისობაში მოეყვანათ და გადაესინჯათ თავ-თავიანთი კანონები ამ სფეროში. პროექტის შედეგად აღნიშნული რეგიონის თითქმის ყველა ქვეყანამ მიიღო ეროვნული სამოქმედო გეგმები ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან საბრძოლველად, რომლებიც ითვალისწინებს პრევენციას, ადამიანებით უკანონო მოვაჭრეების სამართალში მიცემას და მსხვერპლთა დაცვას.

20. ცოდნის გასაზრცლებელი საქმიანობის შედეგად ჩამოყალიბდა საკანონმდებლო ბაზა ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან საბრძოლველად. შეიქმნა ევროპის საბჭოს ორი სამართლებრივი დოკუმენტი, რომლებიც საგანგებოდ ეხებოდა სექსუალური ექსპლუატაციის მიზნით ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას, რომლის მსხვერპლთა უმეტესობას ქალები და ბავშვები წარმოადგენენ:

- წევრი სახელმწიფოებისთვის მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია № R(2000)11 სექსუალური ექსპლუატაციის მიზნით ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ;
- წევრი სახელმწიფოებისთვის მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია № R(2001)16 სექსუალური ექსპლუატაციისაგან ბავშვთა დაცვის შესახებ.

21. ამ რეკომენდაციებში ჩამოყალიბებულია საერთოევროპული სტრატეგია, განმარტებები, ზოგადი ღონისძიებები, მეთოდოლოგიური და სამოქმედო ფორმატი, პრევენცია, მსხვერპლთა დახმარებისა და დაცვისკენ მიმართული ზომები, სისხლის სამართლის ღონისძიებები, სასამართლო სისტემათა თანამშრომლობა და საერთაშორისო თანამშრომლობისა და კოორდინაციისკენ მიმართული ზომები.

22. და ბოლოს, ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ ქალებსა და მამაკაცებს შორის თანასწორობის საკითხებისადმი მიძღვნილი, მე-5 ევროპული მინისტრთა კონფერენციის (სკოპიე, 2003 წლის 22-23 იანვარი) (ეს კონფერენცია ეხებოდა თემას „დემოკრატიზაცია, კონფლიქტების თავიდან აცილება და მშვიდობის დამყარება: ქალების პერსპექტივები და როლები“) მსვლელობისას ევროპელი მინისტრები შეთანხმდნენ, რომ ევროპის საბჭოს მიერ ქალთა უფლებების დაცვისა და ხელშეწყობის მიზნით წარმოებული საქმიანობა სხვა საკითხებთან ერთად კონცენტრირებული უნდა იყოს ქალების მიმართ ძალადობისა და ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციაზე და ამ მოვლენებთან ბრძოლაზე.

23. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა შეიძლება ორგანიზებული კრიმინალური დაჯგუფებების (რომლებიც ხშირად მიმართავენ კორუფციას კანონისთვის გვერდის ასავლელად და ფულის გათეთრებას საკუთარი შემოსავლების დასამალავად) საქმიანობის საგანი გახდეს, თუმცა ხშირად სხვა ვითარებაშიც გვხვდება. ამიტომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას შეესატყვისება ევროპის საბჭოს სხვა სამართლებრივი დოკუმენტებიც, კერძოდ, ის დოკუმენტები, რომლებიც ეხება ადამიანის უფლებების, ბავშვთა უფლებების, სოციალური უფლებების, მსხვერპლთა უფლებებისა და პირადი მონაცემების დაცვას, დოკუმენტები,

რომელთა მიზანია კორუფციასთან, ფულის გათეთრებასთან და კიბერდანაშაულთან ბრძოლა, და ხელშეკრულებები სისხლის სამართლის საკითხებში საერთაშორისო თანამშრომლობის შესახებ. ქვემოთ ჩამოთვლილია ევროპის საბჭოს კონვენციები, რომლებსაც დიდი წვლილის შეტანა შეუძლიათ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლაში და მსხვერპლთა დაცვაში:

- ადამიანის უფლებებისა და ძირითადი თავისუფლებების დაცვის შესახებ კონვენცია, მიღებული 1950 წლის 4 ნოემბერს (ETS №5);
- ევროპული კონვენცია ექსტრადიციის შესახებ, მიღებული 1957 წლის 13 დეკემბერს (ETS №24) და მისი ოქმები;
- ევროპული კონვენცია სისხლის სამართლის საკითხებში ურთიერთდახმარების შესახებ, მიღებული 1959 წლის 20 აპრილს (ETS №30) და მისი ოქმები;
- ევროპის სოციალური ქარტია, მიღებული 1961 წლის 18 ოქტომბერს (ETS №35) და ევროპის შესწორებული სოციალური ქარტია, მიღებული 1999 წლის 3 მაისს (ETS №163);
- ევროპული კონვენცია მძიმე დანაშაულის მსხვერპლთათვის კომპენსაციის შესახებ, მიღებული 1983 წლის 24 ნოემბერს (ETS №116);
- კონვენცია დანაშაულის შედეგად მიღებული შემოსავლების გათეთრების, გამოძიების, ჩამორთმევისა და კონფისკაციის შესახებ, მიღებული 1990 წლის 8 ნოემბერს (ETS №141);
- ევროპული კონვენცია ბავშვთა უფლებების განხორციელების შესახებ, მიღებული 1996 წლის 25 იანვარს (ETS №160);
- სისხლის სამართლის კონვენცია კორუფციის შესახებ, მიღებული 1999 წლის 27 იანვარს (ETS №173) და სამოქალაქო სამართლის კონვენცია კორუფციის შესახებ, მიღებული 1999 წლის 4 ნოემბერს (ETS №174);
- კონვენცია კიბერდანაშაულის შესახებ, მიღებული 2001 წლის 23 ნოემბერს (ETS №185).

ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეა

24. №1545 (2002) რეკომენდაციაში ქალებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ მიმართული კამპანიის შესახებ ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეამ მინისტრთა კომიტეტს გაუწია რეკომენდაცია, რომ ამ უკანასკნელს, სხვა საკითხებთან ერთად, შეეძულებინა ევროპული კონვენცია ქალებით უკანონო ვაჭრობასთან დაკავშირებით, რომელიც ღია იქნებოდა ხელმოსაწერად იმ სახელმწიფოებისთვის, რომლებიც არ არიან ევროპის საბჭოს წევრები, და რომელსაც საფუძვლად დაედებოდა ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის განმარტება, მოცემული სექსუალური ექსპლუატაციის მიზნით ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ მინისტრთა კომიტეტის № R(2000)11 რეკომენდაციაში.

25. ამ საკითხს ასამბლეა 2003 წელს დაუბრუნდა № 1610 (2003) რეკომენდაციით ქალებით უკანონო ვაჭრობასთან და პროსტიტუციასთან დაკავშირებული მიგრაციის შესახებ, რომელიც ურჩევს მინისტრთა კომიტეტს:

„i. რაც შეიძლება სწრაფად შეუდგეს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ ევროპის საბჭოს ისეთი კონვენციის შემუშავებას, რომელიც ადამიანის უფლებებსა და მსხვერპლთა დაცვაზე ყურადღების გამახვილების და გენდერული ასპექტის ჩართვის მეშვეობით განავრცობს სხვა საერთაშორისო დოკუმენტების მოქმედებას;

ii. უზრუნველყოს, რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ ევროპის საბჭოს კონვენციაში შევიდეს დებულებები, რომელთა მიზანი იქნება:

- ა. ევროპის საბჭოს წევრ სახელმწიფოთა სისხლის სამართალში ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის დანაშაულის შეტანა;
- ბ. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობისთვის შეფარდებულ სასჯელთა შესაბამისობაში მოყვანა;

გ. ადამიანებით უკანონო მოვაჭრეებისა თუ სავარაუდო მოვაჭრეებისთვის განსჯადობის დაწესების უზრუნველყოფა, განსაკუთრებით, ექსტრადირების ხელშეწყობითა და ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან დაკავშირებულ ყველა საქმეში პრინციპის *aut dedere aut judicare* გამოყენებით.“

26. № 1611 (2003) რეკომენდაციაში ევროპაში ადამიანის ორგანოებით უკანონო ვაჭრობის შესახებ საპარლამენტო ასამბლეამ წამოჭრა წინადადება, შესაბამის ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით შემუშავებულიყო ადამიანის ორგანოებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლის ევროპული სტრატეგია და, აგრეთვე, გამოთქვა მოსაზრება, რომ ევროპის საბჭოს მომავალ კონვენციას ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ დაერთოს ოქმი ადამიანის ორგანოებით და ქსოვილებით უკანონო ვაჭრობის შესახებ.

27. საპარლამენტო ასამბლეის № 1663 (2004) რეკომენდაციაში „მონობა ქვეყნის შიგნით: კატორღული შრომა, მომვლელთა სამსახური და პატარძლების გამოძახება ფოსტით“ რეკომენდებულია აუცილებელი ზომების მიღება ქვეყნის შიგნით მონობის ყველა ფორმასთან საბრძოლველად. გარდა ამისა, საპარლამენტო ასამბლეამ მიიჩნია, რომ ევროპის საბჭომ არ უნდა გამოიჩინოს არავითარი ტოლერანტობა მონობის მიმართ და რომ ევროპის საბჭო – ადამიანის უფლებათა დამცველი საერთაშორისო ორგანიზაცია – უნდა შეებრძოლოს მონობისა და ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის ყველა ფორმას. ასამბლეამ ხაზგასმით აღნიშნა, რომ ევროპის საბჭომ და მისმა წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა დაიცვან მსხვერპლთა უფლებები და უზრუნველყონ აღნიშნული დანაშაულის ჩამდენ პირთა სამართალში მიცემა, რათა ევროპაში აღმოიფხვრას მონობა. და ბოლოს, საპარლამენტო ასამბლეამ გამოთქვა მზადყოფნა, მონაწილეობა მიიღოს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ ევროპის საბჭოს კონვენციის შემუშავებაში.

გ. ევროპის საბჭოს კონვენცია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ

28. ზემოთ აღნიშნული სხვადასხვა საქმიანობის პარალელურად და მინისტრთა კომიტეტის № R(2000)11 რეკომენდაციის შესრულების მიზნით ქალებსა და მამაკაცებს შორის თანასწორობის საკითხების მმართველმა კომიტეტმა (CDEG) ითავა ამ სფეროში ევროპის საბჭოს მუშაობისთვის ახალი სტიმულის მიცემა და მოამზადა ნაშრომი ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ კონვენციის შემუშავების შესაძლებლობის შესახებ.

29. ევროპის საბჭომ გადაწყვიტა, რომ აუცილებელი იყო, შექმნილიყო სამართლებრივად სავალდებულო დოკუმენტი, რომელიც გასცდებოდა რეკომენდაციებისა თუ ცალკეული ქმედებების განხორციელებას. თანდათანობით განვითარდა ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის ფენომენის აღქმა ევროპის საზოგადოების მიერ და მასთან ეფექტიანად საბრძოლველად დასამკვიდრებელი ზომები და, შესაბამისად, აუცილებელი გახდა სამართლებრივად სავალდებულო ისეთი დოკუმენტის შემუშავება, რომელიც მიმართული იქნება მსხვერპლთა უფლებების დაცვისკენ და ადამიანის უფლებების პატივისცემისკენ და რომლის მიზანი იქნება ადამიანის უფლებებსა და სისხლისსამართლებრივ დევნასთან დაკავშირებულ საკითხებს შორის სათანადო ბალანსის დამყარება.

30. მიუხედავად იმისა, რომ ამ სფეროში უკვე არსებობს სხვა საერთაშორისო დოკუმენტები, კონვენციის უპირატესობის ერთ-ერთი საფუძველია ევროპის საბჭოს უფრო კონცენტრირებული და უნიფიცირებული მიდგომა. კონვენციაში შევიდა უფრო დაწვრილებით ფორმულირებული დებულებები და მას შეუძლია გასცდეს სხვა საერთაშორისო დოკუმენტებში შეთანხმებულ მინიმალურ სტანდარტებს. საერთაშორისო სამართლის განვითარება ადასტურებს, რომ მსოფლიო მასშტაბის მცდელობათა გასამყარებლად ძალიან ხშირად აუცილებელია რეგიონული დოკუმენტების არსებობა. გლობალური ინიციატივების განხორციელებაზე ძალზე პოზიტიური ზემოქმედება მოახდინა ევროპულმა დოკუმენტებმა, რომლებიც დაკავშირებულია ბავშვთა უფლებების დაცვასთან (7), ფულის გათეთრებასთან და ნარკოტიკებით ვაჭრობასთან (8). ევროპის საბჭოს კონვენციის შემუშავების მიზანი არ არის მსოფლიო თუ რეგიონულ დონეებზე შექმნილ სხვა დოკუმენტებთან კონკურირება – კონვენციის შექმნის დანიშნულებაა აღნიშნული დოკუმენტების საფუძველზე უზრუნველყოფილი დაცვის განმტკიცება და მათში განსაზღვრული

სტანდარტების განვითარება, კერძოდ, ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთა უფლებების დაცვის თვალსაზრისით.

31. 2003 წლის 14 თებერვალს ჟენევაში გამართულ სამმხრივ შეხვედრაზე ევროპის საბჭოს, ევროპის უშიშროებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციის (ეუთო) და გაერო-ს მაღალჩინოსანმა წარმომადგენლებმა განაცხადეს, რომ მხარს უჭერენ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლის შესახებ ევროპის საბჭოს კონვენციას, რათა გაუმჯობესდეს მსხვერპლთა უფლებების დაცვა და დამკვიდრდეს მთელი ევროპის მასშტაბის რეაგირება იმ მოვლენაზე, რომელიც კრიმინალური საქმიანობის უაღრესად სერიოზულ ფორმას წარმოადგენს; აღნიშნულმა მხარეებმა მხარი დაუჭირეს, აგრეთვე, ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან დაკავშირებული ეროვნული კანონების დახვეწის იდეას.

32. ამ სფეროში ევროპის საბჭოს საქმიანობის გაფართოების საჭიროებას ხაზი გაუსვეს საგარეო საქმეთა მინისტრებმაც მინისტრთა კომიტეტის 112-ე (2003 წლის 4-5 მაისი), 113-ე (2003 წლის 5-6 ნოემბერი) და 114-ე (2004 წლის 12-13 მაისი) სხდომებზე. ამის შედეგად ევროპის საბჭომ დაიწყო ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლის შესახებ კონვენციის მომზადება. კონვენცია მიმართული იქნება მსხვერპლთა უფლებების დაცვისკენ და ადამიანის უფლებათა პატივისცემისკენ და მისი მიზანი იქნება ადამიანის უფლებებსა და სისხლისსამართლებრივ დევნასთან დაკავშირებულ საკითხებს შორის სათანადო ბალანსის დამყარება.

33. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლის შესახებ ევროპის საბჭოს კონვენციის მომზადების წინადადება დაამტკიცა მინისტრთა კომიტეტმა მინისტრთა მოადგილეების 2003 წლის 30 აპრილს გამართულ 838-ე სხდომაზე, როდესაც მიიღო სპეციალური სამუშაო დავალება, რომლის საფუძველზეც დაარსდა ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლის საგანგებო კომიტეტი (CAHTEH). ამ კომიტეტს, რომელშიც სხვადასხვა დარგის სპეციალისტები შევიდნენ, დაევალა, მოემზადებინა კონვენცია, რომელიც ყურადღებას გაამახვილებდა ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთა უფლებების დაცვაზე და, ამ საკითხთან სათანადო ბალანსის საფუძველზე, ადამიანებით უკანონო მოვაჭრეთა სისხლისსამართლებრივ დევნაზე.

34. 2003 წლის სექტემბერში ევროპის საბჭომ წამოიწყო მოლაპარაკებები ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლის შესახებ ევროპის საბჭოს კონვენციასთან დაკავშირებით. კონვენციის ტექსტის საბოლოოდ ჩამოსაყალიბებლად ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლის საგანგებო კომიტეტმა (CAHTEH) მოაწყო რვა სხდომა - 2003 წლის სექტემბერსა და დეკემბერში, 2004 წლის თებერვალში, მაისში, ივნის/ივლისში, სექტემბერ/ოქტომბერსა და დეკემბერში და 2005 წლის თებერვალში.

35. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლის საგანგებო კომიტეტმა (CAHTEH) 2004 წლის დეკემბერში გამართულ შეხვედრაზე დაამტკიცა კონვენციის პროექტის ტექსტი და გადასცა მინისტრთა კომიტეტს საპარლამენტო ასამბლეისთვის წარსადგენად და მისი დასკვნის მისაღებად. 2005 წლის იანვარში საპარლამენტო ასამბლეამ გამოსცა დასკვნა კონვენციის პროექტთან დაკავშირებით (დასკვნა № 253 (2005), 2005 წლის 26 იანვარი), ხოლო ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლის საგანგებო კომიტეტმა (CAHTEH) განიხილა ეს დასკვნა 2005 წლის თებერვალში გამართულ თავის მერვე და ბოლო შეხვედრაზე.

36. ევროპის საბჭოს კონვენციის მიერ მოტანილი დამატებითი სარგებლობა, უპირველეს ყოვლისა, არის ის, რომ კონვენცია ადასტურებს, რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა ადამიანის უფლებების დარღვევას წარმოადგენს, ხელყოფს, აგრეთვე, ადამიანის ღირსებას და ხელშეუხებლობას და რომ ამიტომ ყველა მისი მსხვერპლისთვის აუცილებელია მეტი დაცვის უზრუნველყოფა. მეორე, კონვენცია ითვალისწინებს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის ყველა ფორმას (ეროვნულს, ტრანსნაციონალურს, ორგანიზებულ დანაშაულთან დაკავშირებულს თუ დაუკავშირებელს და ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას ექსპლუატაციის მიზნით), კერძოდ, მსხვერპლთა დაცვისკენ მიმართული ზომებისა და საერთაშორისო თანამშრომლობის თვალსაზრისით. მესამე, კონვენციაში შემოღებულია მონიტორინგის მექანიზმი, რათა უზრუნველყოფილი

იქნეს მხარეების მიერ კონვენციის დებულებათა ეფექტიანი შესრულება. და ბოლოს, კონვენციის დებულებები ცენტრალურ ადგილს ანიჭებს სქესთა თანასწორობას.

37. კონვენცია შედგება პრეამბულისა და ათი თავისაგან. I თავში საუბარია კონვენციის მიზნებსა და მისი მოქმედების მასშტაბზე, დისკრიმინაციის აკრძალვის პრინციპზე, მოცემულია, აგრეთვე, განმარტებები; II თავი ეხება პრევენციას, თანამშრომლობას და სხვა ზომებს; III თავში საუბარია მსხვერპლთა უფლებების დაცვისკენ და მათი უფლებების ხორცშესხმის ხელშეწყობისკენ მიმართულ ღონისძიებებზე და გენდერული თანასწორობის გარანტირებაზე; IV თავი ეხება სისხლის სამართალს; V თავში საუბარია გამოძიებაზე, სისხლისსამართლებრივ დევნასა და საპროცესო სამართალზე; VI თავი შეეხება საერთაშორისო თანამშრომლობას და თანამშრომლობას სამოქალაქო საზოგადოებასთან; VII თავში ჩამოყალიბებულია მონიტორინგის მექანიზმი; VIII, IX და X თავებში განხილულია ურთიერთკავშირი კონვენციასა და სხვა საერთაშორისო დოკუმენტებს, კონვენციის შესწორებებსა და საბოლოო დებულებებს შორის.

II. კონვენციის დებულებებთან დაკავშირებული კომენტარები

სახელწოდება

38. სახელწოდება შეესაბამება ევროპის საბჭოს ყველა ახალი ხელშეკრულების ახალ ოფიციალურ სახელწოდებას. გენერალური მდივნის გადაწყვეტილებით ყოველი ახალი ხელშეკრულების სახელწოდება უნდა იყოს „ევროპის საბჭოს კონვენცია [ან შეთანხმება] ... შესახებ“. ამიტომ კონვენციას მიეცა შესაბამისი ახალი სახელწოდება.

39. გარდა ამისა, კონვენციის სახელწოდებაში შედის სიტყვა „ბრძოლა“, რაც მიზნად ისახავს იმის ხაზგასმას, რომ კონვენცია მარტო საკანონმდებლო ზომებს კი არ ითვალისწინებს, არამედ სხვა ინიციატივებსაც ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან საბრძოლველად. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლაში უნდა იგულისხმებოდეს როგორც პრევენცია და მსხვერპლთათვის დახმარების გაწევა, ისე ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან საბრძოლველად განკუთვნილი სისხლის სამართლის ღონისძიებები.

პრეამბულა

40. პრეამბულაში კიდევ ერთხელ არის დადასტურებული კონვენციის ხელმოწერ სახელმწიფოთა მზადყოფნა, პატივისცემით მოეკიდონ ადამიანის უფლებებსა და ძირითად თავისუფლებებს. მასში ხაზგასმულია, აგრეთვე, რომ კონვენცია ღიაა ხელმოსაწერად არა მარტო ევროპის საბჭოს წევრი სახელმწიფოებისთვის, არამედ სხვა ქვეყნებისთვისაც.

41. კონვენციას საფუძვლად უდევს აღიარება იმისა, რაც ხაზგასმით არის აღნიშნული პრეამბულაში და წევრი სახელმწიფოებისთვის მინისტრთა კომიტეტის № R(2000) 11 რეკომენდაციაში სექსუალური ექსპლუატაციის მიზნით ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ, სახელდობრ ის, რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა წარმოადგენს ადამიანის უფლებათა დარღვევას და ადამიანის ღირსებისა და პიროვნების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულს. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის აღიარებას ადამიანის უფლებათა დარღვევად გარკვეული შედეგები მოჰყვება ზოგიერთ სამართლებრივ სისტემაში, სადაც შემოდებულია საგანგებო დაცვის ზომები ძირითად უფლებათა ხელყოფის შემთხვევებში.

42. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის აღიარება ადამიანის უფლებათა დარღვევად პირდაპირი თუ არაპირდაპირი სახით მრავალ საერთაშორისო სამართლებრივ დოკუმენტში და საერთაშორისო დეკლარაციაში გვხვდება. წევრი სახელმწიფოებისთვის მინისტრთა კომიტეტის № Rec(2002)5 რეკომენდაციაში ძალადობისაგან ქალების დაცვის შესახებ, რომელიც ქალების მიმართ ძალადობის განმარტებაში ქალებით ვაჭრობასაც გულისხმობს, ნათქვამია, რომ ქალების მიმართ ძალადობა არღვევს და ხელყოფს ადამიანის უფლებებს და ართმევს ქალებს მათი უფლებებითა და ძირითადი თავისუფლებებით სარგებლობის შესაძლებლობას. ქალების მიმართ ძალადობის პრევენციის, დასჯისა და აღმოფხვრის შესახებ ამერიკული კონვენციის პრეამბულაში დადასტურებულია, რომ ქალების მიმართ ძალადობა წარმოადგენს

მათი უფლებებისა და ძირითადი თავისუფლებების დარღვევას. ქალების მიმართ ძალადობის განმარტებაში, რომელიც აღნიშნული კონვენციის მე-2 მუხლშია მოცემული, ნათქვამია, რომ ქალებით ვაჭრობა ქალების მიმართ ძალადობის ერთ-ერთი ფორმაა. ევროკავშირის საბჭოს 2002 წლის 19 ივლისის ჩარჩო გადაწყვეტილებაში ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ ნათქვამია, რომ „ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა წარმოადგენს ადამიანის ძირითად უფლებათა და ადამიანის ღირსების სერიოზულ დარღვევას...“ (მე-3 პუნქტი). ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა ადამიანის უფლებათა დარღვევად განსაზღვრეს, აგრეთვე, გაერო-ს ხელშეკრულებათა შესრულების მეთვალყურე უწყებებმა, მათ შორის, ადამიანის უფლებათა კომიტეტმა და ქალების მიმართ დისკრიმინაციის აღმოფხვრის კომიტეტმა. (9)

43. გარდა ამისა, სისხლის სამართლის საერთაშორისო სასამართლოს რომის წესდების მე-7 მუხლში ნათქვამია, რომ „ამ წესდების მიზნებისათვის „კაცობრიობის წინააღმდეგ ჩადენილი დანაშაული“ გულისხმობს ერთ-ერთს ქვემოთ ჩამოთვლილ დანაშაულთაგან, რომელიც ჩადენილია ფართოდ გავრცელებული ან სისტემატური იერიშის ნაწილის სახით და ამ იერიშის გაცნობიერებით. ეს დანაშაულებია: [...] (გ) ადამიანის დამონება; [...] რაც ნიშნავს ადამიანის ფლობის უფლებასთან დაკავშირებული რომელიმე ან ყველანაირი ძალაუფლების გამოყენებას და მოიცავს ამგვარი ძალაუფლების გამოყენებას ადამიანებით, კერძოდ, ქალებით და ბავშვებით უკანონო ვაჭრობისას.“

44. ადამიანის უფლებებისა და ძირითადი თავისუფლებების დაცვის შესახებ კონვენციის (შემდგომში მოიხსენიება „ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციად“) ჰორიზონტალური მოქმედება წლების განმავლობაში სადისკუსიო თემას წარმოადგენდა. თუმცა ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალში მოცემულია მკაფიო მითითებები კერძო პირებს შორის ურთიერთობებთან მიმართებაში ადამიანის უფლებათა კონვენციის გამოყენების სასარგებლოდ, ანუ სასამართლომ აღიარა ხელმძღვრე სახელმწიფოთა პასუხისმგებლობა კერძო პირების ან კერძო პირთა ჯგუფის მიერ ჩადენილ ქმედებებზე, თუკი ამ სახელმწიფოებმა ვერ მოახერხეს დაცვის სათანადო ზომების მიღება. ამ თვალსაზრისით პირველი განაჩენი გამოტანილი იქნა საქმეში „იქსი და იგრეკი ნიდერლანდების წინააღმდეგ“ (10), რომელშიც სასამართლომ დაადგინა, რომ სახელმწიფოს ეკისრა ვალდებულება, მიეღო სისხლის სამართლის დებულებები კერძო პირთა ქმედითი დაცვის უზრუნველსაყოფად. ამიტომ მოპასუხე სახელმწიფოს მიერ აღნიშნულის გაუკეთებლობას შეეძლო გამოეწვია ადამიანის უფლებათა კონვენციის დარღვევა. საქმეში „იანგი, ჯეიფსი და უესტერი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ“ (11) სასამართლომ განაცხადა, რომ „კონვენციის 1-ლი მუხლის თანახმად, თითოეული ხელშემკრელი სახელმწიფო“ ვალდებულია, უზრუნველყოს ყველა ადამიანის [მის] იურისდიქციაში ... კონვენციაში განსაზღვრული უფლებებითა და თავისუფლებებით; ამიტომ თუ რომელიმე ამ უფლებისა და თავისუფლების დარღვევა შედეგია აღნიშნული ვალდებულების შეუსრულებლობისა ქვეყნის შიდა კანონმდებლობაში შეტანის გზით, ეს იწვევს სახელმწიფოს პასუხისმგებლობას დარღვევაზე. მართალია, ამ საქმეში განხილულ მოვლენათა უშუალო საბაბი იყო 1975 წლის შეთანხმება ბრიტანეთის რკინიგზასა და რკინიგზის პროფკავშირებს შორის, სწორედ ქვეყანაში იმ დროს მოქმედმა კანონმდებლობამ განაღდა კანონიერი ის მოპყრობა, რომლის თაობაზეც განმცხადებლები ჩიოდნენ. ამრიგად, ამ საფუძველზე წამოიჭრება მოპასუხე სახელმწიფოს პასუხისმგებლობა კონვენციის ნებისმიერი დარღვევის გამო, რომელიც ვალდებულების შეუსრულებლობას მოჰყვება შედეგად [...]“. მას შემდეგ (12) აღიარებულია ხელშემკრელ სახელმწიფოთა პასუხისმგებლობა კერძო პირების ან პირთა ჯგუფის მიერ ადამიანის უფლებათა კონვენციის დარღვევით ჩადენილ ქმედებებზე.

45. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა ევროპაში ერთ-ერთ ძირითად პრობლემად იქცა. ამ ფენომენმა, რომელიც ზეგავლენას ახდენს მამაკაცებზე, ქალებსა და ბავშვებზე, ისეთ უპრეცედენტო მასშტაბს მიაღწია, რომ შესაძლებელია მონობის ახალი ფორმა ეწოდოს. ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია თავის მე-4 მუხლში კრძალავს მონობას და იძულებით შრომას: „1. დაუშვებელია რომელიმე ადამიანის დამონება; 2. დაუშვებელია ადამიანისგან ძალდატანებითი ანუ იძულებითი შრომის მოთხოვნა [...]“. წინამდებარე კონვენციის მე-4 მუხლში მოცემულია „ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის“ განმარტება, რომელიც საგანგებოდ ეხება „მონობას“ (იხ. ქვემოთ, კომენტარი მე-4 მუხლთან დაკავშირებით).

46. წინამდებარე კონვენციის მთავარი უპირატესობა სხვა საერთაშორისო დოკუმენტებთან შედარებით მდგომარეობს ადამიანის უფლებებსა და მსხვერპლთა დაცვაზე ყურადღების გამახვილებაში. ამიტომ

პრემიუმის მე-5 პუნქტში ნათქვამია, რომ მსხვერპლთა უფლებების პატივისცემა, მსხვერპლთა დაცვა და ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლა უნდა წარმოადგენდეს უპირატესი მნიშვნელობის მიზანს.

47. რაც შეეხება დისკრიმინაციის აკრძალვის პრინციპს, შეგახსენებთ, რომ ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის რეკომენდაცია № 1545 (2002) ქალებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ კამპანიის შესახებ მოითხოვდა დისკრიმინაციის აკრძალვის პრინციპის ჩართვას მომავალ კონვენციაში საპარლამენტო ასამბლეის № 216 (2000) დასკვნაში (ადამიანის უფლებათა კონვენციის №12 ოქმის შესახებ) მოცემულ დებულებაზე დაყრდნობით (იხ. ქვემოთ, კომენტარი მე-3 მუხლთან დაკავშირებით).

48. კონვენციის პრემიუმულა ეხება, აგრეთვე, ევროპის საბჭოს წევრ სახელმწიფოთა საგარეო საქმეთა მინისტრების მიერ მინისტრთა კომიტეტის 112-ე, 113-ე და 114-ე სხდომებზე მიღებულ დეკლარაციებს, რომლებიც ზემოთ მოვიხსენიეთ.

49. პრემიუმულაში ჩამოთვლილია ევროპის საბჭოს, ევროკავშირისა და გაერო-ს მიერ მიღებული ყველაზე მნიშვნელოვანი საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტები, რომლებიც უშუალოდ ეხება ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას. კერძოდ, უნდა აღინიშნოს, რომ, როგორც ზემოთ ითქვა, ევროპის საბჭომ, თავისი მინისტრთა კომიტეტისა და საპარლამენტო ასამბლეის მეშვეობით, მოამზადა მრავალი დოკუმენტი ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის ფენომენის სხვადასხვა პერსპექტივიდან შესწავლისა და მასთან ბრძოლის მიზნით. ის მნიშვნელობა, რომელსაც კონვენცია ანიჭებს გაერო-ს ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის შესახებ კონვენციის დამატებით ოქმს ადამიანებით, განსაკუთრებით ქალებითა და ბავშვებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციის, აღკვეთისა და დასჯის შესახებ, ასახულია „ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის“ იმ განმარტების მიღებით, რომელიც აღნიშნულ ოქმშია მოცემული. გაერო-ს ამ ოქმს, რომელშიც ხაზგასმულია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციის ასპექტი, ევროპის საბჭოს კონვენცია განავრცობს და აფართოებს – მასში ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა განსაზღვრულია უპირველეს ყოვლისა ადამიანის უფლებათა დარღვევად და განსაკუთრებული ყურადღება ეპყრობა ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთა დაცვის ასპექტს. კონვენცია მიზნად ისახავს ოქმით უზრუნველყოფილი დაცვის გაძლიერებას და მასში დაწესებული სტანდარტების შემდგომ დახვეწას.

50. კონვენციასთან დაკავშირებულ მოლაპარაკებათა პროცესში, როგორც ზემოთ აღინიშნა, გათვალისწინებული იქნა ამ სფეროში არსებული სხვა საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტებიც.

51. დასასრულ შეიძლება ითქვას, რომ ევროპის საბჭოს ამ ახალი დოკუმენტის უპირატესობა სხვა არსებულ საერთაშორისო სამართლებრივ დოკუმენტებთან შედარებით მდგომარეობს შემდეგში:

- ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის აღიარება ადამიანის უფლებათა დარღვევად;
- ყურადღების გამახვილება მსხვერპლთათვის დახმარების გაწევაზე და მათი უფლებების დაცვაზე;
- მოქმედების ფართო მასშტაბი;
- ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის ყველა ფორმა: ეროვნული/ტრანსნაციონალური, ორგანიზებული დანაშაულთან დაკავშირებულ/დაუკავშირებელი;
- ადამიანებით უკანონო ვაჭრობით დაზარალებული ყველა ადამიანი: კონვენცია ვრცელდება ყველა ადამიანზე, ვინც წარმოადგენს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლს: ქალებზე, ბავშვებზე და მამაკაცებზე;
- ყოვლისმომცველი სამართლებრივი ბაზის ჩამოყალიბება მსხვერპლთა და მოწმეთა დაცვისთვის და კონკრეტული და სავალდებულო ზომების მიღების ვალდებულება;
- მონიტორინგის ქმედითი და დამოუკიდებელი მექანიზმის დაარსება: გამოცდილებამ გვიჩვენა, რომ იმ სფეროებში, სადაც დამკვიდრებულია მონიტორინგის ამგვარი დამოუკიდებელი სისტემები (მაგალითად, წამებისა და უმცირესობათა დაცვის სფეროებში), ეს მექანიზმები ხელშემკვრელ სახელმწიფოთა დიდი ნდობით სარგებლობს და სახელმწიფოებს ბოლომდე გაცნობიერებული და აღიარებული აქვთ ამგვარი მექანიზმების ხასიათი, რომელიც თანამშრომლობაზეა დამყარებული;

- ევროპის საბჭოს კონვენციის უპირატესობას წარმოადგენს ევროპის საბჭოს უფრო კონცენტრირებული და უნიფიცირებული მიდგომა, კონვენციის დებულებები უფრო დაწვრილებით არის ფორმულირებული და იგი სცდება სხვა საერთაშორისო დოკუმენტებში შეთანხმებულ მინიმალურ სტანდარტებს.

თავი I – მიზნები, მოქმედების ფარგლები, არა-დისკრიმინაციულობის პრინციპი და განსაზღვრებები

მუხლი 1 - კონვენციის მიზნები

52. 1-ლ მუხლში საუბარია კონვენციის მიზნებზე. 1-ლ პუნქტში ჩამოყალიბებულია ეს მიზნები:

- ა. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენცია და მის წინააღმდეგ ბრძოლა, რომლის დროსაც უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს გენდერული თანასწორობა;
- ბ. ტრეფიკინგის მსხვერპლთა უფლებების დაცვა, მსხვერპლთა და მოწმეთა დაცვისა და დახმარების ყოვლისმომცველი სისტემის შექმნა, რომელშიც უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს გენდერული თანასწორობა და ასევე ეფექტური გამოძიებისა და სამართალდევნის ჩატარების უზრუნველყოფა;
- გ. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის სფეროში საერთაშორისო თანამშრომლობის ხელშეწყობა.

53. 1-ლი პუნქტის (ა) ქვეპუნქტში აღნიშნულია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის როგორც პრევენციის, ისე მის წინააღმდეგ ბრძოლის მიზნით ზომების მიღების აუცილებლობა. ამავე დროს, მნიშვნელოვანია მსხვერპლთა – ქალების, ბავშვებისა თუ მამაკაცების – საგანგებო საჭიროებათა გათვალისწინებაც. კონვენცია, რომელიც ვრცელდება ქალებზეც, ბავშვებზეც და მამაკაცებზეც, აღიარებს, რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციისა და მის წინააღმდეგ ბრძოლის კონკრეტული ზომები მიღებული უნდა იქნეს გენდერული თანასწორობის დაცვით და ბავშვების მიმართ ბავშვთა უფლებებზე დამყარებული მიდგომის გამოყენებით.

54. გენდერული თანასწორობა ნიშნავს ორივე სქესის თანაბარ წარმოჩენას, უფლებებით აღჭურვას და მონაწილეობას საზოგადოებრივი და პირადი ცხოვრების ყველა სფეროში. გენდერული თანასწორობა გენდერული უთანასწორობის ანტონიმი და არა სქესთა შორის განსხვავებისა. ეს ნიშნავს ქალებისა და მამაკაცების ურთიერთშემავსებელი, საზოგადოებაში მათზე დაკისრებული მრავალფეროვანი როლების მიღებას და თანაბრად დაფასებას. ქალებსა და მამაკაცებს შორის თანასწორობა გულისხმობს არა მარტო სქესის საფუძველზე დისკრიმინაციის გამორიცხვას, არამედ პოზიტიურ ზომებსაც ქალებსა და მამაკაცებს შორის თანასწორობის მისაღწევად. თანასწორობას ხელი უნდა შეეწყოს ქალებისთვის განკუთვნილი სპეციალური პოლიტიკით, ვინაიდან უფრო მეტად სავარაუდოა, რომ ქალები დაექვემდებარონ ისეთ ქმედებებს, რომლებიც შეიძლება კვალიფიცირებული იქნეს წამებად თუ არაადამიანურ ან დამამცირებელ მოპყრობად (ფიზიკური ძალადობა, გაუპატიურება, სქესობრივ ორგანოთა დამახინჯება თუ წინადაცვეთა, ტრეფიკინგი სექსუალური ექსპლუატაციის მიზნით). ქალთა უფლებების აღნიშნული დარღვევები ჯერ კიდევ ჩვეულებრივი ამბავია და მნიშვნელოვნად იმატა ევროპის ზოგიერთ ადგილებში. უნდა აღინიშნოს, რომ წევრი სახელმწიფოებისთვის მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია №Rec(2002)5 ძალადობისაგან ქალების დაცვის შესახებ ადამიანებით ტრეფიკინგს ქალების წინააღმდეგ მიმართული ძალადობის ერთ-ერთ ფორმად განიხილავს. ამ მხრივ ძალზე მნიშვნელოვანი გამოდგა მინისტრთა კომიტეტის დეკლარაცია ქალებისა და მამაკაცების თანასწორობის შესახებ (1988 წლის 16 ნოემბერი). დეკლარაციაში დადასტურებულია, რომ სქესთა თანასწორობის პრინციპი ადამიანის უფლებების განუყოფელი ნაწილია და რომ სქესის საფუძველზე დისკრიმინაცია წარმოადგენს დაბრკოლებას ძირითად თავისუფლებათა ხორცშესხმისათვის.

55. უნდა აღინიშნოს, რომ გენდერული თანასწორობა არ უნდა იქნეს დაყვანილი დისკრიმინაციის აკრძალვის პრინციპამდე (რომელიც მე-3 მუხლშია ჩამოყალიბებული) და რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლის საგანგებო კომიტეტის (CAHTEH) სამუშაო დავალებაში კომიტეტს ეთხოვა, გაეთვალისწინებინა გენდერული თანასწორობა. გარდა ამისა, გენდერული თანასწორობა ადამიანის უფლებების განუყოფელი ნაწილია და სქესის ნიადაგზე დისკრიმინაცია ხელს უშლის ძირითად თავისუფლებათა ხორცშესხმას.

56. 1-ლი პუნქტის (ბ) ქვეპუნქტში საუბარია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ეფექტიანად საბრძოლველად კომპლექსური სისტემის შექმნის აუცილებლობაზე. ამგვარი კომპლექსურობა არა მარტო კონვენციისთვის არის არსებითი, არამედ ნებისმიერი ქვეყნის ბრძოლისთვის ტრეფიკინგის წინააღმდეგ.

57. 1-ლი მუხლის მიხედვით, კონვენციის ორი ძირითადი მიზანია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთა უფლებების დაცვა და მოვაჭრეთა სისხლისსამართლებრივი დევნა. კონვენციის ავტორები აღიარებდნენ, რომ ეს ორი ასპექტი ერთმანეთთან არის გადაჯაჭვული.

58. 1-ლი პუნქტის (გ) ქვეპუნქტი ეხება საერთაშორისო თანამშრომლობას: ქვეყნები მხოლოდ თავიანთი ძალისხმევის გაერთიანებით შეძლებენ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის დაძლევას; ცალ-ცალკე მათ წარმატების ძალზე მცირე შანსი აქვთ. საერთაშორისო თანამშრომლობა კონვენციაში არ შემოიფარგლება სისხლის სამართლის საკითხებით (ეს ის სფეროა, რომელშიც ევროპის საბჭოს უკვე მიღებული აქვს რიგი ოფიციალური დოკუმენტებისა – იხ. კომენტარები VI თავთან დაკავშირებით) – იგულისხმება თანამშრომლობა ტრეფიკინგის თავიდან აცილებაში და მსხვერპლთა დამხარებასა და დაცვაში, და საერთაშორისო თანამშრომლობის მიზანია, რომ აღნიშნული საკითხები გახდეს ტრეფიკინგის მსხვერპლთა წარმომავლობის და ტრანზიტის ქვეყნების ან იმ ქვეყნების უმნიშვნელოვანესი საზრუნავი, სადაც მსხვერპლები ჩაჰყავთ.

59. 1-ლი მუხლის მე-2 პუნქტში ნათქვამია, რომ მხარეთა მიერ კონვენციის დებულებათა ეფექტურად განხორციელების მიზნით კონვენციის საფუძველზე იქმნება მონიტორინგის სპეციალური მექანიზმი, „ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის მიზნით შექმნილი ექსპერტთა ჯგუფი“ (შემდგომში “GRETA”). ეს კონვენციის მიერ მოტანილი განსაკუთრებული სარგებლობის არსებითი ელემენტია: “GRETA” არის ინსტრუმენტი იმის უზრუნველყოფისთვის, რომ მხარეებმა შეასრულონ კონვენცია, არის, აგრეთვე, კონვენციის ხანგრძლივი ეფექტიანი მოქმედების გარანტია (იხ. კომენტარი VII თავთან დაკავშირებით).

მე-2 მუხლი - მოქმედების ფარგლები

60. ამ მუხლში განსაზღვრულია კონვენციის მოქმედების ფარგლები. უპირველეს ყოვლისა, მასში ჩამოყალიბებულია, რომ კონვენციის მოქმედება ვრცელდება ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის ყველა ფორმაზე. კონვენცია ეხება ტრეფიკინგის ყველა მსხვერპლს – მამაკაცს, ქალს თუ ბავშვს.

61. მეორე, კონვენციის ავტორთა სურვილი იყო, რომ კონვენციიდან ცხადი ყოფილიყო, რომ იგი ეხება როგორც ეროვნულ, ისე ტრანსნაციონალურ ტრეფიკინგს, მიუხედავად იმისა, დაკავშირებულია თუ არა ის ორგანიზებულ დანაშაულთან. ამრიგად, კონვენციას მოქმედების უფრო ფართო მასშტაბი აქვს, ვიდრე პალერმოს ოქმს და, როგორც 39-ე მუხლშია აღნიშნული, მისი დანიშნულებაა პალერმოს ოქმით გათვალისწინებული დაცვის გაძლიერება. პალერმოს ოქმის 1-ლი მუხლის მე-2 პუნქტში ნათქვამია, რომ ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ გაერო-ს კონვენციის დებულებები *mutatis mutandi* ვრცელდება ოქმზეც, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ოქმში სხვა რამ არის გათვალისწინებული, ხოლო გაერო-ს კონვენციის მე-3 მუხლის 1-ლ პუნქტში აღნიშნულია, რომ კონვენცია ეხება ტრანსნაციონალური ხასიათის გარკვეულ დანაშაულებს (13) და ვრცელდება ორგანიზებულ კრიმინალურ დაჯგუფებებზე (14). წინამდებარე კონვენციის მე-2 მუხლის საფუძველზე II–VI თავები იმ შემთხვევაშიც კი მოქმედებს, თუ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა მხოლოდ ერთი სახელმწიფოს ფარგლებში წარმოებს და მასში არ მონაწილეობს რაიმე ორგანიზებული კრიმინალური დაჯგუფება.

62. და ბოლოს, ტრანსნაციონალური ტრეფიკინგის შემთხვევაში კონვენციის მოქმედება ვრცელდება როგორც იმ მსხვერპლებზე, რომლებიც კანონიერად შევიდნენ ან კანონიერად იმყოფებიან მიმღები ქვეყნის ტერიტორიაზე, ისე მათზე, ვინც ქვეყანაში უკანონოდ შევიდა ან იმყოფება. ზოგიერთ შემთხვევაში ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლნი ქვეყანაში უკანონოდ შეჰყავთ, თუმცა სხვა დროს ისინი ქვეყნის ტერიტორიაზე ლეგალურად, ტურისტების, მომავალი მეუღლეების, მხატვრების,

შინამოსამსახურეების, მომვლელი გოგონების (ე.წ. „ოპერების“) ან თავშესაფრის მაძიებლების სახით შედიან, რაც ამა თუ იმ ქვეყნის კანონმდებლობაზეა დამოკიდებული. კონვენცია ორივე ტიპის ტრეფიკინგს ეხება. მიუხედავად ამისა, ზოგიერთი კონკრეტული დებულება (მე-13 და მე-14 მუხლები) მხოლოდ ქვეყანაში უკანონოდ მყოფ მსხვერპლებზე ვრცელდება.

მუხლი 3 - არადისკრიმინაციულობის პრინციპი

63. ეს მუხლი კრძალავს დისკრიმინაციას მხარეების მიერ კონვენციის შესრულებისას, კერძოდ კი III თავში განსაზღვრული მსხვერპლთა უფლებების დაცვისა და ხელშეწყობისაკენ მიმართული ზომების განხორციელებისას. დისკრიმინაციის მე-3 მუხლში განსაზღვრული მნიშვნელობა იდენტურია ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-14 მუხლში მოცემული მნიშვნელობისა.

64. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო თანმიმდევრულად განმარტავს დისკრიმინაციის ცნებას ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-14 მუხლთან დაკავშირებულ თავის პრეცედენტულ სამართალში. კერძოდ, პრეცედენტული სამართალი ცხადყოფს, რომ ყველანაირი განსხვავება ან დიფერენცირება მოპყრობაში არ წარმოადგენს დისკრიმინაციას. როგორც სასამართლომ საქმესთან „აბდულაზიზი, კაბალესი და ბალკანდალი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ“ დაკავშირებულ განაჩენში აღნიშნა, „განსხვავება მოპყრობაში დისკრიმინაციულ ხასიათს ატარებს, თუკი „მას არა აქვს ობიექტური და გონივრული დასაბუთება“, ანუ თუკი ის „კანონიერ მიზანს“ არ ისახავს ან თუ არ არსებობს „გონივრული პროპორციულობა გამოყენებულ საშუალებებსა და დასახულ მიზანს შორის“ (1985 წლის 28 მაისის განაჩენი, სერია A, №94, პუნქტი 72).

65. ვინაიდან ყველანაირი განსხვავება ან დიფერენცირება მოპყრობაში არ წარმოადგენს დისკრიმინაციას, აგრეთვე, დისკრიმინაციის აკრძალვის პრინციპის ზოგადი ხასიათის გამო, აუცილებლად ან მიზანშეწონილად არ ჩაითვალა წინამდებარე კონვენციაში შეზღუდვების შემცველი მუხლის შეტანა. მაგალითად, ევროპის საბჭოს წევრი თითქმის ყველა (თუ ყველა არა) სახელმწიფოს კანონმდებლობა ითვალისწინებს გარკვეულ განსხვავებებს ზოგიერთ უფლებასთან თუ შეღავათების მიღების უფლებასთან დაკავშირებით ეროვნების ნიადაგზე. სიტუაციები, როდესაც აღნიშნული დიფერენცირება სავსებით მისაღებია, საკმაოდ არის დაცული თავად ტერმინის „დისკრიმინაცია“ მნიშვნელობით, რომელზეც წინა პუნქტში ვისაუბრეთ, ვინაიდან დიფერენცირება, რომელიც გამართლებულია ობიექტური და გონივრული დასაბუთებით, არ წარმოადგენს დისკრიმინაციას. გარდა ამისა, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი მონაწილე სახელმწიფოთა მთავრობებს აძლევს გარკვეული დისკრეციის შესაძლებლობას იმის შეფასებაში, ამართლებს თუ არა და რამდენად ამართლებს განსხვავებები სხვაგვარად ანალოგიურ სიტუაციებში განსხვავებულ მოპყრობას კანონის საფუძველზე. აღნიშნული დისკრეციის ფარგლები სხვადასხვა იქნება არსებული პირობების, საქმის არსისა და წინაპირობების გათვალისწინებით (იხ., მაგალითად 1984 წლის 28 ნოემბრის განაჩენი საქმეში „რასმუსენი დანიის წინააღმდეგ“, სერია A, №87, პუნქტი 40).

66. დისკრიმინაციის აკრძალვის მე-3 მუხლში ჩამოთვლილი საფუძვლები იდენტურია ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-14 მუხლში და №12 ოქმში მითითებული საფუძვლებისა. წინამდებარე კონვენციის შემუშავებისას ამ მიდგომას უპირატესობა მიენიჭა სხვა ისეთ მიდგომებთან შედარებით, როგორც არის დისკრიმინაციის აკრძალვის კონკრეტული დამატებითი საფუძვლების (მაგალითად, ჯანმრთელობის მდგომარეობის, ფიზიკური თუ გონებრივი შეზღუდულობის, სექსუალური ორიენტაციისა თუ ასაკის) მითითება. ამის მიზეზი იყო არა ის, რომ კონვენციის ავტორები არ იყვნენ ბოლომდე დარწმუნებულნი, რომ ამგვარ საფუძვლებს საგანგებო მნიშვნელობა ექნებოდა ტრეფიკინგის მსხვერპლთა კატეგორიებად დაყოფაში, არამედ ის ფაქტი, რომ მათი ჩართვა კონვენციის ტექსტში არ არის აუცილებელი სამართლებრივი თვალსაზრისით, ვინაიდან დისკრიმინაციის აკრძალვის საფუძველთა ჩამონათვალი ამოუწურავია და რომელიმე კონკრეტული დამატებითი საფუძვლის ჩართვამ შეიძლება გამოიწვიოს დაუმეგბელი *a contrario* განმარტებები ჩამონათვალში ჩაურთველ საფუძველზე დისკრიმინაციასთან დაკავშირებით. უნდა აღინიშნოს, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს მე-14 მუხლი გამოუყენებია დისკრიმინაციის იმ საფუძვლებთან მიმართებაში, რომლებიც არ არის გარკვევით

ჩამოყალიბებული აღნიშნულ დებულებაში (სექსუალურ ორიენტაციასთან დაკავშირებით იხ., მაგალითად, 1999 წლის 21 დეკემბრის განაჩენი საქმეში „სალგვეირო და სილვა მუტა პორტუგალიის წინააღმდეგ“).

67. მე-3 მუხლში საუბარია „წინამდებარე კონვენციის დებულებების განხორციელებაზე მხარეების მიერ“. ამ ფორმულირების მიზანია დისკრიმინაციის აკრძალვის მასშტაბის დადგენა. კერძოდ, მე-3 მუხლი კრძალავს მსხვერპლთა დისკრიმინაციას მსხვერპლთა მიერ მათი უფლებების დაცვისა და ხელშეწყობისკენ მიმართული ზომებით (რომლებიც კონვენციის III თავშია გათვალისწინებული) სარგებლობისას.

68. უნდა აღინიშნოს, რომ კონვენცია მხარეებს ძირითადად პოზიტიურ ვალდებულებებს აკისრებს. მაგალითად, მე-12 მუხლი მხარეებისგან მოითხოვს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთა დასახმარებლად გარკვეული ზომების მიღებას, როგორც არის ცხოვრების ისეთი პირობების შექმნა, რომლებიც უზრუნველყოფს მათ სასიცოცხლო მინიმუმს: სათანადო და უსაფრთხო საცხოვრებელ ბინას, ფსიქოლოგიურ და მატერიალურ დახმარებას და პირველადი სამედიცინო დახმარების ხელმისაწვდომობას. ანალოგიურად, მე-14 მუხლში გათვალისწინებულია მსხვერპლის სახელზე ცხოვრების ისეთი ნებართვას გაცემა, რომელსაც შეიძლება ვადა გაუგრძელდეს. მე-3 მუხლის შესაბამისად, ამგვარი ზომები დისკრიმინაციის – ანუ გაუმართლებელი გამორჩევის – გარეშე უნდა განხორციელდეს.

69. ამგვარად, შესაძლებელია კონვენციის მე-3 მუხლი დარღვეული იქნეს, კონვენციის სხვა დებულებათა დაურღვევლობის შემთხვევაშიც კი, თუ იმ მუხლებში გათვალისწინებული ზომები განსხვავებულად იქნა განხორციელებული პირთა გარკვეულ კატეგორიებთან მიმართებაში (მაგალითად, სქესზე, ასაკსა თუ ეროვნებაზე დაყრდნობით) და განსხვავება მოპყრობაში ვერ იქნა გონივრულად დასაბუთებული.

მე-4 მუხლი – განსაზღვრებები

წინასიტყვაობა მე-4 მუხლში მოცემულ განსაზღვრებებთან დაკავშირებით

70. კონვენციის ავტორებს ესმოდათ, რომ მხარეები არ იქნებოდნენ ვალდებულნი, სიტყვასიტყვით გადაეტანათ თავ-თავიანთ კანონებში მე-4 მუხლში განსაზღვრული ცნებები, თუ ამ კანონებში მოცემული იქნებოდა ეს ცნებები კონვენციაში გათვალისწინებულ პრინციპებთან შესატყვისი სახით, მოცემული იქნებოდა, აგრეთვე, სათანადო სისტემა ამ პრინციპების განსახორციელებლად.

ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის განსაზღვრა

71. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის განსაზღვრა მე-4 მუხლში არ არის ამ ფენომენის პირველი საერთაშორისო სამართლებრივი განსაზღვრა. მაგალითად, წევრი სახელმწიფოებისთვის მინისტრთა კომიტეტის № R(2000)11 რეკომენდაციაში სექსუალური ექსპლუატაციის მიზნით ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ მოცემულია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის განმარტება, მაგრამ მისი მოქმედების მასშტაბი, განსხვავებით წინამდებარე კონვენციის განმარტებისაგან, დაყვანილია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობამდე სექსუალური ექსპლუატაციის მიზნით.

72. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ უფრო ეფექტიანად საბრძოლველად და მის მსხვერპლთა დასახმარებლად არსებითი მნიშვნელობა ენიჭება ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის ისეთი განმარტების გამოყენებას, რომელთან დაკავშირებითაც იარსებებს საერთაშორისო კონსენსუსი. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის განსაზღვრა კონვენციის მე-4 მუხლის (ა) პუნქტში იდენტურია პალერმოს ოქმის მე-3 მუხლის (ა) პუნქტში მოცემული განსაზღვრისა, ხოლო კონვენციის მე-4 მუხლის (ბ)-(დ) პუნქტები იდენტურია პალერმოს ოქმის მე-3 მუხლის (ბ)-(დ) პუნქტებისა. წინამდებარე კონვენციაში მთლიანად უნდა ჩართულიყო აღნიშნული ოქმის მე-3 მუხლი.

73. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის განმარტებას არსებითი მნიშვნელობა ენიჭება, რადგან ის გადაწყვეტ ზემოქმედებას ახდენს II-VI თავების დებულებათა განხორციელებაზე.

74. მე-4 მუხლში მოცემული განმარტებით, ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა შედგება იმ სამი ძირითადი კომპონენტის კომბინაციისაგან, რომელთაგან თითოეული მითითებულია განმარტებაში მოცემულ ჩამონათვალში:

- ქმედება: „პირთა სამუშაოზე აყვანა, ტრანსპორტირება, გადაცემა, თავშესაფრის მიცემა ან მიღება“;
- საშუალება: „მუქარის ან ძალის ან იძულების სხვა ფორმის გამოყენების, ან თაღლითობის, ან მოტყუების, ან ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების, ან უმწეო მდგომარეობით სარგებლობის ან საზღაურის ან სარგებლის მიცემის ან მიღების გზით, რომლის მიზანია იმ პირის თანხმობის მიღება, რომელიც ახორციელებს კონტროლს სხვა პირზე“;
- ექსპლუატაციის მიზნით, რაც, „ყველაზე შეზღუდული განმარტებით, გულისხმობს სხვა პირთა ექსპლუატაციას პროსტიტუციის მიზნით ან სექსუალური ექსპლუატაციის სხვა ფორმებს, იძულებით შრომას ან მომსახურებას, მონურ ან სხვა მსგავს მდგომარეობაში ჩაყენებას, კატორღულ მუშაობას ან ორგანოების ამოცლას“.

75. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა არის ამ სამი ძირითადი კომპონენტის კომბინაცია და არა ეს კომპონენტები, ცალკე აღებული. მაგალითად, პირთათვის „თავშესაფრის მიცემა“ (ქმედება), რომელშიც მონაწილეობს მუქარის ან ძალის გამოყენება“ (საშუალება) „იძულებითი შრომის“ მიზნით (მიზანი) არის ქმედება, რომელიც განხილული უნდა იქნეს როგორც ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა. იგივე ეხება პირთა სამუშაოზე აყვანას (ქმედება) მოტყუების გზით (საშუალება) პროსტიტუციის მიზნით ექსპლუატაციისთვის.

76. იმისათვის, რომ შეადგენდნენ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას, სამივე კატეგორიის (ქმედება, საშუალება, მიზანი) კომპონენტები ერთდროულად უნდა იყვნენ სახეზე. თუმცა არსებობს გამონაკლისი ბავშვებთან დაკავშირებით: ბავშვების სამუშაოზე აყვანა, ტრანსპორტირება, გადაცემა, თავშესაფრის მიცემა ან მიღება ექსპლუატაციის მიზნით მე-4 მუხლის (გ) პუნქტის შესაბამისად მიჩნეული უნდა იქნეს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობად, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მას თან არ ახლავს მე-4 მუხლის (ა) პუნქტში ჩამოთვლილი არც ერთი საშუალება. მე-4 მუხლის (დ) პუნქტის შესაბამისად სიტყვა „ბავშვი“ გულისხმობს ნებისმიერ პირს, რომელსაც არ შესრულებია 18 წელი.

77. ამგვარად, ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა მოგების მიზნით ადამიანების ორგანიზებულ გადაადგილებაზე ბევრად მეტს ნიშნავს. გადამწყვეტი დამატებითი ფაქტორები, რომლებიც განასხვავებს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას მიგრანტების კონტრაბანდით გადაყვანისაგან, არის მთლიანად ამ პროცესში ან რომელიმე მის ნაწილში ჩამოთვლილი საშუალებებიდან (იძულება, მოტყუება, უმწეო მდგომარეობით სარგებლობა და ა.შ.) ერთ-ერთის გამოყენება, და ამ საშუალების გამოყენება ექსპლუატაციის მიზნით.

78. ის ქმედებები, რომლებიც კონვენციის საგანს წარმოადგენს, არის „პირთა სამუშაოზე აყვანა, ტრანსპორტირება, გადაცემა, თავშესაფრის მიცემა ან მიღება“. ეს განმარტება ცდილობს, მოიცვას იმ ქმედებათა მთელი თანმიმდევრობა, რომლებიც იწვევს მსხვერპლის ექსპლუატაციას.

79. კონვენციის ავტორებმა განიხილეს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობაში თანამედროვე საინფორმაციო ტექნოლოგიათა გამოყენების საკითხი. მათ გადაწყვიტეს, რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის კონვენციისეული განმარტება მოიცავს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას თანამედროვე საინფორმაციო ტექნოლოგიების გამოყენებითაც. მაგალითად, განმარტებაში გამოყენებული სიტყვა „სამუშაოზე აყვანა“ გულისხმობს სამუშაოზე აყვანას ნებისმიერი საშუალებით (ზეპირი გარიგების გზით, პრესისა თუ ინტერნეტის მეშვეობით). ამიტომ მიჩნეული იქნა, რომ არ არის აუცილებელი კიბერდანაშაულის შესახებ კონვენციაში (ETS №185) ისეთი დამატებითი დებულების შეტანა, რომელიც საერთაშორისო თანამშრომლობის საკითხებს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას მიუსადაგებდა.

80. რაც შეეხება „ტრანსპორტირებას“, უნდა აღინიშნოს, რომ, კონვენციის მიხედვით, იმისათვის, რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას წარმოადგენდეს, არ არის აუცილებელი, რომ ტრანსპორტირება საზღვრის გადაკვეთით ხდებოდეს. ანალოგიურად, მე-2 მუხლში, რომელიც კონვენციის მოქმედების ფარგლებს ეხება, ნათქვამია, რომ კონვენციის მოქმედება ვრცელდება როგორც ერთი სახელმწიფოს ფარგლებში

განხორციელებულ, ისე ტრანსნაციონალური ხასიათის ტრეფიკინგზე. კონვენცია არც იმას მოითხოვს, რომ ტრანსნაციონალური ხასიათის ტრეფიკინგის შემთხვევებში მსხვერპლს ამა თუ იმ ქვეყნის საზღვარი უკანონოდ ჰქონდეს გადაკვეთილი ან უკანონოდ იმყოფებოდეს ამ ქვეყნის ტერიტორიაზე. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას შეიძლება ადგილი ჰქონდეს იმ შემთხვევაშიც, თუ ადამიანი ქვეყანაში კანონიერი გზით არის შესული ან კანონიერად იმყოფება ამ ქვეყნის ტერიტორიაზე.

81. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის საშუალებებია „მუქარის ან ძალის ან იძულების სხვა ფორმის გამოყენება, ან თაღლითობის, ან მოტყუების, ან ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების, ან უმწეო მდგომარეობით სარგებლობის ან საზღაურის ან სარგებლის მიცემის ან მიღების გზით, რომლის მიზანია იმ პირის თანხმობის მიღება, რომელიც ახორციელებს კონტროლს სხვა პირზე“.

82. ადამიანებით უკანონოდ მოვაჭრენი ხშირად იყენებენ თაღლითობას და მოტყუებას, როდესაც არწმუნებენ მსხვერპლთ, რომ მათ კარგი სამსახური ელით და არა წინასწარ განზრახული ექსპლუატაცია.

83. უმწეო მდგომარეობით სარგებლობა გულისხმობს ნებისმიერი ისეთი სიტუაციით სარგებლობას, რომელშიც ადამიანს არა აქვს არავითარი რეალური და მისაღები ალტერნატივა, განაცხადოს მისი მდგომარეობით სარგებლობის შესახებ. უმწეობა შეიძლება იყოს ნებისმიერი სახის – ფიზიკური, ფსიქოლოგიური, ემოციური, ოჯახთან დაკავშირებული, სოციალური თუ ეკონომიკური. მდგომარეობა შეიძლება იყოს, მაგალითად, მსხვერპლის არამყარი ან უკანონო ადმინისტრაციული სტატუსი, ეკონომიკური დამოკიდებულება ან სუსტი ჯანმრთელობა. მოკლედ რომ ვთქვათ, უმწეო მდგომარეობა შეიძლება გულისხმობდეს ნებისმიერ ისეთ მძიმე მდგომარეობას, რომელიც აიძულებს ადამიანს, დათანხმდეს საკუთარ ექსპლუატაციაზე. ის ადამიანები, რომლებიც ამგვარი მდგომარეობით სარგებლობენ, არღვევენ ადამიანის უფლებებს და ხელყოფენ ადამიანის ღირსებას და პიროვნების ხელშეუხებლობას.

84. ამიტომ საჭიროა, განხილული იქნეს მრავალი საშუალება: ქალების მოტაცება სექსუალური ექსპლუატაციის მიზნით, ბავშვების მიტყუება პედოფილებისთვის ან პორნოგრაფიულ ჯგუფებში, სუტენიორების მიერ მუცხე ქალებზე ძალადობა მათზე ძალაუფლების შენარჩუნების მიზნით, მოზარდებისა თუ ზრდასრული ადამიანების უმწეო მდგომარეობით (მიუხედავად იმისა, ეს მდგომარეობა სექსუალური ძალადობით არის გამოწვეული თუ არა) სარგებლობა ანდა ზრდასრული ადამიანების (რომლებიც ცდილობენ, გაიუმჯობესონ საკუთარი და თავიანთი ოჯახების ცხოვრება) ეკონომიკური გაჭირვებით თუ სიღარიბით სარგებლობა. თუმცა ჩამოთვლილი სხვადასხვა შემთხვევები ასახავს განსხვავებას ხარისხში და არა რაიმე განსხვავებას თავად ფენომენის ხასიათში, რომელიც თითოეულ შემთხვევაში შეიძლება კლასიფიცირებული იქნეს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობად და ემყარება ამგვარი მეთოდების გამოყენებას.

85. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მიზანი ადამიანის ექსპლუატაციაა. კონვენციაში ნათქვამია, რომ „ექსპლუატაცია, ყველაზე შეზღუდული განმარტებით, გულისხმობს სხვა პირთა ექსპლუატაციას პროსტიტუციის მიზნით ან სექსუალური ექსპლუატაციის სხვა ფორმებს, იძულებით შრომას ან მომსახურებას, მონურ ან სხვა მსგავს მდგომარეობაში ჩაყენებას, კატორღულ მუშაობას ან ორგანოების ამოცლას“. ამიტომ ხელმომწერ სახელმწიფოთა კანონებს შეუძლიათ ექსპლუატაციის სხვა ფორმების გათვალისწინებაც, მაგრამ მათში უნდა შევიდეს ექსპლუატაციის ის ფორმები მაინც, რომლებიც, როგორც აღვნიშნეთ, ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის შემადგენელ ნაწილებს წარმოადგენს.

86. ექსპლუატაციის ფორმები, რომლებიც განმარტებაშია მოცემული, გულისხმობს სექსუალურ ექსპლუატაციას, შრომით ექსპლუატაციას და ორგანოების ამოცლას, ვინაიდან კრიმინალური ქმედებები უფრო და უფრო მრავალფეროვანი ხდება, რათა „მიაწოდოს“ საექსპლუატაციო ადამიანები ნებისმიერ სექტორში, რომელშიც კი მოთხოვნა ჩნდება.

87. განმარტების მიხედვით, არ არის აუცილებელი, რომ მოხდეს ადამიანის ექსპლუატაცია იმისათვის, რომ ადგილი ჰქონდეს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას. საკმარისია, რომ ეს ადამიანი დაექვემდებაროს რომელიმე განმარტებაში ჩამოთვლილ ქმედებათაგან განმარტებაში მოცემული რომელიმე საშუალებით და

ექსპლუატაციის „მიზნით“. ამის შედეგად ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას უკვე ადგილი აქვს მანამდეც კი, სანამ მოხდება მსხვერპლის რეალური ექსპლუატაცია.

88. რაც შეეხება „ექსპლუატაციას პროსტიტუციის მიზნით ან სექსუალური ექსპლუატაციის სხვა ფორმებს“, უნდა აღინიშნოს, რომ კონვენცია ამ საკითხებს მხოლოდ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის თვალსაზრისით ეხება. კონვენციაში არ არის განსაზღვრული ტერმინები „სხვა ადამიანების ექსპლუატაცია პროსტიტუციის მიზნით“ და „სექსუალური ექსპლუატაციის სხვა ფორმები“, წევრი სახელმწიფოები თავად აგვარებენ პროსტიტუციის საკითხს საკუთარ კანონებში.

89. კონვენციაში არც „იძულებით შრომა“ განსაზღვრული. თუმცა არსებობს რამდენიმე საერთაშორისო დოკუმენტი ამ სფეროში, მაგალითად, ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია (მე-4 მუხლი), სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა საერთაშორისო პაქტი (მე-8 მუხლი), შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის კონვენცია იძულებითი ან სავალდებულო შრომის შესახებ (კონვენცია №29) და შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის კონვენცია იძულებითი შრომის გაუქმების შესახებ (კონვენცია №105).

90. ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-4 მუხლი კრძალავს იძულებით შრომას, თუმცა არ განსაზღვრავს მას. ევროპული კონვენციის ავტორებმა ნიმუშად აიღეს შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის იძულებითი ან სავალდებულო შრომის შესახებ კონვენცია (კონვენცია №29) (მიღებულია 1930 წლის 29 ივნისს), რომელიც იძულებით ან სავალდებულო ხასიათის შრომას უწოდებს „ყველა სახის შრომას ან მომსახურებას, რომელიც ეკისრება ნებისმიერ ადამიანს რაიმე სასჯელის მუქარით და რომლის შესრულებასაც აღნიშნული ადამიანი ნებაყოფლობით არ კისრულობს“. საქმეში „ვან დერ მიუსელე ბელგიის წინააღმდეგ“ (1983 წლის 23 ნოემბრის განაჩენი, სერია A, №70, 37-ე პუნქტი) სასამართლომ დაადგინა, რომ „შეფარდებითი მნიშვნელობა“ უნდა მინიჭებოდა წინასწარი თანხმობის კრიტერიუმს და უპირატესობა მიანიჭა მიდგომას, რომელიც საქმის ყველა გარემოებას გათვალისწინებდა. კერძოდ, სასამართლომ აღნიშნა, რომ გარკვეულ გარემოებებში „ვერ იქნება მიჩნეული, რომ სამსახურზე თანხმობა ნებაყოფლობით იქნა წინასწარ მიცემული“. ამიტომ სასამართლომ გადაწყვიტა, რომ დაინტერესებული ადამიანის თანხმობის საკითხი არ იყო საკმარისი იძულებითი შრომის დასადგენად. ამრიგად, თანხმობის ნამდვილობა უნდა შეფასდეს საქმის ყველა გარემოების გათვალისწინებით.

91. წინამდებარე კონვენციის მე-4 მუხლის (ბ) პუნქტი მისდევს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალს და აცხადებს, რომ „ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის“ მსხვერპლის თანხმობა, გამოყენებული იქნეს ამ მუხლის (ა) ქვეპუნქტით გათვალისწინებული მიზნებისთვის, არ ჩაითვლება ნამდვილად, თუ ეს თანხმობა მიღებული იქნა (ა) ქვეპუნქტში მითითებული რომელიმე საშუალებით.

92. რაც შეეხება ცნებას „იძულებითი მომსახურება“, საქმეში „ვან დერ მიუსელე ბელგიის წინააღმდეგ“ სასამართლომ ანალოგიურად დაადგინა, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-4 მუხლში გამოყენებულ ტერმინს „იძულებითი შრომა“ უნდა მინიჭებოდა უფრო ფართო მნიშვნელობა და იგი უნდა გავრცელებულიყო იძულებითი მომსახურების ცნებაზეც (1983 წლის 23 ნოემბრის განაჩენი, სერია A, №70, 33-ე პუნქტი). ამრიგად, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს აზრით, არ არის საჭირო ამ ორი ცნების ერთმანეთისგან გამორჩევა.

93. კონვენციაში არ არის განმარტებული „მონობა“, მაგრამ ბევრი საერთაშორისო დოკუმენტი და მრავალი ქვეყნის შიდა კანონმდებლობა განსაზღვრავს ან ეხება მონობას ან მონობის მსგავს მდგომარეობაში ადამიანის ჩაგდებას (მაგალითად, 1926 წლის 25 სექტემბრის ჟენევის კონვენცია მონობის შესახებ, შესწორებული 1953 წლის 7 დეკემბრის ნიუ-იორკის ოქმით; 1956 წლის 7 სექტემბრის დამატებითი კონვენცია მონობის, მონებით ვაჭრობისა და მონობის მსგავსი პრაქტიკის გაუქმების შესახებ; შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის კონვენცია ბავშვთა შრომის ყველაზე მძიმე ფორმების შესახებ (კონვენცია №182)).

94. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის განმარტება არ ეხება უკანონო შვილად აყვანას, როგორც ასეთს. მიუხედავად ამისა, იმ შემთხვევებში, როდესაც უკანონო შვილად აყვანა შეადგენს მონობის მსგავს პრაქტიკას, როგორც ის განსაზღვრულია მონობის, მონებით ვაჭრობისა და მონობის მსგავსი პრაქტიკის გაუქმების შესახებ დამატებითი კონვენციის 1-ლი მუხლის (დ) პუნქტში, ის მოხვდება კონვენციის მოქმედების სფეროში.

95. ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის შესრულების მეთვალყურე ორგანოებმა განსაზღვრეს ტერმინი „მომსახურება“. ადამიანის უფლებათა ევროპული კომისია მომსახურებად მიიჩნევს, როდესაც ადამიანს უწევს სხვა ადამიანთან ცხოვრება და მისი ქონების მომსახურება, აგრეთვე, მისთვის გარკვეული სამსახურის შესრულება, მიუხედავად იმისა, უხდიათ მას ამისთვის საფასურს თუ არა, როდესაც ადამიანს არ ძალუძს თავისი მდგომარეობის შეცვლა (განაცხადი №7906/77, D.R.17, გვ. 59; იხ. აგრეთვე, კომისიის მოხსენება ვან დროგენბრეკის საქმესთან დაკავშირებით, 1980 წლის 9 ივლისი, სერია B, 44-ე ტომი, გვ. 30, პუნქტები 78-80). ამგვარად, მომსახურება მიჩნეული უნდა იქნეს მონობის სპეციფიკურ ფორმად, რომელიც მონობისგან ხასიათით თითქმის არ განსხვავდება, თუმცა ხარისხით მასზე ნაკლებია. მართალია, ის წარმოადგენს „თავისუფლების წართმევის მდგომარეობას და მის განსაკუთრებით სერიოზულ ფორმას“ (ვან დროგენბრეკის საქმე, 1982 წლის 24 ივნისის განაჩენი, სერია A, №50, გვ. 32, 58-ე პუნქტი), მას არ ახლავს თან მონობისთვის დამახასიათებელი საკუთრების ნიშანი.

96. ექსპლუატაცია მოიცავს, აგრეთვე, ადამიანისთვის „ორგანოების ამოცლას“. პრინციპი, რომ დაუშვებელია ადამიანის სხეულიდან ან მისი ნაწილებიდან ფინანსური მოგების მიღება, წარმოადგენს ევროპის საბჭოს სამართლებრივი სისტემის პრინციპს. იგი ჩამოყალიბებული იქნა მინისტრთა კომიტეტის № (78) 29 რეზოლუციაში და დადასტურებული იქნა ევროპის ქვეყნების ჯანდაცვის მინისტრთა მე-3 კონფერენციის (პარიზი, 1987 წელი) დასკვნით დეკლარაციაში, სანამ მკაფიოდ განისაზღვრებოდა ადამიანის უფლებებისა და ბიომედიცინის შესახებ კონვენციის (ETS №164) 21-ე მუხლში. ეს პრინციპი ხელახლა დადასტურდა აღნიშნული კონვენციის ოქმში, რომელიც ეხება ადამიანის ორგანოებისა და ქსოვილების გადანერგვას (ETS №186), რომლის ხელმოწერა 2002 წლის იანვარში დაიწყო. ოქმის 22-ე მუხლი გარკვევით კრძალავს ორგანოებითა და ქსოვილებით უკანონო ვაჭრობას. უნდა გავიხსენოთ, აგრეთვე, ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის მიერ დამტკიცებული მოხსენება „ევროპაში ორგანოებით უკანონო ვაჭრობის შესახებ“ (დოკ. 9822, 2003 წლის 3 ივნისი, სოციალური, ჯანდაცვისა და ოჯახური საკითხების კომიტეტი, მომხსენებელი: ქ-ნი რუთ-გავი ვერმოტ-მანგოლდი, შვეიცარია, SOC) და რეკომენდაცია №1611 (2003) ევროპაში ორგანოებით უკანონო ვაჭრობის შესახებ.

97. მე-4 მუხლის (ბ) პუნქტში ნათქვამია: „ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის“ მსხვერპლის თანხმობა, გამოყენებული იქნეს ამ მუხლის (ა) ქვეპუნქტით გათვალისწინებული მიზნებისთვის, არ ჩაითვლება ნამდვილად, თუ ეს თანხმობა მიღებული იქნა (ა) ქვეპუნქტში მითითებული რომელიმე საშუალებით“. თანხმობის საკითხი არ არის მარტივი და არც იმის დადგენა ადვილი, სად მთავრდება თავისუფალი ნება და იწყება ძალდატანება. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობისას ზოგიერთმა მსხვერპლმა არ იცის, რა მოელის, მაშინ, როცა სხვებმა შესანიშნავად უწყიან, რომ, მაგალითად, მეძავობა მოუწევთ. მაგრამ მიუხედავად იმისა, რომ ადამიანს შეიძლება უნდოდეს სამუშაოს შოვნა და, ვთქვათ, მეძავობა, ეს არ ნიშნავს, რომ ეს ადამიანი თანახმაა, დაექვემდებაროს ყველანაირი სახის შეურაცხყოფას. სწორედ ამ მიზეზით ითვალისწინებს მე-4 მუხლის (ბ) პუნქტი, რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას ადგილი აქვს მაშინაც კი, თუ მსხვერპლი აცხადებს თანხმობას, გაუწიონ ექსპლუატაცია.

98. მე-4 მუხლის (ბ) და (გ) პუნქტების მიხედვით, ექსპლუატაციის მიზნით ბავშვის სამუშაოზე აყვანა, ტრანსპორტირება, გადაცემა, თავშესაფრის მიცემა ან მიღება განიხილება როგორც „ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა“. ამ დროს არა აქვს მნიშვნელობა, იყო თუ არა გამოყენებული (ა) ქვეპუნქტში მითითებული რომელიმე საშუალება. არც ის არის მნიშვნელოვანი, თანახმაა თუ არა ბავშვი, რომ მას გაუწიონ ექსპლუატაცია.

„მსხვერპლის“ განსაზღვრა

99. კონვენციაში ხშირად მოიხსენიება ტერმინი „მსხვერპლი“ და კონვენციის ავტორებმა მიიჩნიეს, რომ აუცილებელია ამ ცნების განსაზღვრა. III თავში ჩამოთვლილი ზომები გამოყენებული უნდა იქნეს იმ პირთა მიმართ, ვინც წარმოადგენს მსხვერპლს კონვენციის მნიშვნელობით.

100. ცნება „მსხვერპლი“ კონვენციაში განსაზღვრულია, როგორც „ნებისმიერი ფიზიკური პირი, რომელიც წარმოადგენს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის ობიექტს ამ მუხლის განსაზღვრების შესაბამისად“. როგორც ზემოთ განვმარტეთ, მსხვერპლი არის ნებისმიერი ადამიანი, რომელიც დაექვემდებარა კონვენციის მე-4 მუხლის (ა) პუნქტში განსაზღვრული ელემენტების (ქმედება – საშუალება – მიზანი) ერთობლიობას. თუმცა მე-4 მუხლის (გ) პუნქტის მიხედვით, როდესაც ეს ადამიანი ბავშვია, იგი მსხვერპლად უნდა იქნეს მიჩნეული იმ შემთხვევაშიც კი, თუ არ ყოფილა გამოყენებული მე-4 მუხლის (ა) პუნქტში განსაზღვრული არც ერთი საშუალება.

II თავი – პრევენცია, თანამშრომლობა და სხვა ზომები

101. II თავში მოცემულია სხვადასხვა სახის დებულებები ფართო გაგებით პრევენციასთან დაკავშირებით. ზოგიერთი დებულება ეხება პრევენციის ზომებს ზედმიწევნითი მნიშვნელობით (მე-5 და მე-6 მუხლები), ხოლო სხვებში საუბარია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციასთან და მის წინააღმდეგ ბრძოლასთან დაკავშირებულ კონკრეტულ ზომებზე კონტროლის, უსაფრთხოებისა და თანამშრომლობის სფეროებში (მე-7, მე-8 და მე-9 მუხლები).

მუხლი 5 – ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენცია

102. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა მრავალი ფორმით ვლინდება, მრავალ სხვადასხვა სფეროში გვხვდება და საზოგადოების სხვადასხვა ფენაზე ახდენს ზემოქმედებას. იმისათვის, რომ ეფექტიანი იყოს, და ამ ფენომენის ხასიათის გათვალისწინებით, ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციისკენ მიმართული ქმედება კოორდინაციას საჭიროებს. ამიტომ მე-5 მუხლის 1-ლი პუნქტი ეხება მრავალდარგობრივ კოორდინაციაზე დამყარებული მიდგომის ხელშეწყობას და მოითხოვს მხარეებისგან, მიიღონ ზომები იმ ორგანიზაციის შორის ეროვნულ დონეზე კოორდინაციის განხორციელების ან განტკიცების მიზნით, რომლებსაც ევალებათ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენცია და მის წინააღმდეგ ბრძოლა. ეს არის მოთხოვნა ყველა იმ სექტორის საქმიანობის კოორდინირებისა, რომელთა მუშაობას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციაში და მის წინააღმდეგ ბრძოლაში. ეს არის სოციალური, პოლიტიკური, მიგრაციის, საბაჟო, სასამართლო ან ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობის მქონე ორგანიზაციები, არასამთავრობო ორგანიზაციები, სხვა ორგანიზაციები შესაბამისი პასუხისმგებლობებით და სამოქალაქო საზოგადოების სხვა ნაწილები.

103. მე-5 მუხლის მე-2 პუნქტში მოცემულია ჩამონათვალი იმ პოლიტიკის და პროგრამებისა, რომლებიც მხარეებმა უნდა დააარსონ ან რომლებსაც მხარი უნდა დაუჭირონ, განსაკუთრებით იმ პირთათვის, რომლებიც წარმოადგენენ ტრეფიკინგის სამიზნეს, და იმ პროფესიონალებისთვის, რომლებიც მუშაობენ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის სფეროში. კონვენციის ავტორთა აზრით, აუცილებელი იყო აღნიშნული პოლიტიკისა და პროგრამების მიმდებარე ამ სფეროში მომუშავე პროფესიონალებთან ჩართვა. ეს ის პირები არიან, ვისაც თავისი მუშაობის პროცესში მსხვერპლთან კონტაქტი უწევს (პოლიცია, სოციალური მუშაკები, ექიმები და ა.შ.). აღნიშნული ზომები სხვადასხვა ხასიათისაა და მათ შეიძლება ჰქონდეს მოკლე, საშუალო და გრძელვადიანი შედეგები. მაგალითად, კვლევა ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლაში აუცილებელია პრევენციის ქმედითი მეთოდების შესამუშავებლად. ინფორმაციის მიწოდება, საზოგადოებრივი შეგნების ამაღლება და საგანმანათლებლო კამპანიები მნიშვნელოვანია მოკლევადიანი პრევენციის ზომებისთვის, განსაკუთრებით მსხვერპლთა წარმომავლობის ქვეყნებში. სოციალური და ეკონომიკური ინიციატივები ებრძვის იმ სტრუქტურულ მიზეზებს, რომლებიც საფუძვლად უდევს ტრეფიკინგს, და გრძელვადიან ინვესტირებას საჭიროებს. საყოველთაოდ არის აღიარებული, რომ მსხვერპლთა წარმომავლობის ქვეყნებში ეკონომიკური და სოციალური პირობების გაუმჯობესება და უკიდურესი სიღარიბის დაძლევისკენ მიმართული ზომები ყველაზე ეფექტიანი გზა იქნებოდა ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციისთვის. სოციალურ და ეკონომიკურ ინიციატივებს შორის არის გაუმჯობესებული

სასწავლო პროგრამები და მომზადება და დასაქმების მეტი შესაძლებლობა იმ პირთათვის, ვინც ადამიანებით მოვაჭრეთა უპირველეს სამიზნეს წარმოადგენს. აღნიშნული ზომები უეჭველად დიდ წვლილს შეიტანს ტრეფიკინგის პრევენციაში.

104. მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტი მხარეებისგან მოითხოვს, ხელი შეუწყონ ადამიანის უფლებების დაცვაზე ორიენტირებული მეთოდების დანერგვას. კონვენციის ავტორებმა მიიჩნიეს, რომ მე-2 პუნქტში მოხსენიებული პოლიტიკა და პროგრამები უნდა ემყარებოდეს გენდერული თანასწორობის პრინციპს და ბავშვთა უფლებების გათვალისწინებას. მამაკაცებსა და ქალებს შორის თანასწორობის დამყარების ერთ-ერთი ძირითადი სტრატეგიაა გენდერული თანასწორობის საკითხისთვის ცენტრალური როლის მინიჭება, როგორც ეს აღწერილია წევრი სახელმწიფოებისთვის მინისტრთა კომიტეტის № R(98)14 რეკომენდაციაში გენდერული თანასწორობის საკითხისთვის ცენტრალური როლის მინიჭების შესახებ. გენდერული თანასწორობის საკითხისთვის ცენტრალური როლის მინიჭების ცნება აშკარად არის გამოკვეთილი ბევრ საერთაშორისო დოკუმენტში, განსაკუთრებით ქალთა საკითხებისადმი მიძღვნილი გაერო-ს მსოფლიო კონფერენციების დოკუმენტებში, აგრეთვე, 1996 წელს ევროკომისიის მიერ ამ ცნების ოფიციალურად მიღების (კომისიის 1996 წლის 21 თებერვლის კომიუნიკე, „ქალებისა და მამაკაცებისთვის თანაბარ შესაძლებლობათა საკითხის ჩართვა თანამეგობრობის ყველანაირ პოლიტიკასა და საქმიანობაში“, COM (96) 67 final) შემდეგდროინდელ ევროპულ დოკუმენტებში. ამ ცნებას კიდევ უფრო მეტი მნიშვნელობა მიენიჭა თანამეგობრობის გენდერული თანასწორობის ჩარჩო სტრატეგიაში (2001-2005). ამ სფეროში ევროპის საბჭოს სპეციალისტთა ჯგუფმა საკითხისადმი მიდგომა განსაზღვრა, როგორც „პოლიტიკაში მიმდინარე პროცესების (რე)ორგანიზება, გაუმჯობესება, განვითარება და შეფასება, რათა პოლიტიკურ გადაწყვეტილებათა მიმღებმა პირებმა ყველა დონისა და ეტაპის ყველანაირ პოლიტიკაში ჩართონ გენდერული თანასწორობის საკითხი“. თითოეულ ხელშემკვერელ მხარეს მოეთხოვება, მისდიოს აღნიშნულ მიდგომებს პრევენციის პოლიტიკისა და პროგრამების ყველა ეტაპზე – ანუ მათი შემუშავების, განხორციელებისა და შეფასების პროცესში.

105. მე-4 პუნქტი მხარეებს აკისრებს ვალდებულებას, მიიღონ აუცილებელი ზომები, რათა ადამიანებს მისცენ კანონიერი ემიგრაციისა და იმიგრაციის საშუალება. ძალზე მნიშვნელოვანია, რომ პოტენციურ იმიგრანტებს ჰქონდეთ ზუსტი ინფორმაცია მიგრაციასთან, დასაქმების პირობებთან და საკუთარ უფლებებთან და მოვალეობებთან დაკავშირებული კანონიერი შესაძლებლობების შესახებ. ამ დებულების მიზანია, დაუპირისპირდეს ადამიანებით უკანონო მოვაჭრეთა მიერ მიწოდებულ არასწორ ინფორმაციას, რათა ადამიანებს შეეძლოთ მათ წინადადებებში წვდომა და მათზე უარის თქმა. ყოველმა მხარემ, საკუთარი სტრუქტურებიდან გამომდინარე, თავად უნდა გადაწყვიტოს, რომელი სამსახურები შეესაბამება ამ მიზანს. კონვენციის ავტორები ძირითადად (მაგრამ არა მხოლოდ) გულისხმობდნენ ვიზებისა და საიმგრაციო სამსახურებს.

106. მე-5 პუნქტი მოითხოვს, რომ მხარეებმა გაატარონ სპეციალური პრევენციული ზომები ბავშვებთან დაკავშირებით. სახელდობრ, დებულებაში საუბარია ბავშვებისათვის „დამცავი გარემოს“ შექმნაზე, რათა შემცირდეს ტრეფიკინგში ბავშვების ჩართვის შესაძლებლობა და მიეცეს მათ უსაფრთხოდ გაზრდისა და წესიერი ცხოვრების შესაძლებლობა. „იუნისეფის“ მიერ დამკვიდრებული დამცავი გარემოს ცნება რვა ძირითადი კომპონენტისაგან შედგება. ეს კომპონენტებია:

- ბავშვთა უფლებების დაცვა მავნე დამოკიდებულებისგან, ტრადიციებისგან, ჩვეულებებისგან, ქცევისა და პრაქტიკისგან;
- მთავრობათა მზადყოფნა ბავშვთა უფლებების დასაცავად და განსახორციელებლად და ზოგადად ამ უფლებების დაცვა და განხორციელება;
- ბავშვთა დაცვის საკითხების თაობაზე გულახდილი დისკუსიების წარმოება და ამ საკითხების გადაჭრისკენ მიმართული საქმიანობა;
- ბავშვთა დაცვისკენ მიმართული კანონმდებლობის შემუშავება და გატარება;
- ბავშვთა დაცვის შესაძლებლობის არსებობა იმ ადამიანთათვის, ვინც ბავშვების საკითხებზე მუშაობს და ვისაც უწევს ბავშვებთან, ოჯახებთან და საზოგადოებრივ ჯგუფებთან ურთიერთობა;
- ბავშვთა ცხოვრებისეული უნარ-ჩვევები, ცოდნა და მონაწილეობა;

- ბავშვთა შეურაცხყოფის შემთხვევების მონიტორინგისა და აღრიცხვის სისტემის დამკვიდრება;
- პროგრამები და მომსახურება, რომელთა დანიშნულებაა ტრეფიკინგის მსხვერპლი ბავშვებისათვის რეაბილიტაციისა და საზოგადოებაში ხელახალი ინტეგრაციის შესაძლებლობის მიცემა.

107. და ბოლოს, მე-6 პუნქტში აღიარებულია არასამთავრობო ორგანიზაციების, სხვა შესაბამისი ორგანიზაციებისა და სამოქალაქო საზოგადოების სხვა ერთეულების მნიშვნელოვანი როლი ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის აღკვეთისა და მსხვერპლთა დაცვისა თუ მათთვის დახმარების გაწევის სფეროში. ამ მიზნით მხარეები შეასრულებენ მე-5 მუხლში ჩამოყალიბებულ ვალდებულებებს და, ამავე დროს, პრევენციული ზომების განხორციელების პროცესში ჩართავენ აღნიშნულ ორგანიზაციებს.

მე-6 მუხლი – მოთხოვნის შესუსტების მიზნით გატარებული ზომები

108. ეს მუხლი მხარეებს აკისრებს პოზიტიურ ვალდებულებას, მიიღონ და გააძლიერონ ზომები სექსუალურ ექსპლუატაციაზე, იძულებით შრომაზე თუ სამსახურზე, მონობაზე და მონობის მსგავს პრაქტიკაზე, მომსახურებასა და ორგანოების ამოცლაზე მოთხოვნის შესუსტების მიზნით. ამ ამოცანისთვის დამოუკიდებელი მუხლის მიძღვნილ კონვენციის ავტორები შეეცადნენ, ხაზი გაესვათ მოთხოვნასთან ბრძოლის მნიშვნელობაზე თავად ტრეფიკინგის პრევენციისთვის და მასთან ბრძოლისთვის.

109. აღნიშნული ზომების დანიშნულებაა, დაარწმუნონ ადამიანები ტრეფიკინგის ნეგატიურ ხასიათში და უარი ათქმევიონ მოთხოვნაზე. ამისათვის გატარებული ზომები შეიძლება იყოს საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული, საგანმანათლებლო, სოციალური, კულტურული თუ სხვა სახის.

110. მუხლში მოცემულია აღნიშნული მინიმალური ზომების ჩამონათვალი. არსებითი მნიშვნელობა ენიჭება კვლევას კლიენტების მოთხოვნის შესასუსტებელი ეფექტური პრაქტიკის, მეთოდების და სტრატეგიების სფეროში. მედია და სამოქალაქო საზოგადოება ძირითად როლს ასრულებენ მოთხოვნის, როგორც ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის ერთ-ერთი ძირითადი მიზეზის, განსაზღვრაში, და, შესაბამისად, გასატარებელი ზომების მიზანია ამ სფეროში მათი როლისა და პასუხისმგებლობის თაობაზე საზოგადოების ცოდნისა და აღიარების მაქსიმალური გაზრდა. შესაძლებელია, აგრეთვე, საინფორმაციო კამპანიების ჩატარება შესაბამისი ჯგუფებისათვის და ამ პროცესში, შესაბამის შემთხვევებში, სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებისა და პოლიტიკის განხორციელებაზე პასუხისმგებელი პირების ჩართვა. და ბოლოს, მოთხოვნის შესუსტებაში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია საგანმანათლებლო ღონისძიებებს. მაგალითად, საგანმანათლებლო პროგრამებს სასკოლო ასაკის ბავშვებისთვის შეუძლიათ არა მარტო სასარგებლო ცოდნა მიაწოდონ ბავშვებს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის ფენომენზე, არამედ მათი ყურადღება გაამახვილონ გენდერულ საკითხებზე, ადამიანის ღირსებისა და ხელშეუხებლობის პრინციპზე და სქესობრივი დისკრიმინაციის შედეგებზე.

მე-7 მუხლი – სასაზღვრო ზომები

111. მე-7 მუხლი, რომელიც პალერმოს ოქმის მე-11 მუხლის საფუძველზეა აგებული, ეხება რიგ ზომებს, რომელთა მიზანია ტრანსნაციონალური ტრეფიკინგის პრევენცია და სასაზღვრო კონტროლის მეშვეობით გამოაშკარავება. კონვენციის ავტორებს მიაჩნდათ, რომ საზღვარზე კონტროლისა და თანამშრომლობის გაუმჯობესება უფრო ეფექტიანს გახდიდა ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლას.

112. პირველი პუნქტის საფუძველზე მხარეებს ეკისრებათ ვალდებულება, გააუმჯობესონ სასაზღვრო კონტროლი იმდენად, რამდენადაც ეს შესაძლებელია იმისათვის, რომ ადამიანებს შეეძლოთ ამა თუ იმ ხელშემკვრელი მხარის ტერიტორიაზე შესვლა და იქიდან გასვლა. ეს ზომები ზიანს არ უნდა აყენებდეს საერთაშორისო ვალდებულებებს ადამიანების თავისუფალ გადაადგილებასთან დაკავშირებით. ეს მოთხოვნა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ევროპის თანამეგობრობის ფარგლებში, სადაც წევრმა სახელმწიფოებმა შეიმუშავეს გარე საზღვრებზე კონტროლისა და მეთვალყურეობის გარკვეული წესები (ევროპის თანამეგობრობის კანონი პოლიციისა და საბაჟოების თანამშრომლობის შესახებ).

113. მე-2 პუნქტი მხარეებისგან მოითხოვს საკანონმდებლო ან სხვა შესაბამისი ზომების მიღებას, რათა ხელი შეუშალოს კომერციული გადამზიდველი კომპანიების მიერ ექსპლუატირებული სატრანსპორტო საშუალებების გამოყენებას IV თავში განსაზღვრული დანაშაულების ჩადენაში.

114. ის, თუ როგორი ზომები უნდა იქნეს მიღებული, თავად სახელმწიფოების გადასაწყვეტია. მაგალითად, მე-3 მუხლი მოითხოვს კომერციული გადამზიდველი კომპანიებისგან, შეამოწმონ, აქვს თუ არა ყველა მგზავრს მიმღებ ქვეყანაში შესვლისთვის აუცილებელი სამგზავრო დოკუმენტაცია. თუ მგზავრებს ასეთი დოკუმენტაცია არა აქვთ, უნდა დაწესდეს შესაბამისი სანქციები (მე-4 პუნქტი). თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ კომერციული გადამზიდველი კომპანიების, მათ შორის, ნებისმიერი სატრანსპორტო კომპანიის ან ნებისმიერი სატრანსპორტო საშუალების მფლობელის ან დამქირავებლის ვალდებულება გულისხმობს მხოლოდ დოკუმენტების არსებობის შემოწმებას და არა ამ დოკუმენტების ნამდვილობისა თუ ავთენტურობის დადგენას. მე-3 პუნქტის დარღვევის შემთხვევაში დასაწესებელი სანქციების ხასიათი არ არის განსაზღვრული და სახელმწიფოებმა თავად, საკუთარი კანონმდებლობის შესაბამისად უნდა გადაწყვიტონ, რა ზომები უნდა მიიღონ.

115. მე-5 პუნქტში საუბარია იმ პირთა დასჯაზე, რომლებიც მონაწილეობენ IV თავში განსაზღვრული დანაშაულების ჩადენაში. თითოეულ მხარეს მოეთხოვება ისეთი საკანონმდებლო ან სხვა ზომების მიღება, რომელთა მიზანია ამ პირებისთვის მათ ტერიტორიაზე შესვლაზე უარის თქმა ან ვიზების გაუქმება.

116. და ბოლოს, მე-6 პუნქტში ავტორების მიზანი იყო სასაზღვრო კონტროლის სამსახურებს შორის თანამშრომლობის გაძლიერება. ოპერატიული ქმედების ახალი სახეების (როგორც არის, მაგალითად, საზღვრის გადაკვეთის მეთვალყურეობა და ძიება და სამსახურებს შორის ინფორმაციის უშუალო გაცვლისთვის ოფიციალური მექანიზმის დამკვიდრება) შემოღებას მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია სასაზღვრო თანამშრომლობაში პრევენციული მართლწესრიგისა და უსაფრთხოების ზომების ან სტრატეგიების შემუშავების მხრივ. ქმედებისა და ჩარევის ახალი მეთოდები სასაზღვრო თანამშრომლობას მნიშვნელოვან როლს აკისრებს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლაში. შესაბამისად, მე-6 პუნქტი მხარეებისგან მოითხოვს სასაზღვრო კონტროლის სამსახურებს შორის თანამშრომლობის გაძლიერებას სხვა საკითხებთან ერთად კომუნიკაციის პირდაპირი არხების შექმნისა და ფუნქციონირების გზით.

მე-8 მუხლი – დოკუმენტაციის უსაფრთხოება და კონტროლი

117. მე-8 მუხლი, რომელიც პალერმოს ოქმის მე-12 მუხლის საფუძველზეა აგებული, მხარეებისგან მოითხოვს, მიიღონ აუცილებელი ზომები, რათა უზრუნველყონ სამგზავრო დოკუმენტაციის ან პირადობის დამადასტურებელი საბუთების ხარისხი და დაიცვან ამ დოკუმენტების მთლიანობა და უსაფრთხოება. „სამგზავრო დოკუმენტაციასა და პირადობის დამადასტურებელ საბუთებში“ კონვენციის ავტორები გულისხმობენ ნებისმიერი სახის დოკუმენტს, რომელიც საჭიროა ქვეყნის ტერიტორიაზე შესასვლელად ან იქიდან გასასვლელად ამ ქვეყნის კანონმდებლობის შესაბამისად, ანდა ნებისმიერ დოკუმენტს, რომელიც ჩვეულებრივ გამოიყენება ადამიანის პირადობის დასადასტურებლად ქვეყანაში ამ ქვეყნის კანონმდებლობის საფუძველზე.

118. უნდა აღინიშნოს, რომ კონვენციის ავტორები გულისხმობდნენ არა მარტო იმ შემთხვევებს, როდესაც დოკუმენტები უკანონო გზით არის გაყალბებული, შეცვლილი, რეპროდუცირებული ან გაცემული, არამედ იმ შემთხვევებსაც, როდესაც ხდება კანონიერად შექმნილი თუ გაცემული დოკუმენტების გაყალბება, შეცვლა ან არადანიშნულებისამებრ გამოყენება.

119. აღნიშნული ზომები შეიძლება იყოს, მაგალითად, მინიმალური სტანდარტების დაწესება პასპორტებისა და სხვა სამგზავრო დოკუმენტების უსაფრთხოების გასაუმჯობესებლად, მათ შორის, უფრო მკაცრი ტექნიკური მახასიათებლები და დამატებითი მოთხოვნები უსაფრთხოებისადმი, როგორც არის, მაგალითად, უფრო რთული დამცავი ნიშნები, რომლებიც გააძლიერებს დოკუმენტების გაყალბებას. ეს შეიძლება იყოს ადმინისტრაციული და კონტროლის ღონისძიებები დოკუმენტების უკანონო გაცემისა და ფლობის თავიდან

ასაცილებლად, არადანიშნულებისამებრ გამოყენებისგან დასაცავად და დოკუმენტების გაყალბების, უკანონოდ შეცვლის, რეპროდუცირების ან გაცემის შემთხვევაში გაყალბების აღმოჩენის ხელშესაწყობად.

მე-9 მუხლი – დოკუმენტაციის ლეგიტიმურობა და ნამდვილობა

120. სამგზავრო დოკუმენტაცია და პირადობის დამადასტურებელი საბუთები ტრეფიკინგის, კერძოდ, ტრანსნაციონალური ტრეფიკინგის მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტებია. ამიტომ მხარეებს შორის თანამშრომლობა სამგზავრო დოკუმენტაციის ან პირადობის დამადასტურებელი საბუთების ლეგიტიმურობის და ნამდვილობის შემოწმებაში მნიშვნელოვანი პრევენციული ზომაა.

121. მე-9 მუხლი, რომელიც პალერმოს ოქმის მე-13 მუხლის მიხედვით არის აგებული, მხარეებისგან მოითხოვს, შეამოწმონ იმ სამგზავრო დოკუმენტაციის ან პირადობის დამადასტურებელი საბუთების ლეგიტიმურობა და ნამდვილობა, რომლებიც გაცემულია ან ივარაუდება, რომ გაცემული იქნა მათი ხელისუფლების მიერ, როდესაც მათ ამას სხვა ხელშემკვრელი მხარე სთხოვს და როდესაც არსებობს ეჭვი, რომ ეს დოკუმენტები გამოიყენება ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მიზნით. შემოწმება ტარდება იმ ხელშემკვრელი მხარის კანონმდებლობით გათვალისწინებული წესით, რომელსაც სთხოვენ შემოწმებას.

122. მხარემ, რომელსაც სთხოვენ შემოწმებას, უნდა შეამოწმოს იმ სამგზავრო დოკუმენტაციის ან პირადობის დამადასტურებელი საბუთების „ლეგიტიმურობა და ნამდვილობა“, რომლებიც გაცემულია ან ივარაუდება, რომ გაცემული იქნა მისი სახელით. იგულისხმება, რომ ამ მხარემ უნდა შეამოწმოს დოკუმენტების როგორც ფორმალური, ისე არსებითი კანონიერება. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მიზნით გამოყენებული დოკუმენტები შეიძლება გაყალბებული იყოს და, შესაბამისად, არ იყოს გაცემული იმ მხარის მიერ, რომელსაც სთხოვენ მათ შემოწმებას. გარდა ამისა, ისინი შეიძლება გაცემული იყოს ამ მხარის მიერ, მაგრამ შემდგომში შეცვლილი იყოს გაყალბების მიზნით. ასეთ შემთხვევებში დოკუმენტები ფორმალურად უკანონოა. თუმცა ტრეფიკინგისთვის შეიძლება გამოყენებული იქნეს ისეთი დოკუმენტებიც, რომლებიც არც გაყალბებულია და არც შეცვლილი. მაგალითად, დოკუმენტები შეიძლება შედგენილი იყოს არასწორი ან ყალბი ინფორმაციის საფუძველზე, შეიძლება სრულიად კანონიერი იყოს, მაგრამ ამ დოკუმენტებით სხვა, არა მათი მფლობელი პირები სარგებლობდნენ. ამგვარ შემთხვევებში დოკუმენტები არსებითად უკანონოა. მე-9 მუხლი მხარეებს აკისრებს ვალდებულებას, ითანამშრომლონ ამგვარი სიტუაციების გამოვლენაში.

123. საგანგებოდ უნდა აღინიშნოს, რომ მხარეებს აკისრიათ ვალდებულება, შემოწმება სწრაფად აწარმოონ და მხარემ, რომელსაც სთხოვენ შემოწმებას, მოითხოვენ მხარეს პასუხი უნდა მიაწოდოს გონივრულ ვადაში, რომელიც, ცხადია, განსხვავებული იქნება შემოწმების სირთულის მიხედვით. მიუხედავად ამისა, არსებითი მნიშვნელობა ენიჭება მომთხოვნი მხარის მიერ პასუხის დროულად მიღებას აუცილებელი ზომების გასატარებლად.

III თავი – მსხვერპლთა უფლებების დაცვისა და განმტკიცების მიზნით გატარებული ზომები და გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფა

124. III თავში მოცემულია დებულებები ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთა დაცვასთან და დახმარებასთან დაკავშირებით. ზოგიერთი ამ დებულებებიდან ეხება ყველა მსხვერპლს (მე-10, მე-11, მე-12, მე-15 და მე-16 მუხლები), სხვები კი კონკრეტულად შეეხება მიმღები მხარის ტერიტორიაზე უკანონოდ მყოფ მსხვერპლებს (მე-13 და მე-14 მუხლები) ან ლეგალურ, მაგრამ ცხოვრების ხანმოკლე ნებართვის მქონე მსხვერპლთ. გარდა ამისა, ზოგიერთი დებულება ეხება, აგრეთვე, პირებს, რომლებიც ჯერ არ არიან ოფიციალურად იდენტიფიცირებულნი, მაგრამ არსებობს სათანადო საფუძველი ვარაუდისთვის, რომ ისინი წარმოადგენენ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთ (მე-10 მუხლის მე-2 პუნქტი, მე-12 მუხლის 1-ლი და მე-2 პუნქტები და მე-13 მუხლი).

125. ეს თავი კონვენციის ძალზე მნიშვნელოვანი ნაწილია. მასში ყურადღება გამახვილებულია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთა უფლებების დაცვაზე. იგი იზიარებს გაერო-ს დოკუმენტში „ადამიანის უფლებებისა და ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის სფეროში რეკომენდებული პრინციპები და

სახელმძღვანელო მითითებები“ გამჟღავნებულ პოზიციას: „ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთა უფლებებს ცენტრალური ადგილი უნდა მიენიჭოს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციისკენ და ბრძოლისკენ მიმართულ ყველანაირ ძალისხმევაში და მსხვერპლთა დაცვის, დახმარებისა და კომპენსაციის ყველა მცდელობაში“ (15).

126. III თავი რვა მუხლისგან შედგება. მე-10 მუხლში საუბარია იმაზე, რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთა იდენტიფიცირებას არსებითი მნიშვნელობა ენიჭება იმისათვის, რომ მათ შეძლონ კონვენციაში გათვალისწინებული უფლებებით სარგებლობა. მე-11 მუხლი ეხება მსხვერპლთა პირადი ცხოვრების დაცვას. მე-12 მუხლში განსაზღვრულია დახმარების ღონისძიებები, რომელთა მიღების უფლება აქვთ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთ. მე-13 და მე-14 მუხლებში საუბარია ზეგავლენის დაძლევისა და გამორკვევის პერიოდზე, რომელზეც ხელშემკვერი მხარის ტერიტორიაზე უკანონოდ მყოფ მსხვერპლებს უფლება აქვთ, საუბარია, აგრეთვე, ცხოვრების ნებართვის გაცემაზე. მე-15 მუხლი ითვალისწინებს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთათვის კომპენსაციას მიყენებული ზიანისთვის, ხოლო მე-16 მუხლი ეხება მსხვერპლთა რეპატრიაციას ანუ სამშობლოში დაბრუნებას. მე-17 მუხლში საუბარია გენდერულ თანასწორობაზე.

მე-10 მუხლი – მსხვერპლთა იდენტიფიცირება

127. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთა მართებულად იდენტიფიცირებას არსებითი მნიშვნელობა ენიჭება მათი დახმარებისა და დაცვისათვის. მე-10 მუხლის მიზანია ამგვარი იდენტიფიცირების უზრუნველყოფა, რათა ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლებმა შეძლონ III თავში გათვალისწინებული უფლებებით სარგებლობა. მსხვერპლთა იდენტიფიცირება ძალზე საპასუხისმგებლო, ხშირად რთული პროცესია და საჭიროებს დაწვრილებით გამოკითხვებს. თუ ვერ მოხერხდება ტრეფიკინგის მსხვერპლის სწორად იდენტიფიცირება, ეს ნიშნავს, რომ მსხვერპლს მომავალშიც უარი ეთქმება მის ძირითად უფლებებზე, ხოლო სისხლისსამართლებრივი დევნისას დაიკარგება აუცილებელი მოწმე ადამიანებით უკანონო მოვაჭრის ბრალდებისთვის სასამართლო პროცესზე. იდენტიფიცირების პროცესში კომპეტენტური ორგანოები იძიებენ და აფასებენ სხვადასხვა გარემოებებს, რომლებზე დაყრდნობითაც შეუძლიათ დაადგინონ, რომ ადამიანი წარმოადგენს ტრეფიკინგის მსხვერპლს.

128. პირველი პუნქტი მხარეებს აკისრებს ვალდებულებას, შექმნან პირობები მსხვერპლთა იდენტიფიცირებისთვის და, შესაბამის შემთხვევებში, მსხვერპლთათვის გასცენ ცხოვრების ნებართვები კონვენციის მე-14 მუხლით გათვალისწინებული პირობების შესაბამისად. პირველი პუნქტი გულისხმობს იმ ფაქტს, რომ სხვადასხვა ქვეყნის ხელისუფლებას ხშირად არა აქვს საკმარისი ინფორმაცია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის შესახებ. ხშირად ტრეფიკინგის დანაშაულის ჩამდენი ართმევს მსხვერპლს პასპორტს ან პირადობის დამადასტურებელ დოკუმენტს ან ანადგურებს მათ. ასეთ შემთხვევებში არსებობს იმის საფრთხე, რომ ტრეფიკინგის მსხვერპლებს მიიჩნევენ პირველ რიგში უკანონო იმიგრანტებად, მეძავებად ან უკანონო მუშებად და დასჯიან ან დააბრუნებენ მათ ქვეყნებში ყველანაირი დახმარების გაუწევლად. ამის თავიდან ასაცილებლად მე-10 მუხლის 1-ლი პუნქტი მხარეებისგან მოითხოვს, თავიანთ კომპეტენტურ ორგანოებში მიავლინონ პირები, რომლებსაც მიღებული აქვთ შესაბამისი განათლება და გააჩნიათ კვალიფიკაცია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციისა და მის წინააღმდეგ ბრძოლის, ასევე მსხვერპლთა, მათ შორის ბავშვების იდენტიფიცირებისა და მათთვის დახმარების გაწევის სფეროში, და უზრუნველყონ სხვადასხვა ორგანოების თანამშრომლობა ერთმანეთთან და სხვა შესაბამის დამხმარე ორგანიზაციებთან.

129. „კომპეტენტურ ორგანოებში“ იგულისხმება სახელმწიფო ორგანოები, რომლებსაც უწევთ ტრეფიკინგის მსხვერპლებთან შეხება – პოლიცია, შრომის ინსპექტორატი, საბაჟო და საიმიგრაციო სამსახურები, საელჩოები ან საკონსულოები. აუცილებელია, რომ ამ ორგანოებში იყვნენ თანამშრომლები მსხვერპლთა იდენტიფიცირებისთვის და მიმართვისთვის იმ ორგანიზაციებსა და სამსახურებში, რომელთაც ძალუძთ მათი დახმარება.

130. კონვენცია არ მოითხოვს, რომ კომპეტენტურ ორგანოებში მუშაობდნენ ტრეფიკინგის სფეროში მომუშავე სპეციალისტები. მისი მოთხოვნაა, რომ ამ ორგანოთა თანამშრომლებს მიღებული ჰქონდეთ

შესაბამისი განათლება და გააჩნდეთ კვალიფიკაცია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთა იდენტიფიცირებისთვის. კონვენცია მოითხოვს, აგრეთვე, რომ ხელისუფლების ორგანოები თანამშრომლობდნენ ერთმანეთთან და სხვა შესაბამის დამხმარე ორგანიზაციებთან. დამხმარე ორგანიზაციები შეიძლება იყოს არასამთავრობო ორგანიზაციები, რომელთა ამოცანაა მსხვერპლთათვის დახმარებისა და მხარდაჭერის გაწევა.

131. იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც მსხვერპლის იდენტიფიცირების პროცესი არ არის დასრულებული, თუ კომპეტენტურ ორგანოებს აქვთ სათანადო საფუძველი ვარაუდისთვის, რომ ესა თუ ის პირი წარმოადგენს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლს, ისინი არ გააძევენ ამ პირს მიმღები სახელმწიფოს ტერიტორიიდან. ტრეფიკინგის მსხვერპლთა იდენტიფიცირების პროცესი საკმაოდ დროს მოითხოვს. შეიძლება საჭირო გახდეს ინფორმაციის გაცვლა სხვა ქვეყნებთან, ხელშემკრეულ მხარეებთან ან მსხვერპლთა დამხმარე ორგანიზაციებთან, ეს კი კიდევ უფრო გაახანგრძლივებს იდენტიფიცირების პროცესს. თუმცა ბევრი მსხვერპლი უკანონოდ იმყოფება იმ ქვეყანაში, სადაც მათი ექსპლუატაცია ხდება. მე-2 პუნქტის მიზანია, ხელი შეუშალოს ქვეყნიდან მათ დაუყოვნებელ გასახლებას მსხვერპლად იდენტიფიცირების პროცესის დასრულებამდე. კონვენციის III თავი უზრუნველყოფს სხვადასხვა უფლებებს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთათვის. ეს უფლებები სრულიად თეორიული და ილუზორული იქნებოდა, ეს ადამიანები ქვეყნიდან რომ გაესახლებინათ, სანამ შესაძლებელი გახდებოდა მსხვერპლად მათი იდენტიფიცირება.

132. კონვენცია არ მოითხოვს აბსოლუტურ დარწმუნებას მსხვერპლის სტატუსში იმისათვის, რომ არ მოხდეს ადამიანის გასახლება მიმღები სახელმწიფოს ტერიტორიიდან – ეს დარწმუნება შეუძლებელია მსხვერპლის იდენტიფიცირების პროცესის დასრულებამდე. კონვენციის მიხედვით, თუ არსებობს „სათანადო საფუძველი“ ვარაუდისთვის, რომ ესა თუ ის პირი წარმოადგენს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლს, ეს საკმარისი მიზეზია იმისათვის, რომ ეს პირი არ გააძევონ ქვეყნიდან მანამ, სანამ იდენტიფიცირების პროცესი საბოლოოდ არ გაარკვევს, წარმოადგენს თუ არა ის ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლს.

133. გამოთქმა „გასახლება ქვეყნის ტერიტორიიდან“ ეხება როგორც წამომავლობის ქვეყანაში, ისე მესამე ქვეყანაში გასახლებას.

134. მე-10 მუხლში გათვალისწინებული იდენტიფიცირების პროცესი არ წარმოადგენს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობაზე პასუხისმგებელ პირთა წინააღმდეგ სისხლისსამართლებრივი დევნის პროცესის ნაწილს. ამიტომ იდენტიფიცირების პროცესის დაწყებისთვის თუ დასრულებისთვის არ არის აუცილებელი მსჯავრდება სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენაში.

135. მართალია, იდენტიფიცირების პროცესი შეიძლება უფრო სწრაფი იყოს, ვიდრე სისხლის სამართლის პროცესი (თუ ის საერთოდ იქნება), ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლებს დასჭირდებათ დახმარება მანამდეც, სანამ ისინი მსხვერპლებად იქნებიან იდენტიფიცირებულნი. ამის გამო კონვენცია ითვალისწინებს, რომ თუ ხელისუფლების ორგანოებს აქვთ „სათანადო საფუძველი ვარაუდისთვის“, რომ ესა თუ ის პირი წარმოადგენს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლს, ამ პირს, იდენტიფიცირების პროცესის დასრულებამდე, უნდა ჰქონდეს საშუალება, ისარგებლოს მე-12 მუხლის 1-ლი და მე-2 პუნქტებით გათვალისწინებული დახმარებით.

136. მე-3 პუნქტი ეხება იმ საკითხს, რომ თუმცა ბავშვების მიმართ საჭიროა დაცვის საგანგებო ზომების მიღება, ზოგჯერ ძნელია იმის დადგენა, ესა თუ ის ადამიანი 18 წლამდე ასაკისაა თუ 18 წელზე უფროსი. ამიტომ მე-3 პუნქტი მხარეებისგან მოითხოვს, რომ მსხვერპლი ჩაითვალოს ბავშვად, თუ მსხვერპლის ასაკი არ არის დადგენილი და არსებობს საფუძველი ვარაუდისთვის, რომ იგი ბავშვია, და მისი ასაკის დადგენამდე მის მიმართ განხორციელდეს სპეციალური დაცვის ზომები მისი უფლებების (რომლებიც განსაზღვრულია გაერო-ს ბავშვის უფლებათა კონვენციაში) შესაბამისად.

137. მე-4 პუნქტში განსაზღვრულია ის აუცილებელი ზომები, რომლებიც მხარეებმა უნდა მიიღონ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლი ბავშვების (რომელთაც არ ახლავთ უფროსი) საქმეების გარჩევას. მხარეებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ბავშვს დაენიშნოს კანონიერი მეურვე, ორგანიზაცია ან ორგანო, რომელიც დაიცავს ასეთი ბავშვის ინტერესებს (ა); უნდა მიიღონ აუცილებელი ზომები მისი ვინაობისა და მოქალაქეობის დადგენის მიზნით (ბ); და ყველაფერი უნდა იღონონ მისი ოჯახის ადგილსამყოფელის დადგენის მიზნით, თუ ეს შედის ბავშვის ინტერესებში (გ). ბავშვის ოჯახის პოვნა მხოლოდ იმ შემთხვევაშია მოთხოვნილი, თუ ეს ბავშვის ინტერესებშია, ვინაიდან ტრეფიკინგი ზოგჯერ სწორედ ბავშვის ოჯახიდან იღებს სათავეს.

მე-11 მუხლი – პირადი ცხოვრების დაცვა

138. მე-11 მუხლი იცავს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთა პირად ცხოვრებას. ეს დაცვა აუცილებელია როგორც მსხვერპლის ფიზიკური უსაფრთხოებისთვის (ადამიანებით უკანონო მოვაჭრეთა მხრიდან მომდინარე საფრთხის გათვალისწინებით), ისე წარმოშობის ან მიმღებ ქვეყანაში მათი ხელახალი სოციალური ინტეგრაციის შესაძლებლობის შესანარჩუნებლად (სირცხვილისა და გაკიცხვის საშიშროების გამო, რომლებიც თან ახლავს ტრეფიკინგს როგორც მსხვერპლისთვის, ისე მისი ოჯახისათვის).

139. პირველი პუნქტის პირველ წინადადებაში განსაზღვრულია მუხლის ძირითადი მიზანი: მსხვერპლთა პირადი ცხოვრებისა და ვინაობის დაცვა. მე-11 მუხლის დარჩენილ ნაწილში ჩამოყალიბებულია ამ მიზნის მისაღწევი კონკრეტული ზომები. უნდა აღინიშნოს, რომ ამ საკითხს კონვენციის 30-ე მუხლიც ეხება, რომელშიც საუბარია მსხვერპლის პირადი ცხოვრებისა და ვინაობის დაცვაზე სასამართლო პროცესის კონკრეტულ კონტექსტში.

140. 1-ლი პუნქტი ეხება, აგრეთვე, ტრეფიკინგის მსხვერპლთა პირადი მონაცემების საკითხს. მსხვერპლისთვის იმ შესაძლო რისკების გამო, რომლებიც შეიძლება დაემუქროს მას იმ შემთხვევაში, თუ მასთან დაკავშირებული მონაცემების ცირკულირება რაიმე დაცვისა თუ შემოწმების გარეშე მოხდება, კონვენცია მოითხოვს ამ მონაცემების დამუშავებას და შენახვას იმგვარად, როგორც ეს განსაზღვრულია კონვენციაში „პირად მონაცემთა ავტომატური დამუშავებისაგან პირთა დაცვის შესახებ“ (ETS №108).

141. კერძოდ, №108 კონვენცია ითვალისწინებს, რომ პირადი მონაცემები შენახული უნდა იქნეს მხოლოდ განსაზღვრული კანონიერი მიზნებისათვის და რომ დაუშვებელია მათი გამოყენება აღნიშნულ მიზნებთან შეუსატყვისი გზით. კონვენცია ითვალისწინებს, აგრეთვე, რომ პირადი მონაცემები არ უნდა იქნეს შენახული რაიმე ისეთი ფორმით, რომელიც შესაძლებელს გახდის მონაცემთა სუბიექტის იდენტიფიცირებას ანდა მონაცემთა უფრო დიდი ხნით შენახვას, ვიდრე ეს აუცილებელია იმ მიზნისთვის, რომლისთვისაც ისინი შეგროვდა და შენახული იქნა. გარდა ამისა, №108 კონვენცია აწესებს უსაფრთხოების სათანადო ზომების მიღების ვალდებულებას პირადი მონაცემების დასაცავად უნებართვო გამოყენებისგან და შეცვლისა თუ გამჟღავნებისგან. უნდა აღინიშნოს, რომ, მე-11 მუხლის 1-ლი პუნქტის მიხედვით, მხარეებმა უნდა შეასრულონ №108 კონვენციაში განსაზღვრული მოთხოვნები ტრეფიკინგის მსხვერპლთა პირადი მონაცემების დაცვასთან დაკავშირებით იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მათ არა აქვთ რატიფიცირებული სსენებული კონვენცია.

142. მე-2 პუნქტში გათვალისწინებულია სპეციალური დაცვის ზომები ბავშვებისთვის, რადგან მათთვის განსაკუთრებით მაგნე იქნება მათი ვინაობის გამჟღავნება საინფორმაციო საშუალებებით ან ნებისმიერი სხვა გზით. ეს დებულება ეხება „იმ დეტალებსაც, [...] რომლებიც იძლევა იდენტიფიცირების შესაძლებლობას“: ზოგჯერ საინფორმაციო საშუალებებმა, ბავშვი მსხვერპლის ვინაობის დაუსახელებლად, შეიძლება გამოაქვეყნონ ისეთი დეტალები – მაგალითად, სად ცხოვრობს ბავშვი, სად მუშაობს – რომლებიც იძლევა მისი ვინაობის დადგენის საშუალებას.

143. მხარეებს თავად შეუძლიათ გადაწყვიტონ, თუ რა ზომები უნდა მიიღონ ტრეფიკინგის მსხვერპლი ბავშვების ვინაობის ან მათი ვინაობის დადგენის დამხმარე დეტალების გამოქვეყნების თავიდან ასაცილებლად. ამ მიზნით ზოგიერთი ქვეყნის კანონებში შეტანილია სისხლის სამართლის სანქციები

ნებისმიერი ისეთი ინფორმაციის საჯაროდ გამოქვეყნებისთვის, რომელსაც ძალუძს ზოგიერთი დანაშაულის მსხვერპლთა ვინაობის გამჟღავნება.

144. მიუხედავად ამისა, მე-2 პუნქტში ნებადართულია ბავშვი მსხვერპლის ვინაობის თაობაზე ინფორმაციის გამოქვეყნება გამონაკლის შემთხვევებში, როდესაც ეს საჭიროა ბავშვის ოჯახის წევრების დადგენის ან მისი კეთილდღეობის და დაცვის სხვაგვარად უზრუნველყოფის მიზნით.

145. და ბოლოს, მე-3 პუნქტი მოუწოდებს მხარეებს, მიიღონ ზომები, რომლებიც ხელს შეუწყობს საინფორმაციო საშუალებებს მსხვერპლთა პირადი ცხოვრებისა და ვინაობის დაცვაში. ამ პუნქტის მიხედვით, საინფორმაციო საშუალებათა თავისუფლებაში არასათანადო ჩარევის თავიდან ასაცილებლად, აღნიშნული ზომები უნდა შეესაბამებოდეს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-10 მუხლს და უნდა ისახავდეს კონკრეტულ მიზანს – მსხვერპლთა პირადი ცხოვრებისა და ვინაობის დაცვას. „თვითრეგულირება“ არის რეგულირება კერძო სექტორის მიერ, „ერთობლივი რეგულირება“ – რეგულირება კერძო და სახელმწიფო სექტორებს შორის პარტნიორობაზე დაყრდნობით, ხოლო „რეგულირება“ ეხება სახელმწიფო ხელისუფლების მიერ დამოუკიდებლად დადგენილ სტანდარტებს.

მე-12 მუხლი – მსხვერპლთათვის დახმარების გაწევა

146. ის მსხვერპლები, რომლებიც თავს აღწევენ ადამიანებით უკანონო მოვაჭრეთა მხრიდან კონტროლს, ჩვეულებრივ, ძალზე დაუცველ და უმწეო მდგომარეობაში აღმოჩნდებიან ხოლმე. მე-12 მუხლის 1-ლ პუნქტში განსაზღვრულია დახმარების ის ზომები, რომლებიც მხარეებმა უნდა უზრუნველყონ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთათვის. უნდა აღინიშნოს, რომ მე-12 მუხლი ეხება ეროვნული თუ ტრანსნაციონალური ტრეფიკინგის ყველა მსხვერპლს. იგი ეხება იმ მსხვერპლებსაც, რომელთათვისაც არ მიუნიჭებიათ ცხოვრების ნებართვა მე-10 მუხლის მე-2 პუნქტისა და მე-13 მუხლის მე-2 პუნქტის საფუძველზე.

147. დახმარების ზომები უნდა მიიღოს ყველა იმ პირმა, რომელიც მე-10 მუხლში განსაზღვრული იდენტიფიცირების პროცესის დასრულების შემდეგ მსხვერპლად იქნება იდენტიფიცირებული. ამ პირებს მე-12 მუხლში გათვალისწინებული ყველაწარმოადგენს დახმარების მიღების უფლება აქვთ. იდენტიფიცირების პროცესის განმავლობაში, თუკი ხელისუფლების ორგანოებს აქვთ „სათანადო საფუძველი ვარაუდისთვის“, რომ ესა თუ ის პირი წარმოადგენს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლს, ამ პირს უფლება აქვს, ისარგებლოს მხოლოდ მე-12 მუხლის 1-ლ და მე-2 პუნქტებში და არა მთლიანად მე-12 მუხლში გათვალისწინებული ზომებით. ტრეფიკინგის ზეგავლენის დაძლევისა და გამორკვევის პერიოდში (მე-13 მუხლი) ამგვარ პირებს ანალოგიურად აქვთ უფლება, ისარგებლონ მე-12 მუხლის 1-ლ და მე-2 პუნქტებში გათვალისწინებული ზომებით.

148. 1-ლი პუნქტი მოითხოვს, რომ აღნიშნული ზომები „თითოეულმა მხარემ“ უნდა მიიღოს. ეს იმას კი არ ნიშნავს, რომ კონვენციის ყველა მხარემ ყველა და თითოეული მსხვერპლისთვის უნდა უზრუნველყოს დახმარების ზომები, არამედ იმას, რომ მხარემ, რომლის ტერიტორიაზეც იმყოფება მსხვერპლი, უნდა უზრუნველყოს მისთვის (ა)-(ვ) ქვეპუნქტებში მითითებული დახმარების გაწევა. როდესაც მსხვერპლი ტოვებს ამ მხარის ტერიტორიას, მე-12 მუხლში მოხსენიებული ზომები აღარ მიიღება, ვინაიდან მხარეები მხოლოდ მათ იურისდიქციაში მყოფი პირებისთვის დახმარებაზე არიან პასუხისმგებელნი.

149. მე-5 პუნქტის მიხედვით, აღნიშნული ზომები შეიძლება მიღებული იქნეს არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, სხვა შესაბამის ორგანიზაციებთან და სამოქალაქო საზოგადოების იმ ერთეულებთან თანამშრომლობით, რომლებიც მუშაობენ მსხვერპლთათვის დახმარების გაწევის სფეროში. მაგრამ, მიუხედავად ამისა, პასუხისმგებლობა კონვენციით განსაზღვრული ვალდებულებების შესრულებაზე თავად მხარეებს აკისრიათ. შესაბამისად, სწორედ მათ უნდა გადადგან ნაბიჯები მსხვერპლთა მიერ კუთვნილი დახმარების მისაღებად, კერძოდ, სწორედ მხარეებმა უნდა უზრუნველყონ მიღების, დაცვისა და დახმარების სამსახურების სათანადო და დროული დაფინანსება.

150. (ა)-(ვ) ქვეპუნქტებში მითითებული დახმარების მიზანია „მსხვერპლთა ფიზიკური, ფსიქოლოგიური და სოციალური რეაბილიტაციის ხელშეწყობა“. ამიტომ ხელისუფლების ორგანოებმა დახმარების ღონისძიებების ორგანიზებისას მხედველობაში უნდა მიიღონ აღნიშნული მიზნის სპეციფიკური ხასიათი.

151. მართალია, არ არსებობდა ამის გაკეთების სამართლებრივი აუცილებლობა, ვინაიდან მხარეებს ყოველთვის შეუძლიათ კონვენციის რომელიმე ნაწილში განსაზღვრულზე უფრო ხელსაყრელი ზომების მიღება, მაგრამ ავტორების სურვილი იყო, აშკარად გამოეხატათ, რომ დახმარების მითითებული ზომები წარმოადგენს მინიმალურად სავალდებულო ზომებს. ამრიგად, მხარეებს შეუძლიათ დახმარების დამატებითი ზომების მიღება.

152. (ა) პუნქტის მიხედვით, მსხვერპლთათვის აუცილებელია „ცხოვრების ისეთი პირობების შექმნა, რომლებიც უზრუნველყოფს სასიცოცხლო მინიმუმს: ეს არის სათანადო და უსაფრთხო საცხოვრებელი ბინა, ფსიქოლოგიური და მატერიალური დახმარება“. მხარეებს ეკისრებათ ვალდებულება, შეუქმნან მსხვერპლებს ცხოვრების პირობები, რომლებიც უზრუნველყოფს მათ სასიცოცხლო მინიმუმს, მაგრამ ავტორებმა აუცილებლად მიიჩნიეს, მაგალითის სახით მიეთითებინათ, რომ სათანადო და უსაფრთხო საცხოვრებელი ბინისა და ფსიქოლოგიური და მატერიალური დახმარების უზრუნველყოფას განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს ტრეფიკინგის მსხვერპლთათვის დახმარების გაწვევისას.

153. უნდა აღინიშნოს, რომ თუმცა ევროპის შესწორებული სოციალური ქარტიის (ETS №163) 31-ე მუხლი აღიარებს ყველა ადამიანის უფლებას, ჰქონდეს საცხოვრებელი ადგილი, იმ სიტუაციის სპეციფიკური მახასიათებლები, რომლებშიც მსხვერპლები აღმოჩნდებიან ხოლმე, ხშირად საჭიროებს საგანგებო ზომების მიღებას მათ ფსიქოლოგიურ და სოციალურ რეაბილიტაციაში დახმარების გასაწევად. ამიტომ (ა) პუნქტში გათვალისწინებულია, რომ საცხოვრებელი ბინა „სათანადო და უსაფრთხო“ უნდა იყოს, ვინაიდან ტრეფიკინგის მსხვერპლთ ესაჭიროებათ მოხერხებული და დაცული ადგილი, სადაც თავს ადამიანებით მოვაჭრეებისგან უსაფრთხოდ იგრძნობენ.

154. სათანადო საცხოვრებელი ბინის სახე დამოკიდებულია მსხვერპლის პირად გარემოებებზე (მაგალითად, ტრეფიკინგის მსხვერპლები შეიძლება ცხოვრობდნენ ქუჩაში ან უკვე ჰქონდეთ საცხოვრებელი ბინა; უკანასკნელ შემთხვევაში აუცილებელია იმაში დარწმუნება, რომ ეს საცხოვრებელი სათანადოა და არ არსებობს პრობლემები უსაფრთხოების თვალსაზრისით). ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის შემთხვევაში პრობლემის განსაკუთრებით კარგი გადაწყვეტაა სპეციალური დაცული თავშესაფრები, რომლებიც საგანგებოდ არის მისადაგებული მსხვერპლთა საჭიროებებს და უკვე შემოღებულია სხვადასხვა ქვეყანაში. ამგვარი თავშესაფრები, რომლებშიც ტრეფიკინგის მსხვერპლთათვის დახმარების გამწევი კვალიფიციური პერსონალი მუშაობს, ოცდაოთხი საათის განმავლობაში იღებენ მსხვერპლებს და საგანგებო სიტუაციებში სათანადო მუშაობაც შეუძლიათ. ამ თავშესაფრების მიზანია ტრეფიკინგის მსხვერპლთათვის ისეთი გარემოცვის შექმნა, რომელშიც ისინი თავს უსაფრთხოდ იგრძნობენ და რომელიც მათ დახმარებას და სტაბილურობას შესთავაზებს. მსხვერპლთა უსაფრთხოების გარანტირებისთვის ძალზე მნიშვნელოვანია წინასწარი ზომების მიღება, რათა მათი მისამართი საიდუმლოდ იქნეს შენახული, საჭიროა, აგრეთვე, მკაცრი წესები სტუმრების მოსვლისთვის, რადგან არსებობს საშიშროება, რომ ადამიანებით მოვაჭრეები შეეცდებიან მსხვერპლზე გავლენის ხელახლა მოპოვებას. თავშესაფრების მიერ შემოთავაზებული დაცვა და დახმარება მიზნად ისახავს, შესაძლებლობა მისცეს ტრეფიკინგის მსხვერპლთ, თავიდან დაიწყონ საკუთარი ცხოვრების გაკონტროლება.

155. ბავშვების შემთხვევაში საცხოვრებელი ბინა უნდა შეესაბამებოდეს ბავშვთა საგანგებო საჭიროებებს. ტრეფიკინგის მსხვერპლ ბავშვებს ათავსებენ ხოლმე დაკავების ადგილებში. ზოგჯერ ეს იმიტომ ხდება, რომ არ არის საკმარისი ადგილები ბავშვებისთვის განკუთვნილ სპეციალურ დაწესებულებებში. ბავშვის მოთავსება დაკავების ადგილებში არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება განხილული იქნეს სათანადო საცხოვრებელად.

156. აუცილებელია ფსიქოლოგიური დახმარება მსხვერპლისთვის, რათა მან დაძლიოს მიღებული ტრავმა და შეძლოს საზოგადოებაში ხელახალი ინტეგრაცია. კონვენცია ითვალისწინებს მატერიალურ დახმარებას,

ვინაიდან ბევრი მსხვერპლი, რომელიც თავს აღწევს ადამიანებით მოვაჭრეებს, სრულიად უსასხროდ რჩება. (ა) ქვეპუნქტში განსაზღვრული მატერიალური დახმარების მიზანია მსხვერპლთათვის საარსებო საშუალების მიცემა. მატერიალური დახმარება განსხვავდება ფინანსური დახმარებისგან – ეს შეიძლება იყოს ნატურის სახით დახმარება (მაგალითად, საკვები და ტანსაცმელი), და არა აუცილებლად ფულადი დახმარება.

157. (ბ) ქვეპუნქტი ითვალისწინებს მსხვერპლთათვის პირველადი სამედიცინო დახმარების ხელმისაწვდომობას. საკმარისი სახსრების უქონელი ყველა ადამიანის უფლებას, მიიღოს სოციალური და სამედიცინო დახმარება, ევროპის შესწორებული სოციალური ქარტიის (ETS №163) მე-13 მუხლიც აღიარებს. ტრეფიკინგის მსხვერპლთ, რომელთაც ექსპლუატაციას უწევდნენ ან რომლებმაც ძალადობა განიცადეს, ხშირად ესაჭიროებათ სამედიცინო დახმარება. დახმარების შედეგად შესაძლებელია ძალადობის მტკიცებულების მოპოვებაც, ასე რომ მსხვერპლებს, სურვილის შემთხვევაში, სასამართლო საქმის აღძვრა შეეძლებათ. სრული სამედიცინო დახმარების მიღება შეუძლიათ მხოლოდ იმ მსხვერპლთ, რომლებიც კანონიერად ცხოვრობენ ხელშემკვრელი მხარის ტერიტორიაზე მე-12 მუხლის მე-3 პუნქტის საფუძველზე.

158. (გ) ქვეპუნქტის თანახმად ტრეფიკინგის მსხვერპლთ, საჭიროების შემთხვევაში, უნდა გაეწიოთ მთარგმნელთა და თარჯიმანთა დახმარება, ვინაიდან ბევრი მსხვერპლი არ ფლობს ან ცუდად ფლობს იმ ქვეყნის ენას, რომელშიც ჩამოიყვანეს ექსპლუატაციის მიზნით. ენის უცოდინრობა აღრმავებს მათ იზოლაციას და ერთ-ერთია იმ ფაქტორთაგან, რომლებიც ხელს უშლის მათ საკუთარი უფლებების მოთხოვნაში. ასეთ შემთხვევებში საჭიროა მთარგმნელთა და თარჯიმანთა დახმარება, რათა მსხვერპლებმა თავი გაართვან ფორმალობებს. ეს ძალზე მნიშვნელოვანი ზომაა უფლებების ხელმისაწვდომობის გარანტირებისთვის, რაც მართლმსაჯულების მისაწვდომობის აუცილებელი წინაპირობაა. ეს დებულება არ გულისხმობს მხოლოდ სამართალწარმოების დროს თარჯიმნის დახმარების მიღების უფლებას.

159. (დ) და (ე) ქვეპუნქტები უფრო კონკრეტულად ეხება მსხვერპლთათვის დახმარების გაწევას ინფორმაციის მიწოდების ფორმით: მსხვერპლთათვის დამახასიათებელი სიტუაციის ორი საერთო თვისებაა უსუსურობა და ადამიანებით მოვაჭრეთა მიმართ მორჩილება შიშისა და ამ სიტუაციიდან თავის დაღწევის საშუალებების შესახებ ინფორმაციის უქონლობის გამო.

160. (დ) ქვეპუნქტი ითვალისწინებს, რომ მსხვერპლებს მათთვის გასაგებ ენაზე უნდა გაეწიოთ კონსულტაცია და მიეწოდოთ ინფორმაცია მათი იურიდიული უფლებებისა და იმ მომსახურებათა შესახებ, რომლებითაც მათ შეუძლიათ სარგებლობა. ინფორმაცია შეეხება ისეთ საკითხებს, როგორიც არის დაცვისა და დახმარების ზომების ხელმისაწვდომობა, მსხვერპლისთვის არსებული სხვადასხვა საშუალება, მათ წინაშე მდგომი საშიშროებები, ხელშემკვრელი მხარის ტერიტორიაზე მათი ყოფნის ლეგალიზების მოთხოვნები, სასამართლოს მეშვეობით კომპენსაციის მიღების შესაძლო ფორმები, როგორ მოქმედებს სისხლის სამართლის სისტემა (აქ იგულისხმება ისიც, თუ რა შედეგები მოჰყვება გამოძიებას ან სასამართლო განხილვას, იგულისხმება მოწმეთა მოვალეობები, კომპენსაციის მიღების შესაძლებლობები იმ პირთა მხრიდან, რომლებიც დანაშაულის ჩადენაში იქნებიან მხილებულნი, ანდა სხვა პირებისა თუ იურიდიული ერთეულებისგან, და განაჩენის სათანადო აღსრულების შანსები). ინფორმაციის მიწოდებამ და კონსულტაციამ მსხვერპლს უნდა მისცეს შესაძლებლობა, შეაფასოს საკუთარი მდგომარეობა და გააკეთოს არჩევანი მის წინაშე არსებული სხვადასხვა შესაძლებლობიდან მის განკარგულებაში მყოფ ინფორმაციაზე დაყრდნობით.

161. ამგვარი კონსულტაცია და ინფორმაცია, რომელიც, მართალია, ეხება, კერძოდ, „მათ იურიდიულ უფლებებს“, უნდა განვასხვავოთ უფასო სამართლებრივი დახმარებისაგან, რომელსაც მათ უწევს დანიშნული ადვოკატი კომპენსაციასთან დაკავშირებულ სამართალწარმოებაში, რომელზეც საუბარია მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტში.

162. (ე) ქვეპუნქტი ითვალისწინებს მსხვერპლთათვის ზოგადი დახმარების გაწევას იმ მიზნით, რომ მათი უფლებები და ინტერესები სათანადოდ იქნეს მხედველობაში მიღებული დამნაშავეთა წინააღმდეგ აღძრული სისხლის სამართლის პროცესში. მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტი უფრო კონკრეტულად ეხება მსხვერპლის უფლებას, ჰყავდეს ადვოკატი.

163. (ვ) ქვეპუნქტი აღიარებს ბავშვებისათვის განათლების ხელმისაწვდომობის უფლებას.

164. მე-12 მუხლის მე-2 პუნქტის საფუძველზე თითოეულმა მხარემ ჯეროვნად უნდა გაითვალისწინოს მსხვერპლთა საჭიროებები უსაფრთხოებისა და დაცვის თვალსაზრისით. მსხვერპლთა საჭიროებები შეიძლება ძალზე განსხვავდებოდეს ერთმანეთისაგან მათი პირადი გარემოებების მიხედვით. ეს საჭიროებები შეიძლება განპირობებული იყოს ისეთი საკითხებით, როგორც არის ასაკი ან სქესი, ანდა სხვა გარემოებებით, მაგალითად, მსხვერპლის მიერ განცდილი ექსპლუატაციის სახით, წარმომავლობის ქვეყნით, განცდილი ძალადობის სახეებით და ხარისხით, თავისი ოჯახისა და კულტურისაგან იზოლაციით, იმ ქვეყნის ენის უცოდინრობით, სადაც მსხვერპლი მოხვდა, და მისი მატერიალური და ფინანსური სახსრებით. ამიტომ ძალზე მნიშვნელოვანია ისეთი ზომების მიღება, რომლებიც სრულად ითვალისწინებს მსხვერპლის უსაფრთხოებას. მაგალითად, საცხოვრებელი ბინის მისამართი საიდუმლოდ უნდა იქნეს შენახული, ხოლო ბინა დაცული უნდა იყოს ადამიანებით მოვაჭრეების ნებისმიერი მცდელობისგან, თავიდან ხელში ჩაიგდონ თავიანთი მსხვერპლები.

165. მე-3 პუნქტი თითოეული მხარისგან მოითხოვს აუცილებელი სამედიცინო ან სხვა სახის დახმარების გაწევას მის ტერიტორიაზე კანონიერად მცხოვრებ მსხვერპლთათვის, რომელთაც არა აქვთ საკმარისი სახსრები და საჭიროებენ დახმარებას. კანონიერად მცხოვრები მსხვერპლნი არიან, კერძოდ, ამ ქვეყნის მოქალაქეები და პირები, რომელთაც აქვთ მე-14 მუხლში მოხსენიებული ცხოვრების ნებართვა. მოქალაქეებსა და ქვეყნის ტერიტორიაზე კანონიერად მყოფ პირებს ეხება, აგრეთვე, ევროპის შესწორებული სოციალური ქარტიის (ETS №163) მე-13 მუხლიც – რომლის საფუძველზე ნებისმიერ პირს, რომელსაც არა აქვს სახსრები და რომელსაც არ შეუძლია ამ სახსრების მოპოვება ან საკუთარი ძალით ანდა სხვა წყაროებით, უნდა გაეწიოს სათანადო დახმარება, ხოლო ავადმყოფობის შემთხვევაში – მისი მდგომარეობისთვის აუცილებელი სამედიცინო დახმარება. ეს სამედიცინო დახმარება არ გულისხმობს მხოლოდ პირველადი სამედიცინო დახმარების ხელმისაწვდომობას, რომელიც 1-ლი პუნქტის (ბ) ქვეპუნქტშია მოხსენიებული. სამედიცინო დახმარება შეიძლება იყოს, მაგალითად, მსხვერპლისთვის დახმარების გაწევა ორსულობის დროს ან აივ/შიდს-თან დაკავშირებით.

166. მე-4 პუნქტში გათვალისწინებულია, რომ თითოეულმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი ნორმები, რომელთაც მიხედვითაც მის ტერიტორიაზე კანონიერად მცხოვრებ მსხვერპლთ ექნებათ შრომის ბაზრით სარგებლობის, პროფესიული სწავლებისა და განათლების მიღების უფლება. კონვენციის ავტორთა აზრით, ეს ზომები სასურველია იმისათვის, რომ მსხვერპლთ დახმარება გაეწიოთ საზოგადოებაში ხელახალ ინტეგრაციაში, უფრო კონკრეტულად კი მათ ცხოვრებაში მეტი ცვლილებების მიღწევაში. მაგრამ კონვენცია არ აწესებს შრომის ბაზრით სარგებლობის, პროფესიული სწავლებისა და განათლების მიღების რეალურ უფლებას. თითოეულმა სახელმწიფომ თავად უნდა განსაზღვროს ხელმისაწვდომობის პირობები. ისევე, როგორც მე-3 პუნქტში, გამოთქმა „კანონიერად მცხოვრები“ ეხება, მაგალითად, იმ მსხვერპლთ, რომელთაც აქვთ მე-14 მუხლში მოხსენიებული ცხოვრების ნებართვები ანდა ამ სახელმწიფოს მოქალაქეობა. აუცილებელი არ არის, რომ მოხსენიებული ნებართვა გულისხმობდეს პირისთვის ისეთი ადმინისტრაციული დოკუმენტის გაცემას, რომელიც მას მუშაობის უფლებას მისცემს.

167. როგორც უკვე აღინიშნა, მსხვერპლთა დახმარებაში ხშირად გადამწყვეტ როლს არასამთავრობო ორგანიზაციები ასრულებენ. ამის გამო მე-5 პუნქტში განსაზღვრულია, რომ თითოეულმა მხარემ, შესაბამის შემთხვევებში და თავისი შიდა კანონმდებლობით გათვალისწინებული პირობების საფუძველზე, უნდა მიიღოს ზომები არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, სხვა შესაბამის ორგანიზაციებთან და სამოქალაქო საზოგადოების იმ ერთეულებთან თანამშრომლობის მიზნით, რომლებიც მუშაობენ მსხვერპლთათვის დახმარების გაწევის სფეროში.

168. კონვენციის ავტორებს სურთ გარკვევით განაცხადონ, რომ, მე-12 მუხლის მე-6 პუნქტის მიხედვით, მსხვერპლისთვის დახმარების გაწევა დამოკიდებული არ არის მის სურვილზე, ითანამშრომლოს ხელისუფლების კომპეტენტურ ორგანოებთან გამოძიების დროს და სისხლის სამართლის პროცესზე.

169. ზოგიერთმა მხარემ შეიძლება გადაწყვიტოს – ამის ნებართვას მე-14 მუხლი იძლევა – ცხოვრების ნებართვების გაცემა მხოლოდ იმ მსხვერპლთათვის, რომლებიც თანამშრომლობენ ხელისუფლების ორგანოებთან. მიუხედავად ამისა, მე-12 მუხლის მე-6 პუნქტი აცხადებს, რომ თითოეულმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი აუცილებელი საკანონმდებლო ან სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფს, რომ მსხვერპლისათვის დახმარების გაწევა დამოკიდებული არ იყოს მის სურვილზე, შეასრულოს მოწმის როლი.

170. უნდა აღინიშნოს, აგრეთვე, რომ ბევრი ქვეყნის კანონმდებლობით სავალდებულოა მოთხოვნის შემთხვევაში ჩვენების მიცემა. მე-6 პუნქტი არ ხელყოფს იმ საქმიანობას, რომელსაც კომპეტენტური ორგანოები ქვეყნის მასშტაბით ასრულებენ სამართალწარმოების პროცესის ყველა ეტაპზე, კერძოდ, როდესაც საქმე ეხება დანაშაულების გამოძიებასა და სისხლისსამართლებრივ დევნას. ასე რომ დაუშვებელია მე-6 პუნქტზე დაყრდნობა მოწმის როლის შესრულებაზე უარის თქმისას, როდესაც ადამიანისგან ამას კანონმდებლობა მოითხოვს.

171. მე-7 პუნქტში ნათქვამია, რომ მომსახურება მსხვერპლებს უნდა ეწეოდეთ მათ ინფორმირებაზე და თანხმობაზე დაყრდნობით. ნამდვილად არსებითი მნიშვნელობა ენიჭება იმ ფაქტს, რომ მსხვერპლი დათანხმდეს მისთვის გაწეულ მომსახურებას. მაგალითად, მსხვერპლებს უნდა ჰქონდეთ შესაძლებლობა, დათანხმდნენ, რომ მათთვის ისეთი დაავადების დადგენა, როგორც არის აივ/შიდს-ი, კანონიერი იყოს. გარდა ამისა, მომსახურების გაწევისას გათვალისწინებული უნდა იქნეს უმწეო მდგომარეობაში მყოფ პირთა სპეციფიკური საჭიროებები და ბავშვთა უფლებები ბინით უზრუნველყოფასთან, განათლებისა და ჯანდაცვის მიღებასთან დაკავშირებით.

მე-13 მუხლი – ზეგავლენის დაძლევისა და გამორკვევის პერიოდი

172. მე-13 მუხლი ეხება ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლებს, რომლებიც ამა თუ იმ ქვეყნის ტერიტორიაზე უკანონოდ იმყოფებიან ანდა კანონიერად ცხოვრობენ ცხოვრების ხანმოკლე ნებართვით. იდენტიფიცირებული მსხვერპლები ძალზე დაუცველნი არიან იმ ტრავმის შედეგად, რომელიც მათ განიცადეს. გარდა ამისა, მათ სავარაუდოდ გაასახლებენ ქვეყნის ტერიტორიიდან.

173. ამიტომ მე-13 მუხლის 1-ლი პუნქტი ქვეყნის ტერიტორიაზე უკანონოდ მყოფი მსხვერპლებისთვის აწესებს ტრეფიკინგის ზეგავლენის დაძლევისა და გამორკვევის პერიოდს, რომლის განმავლობაშიც მათ არ გაასახლებენ ქვეყნიდან. კონვენციაში არის დებულება, რომელიც მხარეებისგან მოითხოვს, რომ მათ თავიანთ კანონებში ამ მიზნისთვის განსაზღვრონ სულ მცირე 30 დღიანი პერიოდი. ეს მინიმალური პერიოდი წარმოადგენს მნიშვნელოვან გარანტიას მსხვერპლთათვის და რამდენიმე მიზანს ემსახურება. ერთ-ერთი მიზანია მსხვერპლთათვის შესაძლებლობის მიცემა, დაძლიონ და თავი დააღწიონ ადამიანებით მოვაჭრეთა ზეგავლენას. მსხვერპლთა მიერ ტრეფიკინგის ზეგავლენის დაძლევა გულისხმობს, მაგალითად, ჭრილობების მოშუშებას და მათ მიერ განცდილი ფიზიკური ძალადობის შემდეგ რეაბილიტაციას, გულისხმობს, აგრეთვე, მსხვერპლთა მინიმალურ ფსიქოლოგიურ რეაბილიტაციას. მე-13 მუხლის მე-3 პუნქტი მხარეებს აძლევს ნებას, არ დაიცვან აღნიშნული პერიოდი, თუ იგი ეწინააღმდეგება საზოგადოებრივი წესრიგის ინტერესებს, ან თუ გამოირკვევა, რომ მსხვერპლის სტატუსის მინიჭების მოთხოვნა საფუძველს არის მოკლებული. ამ დებულების დანიშნულებაა იმის გარანტირება, რომ მსხვერპლის სტატუსი არ იქნეს უკანონო მიზნებით გამოყენებული.

174. აღნიშნული პერიოდის დაწესების კიდევ ერთი მიზანია მსხვერპლთათვის შესაძლებლობის მიცემა, მიიღონ გადაწყვეტილება „კომპეტენტურ ორგანოებთან თანამშრომლობის შესახებ“. ეს ნიშნავს, რომ მსხვერპლებმა უნდა გადაწყვიტონ, ითანამშრომლებენ თუ არა სამართალდამცავ ორგანოებთან ადამიანებით მოვაჭრეთა სისხლისსამართლებრივი დევნის პროცესში. ამ თვალსაზრისით სავარაუდოა, რომ აღნიშნული პერიოდი მსხვერპლს უკეთეს მოწმედ აქცევს: შესაბამისი ორგანოებისთვის ჩვენების მიცემის მსურველ მსხვერპლთა მიერ გაკეთებული განცხადებები თავისუფლად შეიძლება, რომ არ იყოს საიმედო, თუკი ისინი ჯერ კიდევ შოკურ მდგომარეობაში არიან გადატანილის გამო. „გადაწყვეტილება ინფორმაციაზე დაყრდნობით“ ნიშნავს, რომ მსხვერპლის სულიერი მდგომარეობა მეტ-ნაკლებად საღი უნდა იყოს, მსხვერპლმა უნდა იცოდეს მისთვის ხელმისაწვდომი დაცვისა და დახმარების ზომებისა და ადამიანებით

მოვაჭრეთა წინააღმდეგ შესაძლო სამართალწარმოების შესახებ. ამგვარი გადაწყვეტილების მიღებისთვის საჭიროა, რომ მსხვერპლი აღარ იყოს ადამიანებით მოვაჭრის გავლენის ქვეშ.

175. მე-13 მუხლის 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული ზეგავლენის დაძლევისა და გამორკვევის პერიოდი არ უნდა აგვერიოს მე-13 მუხლის 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული ცხოვრების ნებართვის საკითხში. ამ პერიოდის დანიშნულებაა მსხვერპლთათვის შესაძლებლობის მიცემა, დაძლიონ და თავი დააღწიონ ადამიანებით მოვაჭრეთა ზეგავლენას და/ან მიღებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით მიიღონ გადაწყვეტილება კომპეტენტურ ორგანოებთან თანამშრომლობის შესახებ; ამ პერიოდის დაწესება არ არის დამოკიდებული მსხვერპლთა მხრიდან გამოძიების ან სამართლებრივი დევნის მწარმოებელ ორგანოებთან თანამშრომლობაზე.

176. გადაწყვეტილება იმის შესახებ, ითანამშრომლოს თუ არა ადამიანმა კომპეტენტურ ორგანოებთან, არ გამორიცხავს ჩვენების მიცემის ვალდებულებას, როდესაც ამას მოსამართლე მოითხოვს. თუ ადამიანს კანონის ძალით მოეთხოვება ჩვენების მიცემა, იგი ვერ დაეყრდნობა მე-13 მუხლის 1-ლ პუნქტს ჩვენების მიცემაზე უარის სათქმელად. ამის გამო მე-13 მუხლის 1-ლ პუნქტში განსაზღვრულია, რომ „ეს ნორმა არ ზღუდავს კომპეტენტურ ორგანოთა უფლებას, განახორციელონ თავიანთი საქმიანობა შესაბამისი სამართალწარმოების ყველა ეტაპზე და განსაკუთრებით დანაშაულებათა გამოძიებისა და სამართალდევნის დროს“.

177. კონვენციაში გათვალისწინებულია, რომ ტრეფიკინგის ზეგავლენის დაძლევისა და გამორკვევის პერიოდი სულ მცირე 30 დღის ხანგრძლივობის უნდა იყოს და უნდა შეესაბამებოდეს მე-13 მუხლის მიზანს. ამჟამად იმ ქვეყნებში, რომელთა კანონმდებლობა ითვალისწინებს ამგვარ პერიოდს, პერიოდის ხანგრძლივობაა ერთი თვე, 45 დღე, ორი თვე, სამი თვე ან ვადა განუსაზღვრელია. სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპაში სტაბილურობის პაქტის ფარგლებში მინისტრთა მე-3 რეგიონული ფორუმის (ტირანა, 2002 წლის 11 დეკემბერი) დეკლარაციაში მითითებული იყო სამთვიანი პერიოდი. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლის სფეროში ექსპერტთა ჯგუფმა, რომელიც ევროკომისიის 2003 წლის 25 მარტის გადაწყვეტილებით დაარსდა, თავის 2004 წლის 16 აპრილის დასკვნაში რეკომენდაცია გაუწია სულ მცირე 3 თვიანი პერიოდის დაწესებას.

178. გამოთქმა „არ შეიძლება გამოცემული იქნეს განკარგულება ამ პირის გაძევების შესახებ“ გულისხმობს, რომ მსხვერპლი არ უნდა იქნეს გაძევებული ხელშემკვრელი მხარის ტერიტორიიდან ტრეფიკინგის ზეგავლენის დაძლევისა და გამორკვევის პერიოდის განმავლობაში. მხარეებს თავად შეუძლიათ შეარჩიონ, თუ რა მეთოდით განახორციელებენ ამას, მაგრამ მათ მოეთხოვებათ ისეთი სამართლებრივი ბაზის შექმნა, რომელიც მსხვერპლს მისცემს შესაძლებლობას, ამ პერიოდის განმავლობაში დარჩეს ქვეყნის ტერიტორიაზე. ამისათვის თითოეულმა მხარემ, საკუთარი კანონმდებლობის შესაბამისად, ყველა მსხვერპლის სახელზე დაუყოვნებლივ უნდა გასცეს შესაბამისი დოკუმენტები, რომლებიც დართავს მათ ნებას, ტრეფიკინგის ზეგავლენის დაძლევისა და გამორკვევის პერიოდის განმავლობაში დარჩნენ მის ტერიტორიაზე.

179. ამ პერიოდის განმავლობაში მსხვერპლთა დასახმარებლად ტრეფიკინგის ზეგავლენის დაძლევაში და ადამიანებით მოვაჭრეთაგან თავის დაღწევაში ძალზე მნიშვნელოვანია მათთვის სათანადო დაცვისა და დახმარების უზრუნველყოფა. ამიტომ მე-13 მუხლის მე-2 პუნქტის მიხედვით, ტრეფიკინგის მსხვერპლებს უფლება აქვთ, ისარგებლონ მე-12 მუხლის 1-ლი და მე-2 პუნქტებით გათვალისწინებული ზომებით.

მე-14 მუხლი – ცხოვრების ნებართვა

180. მე-14 მუხლის 1-ლი პუნქტი ითვალისწინებს, რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთა სახელზე გაიცემა ცხოვრების ნებართვები, რომელთაც შეიძლება ვადა გაუგრძელდეს. ცხოვრების ნებართვის თაობაზე დებულება პასუხობს როგორც მსხვერპლთა საჭიროებებს, ისე ტრეფიკინგთან ბრძოლის მოთხოვნებს.

181. ტრეფინგის მსხვერპლთა დაუყოვნებელი დაბრუნება საკუთარ ქვეყნებში არ არის დამაკმაყოფილებელი გადაწყვეტილება არც თავად მსხვერპლთათვის და არც სამართალდამცავი ორგანოებისთვის, რომლებიც ებრძვიან ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას. მსხვერპლთათვის ეს ნიშნავს ცხოვრების თავიდან დაწყებას სერიოზული განსაცდელის შემდეგ, რომლის შესახებაც მათი უმეტესობა ხმას არ ამოიღებს, რის შედეგადაც არაფერი გაკეთდება იმისათვის, რომ თავიდან იქნეს აცილებული სხვა ადამიანების გაბმა იმავე მახეში. კიდევ ერთი ფაქტორია ადამიანებით მოვაჭრეთა მხრიდან ან თავად მსხვერპლთა, ანდა მათ სამშობლოში მათი ოჯახების წევრებისა თუ მეგობრების მიმართ შურისგების შიში. თუკი მსხვერპლი კვლავ დამალულად იცხოვრებს ქვეყნის ტერიტორიაზე ანდა თუ მას დაუყოვნებლივ გაასახლებენ, ის ვერ მისცემს სამართალდამცავ ორგანოს ინფორმაციას, რომელიც დაეხმარება მათ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ქმედით ბრძოლაში. რაც უფრო მეტად იქნებიან მსხვერპლნი დარწმუნებულნი, რომ მათი უფლებები და ინტერესები დაცულია, მით მეტ ინფორმაციას მიაწვდიან შესაბამის ორგანოებს. ცხოვრების ნებართვების მიცემა მიჩნეულია ზომად, რომელიც ხელს შეუწყობს მსხვერპლთა მხრიდან თანამშრომლობას.

182. მე-14 მუხლის 1-ლ პუნქტში ჩამოყალიბებულია ორი მოთხოვნა ცხოვრების ნებართვის გაცემის თაობაზე იმ შემთხვევაში, „თუ მსხვერპლის დარჩენა აუცილებელია მისი პირადი მდგომარეობიდან გამომდინარე“, და იმ შემთხვევაში, თუ მსხვერპლის ყოფნა „აუცილებელია გამოძიების ან სისხლის სამართლის პროცესის მიმდინარეობის დროს კომპეტენტურ ორგანოებთან მისი თანამშრომლობისთვის“. ამ მოთხოვნათა მიზანია, რომ მხარეებს მიეცეთ საშუალება, გადაწყვიტონ, ცხოვრების ნებართვა კომპეტენტურ ორგანოებთან თანამშრომლობისთვის გასცენ თუ მსხვერპლის საჭიროებათა მხედველობაში მიღებით, ანდა გადაწყვიტონ ამ ორივე გარემოების ერთდროულად გათვალისწინება.

183. ამრიგად, იმისათვის, რომ მსხვერპლს მიეცეს ქვეყანაში ცხოვრების ნებართვა და იმ მიდგომაზე დაყრდნობით, რომელსაც ხელშემკრელი მხარე აირჩევს, ან მსხვერპლის პირადი გარემოებები უნდა იყოს იმგვარი, რომ არ იქნებოდა გონივრული მისი გასახლება ქვეყნის ტერიტორიიდან, ანდა უნდა განხორციელდეს გამოძიება ან სისხლის სამართლის პროცესი, რომელზეც მსხვერპლმა უნდა ითანამშრომლოს ხელისუფლებასთან. მხარეებს ორივე შემთხვევაში შეუძლიათ ცხოვრების ნებართვების გაცემა.

184. პირად მდგომარეობასთან დაკავშირებული მოთხოვნა ბევრნაირ სიტუაციას გულისხმობს; ამ დროს მხედველობაში მიიღება მსხვერპლის უსაფრთხოება, ჯანმრთელობის მდგომარეობა, ოჯახური მდგომარეობა ან რომელიმე სხვა მნიშვნელოვანი ფაქტორი.

185. კომპეტენტურ ორგანოებთან თანამშრომლობის მოთხოვნა შემოღებული იქნა იმის გამო, რომ მსხვერპლები ხშირად თავს იკავებენ ხელისუფლებასთან ურთიერთობისგან, ვინაიდან ეშინიათ, რომ დაუყოვნებლივ გაასახლებენ სამშობლოში როგორც იმ პირებს, ვინც უკანონოდ არის შემოსული ქვეყანაში, სადაც მათ ექსპლუატაციას უწევენ.

186. ბავშვების შემთხვევაში ორივე ზემოხსენებულ მოთხოვნასთან შედარებით პრიორიტეტული მნიშვნელობა ბავშვის ინტერესს მიეკუთვნება. კონვენციის მიხედვით, ბავშვი მსხვერპლის სახელზე ცხოვრების ნებართვა უნდა გაიცეს, „თუ ეს იურიდიული თვალსაზრისით აუცილებელია და თუ ამას მოითხოვს ბავშვის ინტერესები. საჭიროების შემთხვევაში ამგვარ ნებართვას შეიძლება ვადა გაუგრძელდეს იმავე პირობების დაცვით“ (მე-14 მუხლის მე-2 პუნქტი). გამოთქმა „თუ ეს იურიდიული თვალსაზრისით აუცილებელია“ ტექსტში იმის გამოა შეტანილი, რომ ზოგიერთი სახელმწიფო ბავშვებისათვის არ მოითხოვს ცხოვრების ნებართვას.

187. ცხოვრების ნებართვის ვადის განსაზღვრას კონვენცია მონაწილე მხარეებს მიანდობს, თუმცა აღნიშნული ვადა ამ დებულების მიზანთან შესატყვისი უნდა იყოს. მაგალითად, ევროკავშირის საბჭოს 2004 წლის 29 აპრილის დირექტივაში მესამე მსოფლიოს იმ მოქალაქეთათვის გაცემული ცხოვრების ნებართვების შესახებ, რომლებიც წარმოადგენენ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთ ან რომელთა მიმართ განხორციელებული ქმედება მიზნად ისახავდა უკანონო იმიგრაციის ხელშეწყობას, და რომლებიც თანამშრომლობენ კომპეტენტურ ორგანოებთან, დაწესებულია 6 თვიანი მინიმალური პერიოდი.

188. მართალია, კონვენციაში არ არის განსაზღვრული ცხოვრების ნებართვის მოქმედების ვადა, მაგრამ მითითებულია, რომ მას შეიძლება ვადა გაუგრძელდეს. მე-3 პუნქტის მიხედვით, ცხოვრების ნებართვის განუახლებლობა ან გაუქმება რეგულირდება მხარის შიდა კანონმდებლობით.

189. მე-14 მუხლის მე-4 პუნქტის მიზანია, უზრუნველყოფილი იქნეს, რომ თუ მსხვერპლი წარადგენს განაცხადს რაიმე სხვა სახის ცხოვრების ნებართვის მიღებაზე, მხარემ, რომელიც გასცემს ცხოვრების ნებართვას 1-ლი პუნქტის შესაბამისად, გაითვალისწინოს ეს გარემოება. როდესაც მსხვერპლი წარადგენს განაცხადს რაიმე სხვა სახის ცხოვრების ნებართვის მიღების თაობაზე, მე-4 პუნქტი მოუწოდებს მხარეებს, გაითვალისწინონ, რომ ეს ადამიანი წარმოადგენს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლს. თუმცა კონვენცია არ ავალდებულებს მხარეებს, მისცენ სხვა სახის ცხოვრების ნებართვები იმ პირებს, ვისაც მიღებული აქვს ცხოვრების ნებართვა 1-ლი პუნქტის საფუძველზე.

190. მე-5 პუნქტი ეხება კონვენციის 40-ე მუხლის მე-4 პუნქტში მითითებული პრინციპის კონკრეტულ მოქმედებას.

მე-15 მუხლი – კომპენსაცია და იურიდიული დახმარება

191. ამ მუხლის მიზანია იმის უზრუნველყოფა, რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლებმა მიიღონ კომპენსაცია განცდილი ზიანისათვის. მუხლი ოთხი პუნქტისგან შედგება. პირველი ეხება მსხვერპლთათვის ინფორმაციის მიწოდებას. მეორეში საუბარია იურიდიული დახმარების მიღებაზე მსხვერპლის უფლების შესახებ. მესამე პუნქტი აწესებს მსხვერპლის უფლებას, მიიღოს კომპენსაცია, ხოლო მეოთხე ეხება კომპენსაციის გარანტიებს.

192. ადამიანები ვერ მოითხოვენ საკუთარ უფლებებს, თუ არაფერი იციან მათ შესახებ. ამიტომ 1-ლი პუნქტი მხარეებისგან მოითხოვს, უზრუნველყონ, რომ მსხვერპლთათვის, მათ მიერ კომპეტენტურ ორგანოებთან ურთიერთობის დამყარებისთანავე, ხელმისაწვდომი გახდეს ინფორმაცია მათთვის გასაგებ ენაზე შესაბამისი სასამართლო პროცესისა და ადმინისტრაციული საქმისწარმოების შესახებ. არსებითი მნიშვნელობა ენიჭება იმას, რომ მსხვერპლთ მიუწოდოთ ინფორმაცია ნებისმიერი ისეთი პროცედურის შესახებ, რომლის მეშვეობითაც ისინი შეძლებენ მიყენებული ზიანისთვის კომპენსაციის მიღებას. ასევე მნიშვნელოვანია, რომ ის მსხვერპლები, რომლებიც ქვეყნის ტერიტორიაზე უკანონოდ იმყოფებიან, ინფორმირებულნი იყვნენ საკუთარი უფლებების შესახებ კონვენციის მე-14 მუხლის საფუძველზე ცხოვრების ნებართვის მოპოვებასთან დაკავშირებით, ვინაიდან მათ ძალიან გაუჭირდებათ კომპენსაციის მიღება, თუკი არ ექნებათ შესაძლებლობა, დარჩნენ იმ ქვეყანაში, სადაც სამართალწარმოება მიმდინარეობს.

193. მე-14 მუხლში მოხსენიებულია „სასამართლო პროცესი და ადმინისტრაციული საქმისწარმოება“, რაც მიზნად ისახავს სხვადასხვა სახელმწიფოს სამართლებრივი სისტემების გათვალისწინებას. მაგალითად, მსხვერპლთათვის კომპენსაციის საკითხი შეიძლება ეხებოდეს სასამართლოებს (სამოქალაქო თუ სისხლის სამართლის სასამართლოებს), ზოგ შემთხვევაში კი ადმინისტრაციულ ხელისუფლებას, რომელსაც აკისრია სხვადასხვა დანაშაულის მსხვერპლთათვის კომპენსაციის საკითხები. ასევე მნიშვნელოვანია ინფორმაცია ცხოვრების ნებართვის მოპოვების თაობაზე ქვეყნის ტერიტორიაზე უკანონოდ მყოფ მსხვერპლთათვის, რომელთაც აქვთ უფლება, მიიღონ ცხოვრების ნებართვა მე-14 მუხლის საფუძველზე. ტრადიციულად, ცხოვრების ნებართვის მინიჭება ადმინისტრაციული საკითხია, თუმცა შესაძლებელია, არსებობდეს სასამართლო განხილვებიც სასამართლოებისთვის სააპელაციო საჩივრით მიმართვის საფუძველზე. მნიშვნელოვანია, რომ მსხვერპლები ინფორმირებულნი იყვნენ ყველა შესაბამისი პროცედურის შესახებ.

194. შესაბამისი პროცედურის შესახებ მსხვერპლები კომპეტენტურ ორგანოებთან ურთიერთობის დამყარებისთანავე უნდა იყვნენ ინფორმირებულნი. „კომპეტენტურ ორგანოებში“ იგულისხმება საჯარო ხელისუფლების სხვადასხვა უწყება, რომლებთანაც მსხვერპლებს შეიძლება მოუწიოთ პირველი შეხება, მაგალითად, პოლიცია, პროკურატურა, შრომის ინსპექტორატი, საბაჟო თუ საიმვიგრაციო სამსახურები. აღნიშნული სამსახურების კომპეტენციაში არ შედის მსხვერპლთათვის შესაბამისი ინფორმაციის მიწოდება:

მათ პირველი შეხვედრისთანავე უნდა გააგზავნონ მსხვერპლი იმ ადამიანებთან, სამსახურებთან თუ ორგანიზაციებთან, რომლებიც მას აუცილებელ ინფორმაციას მიაწვდიან.

195. მე-2 პუნქტი მოითხოვს, რომ თითოეულმა მხარემ თავის შიდა კანონმდებლობაში გაითვალისწინოს მსხვერპლთა უფლება, მიიღონ იურიდიული დახმარება და უფასო იურიდიული კონსულტაცია შიდა კანონმდებლობის პირობათა შესაბამისად. რადგან სასამართლო და ადმინისტრაციული პროცედურა ხშირად ძალზე რთულია, აუცილებელია იურიდიული დახმარება, რათა მსხვერპლებმა შეძლონ საკუთარი უფლებების განხორციელების მოთხოვნა.

196. ეს დებულება არ ანიჭებს მსხვერპლს უფასო იურიდიული დახმარების მიღების ავტომატურ უფლებას. თითოეულმა სახელმწიფომ თავად უნდა მიიღოს გადაწყვეტილება ამგვარი დახმარების მიღებასთან დაკავშირებულ მოთხოვნებზე. მხარეებმა უნდა გაითვალისწინონ არა მარტო მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტი, არამედ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის მე-3 პუნქტის (გ) ქვეპუნქტი ითვალისწინებს უფასო დახმარებას ოფიციალურად დანიშნული იურისტის მხრიდან მხოლოდ სისხლის სამართლის საქმის წარმოების პროცესში, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი (განაჩენი საქმეზე „აირეი ირლანდიის წინააღმდეგ“, 1979 წლის 9 ოქტომბერი) გარკვეულ შემთხვევებში აღიარებს უფასო იურიდიული დახმარების უფლებას სამოქალაქო საქმის წარმოების პროცესშიც ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის საფუძველზე და ამ დებულების განმარტებისას აცხადებს, რომ ის აწესებს სამოქალაქო უფლებებისა და ვალდებულებების სასამართლოს მიერ დადგენის უფლებას (იხ. საქმე „გოლდერი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ“, 1975 წლის 21 თებერვლის განაჩენი). ევროპული სასამართლოს აზრით, სასამართლოს ხელმისაწვდომობის უფლების რეალური განხორციელებისთვის შეიძლება აუცილებელი გახდეს უფასო იურიდიული დახმარება. ევროპული სასამართლოს პოზიციაა, რომ საჭიროა დადგენა იმისა, გამოიღებს თუ არა შედეგს სასამართლოს წინაშე წარდგომა იურისტის დაუხმარებლად, ანუ შეიძლება თუ არა ადამიანი თავისი საქმის მართებულად და დამაკმაყოფილებლად წარდგენას. იმის გადაწყვეტისას, შეუძლია თუ არა ადამიანს საკუთარი საქმის ეფექტიანად წარმოდგენა, ევროპული სასამართლო მხედველობაში იღებს პროცედურების სირთულეს და სიტუაციის ემოციურ ხასიათს – რაც უნდა შეესაბამებოდეს ობიექტურობას, რომელიც მოეთხოვება ადვოკატს სასამართლოში. თუ არ შეუძლია, ამ ადამიანს უნდა გაეწიოს უფასო იურიდიული დახმარება. ამგვარად, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ქვეყანაში არ არსებობს კანონმდებლობა, რომლის საფუძველზე უზრუნველყოფილია უფასო იურიდიული დახმარების უფლება სამოქალაქო საქმეებში, სასამართლოებს მიენდობათ იმის შეფასება, მართლმსაჯულების ინტერესებიდან გამომდინარე, უნდა მიენიჭოს თუ არა ფინანსური სახსრების უქონელ განმცხადებელს უფასო იურიდიული დახმარება, თუ მას არ შეუძლია ადვოკატის დაქირავება.

197. მე-3 პუნქტში განსაზღვრულია მსხვერპლთა უფლება, მიიღონ კომპენსაცია. კომპენსაცია ფულადი სახისაა და გულისხმობს როგორც მატერიალური ზარალის (მაგალითად, მკურნალობის ღირებულების), ისე არამატერიალური ზიანის (განცდილი ტანჯვის) ანაზღაურებას. ამ პუნქტის მიზნებისათვის მსხვერპლთა უფლება, მიიღონ კომპენსაცია გულისხმობს სარჩელს ადამიანებით უკანონოდ მოვაჭრეთა წინააღმდეგ – სწორედ მათ ეკისრება მსხვერპლთათვის კომპენსაციის გადახდის ვალდებულება. თუ ტრეფიკინგზე პასუხისმგებელ პირთა წინააღმდეგ წარმოებული საქმის პროცესში სისხლის სამართლის სასამართლოები არ არიან უფლებამოსილი, დაადგინონ სამოქალაქო ვალდებულება მსხვერპლთა მიმართ, მსხვერპლთათვის შესაძლებელი უნდა იყოს სარჩელების წარდგენა სამოქალაქო სასამართლოებში, რომელთაც აქვთ აღნიშნული იურისდიქცია და კომპენსაციის გადახდის ვალდებულების დაკისრების უფლებამოსილება.

198. მაგრამ მიუხედავად იმისა, რომ მსხვერპლთათვის კომპენსაციის გადახდა სამოქალაქო სასამართლოს ან, ზოგიერთ ქვეყანაში, სისხლის სამართლის სასამართლოს დადგენილებით ანდა მსხვერპლსა და ადამიანებით მოვაჭრეს შორის სასამართლო თუ არაოფიციალური გარიგების შედეგად ადამიანებით უკანონოდ მოვაჭრეთა ვალდებულებაა, სინამდვილეში იშვიათად ხდება მსხვერპლთათვის კომპენსაციის სრულად გადახდა: ან ადამიანებით უკანონოდ მოვაჭრეს ვერ პოულობენ, ან იგი გაუჩინარდება, ანდა თავს გაკოტრებულად გამოაცხადებს. ამიტომ მე-4 პუნქტი მხარეებისგან მოითხოვს ისეთი ზომების მიღებას,

რომლებიც აუცილებელია, რათა უზრუნველყოფილი იქნეს მსხვერპლთათვის კომპენსაციის გადახდა. კომპენსაციის გადახდის უზრუნველყოფის საშუალებათა დადგენა მინდობილია მხარეებისთვის, რომლებიც პასუხისმგებელი არიან კომპენსაციისთვის საკანონმდებლო ბაზის, ადმინისტრაციული სისტემისა და კომპენსაციის სქემების სამოქმედო ღონისძიებათა შემუშავებაზე. ამ მხრივ მე-4 პუნქტი გვთავაზობს საკომპენსაციო ფონდის შექმნას ან ისეთი ზომების ან პროგრამების განხორციელებას, რომლებიც მიზნად ისახავს მსხვერპლთათვის სოციალური დახმარების გაწევასა და მათ სოციალურ ინტეგრაციას, რაც დაფინანსდება დამნაშავეთაგან ამოღებული თანხებით.

199. საკომპენსაციო ღონისძიებების შემუშავებისას მხარეებს შეუძლიათ ნიმუშად გამოიყენონ მძიმე დანაშაულის მსხვერპლთათვის კომპენსაციის შესახებ ევროპულ კონვენციაში (ETS №116) ჩამოყალიბებული პრინციპები. ეს კონვენცია ეხება მძიმე დანაშაულის მსხვერპლთათვის კომპენსაციის მარეგულირებელი პრინციპების ჰარმონიზებას ევროპის მასშტაბით და ამ პრინციპებისთვის სავალდებულო ძალის მინიჭებას. ევროკავშირის წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა გაითვალისწინონ, აგრეთვე, ევროკავშირის საბჭოს 2004 წლის 29 აპრილის დირექტივა დანაშაულის მსხვერპლთათვის კომპენსაციის გადახდის შესახებ.

მე-16 მუხლი – მსხვერპლთა რეპატრიაცია და დაბრუნება

200. მე-16 მუხლი გარკვეულწილად ეყრდნობა პალერმოს ოქმს. იგი ეხება ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთა როგორც ნებაყოფლობით, ისე არანებაყოფლობით დაბრუნებას, თუმცა კონვენციის ავტორებს მითითებული აქვთ, რომ სასურველია, ეს დაბრუნება ნებაყოფლობით ხასიათს ატარებდეს.

201. მე-16 მუხლის 1-ლი პუნქტი მხარეს, რომლის მოქალაქესაც წარმოადგენს მსხვერპლი ან რომლის ტერიტორიაზეც ამ პირს ჰქონდა მუდმივად ცხოვრების უფლება, აკისრებს ვალდებულებას, ხელს შეუწყოს ამ პირის დაბრუნებას არამართებული ან უსაფუძვლო გაჭიანურების გარეშე, პირის უფლებების, უსაფრთხოებისა და ღირსების დაცვით, და მიიღოს ეს პირი. ამასთან დაკავშირებით პარალელი უნდა გავავლოთ ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის მე-13 მუხლის მე-2 პუნქტთან, რომელიც ითვალისწინებს საკუთარ ქვეყანაში დაბრუნების უფლებას, და ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის №4 ოქმის მე-3 მუხლის მე-2 პუნქტთან, რომლის მიხედვითაც „არც ერთ ადამიანს არ უნდა ჩამოერთვას უფლება, შევიდეს იმ სახელმწიფოს ტერიტორიაზე, რომლის მოქალაქესაც წარმოადგენს“. სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა საერთაშორისო პაქტის მე-12 მუხლის მე-4 პუნქტში ნათქვამია, რომ „არც ერთ ადამიანს თვითნებურად არ უნდა ჩამოერთვას უფლება, შევიდეს საკუთარ ქვეყანაში“, რაც გულისხმობს დაბრუნების უფლებას იმ პირებისთვისაც, რომლებსაც, თუმცა არა აქვთ ამ ქვეყნის მოქალაქეობა, კანონიერად აქვთ მიღებული ამ ქვეყანაში ცხოვრების ნებართვა.

202. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლის დაბრუნება არ არის ყოველთვის უსაფრთხო. ამიტომ კონვენციის ავტორებს სურდათ, დაეკონკრეტებინათ ტექსტში, რომ მსხვერპლის დაბრუნება „უნდა განხორციელდეს ამ პირის უფლებების, უსაფრთხოებისა და ღირსების დაცვით“. ეს ეხება როგორც იმ მხარეს, რომელიც ხელს უწყობს მსხვერპლის დაბრუნებას და იღებს მას, ისევე მხარესაც, რომელიც, მე-2 პუნქტის მიხედვით, უბრუნებს მსხვერპლს მეორე სახელმწიფოს. აღნიშნულ უფლებებს შორის არის უფლება, არ იქნეს გამოყენებული არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობა, პირადი და ოჯახური ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლება და ადამიანის ვინაობის დაცვის უფლება. მსხვერპლის დაბრუნებისას გათვალისწინებული უნდა იქნეს, აგრეთვე, ნებისმიერი ისეთი სამართალწარმოების მდგომარეობა, რომელიც ეხება იმ ფაქტს, რომ ეს პირი მსხვერპლია, რათა არ მოხდეს იმ უფლებათა ხელყოფა, რომლებით სარგებლობასაც მსხვერპლი შეძლებდა სამართალწარმოების პროცესში, და, გარდა ამისა, ზიანი არ მიაღწეს თავად სამართალწარმოებას.

203. კონვენციის ავტორებმა მიიჩნიეს, რომ ამ თვალსაზრისით აუცილებელია ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მე-3 მუხლთან დაკავშირებული პრეცედენტული სამართლის გათვალისწინება. მაგალითად, საქმეში „სერინგი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ“ (1989 წლის 7 ივლისი, სერია A, №161) ექსტრადიციასთან დაკავშირებით სასამართლომ დაადგინა, რომ „ამგვარმა გადაწყვეტილებამ შეიძლება წამოჭრას საკითხი მე-3 მუხლის საფუძველზე და, შესაბამისად, წარმოშვას სახელმწიფოს

პასუხისმგებლობა კონვენციის შესაბამისად, როდესაც წარმოდგენილი იქნება მნიშვნელოვანი საფუძველი იმაში დასარწმუნებლად, რომ ექსტრადიციის შემთხვევაში ადამიანს დაემუქრება წამების ან არაადამიანური თუ დამამცირებელი მოპყრობის ან დასჯის რეალური საფრთხე“. საქმეში „კრუს ვარასი და სხვები შვედეთის წინააღმდეგ“ (1991 წლის 20 მარტი, სერია A, №201) სასამართლომ დაადგინა, რომ აღნიშნული პრინციპი დეპორტაციასაც ეხება. საქმეში „დ. გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ“ (1997 წლის 2 მაისი, განაჩენთა და გადაწყვეტილებათა კრებული, 1997-III) სასამართლომ დააკონკრეტა, რომ მონაწილე სახელმწიფოთა პასუხისმგებლობას ადგილი აქვს იმ შემთხვევაშიც, თუ მიმღები ქვეყნის ხელისუფლების ორგანოთა მხრიდან პირდაპირ თუ არაპირდაპირ არ განხორციელებულა სავარაუდო სასტიკი მოპყრობა.

204. ამ მუხლის მე-3 და მე-4 პუნქტები ეხება კონკრეტულ ღონისძიებებს მიმღები მხარისა და იმ მხარის საერთაშორისო თანამშრომლობაში, რომლის მოქალაქეა მოცემული პირი ანდა რომლის ტერიტორიაზე მუდმივი ცხოვრების უფლებაც ჰქონდა ამ პირს მიმღები მხარის ტერიტორიაზე შესვლის დროს. ამიტომ, მიმღები მხარის მოთხოვნით, მოთხოვნის მიმღები მხარე ვალდებულია, ყველანაირად შეუწყოს ხელი მსხვერპლის დაბრუნებას: მან უნდა შეამოწმოს, არის თუ არა მოცემული პირი მისი მოქალაქე ან ჰქონდა თუ არა მას მუდმივი ცხოვრების უფლება მის ტერიტორიაზე, აგრეთვე, თუ შემოწმების შედეგი დადებითი აღმოჩნდება და თუ მსხვერპლს აღარ აქვს აუცილებელი დოკუმენტები, უნდა გასცეს ისეთი სამგზავრო დოკუმენტაცია ან სხვა სახის ნებართვა, რომელიც აუცილებელია ამ პირის მის ტერიტორიაზე შესვლის ან ხელმეორედ შესვლისათვის.

205. მე-5 პუნქტი მხარეებს აკისრებს ვალდებულებას, საკანონმდებლო ან სხვა ზომების მეშვეობით დაამკვიდრონ რეპატრიაციის პროგრამები, რომლებიც მიზნად ისახავს მსხვერპლად ხელახლა ქცევის თავიდან აცილებას. ეს დებულება ეხება კონვენციის თითოეულ მხარეს, რომელიც ვალდებულია, მიიღოს ზომები ამ მიზნის მისაღწევად. ამავე დროს, თითოეულმა მხარემ ყველაფერი უნდა იღონოს, რათა ხელი შეუწყოს მსხვერპლთა ხელახალ ინტეგრაციას საზოგადოებაში. ბავშვების შემთხვევაში ამ პროგრამებმა უნდა გაითვალისწინოს განათლების უფლებითა და შესაბამისი სამედიცინო დახმარებით უზრუნველყოფა და ზომების გატარება ბავშვის ოჯახში ან შესაბამის მზრუნველობით დაწესებულებაში დაბინავების მიზნით.

206. მე-6 პუნქტი მოითხოვს, რომ თითოეულმა მხარემ გაატაროს აუცილებელი საკანონმდებლო ან სხვა ზომები, რათა მსხვერპლისთვის ხელმისაწვდომი იყოს შესაბამისი ინფორმაცია იმ სამსახურებისა და ორგანიზაციების შესახებ, რომლებსაც შეუძლიათ მისთვის დახმარების გაწევა დაბრუნების შემდეგ. აღნიშნული სამსახურების ჩამონათვალი მაგალითის სახით არის მოყვანილი, ვინაიდან ყოველ ქვეყანაში ეს სამსახურები განსხვავებულია.

207. მე-16 მუხლის მე-7 პუნქტი გულისხმობს რეპატრიაციისა და დაბრუნების პრინციპს, რომელიც განსაზღვრულია გაერო-ს ბავშვის უფლებათა კონვენციის მე-3 მუხლში. ბავშვი მსხვერპლის რეპატრიაციასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილების მიღებისას ხელისუფლების ორგანოებმა უპირველეს ყოვლისა ბავშვის ინტერესები უნდა მიიღონ მხედველობაში. ამ დებულების მიხედვით, რეპატრიაციის ზომების მიღებამდე ხელისუფლების ორგანოებმა უნდა შეაფასონ ის საშიშროებები, რომლებიც შეიძლება ემუქრებოდეს ბავშვს რომელიმე სახელმწიფოში დაბრუნების შემთხვევაში, და ამ სახელმწიფოში მისი უსაფრთხოება.

მე-17 მუხლი – გენდერული თანასწორობა

208. როდესაც ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა სექსუალური ექსპლუატაციის მიზნით ხდება, ის, ძირითადად, ქალებს შეეხება, თუმცა ქალებით ვაჭრობა სხვა მიზნებითაც შეიძლება წარმოებდეს. ამ მხრივ შეგახსენებთ, რომ იმისათვის, რომ ბოლო მოღებოდა ე.წ. „თეთრ მონობას“, პარიზში 1902 და 1910 წლებში მოწვეული იქნა ორი საერთაშორისო კონფერენცია. ამ კონფერენციების მუშაობის შედეგად მივიღეთ საერთაშორისო კონვენცია თეთრი მონებით ვაჭრობის აღმოფხვრის შესახებ (პარიზი, 1910 წლის 4 მაისი), რომელსაც შემდგომში დაემატა საერთაშორისო კონვენცია ქალებით და ბავშვებით ვაჭრობის აღმოფხვრის შესახებ (1921 წლის 30 სექტემბერი) და საერთაშორისო კონვენცია სრულწლოვანი ქალებით

ვაჭრობის აღმოფხვრის შესახებ (უენევა, 1933 წლის 11 ოქტომბერი). თავდაპირველი საერთაშორისო დოკუმენტების დებულებები ნაწილობრივ გააუქმა და შეცვალა კონვენციამ ადამიანებით ვაჭრობისა და სხვა პირთა პროსტიტუციის ექსპლუატაციის აღმოფხვრის შესახებ (ნიუ-იორკი, 1949 წლის 2 დეკემბერი).

209. მსოფლიოში საკომუნიკაციო საშუალებათა განვითარებისა და ეკონომიკური დისბალანსის შედეგად სექსუალური ექსპლუატაციის მიზნით ქალებით უკანონო ვაჭრობამ ბევრად უფრო საერთაშორისო ხასიათი მიიღო, ვიდრე ოდესმე. ჯერ იყო „თეთრი მონებით ვაჭრობა“ (16), მერე ადამიანებით ვაჭრობა სამხრეთიდან ჩრდილოეთში, ახლა კი მძვინვარებს ადამიანებით ვაჭრობა ღარიბი რეგიონებიდან უფრო აყვავებულ რეგიონებში, მიუხედავად მათი გეოგრაფიული განლაგებისა (მაგრამ უფრო მეტად დასავლეთ ევროპაში).

210. მე-17 მუხლის მიზანია არა მარტო სქესის ნიშნით ყოველგვარი დისკრიმინაციის თავიდან აცილება მსხვერპლთა უფლებების დაცვისა და ხელშეწყობისკენ მიმართული ზომებით სარგებლობისას, რაც უკვე გათვალისწინებულია კონვენციის მე-3 მუხლში. მე-17 მუხლის ძირითადი მიზანია ყურადღების მიპყრობა იმ ფაქტისათვის, რომ, არსებული მონაცემების მიხედვით, ქალები წარმოადგენენ ტრეფიკინგის ძირითად სამიზნე ჯგუფს და რომ ამის გამო ხშირად ხდება იმ ქალების, რომლებიც ადვილად ხდებიან მსხვერპლები, მარგინალიზაცია მანამდეც კი, სანამ ისინი ტრეფიკინგის მსხვერპლები გახდებიან, და ისინი მამაკაცებზე უფრო ხშირად ხდებიან სიღარიბისა და უმუშევრობის მსხვერპლი. ამიტომ ტრეფიკინგის მსხვერპლი ქალების უფლებათა დაცვისა და ხელშეწყობისკენ მიმართული ზომები მხედველობაში უნდა იღებდეს ამ ორმაგ – ქალების და მსხვერპლების სახით – მარგინალიზაციას. მოკლედ რომ ვთქვათ, ამ ზომების შემუშავებისას გათვალისწინებული უნდა იქნეს ის სოციალური სინამდვილე, რომელშიც ისინი უნდა იქნეს გამოყენებული, კერძოდ კი ის ფაქტი, რომ საზოგადოება შედგება ქალებისა და მამაკაცებისაგან და რომ მათი საჭიროებები არ არის ყოველთვის ერთი და იგივე.

211. როგორც ზემოთ, 1-ლ მუხლთან დაკავშირებით აღინიშნა, ქალებსა და მამაკაცებს შორის თანასწორობა გულისხმობს არა მარტო სქესის საფუძველზე დისკრიმინაციის გამორიცხვას, არამედ პოზიტიურ ზომებსაც ქალებსა და მამაკაცებს შორის თანასწორობის მისაღწევად. თანასწორობას ხელი უნდა შეეწყოს ქალებისთვის განკუთვნილი სპეციალური პოლიტიკით, ვინაიდან უფრო მეტად სავარაუდოა, რომ ქალები დაექვემდებარონ ისეთ ქმედებებს, რომლებიც შეიძლება კვალიფიცირებული იქნეს წამებად თუ არაადამიანურ ან დამამცირებელ მოპყრობად (ფიზიკური ძალადობა, გაუპატიურება, სქესობრივ ორგანოთა დამახინჯება თუ წინადაცვეთა, ტრეფიკინგი სექსუალური ექსპლუატაციის მიზნით). ადამიანის უფლებების შესახებ მსოფლიო კონვენციის ვენა, 1993 წლის 14-25 ივნისი) მიღებულ ვენის სამოქმედო პროგრამაში და გენერალური ასამბლეის მიერ მიღებულ (1993 წლის დეკემბერში) ქალების მიმართ ძალადობის აღმოფხვრის შესახებ დეკლარაციაში აღნიშნულია, რომ „წვერი სახელმწიფოები გაფრთხილებულნი იქნენ, რომ საზოგადოებაში ქალებისათვის იურიდიული, სოციალური, პოლიტიკური და ეკონომიკური თანასწორობის მიღწევის შესაძლებლობები შეზღუდულია, *inter alia*, ქალების მიმართ მუდმივი და ფართოდ გავრცელებული ძალადობის შედეგად (...)“.

212. დიდი ხნის განმავლობაში გენდერული თანასწორობა ევროპაში განისაზღვრებოდა როგორც ქალებისა და მამაკაცებისათვის *de jure* თანასწორი უფლებების მინიჭება. დღეს აღიარებულია, რომ *de jure* თანასწორობა ავტომატურად არ იძლევა შედეგად *de facto* თანასწორობას. მართალია, 30 წლის განმავლობაში ქალების იურიდიული სტატუსი ევროპაში გაუმჯობესდა, მაგრამ რეალური თანასწორობისგან ჯერ ძალზე შორს ვართ. ქალებსა და მამაკაცებს შორის სხვადასხვა სახის უთანასწორობა ჯერ კიდევ ხშირად გვხვდება სხვადასხვა პროფესიაში და სულ უფრო აშკარა ხდება, რომ გენდერული თანასწორობის მისაღწევად საჭიროა ახალი მიდგომების, ახალი სტრატეგიებისა და ახალი მეთოდების დამკვიდრება. ამ სტრატეგიათაგან ერთ-ერთია გენდერული საკითხისთვის ყველა სფეროში ცენტრალური როლის მინიჭება.

213. ევროპის საბჭოს ქალებსა და მამაკაცებს შორის თანასწორობის საკითხების მმართველმა კომიტეტმა (CDEG) თავის 1998 წლის მოხსენებაში „გენდერული საკითხისთვის ყველა სფეროში ცენტრალური როლის მინიჭება: კონცეფტუალური ჩარჩო, მეთოდოლოგია და სათადანო პრაქტიკის წარმოდგენა“ შემდეგი განსაზღვრა გამოიყენა:

„გენდერული საკითხისთვის ყველა სფეროში ცენტრალური როლის მინიჭება ნიშნავს პოლიტიკაში მიმდინარე პროცესების (რე)ორგანიზებას, გაუმჯობესებას, განვითარებას და შეფასებას, რათა პოლიტიკურ გადაწყვეტილებათა მიმღებმა პირებმა ყველა დონისა და ეტაპის ყველანაირ პოლიტიკაში ჩართონ გენდერული თანასწორობის საკითხი“.

214. ევროპის საბჭოს ქალებსა და მამაკაცებს შორის თანასწორობის საკითხების მმართველი კომიტეტის (CDEG) ამ მოხსენების დამტკიცების შემდეგ მინისტრთა კომიტეტმა მიიღო წევრი სახელმწიფოებისთვის მინისტრთა კომიტეტის № R(98)14 რეკომენდაცია გენდერული თანასწორობის საკითხისთვის ცენტრალური როლის მინიჭების შესახებ, რომელშიც მოუწოდა წევრ სახელმწიფოებს, “CDEG”-ის მოხსენებაზე დაყრდნობით განხორციელებინათ აღნიშნული სტრატეგია ეროვნულ დონეზე. მინისტრთა კომიტეტმა დაამტკიცა, აგრეთვე, შეტყობინება ევროპის საბჭოს მმართველი კომიტეტებისადმი გენდერული თანასწორობის საკითხისთვის ცენტრალური როლის მინიჭების თაობაზე, რომელშიც მოუწოდებდა კომიტეტებს, გამოეყენებინათ ეს სტრატეგია თავიანთ სამოქმედო პროგრამებში.

215. მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაციებზე დაყრდნობით მე-17 მუხლში მითითებულია, რომ III თავში გათვალისწინებული ზომების შემუშავების, განხორციელებისა და შეფასების პროცესში კონვენციის ხელმძღვანელმა სახელმწიფოებმა უნდა გამოიყენონ გენდერული თანასწორობის საკითხისთვის ცენტრალური როლის მინიჭების სტრატეგია, რომელიც, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, წარმოადგენს გენდერული თანასწორობის მიღწევის სტრატეგიას.

IV თავი – სისხლის სამართლის მატერიალური ნორმები

216. IV თავში ცხრა მუხლი შედის. მე-18, მე-19 და მე-20 მუხლები ეხება ზოგიერთი ქმედების გამოცხადებას სისხლის სამართლის დანაშაულად. ამგვარი ჰარმონიზაცია ხელს უწყობს დანაშაულთან ბრძოლას ეროვნულ და საერთაშორისო დონეებზე. ამას რამდენიმე მიზეზი აქვს. პირველი, სხვადასხვა ქვეყნის შიდა კანონმდებლობათა ჰარმონიზაცია წარმოადგენს საშუალებას, თავიდან ავიცილოთ დამნაშავეთა მხრიდან დანაშაულის ისეთ ქვეყანაში ჩადენის სურვილი, რომელშიც უწინ ნაკლებად მკაცრი ნორმები მოქმედებდა. მეორე, შესაძლებელი ხდება ერთობლივი ინტერესის მქონე სასარგებლო მონაცემებისა და გამოცდილების გაზიარების ხელშეწყობა. უნიფიცირებული განმარტებები ხელს შეუწყობს, აგრეთვე, კვლევას და მონაცემთა შესატყვისობას ეროვნულ და რეგიონულ დონეებზე, რაც გააადვილებს დანაშაულის საერთო სურათის მიღებას. და ბოლოს, ამით ხელი შეეწყობა საერთაშორისო თანამშრომლობას (კერძოდ, ექსტრადიციისა და სამართლებრივი ურთიერთდახმარების სფეროებში), მაგალითად, სისხლის სამართლის ორმაგი პასუხისმგებლობის თაობაზე ნორმებთან დაკავშირებით.

217. აღნიშნულ მუხლებში მითითებული დანაშაულები წარმოადგენს მინიმალურ მოთხოვნას, რომელიც არ უშლის ხელს შიდასახელმწიფოებრივ კანონებში დამატებითი დებულებების ჩართვას.

218. კონვენციის ავტორები განიხილავდნენ საკითხს, უნდა იქნეს თუ არა ტექსტში შეტანილი დებულება ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის შედეგად მიღებული შემოსავლების გათეთრების დანაშაულთან დაკავშირებით. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა უადრესად შემოსავლიანი დანაშაულია და კონვენციის ავტორებს ესმოდათ ამ საკითხის მნიშვნელობა. დანაშაულის შედეგად მიღებული შემოსავლების გათეთრების, გამოძიების, ჩამორთმევისა და კონფისკაციის შესახებ კონვენციის (ETS №141) მე-6 მუხლი მხარეებისგან ამგვარი შემოსავლების გათეთრების სისხლის სამართლის დანაშაულად გამოცხადებას მოითხოვს. თუმცა აღნიშნული კონვენციის მე-6 მუხლის მე-4 პუნქტი აძლევს მხარეებს ნებას, შეზღუდონ ეს დებულება და დანაშაულების შედეგად მიღებული შემოსავლების გათეთრება დაიყვანონ იმ დანაშაულებამდე, რომლებიც საფუძვლად უდევს მას. ვინაიდან წინამდებარე კონვენციის შექმნის დროისათვის ევროპის საბჭოს ექსპერტთა კომიტეტი ამზადებდა №141 კონვენციის ოქმს, რომელიც მოითხოვს, რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა მიჩნეული იქნეს დანაშაულად, რომელიც საფუძვლად უდევს ფულის გათეთრებას, ავტორებმა გადაწყვიტეს, არ შეეტანათ ეს დებულება წინამდებარე კონვენციაში. მათ მიიჩნიეს, რომ ფულის გათეთრების საკითხი უკეთ რეგულირდება სექტორთაშორის სამართლებრივ დოკუმენტში – ანუ დოკუმენტში, რომელიც ეხება თანამშრომლობას დანაშაულის რამდენიმე სფეროში –

როგორც არის №141 კონვენცია, და არა ისეთ სპეციფიკურ დოკუმენტში, როგორც წინამდებარე კონვენციაა.

219. უნდა აღინიშნოს, რომ ევროკავშირის საბჭოს ჩარჩო გადაწყვეტილება დანაშაულის შედეგად მიღებული შემოსავლებისა და საშუალებების გათვორების, იდენტიფიცირების, გამოძიების, გამოყენების აკრძალვის, ჩამორთმევისა და კონფისკაციის შესახებ ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოებისგან მოითხოვს, მიიღონ აუცილებელი ზომები, რათა არ გააკეთონ ან ხელი არ შეუწყონ დათქმების გაკეთებას 1990 წლის კონვენციის მე-6 მუხლთან დაკავშირებით სერიოზული დანაშაულების შემთხვევაში (17).

220. ამ თავში მოცემულია, აგრეთვე, დებულებები მე-18-მე-20 მუხლებში მოხსენიებული ქმედებების სისხლის სამართლის დანაშაულად გამოცხადების თაობაზე. აღნიშნული დებულებები ეხება მცდელობას და დახმარებას ან წაქეზებას (21-ე მუხლი), კორპორაციულ პასუხისმგებლობას (22-ე მუხლი), სანქციებსა და ზომებს (23-ე მუხლი), დამამძიმებელ გარემოებებს (24-ე მუხლი) და ნასამართლეობას (25-ე მუხლი).

221. 26-ე მუხლში საუბარია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთათვის სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის დაუკისრებლობაზე.

მე-18 მუხლი – ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის კრიმინალიზაცია

222. მე-18 მუხლის მიზანია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის გამოცხადება სისხლის სამართლის დანაშაულად. მე-18 მუხლში ჩამოყალიბებული ვალდებულება იდენტურია პალერმოს ოქმის მე-5 მუხლში გათვალისწინებული ვალდებულებისა და ძალზე წააგავს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ ევროკავშირის საბჭოს 2002 წლის 19 ივლისის ჩარჩო გადაწყვეტილების 1-ლ მუხლში განსაზღვრულ ვალდებულებას.

223. მე-18 მუხლი მხარეებისგან მოითხოვს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის, როგორც ის განსაზღვრულია მე-4 მუხლში, გამოცხადებას სისხლის სამართლის დანაშაულად. ეს უნდა გაკეთდეს ან ერთი დამოუკიდებელი სისხლის სამართლის დანაშაულის სახით, ან რამდენიმე ისეთი დანაშაულის გაერთიანებით, რომლებიც შეიცავს, სულ მცირე, ისეთ ქმედებას, ამ განსაზღვრის ფარგლებში რომ ხვდება. ამიტომ აუცილებელია მე-4 მუხლში მოცემული განსაზღვრის გამოყენება, რათა დადგინდეს იმ დანაშაულის თუ დანაშაულების კომპონენტები, რომელთა დადგენასაც ხელმომწერი სახელმწიფოებისგან კონვენციის მე-18 მუხლი მოითხოვს.

224. როგორც ზემოთ განემარტეთ, ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა წარმოადგენს ერთობლიობას კომპონენტებისა, რომლებმაც უნდა შეადგინოს სისხლის სამართლის დანაშაული, და არა ცალკე აღებულ კომპონენტებს. მაგალითად, კონვენცია არ წარმოშობს ვალდებულებას, მოხდეს დამოუკიდებლად მოტაცების, მოტყუების, მუქარის, იძულებითი შრომის, მონობის ან სხვა ადამიანთა პროსტიტუციის ექსპლუატაციის კრიმინალიზაცია.

225. განსაზღვრის თანახმად, მე-18 მუხლში მითითებული დანაშაული ადრეულ ეტაპზეა შემდგარი: იმისათვის, რომ ადგილი ჰქონდეს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას, არ არის აუცილებელი, რომ მომხდარიყო ადამიანის ექსპლუატაცია. საკმარისია, რომ ეს ადამიანი დაექვემდებაროს რომელიმე განმარტებაში ჩამოთვლილ ქმედებათაგან განმარტებაში მოცემული რომელიმე საშუალებით და ექსპლუატაციის მიზნით. ამის შედეგად ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას უკვე ადგილი აქვს მანამდეც, სანამ მოხდება ადამიანის რეალური ექსპლუატაცია.

226. მე-4 მუხლის (ბ) პუნქტის მიხედვით, როდესაც გამოიყენება მუქარა ან ძალა ან იძულების სხვა ფორმა, თაღლითობა, მოტყუება, ძალაუფლების ბოროტად გამოყენება ან უმწეო მდგომარეობით სარგებლობა, საზღაურის ან სარგებლის მიცემა ან მიღება, რისი მიზანია იმ პირის თანხმობის მიღება, რომელიც ახორციელებს კონტროლს სხვა პირზე, მსხვერპლის თანხმობა არ აუქმებს დამნაშავეთა სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობას.

227. მე-4 მუხლის (გ) და (დ) პუნქტების მიხედვით, არა აქვს მნიშვნელობა, იყო თუ არა გამოყენებული რომელიმე აღნიშნული საშუალება, თუ დანაშაულის ობიექტი 18 წლის ასაკზე უმცროსი პირი იყო. შესაბამისად, ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის დასამტკიცებლად სამართლებრივი დევნის მწარმოებელმა ორგანოებმა მხოლოდ ის უნდა დაადგინონ, რომ ადგილი ჰქონდა ისეთ ქმედებას, როგორც არის ბავშვის სამუშაოზე აყვანა ან ტრანსპორტირება ექსპლუატაციის მიზნით.

228. იმისათვის, რომ წარმოშვას სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობა, დანაშაული განზრახ უნდა იყოს ჩადენილი. სიტყვის „განზრახ“ განმარტება სახელმწიფოთა შიდა კანონებისთვის არის მინდობილი. მაგრამ, მიუხედავად ამისა, აუცილებელია გვახსოვდეს, რომ მე-4 მუხლის (ა) პუნქტი ითვალისწინებს განზრახვის კონკრეტულ ელემენტს იმ მხრივ, რომ მასში ჩამოთვლილი ქცევის სახეები გამოყენებულია „ექსპლუატაციის მიზნით“. ამიტომ კონვენციის მიზნებისათვის, ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას ადგილი მხოლოდ მაშინ აქვს, როდესაც სახეზეა აღნიშნული კონკრეტული განზრახვა.

მე-19 მუხლი – მსხვერპლის მომსახურებით სარგებლობის კრიმინალიზაცია

229. ამ დებულების თანახმად, მხარეებმა უნდა განიხილონ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლის მომსახურებით შეგნებულად სარგებლობის სისხლის სამართლის დანაშაულად გამოცხადება.

230. კონვენციის ავტორებს ტექსტში ამ დებულების შეტანა რამდენიმე მოსაზრებამ უკარნახა. უმთავრესი იყო ექსპლუატირებულ ადამიანებზე მოთხოვნის – რაც ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მამოძრავებელია – შესუსტების სურვილი.

231. დებულების სამიზნეა სექსუალური ექსპლუატაციის, იძულებითი შრომის თუ სამსახურის, მონობისა თუ მონობის მსგავსი პრაქტიკის, მომსახურებისა თუ ორგანოების ამოცლის მიზნით ტრეფიკინგის მსხვერპლის კლიენტები.

232. ამ დებულების საფუძველზე სისხლის სამართლის დანაშაულად შეიძლება გამოცხადდეს რომელიმე ბიზნესის მეპატრონის მიერ ადამიანებით უკანონო მოვაჭრეთა მხრიდან უზრუნველყოფილი ტრეფიკინგის მსხვერპლი მუშების შეგნებული გამოყენება. ასეთ შემთხვევაში ვერ იქნება მიჩნეული, რომ ბიზნესის მეპატრონეს აკისრია სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობა მე-18 მუხლის საფუძველზე – მას თავად არ აუყვანია სამუშაოდ ტრეფიკინგის მსხვერპლი (დამნაშავე ამ შემთხვევაში ადამიანებით უკანონო მოვაჭრეა) და არც ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის განმარტებაში მითითებული რომელიმე საშუალება გამოუყენებია – მაგრამ ის სისხლის სამართლის დამნაშავე იქნება მე-19 მუხლის შესაბამისად. მე-19 მუხლის მიხედვით, სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩამდენად შეიძლება ჩაითვალოს მეძავის კლიენტი, რომელმაც მშვენივრად იცის, რომ ეს მეძავი ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლს წარმოადგენს, და ის ადამიანიც, ვინც შეგნებულად გამოიყენა ადამიანებით უკანონო მოვაჭრეთა მომსახურება რაიმე ორგანოს შესაძენად.

233. მნიშვნელოვანი საკითხია, რომ მე-19 მუხლი ეხება ისეთი მომსახურებით სარგებლობას, რომელიც წარმოადგენს ექსპლუატაციას კონვენციის მე-4 მუხლის (ა) პუნქტის შესაბამისად. მე-19 მუხლის მიზანია არა ტრეფიკინგის მსხვერპლთათვის ხელის შეშლა მუშაობაში ან მათი სოციალური რეაბილიტაციის შეფერხება, არამედ იმ პირთა დასჯა, რომლებიც, ექსპლუატირებულთა მხრიდან მომსახურების შესყიდვით, მონაწილეობას იღებენ მსხვერპლთა ექსპლუატაციაში. ეს დებულება არც თავისთავად მეძავის მომსახურებით სარგებლობას ეხება. ამგვარი ქმედება მე-19 მუხლის მოქმედების ფარგლებში მხოლოდ იმ შემთხვევაში ხდება, როდესაც მეძავის ექსპლუატაცია ხდება ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის შედეგად – ანუ როდესაც სახეზეა მე-4 მუხლში მოცემული განმარტების კომპონენტთა ერთობლიობა. როგორც ზემოთ განმარტეთ, ექსპლუატაციას პროსტიტუციის მიზნით ან სექსუალური ექსპლუატაციის სხვა ფორმებს კონვენცია მხოლოდ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის თვალსაზრისით ეხება. კონვენციაში არ არის განსაზღვრული ტერმინები „სხვა ადამიანების ექსპლუატაცია პროსტიტუციის მიზნით“ და „სექსუალური

ექსპლუატაციის სხვა ფორმები“. ამიტომ კონვენცია არ ახდენს ზეგავლენას იმაზე, თუ როგორ აგვარებენ სახელმწიფო მხარეები პროსტიტუციის საკითხს საკუთარ კანონებში.

234. იმისათვის, რომ დაეკისროს სასჯელი მე-19 მუხლის საფუძველზე, ადამიანმა, რომელიც იყენებს ტრეფიკინგის მსხვერპლის მომსახურებას, ეს უნდა გააკეთოს „წინასწარი შეცნობით იმისა, რომ ეს პირი ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლია“. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მომსახურების მომხმარებელმა უნდა იცოდეს, რომ ის ადამიანი, რომლის მომსახურებითაც სარგებლობს, ტრეფიკინგის მსხვერპლია, წინააღმდეგ შემთხვევაში ვერ დაისჯება ამისათვის. სისხლისსამართლებრივი დევნის მწარმოებელი ორგანოებისთვის შეიძლება ძნელი იყოს აღნიშნული ცოდნის დამტკიცება. ანალოგიური სირთულე წარმოიშობა ხოლმე სისხლის სამართლის სხვა დებულებებთან დაკავშირებითაც, რომლებიც მოითხოვს დანაშაულის არამატერიალური კომპონენტის მტკიცებულებას. თუმცა მტკიცებულების აღმოჩენის სირთულე არ არის გადამწყვეტი არგუმენტი იმისათვის, რომ აღნიშნული ტიპის ქმედება არ ჩაითვალოს სისხლის სამართლის დანაშაულად.

235. მტკიცებულების პრობლემის გადალახვა ზოგჯერ შესაძლებელია ქმედების ჩამდენი პირის განზრახვის თაობაზე დასკვნის გაკეთებით ფაქტობრივი გარემოებების საფუძველზე, რაც არ გულისხმობს უდანაშაულობის პრეზუმფციის პრინციპის შელახვას. ამგვარი მიდგომა გარკვევით არის რეკომენდებული სხვა საერთაშორისო კონვენციებში. მაგალითად, დანაშაულის შედეგად მიღებული შემოსავლების გათეთრების, გამოძიების, ჩამორთმევისა და კონფისკაციის შესახებ კონვენციის (ETS № 141) მე-6 მუხლის მე-2 პუნქტის (გ) ქვეპუნქტში ნათქვამია, რომ „დასკვნა ცოდნის, განზრახვის ან მიზნის თაობაზე, რომლებიც მოითხოვება აღნიშნულ პუნქტში მითითებული დანაშაულის კომპონენტის სახით, შეიძლება გაკეთდეს ფაქტობრივ გარემოებებზე დაყრდნობით“. ანალოგიურად, ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ გაერო-ს კონვენციის მე-6 მუხლის მე-2 პუნქტის (ვ) ქვეპუნქტში, რომელიც დანაშაულის შედეგად მიღებული შემოსავლების გათეთრების კრიმინალიზაციას ეხება, ნათქვამია: „დასკვნა ცოდნის, განზრახვის ან მიზნის თაობაზე, რომლებიც მოითხოვება წინამდებარე მუხლის 1-ლ პუნქტში მითითებული დანაშაულის ელემენტის სახით, შეიძლება გაკეთდეს ობიექტურ, ფაქტობრივ გარემოებებზე დაყრდნობით“.

236. ავტორებს ესმოდათ მე-19 მუხლში გათვალისწინებული ზომის მნიშვნელობა და, ამავე დროს, გათვითცნობიერებული ჰქონდათ მტკიცებულების აღმოჩენასთან დაკავშირებული პრობლემები. ამიტომ მათ მიიჩნიეს, რომ ამ დებულებამ უნდა მოუწოდოს მხარეებს აღნიშნული ზომის მიღებისკენ, თუმცა დებულება არ იქნება სავალდებულო ხასიათის.

მე-20 მუხლი – სამგზავრო ან პირადობის დამადასტურებელ დოკუმენტაციასთან დაკავშირებული ქმედებების კრიმინალიზაცია

237. მე-20 მუხლის მიზანია სამგზავრო ან პირადობის დამადასტურებელ დოკუმენტაციასთან დაკავშირებული გარკვეული ქმედებების სისხლის სამართლის დანაშაულად მიჩნევა, როდესაც ეს ქმედებები ჩადენილია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მიზნებისთვის. აღნიშნული დოკუმენტები ტრანსნაციონალური ტრეფიკინგის მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტებია. ყალბი დოკუმენტები ხშირად გამოიყენება მსხვერპლთა ტრეფიკინგისთვის სხვადასხვა ქვეყნის გავლით იმ ქვეყნებში, სადაც მათი ექსპლუატაცია მოხდება. ამიტომ იმ არხების დადგენამ, რომელთა მეშვეობითაც ყალბი დოკუმენტების მოპოვება ხდება, შეიძლება გამოააშკარაოს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობაში ჩართული კრიმინალური ქსელები.

238. მე-20 მუხლის (ა) და (ბ) პუნქტები ეყრდნობა ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ გაერო-ს კონვენციის „მიგრანტების ხმელეთით, ზღვითა და ჰაერით გადაყვანის შესახებ“ დამატებითი ოქმის მე-6 მუხლის 1-ლ პუნქტს. ეს ორი ქვეპუნქტი ეხება სამგზავრო ან პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტაციის გაყალბებას და ასეთი დოკუმენტების ყიდვას ან მიწოდებას. თუმცა, გაერო-ს კონვენციის ოქმის მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის (ბ)(ii) ქვეპუნქტისგან განსხვავებით, კონვენცია არ ეხება გაყალბებული დოკუმენტის ფლობას.

239. სამგზავრო ან პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტაცია, რომლებზეც მე-20 მუხლშია საუბარი, ოფიციალური დოკუმენტებია. ეს არის პირადობის მოწმობები ან პასპორტები. ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ გაერო-ს კონვენციის „მიგრანტების ხმელეთით, ზღვითა და ჰაერით გადაყვანის შესახებ“ დამატებითი ოქმის მე-3 მუხლის (გ) პუნქტში „გაყალბებული სამგზავრო ან პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტები“ განსაზღვრულია როგორც „ნებისმიერი სამგზავრო ან პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტი“:

(i) რომელიც გაყალბების გზით შეიქმნა ან რაიმე არსებითი თვალსაზრისით შეიცვალა ნებისმიერი პირის მიერ, გარდა პირის თუ ორგანიზაციისა, რომელთაც კანონით აქვთ მინიჭებული უფლება, შექმნან ან გაცენს სამგზავრო ან პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტები სახელმწიფოს სახელით; ან

(ii) რომელიც არასათანადოდ იქნა გაცემული ან მოპოვებული არასწორ ფაქტებზე დაყრდნობით, კორუფციის თუ ზეწოლის მეშვეობით ან ნებისმიერი სხვა უკანონო გზით; ან

(iii) რომლითაც სარგებლობს სხვა პირი და არა მისი კანონიერი მფლობელი“.

240. ცხადია, ადამიანებით უკანონო მოვაჭრეები თავიანთ მსხვერპლებს შეიძლება აძლევენ ყალბ დოკუმენტებს. მიგრანტების ხმელეთით, ზღვითა და ჰაერით გადაყვანის შესახებ ოქმის მსგავსად (მე-5 მუხლი), კონვენცია არ აკისრებს პასუხისმგებლობას ადამიანებს იმის გამო, რომ ისინი დაექვემდებარენ იმ ტიპის ქმედებას, რომელიც კონვენციაშია გათვალისწინებული.

241. მე-20 მუხლის (გ) პუნქტი მხედველობაში იღებს, რომ ადამიანებით უკანონო მოვაჭრეები ძალიან ხშირად ართმევენ თავიანთ მსხვერპლებს სამგზავრო ან პირადობის დამადასტურებელ დოკუმენტებს მათზე ზეწოლის მიზნით. კონვენციის ავტორებს მიაჩნდათ, რომ ვინაიდან ამგვარი ქმედების დამტკიცება შედარებით ადვილია, შეიძლება სისხლის სამართლის დანაშაულად მისი გამოცხადება და ადამიანებით უკანონო მოვაჭრეთა წინააღმდეგ სამართალდამცავი ორგანოების ქმედით ინსტრუმენტად ქცევა.

242. (გ) პუნქტი, განსხვავებით (ა) და (ბ) პუნქტებისგან, არ ეხება გაყალბებულ დოკუმენტებს. ამის მიზეზი ის არის, რომ ზოგიერთი ქვეყნის კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს კონკრეტულ დაცვას გაყალბებული სამგზავრო ან პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტებისთვის, ასე რომ მათი ჩამორთმევა თუ განადგურება არ წარმოადგენს დანაშაულს. თუმცა ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლის საგანგებო კომიტეტის (CAHTEH) ზოგმა წევრმა მიიჩნია, რომ მსხვერპლზე ზეწოლისა და დაშინების თვალსაზრისით არა აქვს მნიშვნელობა, ჩამორთმეული დოკუმენტები ნამდვილია თუ გაყალბებული – შედეგი ზუსტად ერთი და იგივეა. ამიტომ კონვენციის ავტორებმა გადაწყვიტეს, ამოეღოთ ტექსტიდან დოკუმენტების გაყალბების მითითება, რათა ხელმომწერი სახელმწიფოებისთვის მიენდოთ იმის გადაწყვეტა, გამოეცხადებინათ თუ არა სისხლის სამართლის დანაშაულად გაყალბებული დოკუმენტების მითვისება, მოშორება, დამალვა, დაზიანება თუ განადგურება.

21-ე მუხლი – მცდელობა და დახმარება ან წაქეზება

243. ამ მუხლის მიზანია კონვენციაში გათვალისწინებული დანაშაულების ჩადენის მცდელობის და აღნიშნული დანაშაულების ჩადენაში დახმარების გაწევის ან წაქეზების კვალიფიცირება დანაშაულად.

244. 1-ლი პუნქტი მხარეებისგან მოითხოვს წინამდებარე კონვენციის მე-18 და მე-20 მუხლებით გათვალისწინებული დანაშაულების ჩადენაში დახმარების გაწევის ან წაქეზების გამოცხადებას სისხლის სამართლის დანაშაულად. პასუხისმგებლობა წარმოიშობა დახმარების გაწევის ან წაქეზების შედეგად, როდესაც ადამიანს, რომელიც ჩადის კონვენციით გათვალისწინებულ დახმარებას, ეხმარება სხვა ადამიანი, რომელსაც ასევე განზრახული აქვს დანაშაულის ჩადენა. მე-19 მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის (მსხვერპლის მომსახურებით სარგებლობის) მიჩნევა დახმარების გაწევის ან წაქეზების ფორმად კონცეფტუალურად მიუღებლად იქნა მიჩნეული.

245. რაც შეეხება მე-2 პუნქტს, მცდელობის შესახებ, ამ შემთხვევაშიც, ანალოგიურად, მე-19 მუხლში მოცემული დანაშაულის განხილვამ მცდელობის სახით კონცეფტუალური სირთულეები გამოიწვია. ასევე, გადაწყდა, რომ მე-20 მუხლში გათვალისწინებული ზოგიერთი ქმედების ჩადენის მცდელობაც არ განხილულიყო დანაშაულად. უფრო მეტიც, ზოგიერთი სამართლებრივი სისტემა ზღუდავს იმ დანაშაულთა კატეგორიას, რომლის ჩადენის მცდელობა დასჯას ექვემდებარება. შესაბამისად, მხარეებს მოეთხოვებათ, სისხლის სამართლის დანაშაულად გამოაცხადონ მხოლოდ მე-18 მუხლითა და მე-20 მუხლის (ა) პუნქტით გათვალისწინებული დანაშაულის მცდელობა.

246. ისევე, როგორც კონვენციაში გათვალისწინებული ყველა დანაშაულის შემთხვევაში, დანაშაულის ჩადენის მცდელობას და დახმარებას ან წაქეზებას საერთაშორისო ხასიათი უნდა ჰქონდეს.

22-ე მუხლი – კორპორაციული პასუხისმგებლობა

247. 22-ე მუხლი შეესაბამება კორპორაციული პასუხისმგებლობის აღიარების თანამედროვე სამართლებრივ ტენდენციას. მუხლის მიზანია კომერციული კომპანიებისთვის, ასოციაციებისა და მსგავსი იურიდიული ერთეულებისთვის (ტექსტში „იურიდიული პირები“) სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის დაკისრება იმ დანაშაულისათვის, რომელსაც ამ იურიდიულ ერთეულში წამყვანი თანამდებობის მქონე ფიზიკური პირი ჩადის იურიდიული პირის სასარგებლოდ. გარდა ამისა, 22-ე მუხლი ითვალისწინებს პასუხისმგებლობას იმ შემთხვევაშიც, როდესაც წამყვანი თანამდებობაზე მყოფი პირი ცუდად ახორციელებს ზედამხედველობას ან კონტროლს იურიდიული პირის თანამშრომელზე ან წარმომადგენელზე, რაც შესაძლებლობას აძლევს მათ, ჩაიდინონ კონვენციით გათვალისწინებული რომელიმე დანაშაული.

248. 1-ლი პუნქტის მიხედვით, პასუხისმგებლობის დასაკისრებლად ოთხი პირობა უნდა არსებობდეს. პირველი, ჩადენილი უნდა იყოს კონვენციით გათვალისწინებული რომელიმე დანაშაული. მეორე, დანაშაული ჩადენილი უნდა იყოს იურიდიული პირის სასარგებლოდ. მესამე, დანაშაული (მათ შორის, დანაშაულის ჩადენაში დახმარება ან წაქეზება) ჩადენილი უნდა იყოს იმ პირის მიერ, რომელსაც იურიდიულ ერთეულში წამყვანი თანამდებობა უკავია. გამოთქმა „პირი, რომელსაც წამყვანი თანამდებობა უკავია“, ეხება ადამიანს, რომელსაც საორგანიზაციო სტრუქტურაში ზემდგომი თანამდებობა უკავია, როგორც არის, მაგალითად, დირექტორი. მეოთხე, პირს, რომელსაც წამყვანი თანამდებობა უკავია, უნდა ემოქმედა რომელიმე საკუთარი უფლებამოსილების საფუძველზე (ან იურიდიული პირის წარმოდგენის მიზნით, ან გადაწყვეტილებების მისაღებად, ანდა ზედამხედველობის განსახორციელებლად), რომელიც ცხადყოფდა, რომ ეს პირი მოქმედებდა საკუთარი უფლებამოსილების საფუძველზე იურიდიული პირისთვის პასუხისმგებლობის დასაკისრებლად. მოკლედ რომ ვთქვათ, 1-ლი პუნქტი მხარეებისგან მოითხოვს, რომ მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა, პასუხისმგებლობა დააკისრონ იურიდიულ პირებს იმ დანაშაულებისთვის, რომლებიც ჩაიდინეს ამ იურიდიულ ერთეულში წამყვანი თანამდებობის პირებმა.

249. მე-2 პუნქტი მხარეებისგან მოითხოვს, შეეძლოთ იურიდიული ერთეულისთვის („იურიდიული პირისთვის“) პასუხისმგებლობის დაკისრება იმ შემთხვევაში, თუ დანაშაული ჩადენილია არა წამყვანი თანამდებობის პირის მიერ, რაც 1-ლ პუნქტშია აღწერილი, არამედ ამ იურიდიული პირის უფლებამოსილებით მოქმედი სხვა პირის, ანუ რომელიმე მისი თანამშრომლის ან წარმომადგენლის მიერ, რომლებიც საკუთარი უფლებამოსილების საფუძველზე მოქმედებდნენ. პასუხისმგებლობის დასაკისრებლად უნდა არსებობდეს შემდეგი პირობები: 1) დანაშაული ჩადენილი იქნა იურიდიული პირის თანამშრომლის ან წარმომადგენლის მიერ; 2) დანაშაული ჩადენილი იქნა იურიდიული პირის სასარგებლოდ; და 3) დანაშაულის ჩადენა შესაძლებელი გახდა წამყვანი თანამდებობის პირის მიერ დასაქმებული პირის ან წარმომადგენლის არასათანადო ზედამხედველობის ან კონტროლის შედეგად. ამ კონტექსტში არასათანადო ზედამხედველობა უნდა გულისხმობდეს, რომ არ იქნა მიღებული სათანადო და გონივრული ზომები, რომლებიც ხელს შეუშლიდა თანამშრომლებსა თუ წარმომადგენლებს იურიდიული პირის სახელით კრიმინალურ საქმიანობაში მონაწილეობაში. აღნიშნული სათანადო და გონივრული ზომები შეიძლება განპირობებული ყოფილიყო სხვადასხვა ფაქტორებით, როგორც არის, მაგალითად, ბიზნესის სახე, მოცულობა, მოქმედი წესები და პრაქტიკა.

250. პასუხისმგებლობა ამ მუხლის საფუძველზე შეიძლება იყოს სისხლის სამართლის, სამოქალაქო ან ადმინისტრაციული. თითოეულმა მხარემ, საკუთარი სამართლებრივი პრინციპებიდან გამომდინარე, თავად უნდა დააწესოს პასუხისმგებლობის ნებისმიერი ან ყველა აღნიშნული ფორმა, იმ პირობით, თუ დაკმაყოფილებული იქნება 23-ე მუხლის მე-2 პუნქტის მოთხოვნები, ანუ თუ სანქცია ან ზომა იქნება „ეფექტური, ზომიერი და გამასწორებელი ეფექტის მქონე“ და მასში ფულადი სანქციებიც შევა.

251. მე-4 პუნქტი აცხადებს, რომ კორპორაციული პასუხისმგებლობა არ გამორიცხავს იმ პირთა პასუხისმგებლობას, რომლებმაც ჩაიდინეს დანაშაული. კონკრეტულ შემთხვევებში შესაძლებელია პასუხისმგებლობის რამდენიმე დონის ერთდროული არსებობა – მაგალითად, იურიდიული პირის რომელიმე ორგანოს პასუხისმგებლობა, მთლიანად იურიდიული პირის პასუხისმგებლობა და კერძო პირის პასუხისმგებლობა რომელიმე მათგანთან მიმართებაში.

23-ე მუხლი – სანქციები და ზომები

252. ეს მუხლი მჭიდროდ არის დაკავშირებული მე-18 და 21-ე მუხლებთან, რომლებშიც განსაზღვრულია სხვადასხვა დანაშაული, რომლებიც სისხლის სამართლის საფუძველზე დასჯას უნდა ექვემდებარებოდეს. აღნიშნული მუხლებით დაკისრებული ვალდებულებების თანახმად, 23-ე მუხლი მხარეებისგან მოითხოვს, შეუსაბამონ თავიანთი ქმედება დანაშაულების სერიოზულობას და დააწესონ „ეფექტური, ზომიერი და გამასწორებელი ეფექტის მქონე“ სისხლის სამართლის სასჯელები. როდესაც კერძო პირი („ფიზიკური პირი“) ჩადის მე-18 მუხლის შესაბამისად დადგენილ დანაშაულს, მხარეებმა უნდა დააწესონ სასჯელის ისეთი ზომა, როგორც არის თავისუფლების აღკვეთა, რასაც შეიძლება შედეგად მოჰყვეს ექსტრადაცია. უნდა აღინიშნოს, რომ, ექსტრადაციის შესახებ ევროპული კონვენციის (ETS №24) მე-2 მუხლის მიხედვით, ექსტრადაციის შესახებ გადაწყვეტილება მიღებული უნდა იქნეს იმ დანაშაულებთან მიმართებაში, რომლებიც მომთხოვნი და მოთხოვნის მიმღები სახელმწიფოების კანონებით ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ან დაკავების ორდერით სულ მცირე ერთი წლის მაქსიმალური პერიოდით ანდა უფრო მკაცრი სასჯელით.

253. იურიდიული პირები, რომელთა პასუხისმგებლობა წამოიჭრება 22-ე მუხლის შესაბამისად, უნდა დაექვემდებარონ „ეფექტურ, ზომიერ და გამასწორებელი ეფექტის მქონე სანქციებს ან ზომებს“. ეს სანქციები ან ზომები შეიძლება იყოს სისხლის სამართლის, სამოქალაქო ან ადმინისტრაციული ხასიათის. მე-2 პუნქტი მხარეებისგან მოითხოვს იურიდიულ პირებზე ფულადი სანქციების დაკისრების შესაძლებლობის უზრუნველყოფას.

254. მე-3 პუნქტი მხარეებს აკისრებს ზოგად ვალდებულებას, მიიღონ სათანადო საკანონმდებლო ზომები, რომლებიც მისცემს მათ შესაძლებლობას, მოახდინონ კონვენციის მე-18 მუხლით და მე-20 მუხლის (ა) პუნქტით გათვალისწინებულ სისხლის სამართლის დანაშაულებათა იარაღების ან ამ დანაშაულების ჩადენის შედეგად მიღებული შემოსავლების კონფისკაცია ან სხვა სახით ჩამორთმევა (მაგალითად, ე.წ. „სამოქალაქო“ კონფისკაციის გზით). მე-3 პუნქტი წაკითხული უნდა იქნეს დანაშაულის შედეგად მიღებული შემოსავლების გათეთრების, გამოძიების, ჩამორთმევისა და კონფისკაციის შესახებ კონვენციის (ETS №141) გათვალისწინებით. აღნიშნული კონვენცია ემყარება იდეას, რომ დანაშაულის შედეგად მიღებული შემოსავლების კონფისკაცია დანაშაულის საწინააღმდეგო ეფექტიანი ინსტრუმენტია. ვინაიდან ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა პრაქტიკულად ყოველთვის ფინანსური მოგების მიღების მიზნით ხორციელდება, ცხადია, ამ სფეროში საჭიროა დამნაშავეებისთვის დანაშაულთან დაკავშირებული ან მის შედეგად მიღებული შემოსავლების ჩამორთმევისკენ მიმართული ზომების არსებობა. ვინაიდან ძნელია იმის წარმოდგენა, რომ მე-19 მუხლში და მე-20 მუხლის (ბ) და (გ) პუნქტებში გათვალისწინებული ქმედებები მნიშვნელოვანი შემოსავლის მომტანი იყოს ან კონკრეტულ დამხმარე საშუალებებს საჭიროებდეს, მე-3 პუნქტი ეხება მხოლოდ მე-18 მუხლს და მე-20 მუხლის (ა) პუნქტს.

255. შემოსავლების გათეთრების შესახებ კონვენციის 1-ლ მუხლში განსაზღვრულია „კონფისკაცია“, „დამხმარე საშუალებები“, „შემოსავლები“ და „ქონება“. „კონფისკაცია“ გულისხმობს სასამართლოს მიერ სისხლის სამართლის დანაშაულთან ან დანაშაულებთან დაკავშირებული საქმის წარმოების შედეგად დადგენილ სასჯელს ან ზომას, რომლის შედეგადაც ქონების ჩამორთმევა. „დამხმარე საშუალებები“ ნიშნავს

მრავალ საშუალებას, რომლებიც შეიძლება გამოყენებული იქნეს ან მათი გამოყენება განზრახული იქნეს, ნებისმიერი სახით, მთლიანად თუ ნაწილობრივ, მე-18 მუხლით და მე-20 მუხლის (ა) პუნქტით გათვალისწინებულ სისხლის სამართლის დანაშაულებათა ჩადენისათვის. „შემოსავლები“ ნიშნავს სისხლის სამართლის დანაშაულის შედეგად მიღებულ ნებისმიერ ეკონომიკურ სარგებელს ან ფინანსურ დანაშოვს. ის შეიძლება შედგებოდეს ნებისმიერი „ქონებისაგან“ (ამ ტერმინის განმარტება იხ. ქვემოთ). ამ პუნქტის ფორმულირებისას გათვალისწინებულია ის ფაქტი, რომ შესაძლებელია არსებობდეს განსხვავებები სხვადასხვა ქვეყნის კანონებში იმ ქონების სახეებთან დაკავშირებით, რომლის კონფისკაცია შეიძლება დანაშაულის ჩადენის შემდეგ. შესაძლებელი უნდა იყოს იმ ნივთების კონფისკაცია, რომლებიც დანაშაულის (პირდაპირ) შემოსავალს წარმოადგენს, ან დამნაშავის სხვა ქონებისა, რომელიც, თუმცა არ არის უშუალოდ დანაშაულის ჩადენის შედეგად მიღებული, ღირებულებით დანაშაულის შედეგად უშუალოდ მიღებული შემოსავლების ეკვივალენტურია („სანაცვლო ქონება“). შესაბამისად, ამ კონტექსტში „ქონება“ განმარტებული უნდა იყოს, როგორც ნებისმიერი ქონება, მატერიალური თუ არამატერიალური, მოძრავი თუ უძრავი, და იურიდიული დოკუმენტები, რომლებიც ადასტურებს ამ ქონებაზე საკუთრების უფლებას ან მასში წილს. უნდა აღინიშნოს, რომ განსახილველი პუნქტი არ ავალდებულებს მხარეებს, გამოიყენონ სანაცვლო ქონების სისხლისსამართლებრივი კონფისკაცია, ვინაიდან სიტყვები „სხვა სახით ჩამორთმევა“ უშვებს „სამოქალაქო“ კონფისკაციას.

256. 23-ე მუხლის მე-4 პუნქტი მოითხოვს იმ დაწესებულებების დახურვას, რომელიც გამოიყენება ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მიზნით. ამგვარი ზომა გათვალისწინებულია, აგრეთვე, სექსუალური ექსპლუატაციის მიზნით ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ წევრი სახელმწიფოებისთვის მინისტრთა კომიტეტის № R(2000)11 რეკომენდაციის 45-ე მუხლში და, ბავშვთა სექსუალური ექსპლუატაციის კონტექსტში, სექსუალური ექსპლუატაციისაგან ბავშვთა დაცვის შესახებ წევრი სახელმწიფოებისთვის მინისტრთა კომიტეტის № R(2001)16 რეკომენდაციის 42-ე მუხლში. მე-4 პუნქტი ითვალისწინებს, აგრეთვე, რომ დანაშაულის ჩამდენ პირს აეკრძალოს, დროებით ან სამუდამოდ, ისეთი საქმიანობის განხორციელება, რომლის წარმოების პროცესშიც ჩადენილი იქნა ასეთი დანაშაული.

257. კონვენციაში გათვალისწინებულია ზომები იმ დაწესებულებების მიმართ რეაგირებისთვის, რომლებიც შეიძლება გამოყენებული იქნეს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის შესაფარავად, როგორც არის, მაგალითად, საქორწილო სააგენტოები, დასაქმების სააგენტოები, სამოგზაურო სააგენტოები, სასტუმროები ან ესკორტის მომსახურება. აღნიშნული ზომების მიზანია, აგრეთვე, მომავალ მსხვერპლთათვის რისკის შემცირება ისეთი დაწესებულებების დახურვის გზით, რომლებშიც, როგორც ცნობილია, ხდებოდა ტრეფიკინგის მსხვერპლთა სამუშაოდ აყვანა ან ექსპლუატაცია (როგორც არის, მაგალითად, ბარები, სასტუმროები, რესტორნები ან სამკერვალო სახელოსნოები), და ადამიანებისთვის იმ საქმიანობის წარმოების აკრძალვის გზით, რომელსაც ისინი ტრეფიკინგის მიზნით იყენებდნენ.

258. ეს დებულება არ მოითხოვს მხარეებისგან დაწესებულებათა დახურვას სისხლის სამართლის სასჯელის სახით. მხარეებს შეუძლიათ, მაგალითად, დახურვის ადმინისტრაციული ზომების გამოყენება. „დაწესებულება“ გულისხმობს ნებისმიერ ადგილს, სადაც გვხვდება ტრეფიკინგის ნებისმიერი ასპექტი. დებულება ეხება ყველას, ვისაც კი ამგვარი დაწესებულების საკუთრების უფლება აქვს, იქნება ეს იურიდიული თუ ფიზიკური პირი.

259. იმისათვის, რომ თავიდან იქნეს აცილებული იმ პირთა დასჯა, ვინც არ მონაწილეობს ტრეფიკინგში (მაგალითად, იმ დაწესებულების მეპატრონისა, რომელშიც ხდებოდა ადამიანებით უკანონოდ ვაჭრობა მეპატრონისგან ფარულად), დებულებაში გათვალისწინებულია, რომ დაწესებულებათა დახურვა უნდა მოხდეს „კეთილსინდისიერ მესამე მხარეთა უფლებების შეუზღუდავად“.

24-ე მუხლი – დამამძიმებელი გარემოებები

260. 24-ე მუხლი მხარეებისგან მოითხოვს, უზრუნველყონ, რომ წინამდებარე კონვენციის მე-18 მუხლის შესაბამისად დადგენილი დანაშაულებისთვის სასჯელის განსაზღვრისას გარკვეული გარემოებები (მითითებულია (ა), (ბ), (გ) და (დ) ქვეპუნქტებში) მიჩნეული იქნეს დამამძიმებელ გარემოებად.

261. დამამძიმებელ გარემოებათაგან პირველს ადგილი აქვს იმ შემთხვევაში, როდესაც ტრეფიკინგმა განზრახ ან სერიოზული დაუდევრობის შედეგად საფრთხეში ჩააგდო მსხვერპლის სიცოცხლე. ეს დამამძიმებელი გარემოება ანალოგიურად არის ჩამოყალიბებული ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ ევროკავშირის საბჭოს 2002 წლის 19 ივლისის ჩარჩო გადაწყვეტილების მე-3 მუხლის მე-2 პუნქტში. ამგვარ გარემოებას აქვს ადგილი, როდესაც, მაგალითად, ტრეფიკინგის მსხვერპლთა ტრანსპორტირების პირობები იმდენად ცუდია, რომ საფრთხეს უქმნის მათ სიცოცხლეს.

262. მეორე დამამძიმებელი გარემოებაა, როდესაც დანაშაული ჩადენილია ბავშვის – ანუ, კონვენციის მიხედვით, 18 წლის ასაკზე უმცროსი პირის – წინააღმდეგ.

263. მესამე დამამძიმებელი გარემოებაა, როდესაც ტრეფიკინგის დანაშაული ჩადენილია საჯარო მოხელის მიერ სამსახურებრივი მოვალეობების შესრულების დროს.

264. მეოთხე დამამძიმებელი გარემოებაა, როდესაც ტრეფიკინგის დანაშაული ჩადენილია კრიმინალური ორგანიზაციის ფარგლებში. კონვენციაში არ არის განმარტებული „კრიმინალური ორგანიზაცია“. თუმცა ამ დებულების გამოყენებისას მხარეებს შეუძლიათ დაეყრდნონ სხვა საერთაშორისო დოკუმენტებს, რომლებშიც მოცემულია ამ ტერმინის განმარტება. მაგალითად, ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის შესახებ გაერო-ს კონვენციის მე-2 მუხლის (ა) პუნქტში „ორგანიზებული კრიმინალური დაჯგუფება“ განსაზღვრულია, როგორც „სამი ან მეტი პირისგან შედგენილი ჯგუფი, რომელიც გარკვეული პერიოდის განმავლობაში არსებობს და რომლის საქმიანობის მიზანია, ჩაიდინოს წინამდებარე კონვენციით გათვალისწინებული ერთი ან მეტი სერიოზული დანაშაული, რათა პირდაპირ თუ არაპირდაპირ მოიპოვოს ფინანსური ან სხვა სახის შემოსავალი“. წევრი სახელმწიფოებისთვის მინისტრთა კომიტეტის № R(2001)11 რეკომენდაციაში ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის სახელმძღვანელო პრინციპების შესახებ და ევროკავშირის საბჭოს მიერ 1998 წლის 21 დეკემბერს ევროკავშირის შესახებ ხელშეკრულების K.3 მუხლზე დაყრდნობით მიღებულ დოკუმენტში „ერთობლივი ქმედება“, რომელიც ეხება ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოებში კრიმინალური ორგანიზაციის საქმიანობაში მონაწილეობის სისხლის სამართლის დანაშაულად გამოცხადებას, მოცემულია ტერმინების „ორგანიზებული კრიმინალური დაჯგუფება“ და „კრიმინალური ორგანიზაცია“ ძალზე მსგავსი განმარტებები.

25-ე მუხლი – ნასამართლეობა

265. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას ხშირად ახორციელებენ ტრანსნაციონალური მასშტაბით ის კრიმინალური ორგანიზაციები, რომელთა წევრები შეიძლება ნასამართლევი და მსჯავრდებულნი იყვნენ ერთზე მეტ ქვეყანაში. ბევრი სამართლებრივი სისტემა ითვალისწინებს უფრო მკაცრ სასჯელს იმ შემთხვევაში, თუ ბრალდებული უკვე ნასამართლევაა. ჩვეულებრივ, მხოლოდ ეროვნული სასამართლოს მიერ მსჯავრდება ითვლება წინა ნასამართლეობად, რომელსაც უფრო მკაცრი სასჯელი მოჰყვება. ტრადიციულად, წინა ნასამართლეობა უცხოურ სასამართლოებში არ მიიღებოდა მხედველობაში იმ მიზეზით, რომ სისხლის სამართალი ქვეყნის შიდა კომპეტენციის საკითხია და შესაძლებელია, არსებობდეს განსხვავებები სხვადასხვა ქვეყნის კანონმდებლობებს შორის, აგრეთვე, უცხო ქვეყნების სასამართლოების გადაწყვეტილებათა მიმართ უნდობლობის გამო.

266. ამგვარ არგუმენტებს ნაკლები ძალა აქვს დღეს, რადგან სისხლის სამართლის სტანდარტების ინტერნაციონალიზაცია (ისევე, როგორც დანაშაულის ინტერნაციონალიზაცია) ავლენს სხვადასხვა ქვეყნების კანონმდებლობათა ჰარმონიზაციის ტენდენციას. გარდა ამისა, რამდენიმე ათწლეულის განმავლობაში სახელმწიფოებმა მიიღეს ისეთი დოკუმენტები, როგორიც არის ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია, რომლის განხორციელებამ ხელი შეუწყო საერთო გარანტიების მყარი საძირკვლის ჩაყრას. ეს გარანტიები იძლევა ყველა ხელშეკრული სახელმწიფოს მართლმსაჯულების სისტემისადმი მეტი ნდობის საფუძველს.

267. საერთაშორისო რეციდივიზმის პრინციპი რამდენიმე საერთაშორისო სამართლებრივ დოკუმენტშია გათვალისწინებული. მაგალითად, ნარკოტიკების შესახებ 1961 წლის 30 მარტის ნიუ-იორკის კონვენციის

36-ე მუხლის მე-2 პუნქტის (iii) ქვეპუნქტში რეციდივიზმის დასადგენად მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული უცხო ქვეყანაში გამოტანილი განაჩენები, თითოეული მხარის საკონსტიტუციო დებულებების, სამართლებრივი სისტემებისა და ეროვნული კანონების საფუძველზე. ევროს შემოღებასთან დაკავშირებით გაყალბების წინააღმდეგ სისხლის სამართლის სასჯელებისა და სხვა სანქციების მეშვეობით დაცვის გაუმჯობესების შესახებ ევროკავშირის საბჭოს 2001 წლის 6 დეკემბრის ჩარჩო გადაწყვეტილების (რომლითაც შესწორებები იქნა შეტანილი №2000/383/JHA ჩარჩო გადაწყვეტილებაში) 1-ლი მუხლის თანახმად, ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოები ვალდებული არიან, აღიარონ სხვა წევრ სახელმწიფოებში ოფიციალურად მიღებული საბოლოო გადაწყვეტილებები ფულადი ერთეულის გაყალბების შესახებ.

268. მაგრამ ფაქტია, რომ საერთაშორისო დონეზე რეციდივიზმის ცნება არ არის უნიფიცირებული, ხოლო ზოგიერთ ქვეყანაში ეს ცნება საერთოდ არ არსებობს. პრაქტიკული ხასიათის კიდევ ერთი სირთულეა, რომ მსჯავრდების მიზნებისათვის სასამართლოებს ყოველთვის არ აცნობებენ უცხო ქვეყნებში გამოტანილ განაჩენებს.

269. აღნიშნული სირთულეების მოსაგვარებლად 25-ე მუხლი ითვალისწინებს შესაძლებლობას, განაჩენის დადგენისას მხედველობაში იქნეს მიღებული სხვა მხარის მიერ გამოტანილი განაჩენები. ამ პრინციპთან შესაბამისობის მიზნით მხარეებმა თავიანთ კანონებში შეიძლება შეიტანონ დებულება, რომლის მიხედვითაც უცხო ქვეყნების სასამართლოებში წინა ნასამართლეობას – ისევე, როგორც შიდა სასამართლოებში წინა ნასამართლეობას – უფრო მკაცრი სასჯელი მოჰყვება. მხარეებმა შეიძლება გაითვალისწინონ, აგრეთვე, რომ, დამნაშავესთვის განაჩენის დადგენის პროცესში ამ ადამიანის კონკრეტული გარემოების შესწავლის ზოგადი უფლებამოსილების ფარგლებში, სასამართლოებმა მხედველობაში უნდა მიიღონ ნასამართლეობა.

270. ეს დებულება სასამართლოებს ან პროკურატურებს არ აკისრებს პოზიტიურ ვალდებულებას, მიიღონ ზომები იმის დასადგენად, ყოფილა თუ არა სამართალში მიცემული პირი მსჯავრდებული სხვა მხარეთა სასამართლოების მიერ. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ, სისხლის სამართლის საკითხებში ურთიერთდახმარების შესახებ ევროპული კონვენციის (ETS №30) მე-13 მუხლის მიხედვით, მხარის სასამართლო ორგანოებს შეუძლიათ სთხოვონ მეორე მხარეს ამონაწერები სასამართლო ჩანაწერებიდან ან ამ ჩანაწერებთან დაკავშირებული ინფორმაცია, თუკი ეს საჭიროა სისხლის სამართლის საქმეში.

271. 25-ე მუხლის მიზნებისათვის კონვენციის ავტორები გულისხმობდნენ მხოლოდ ნასამართლეობას ქვეყნების მიერ მე-18 მუხლის და მე-20 მუხლის (ა) პუნქტის განხორციელების საფუძველზე. მე-19 მუხლით და მე-20 მუხლის დანარჩენი ნაწილით გათვალისწინებული ქმედებების ორმხრივი კრიმინალიზაციის შემთხვევაში მხედველობაში შეიძლება იქნეს მიღებული ნასამართლეობა ამ დებულებებზე დაყრდნობით.

26-ე მუხლი – დაუსჯელობის ნორმა

272. 26-ე მუხლი აწესებს მხარეების ვალდებულებას, მიიღონ და/ან გაატარონ საკანონმდებლო ზომები, რომლებზე დაყრდნობითაც მსხვერპლთ არ დაეკისრებათ სასჯელები, ამავე მუხლში მითითებულ საფუძველზე.

273. კერძოდ, მოთხოვნა კანონსაწინააღმდეგო საქმიანობაში მონაწილეობაში მსხვერპლთა იძულებაზე უნდა გულისხმობდეს, სულ მცირე, მსხვერპლის მიმართ მე-4 მუხლში მითითებული უკანონო საშუალებებიდან ერთ-ერთის გამოყენებას, როდესაც კანონსაწინააღმდეგო საქმიანობაში მონაწილეობა იძულების შედეგია.

274. თითოეულ მხარეს შეუძლია 26-ე მუხლით გათვალისწინებული ვალდებულების შესრულება სისხლის სამართლის ან საპროცედურო სამართლის დებულების, ანდა ნებისმიერი სხვა ზომის მეშვეობით, რომლის საფუძველზეც მსხვერპლთ არ დაეკისრებათ სასჯელები, როდესაც დაკმაყოფილებული იქნება ზემოხსენებული სამართლებრივი მოთხოვნები, თითოეული ქვეყნის სამართლებრივი სისტემის ძირითადი პრინციპების შესაბამისად.

V თავი – გამოძიება, სამართალდევნა და პროცესუალური კანონმდებლობა

275. ამ თავის დებულებათა დანიშნულებაა ხელშემკვრელ მხარეთა სისხლის სამართლის პროცესის მისადაგება ორ მიზანთან: ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთა დაცვასთან და ადამიანებით უკანონო მოვაჭრეთა სამართალდევნის ხელშეწყობასთან.

276. კონვენციის ავტორები ფიქრობდნენ, შეეტანათ თუ არა ამ თავში მუხლი საგანგებო საგამოძიებო მეთოდებით მტკიცებულებათა შეგროვების ხელშეწყობისა და დანაშაულის შედეგად მიღებული შემოსავლების კონფისკაციის შესახებ. ვინაიდან ეს საკითხი გათვალისწინებულია დანაშაულის შედეგად მიღებული შემოსავლების გათეთრების, გამოძიების, ჩამორთმევისა და კონფისკაციის შესახებ კონვენციის (ETS №141) მე-4 მუხლში, გადაწყდა, რომ უმჯობესია, წინამდებარე კონვენციაში არ შევიდეს ანალოგიური დებულება. მიჩნეული იქნა, რომ №141 კონვენციის აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებულ დებულებათა ნებისმიერმა გადასინჯვამ შეიძლება გამოიწვიოს წინააღმდეგობები წინამდებარე კონვენციასთან. ამიტომ ავტორებმა გადაწყვიტეს, რომ სპეციფიკურ საკითხებთან დაკავშირებული ამ კონვენციის მიზნებისათვის უკეთესი იქნებოდა, რომ მასში არ შესულიყო დებულება №141 კონვენციიდან, რომელიც ითვალისწინებს მრავალი სახის დანაშაულს და არა დანაშაულებრიობის კონკრეტულ სფეროს.

27-ე მუხლი – ზომების გატარება ცალმხრივად და თანამდებობრივი მდგომარეობიდან გამომდინარე

277. 27-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის დანიშნულებაა, რომ სათანადო ორგანოებს ჰქონდეთ შესაძლებლობა, სამართლებრივი დევნა წინამდებარე კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულებისთვის განახორციელონ მსხვერპლის მხრიდან საჩივრის წარმოდგენის გარეშე. ამ დებულების მიზანია, თავიდან იქნეს აცილებული ადამიანებით მოვაჭრეთა მხრიდან მუქარა და ზეწოლა მსხვერპლებზე, რათა არ მისცენ მათ ხელისუფლების ორგანოების წინაშე ჩივილის საშუალება. ზოგიერთი სახელმწიფო მოითხოვს, რომ იმისათვის, რომ აღიძრას სამართლებრივი დევნა მათი ტერიტორიების ფარგლებს გარეთ ჩადენილი დანაშაულებისთვის, მსხვერპლმა უნდა შეიტანოს საჩივარი ამ დანაშაულის შესახებ ან უნდა მოხდეს დენონსაცია უცხო ქვეყნის ხელისუფლების მხრიდან. გამოთქმა „განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, თუ დანაშაული მთლიანად ან ნაწილობრივ ჩადენილი იქნა მის ტერიტორიაზე“ საშუალებას აძლევს აღნიშნულ სახელმწიფოებს, არ შეცვალონ ამ საკითხთან დაკავშირებული თავიანთი კანონები.

278. 27-ე მუხლის მე-2 პუნქტი ეყრდნობა სისხლის სამართლის პროცესებზე მსხვერპლთა მდგომარეობის შესახებ ევროკავშირის საბჭოს 2001 წლის 15 მარტის ჩარჩო გადაწყვეტილების მე-11 მუხლის მე-2 პუნქტს. ამ პუნქტის მიზანია მსხვერპლისთვის ჩივილის გააძვილება მისი საცხოვრებელი ქვეყნის კომპეტენტური ორგანოებისთვის საჩივრის წარდგენის მეშვეობით. თუ კომპეტენტური ორგანო, სადაც შეტანილი იქნება საჩივარი, გადაწყვეტს, რომ მას არა აქვს ამ საკითხის გადაჭრის იურისდიქცია, მან საჩივარი დაუყოვნებლივ უნდა გადასცეს იმ მხარის კომპეტენტურ ორგანოს, რომლის ტერიტორიაზეც დანაშაული იქნა ჩადენილი. 27-ე მუხლის მე-2 პუნქტში განსაზღვრული ვალდებულება უბრალოდ წარმოადგენს საჩივრის აღნიშნული კომპეტენტური ორგანოსთვის გადაცემის მოვალეობას და არ აკისრებს იმ სახელმწიფოს, სადაც მსხვერპლი ცხოვრობს, ვალდებულებას, წამოიწყოს გამოძიება ან სამართლებრივი დევნა.

279. მე-3 პუნქტის მიხედვით, თითოეულმა მხარემ შესაძლებლობა უნდა მისცეს ნებისმიერ იმ არასამთავრობო ორგანიზაციას და სხვა ასოციაციებს, რომლებიც მუშაობენ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის ან ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროში, დახმარება გაუწიოს და/ან მხარი დაუჭიროს მსხვერპლს, მისივე თანხმობით, ტრეფიკინგის დანაშაულთან დაკავშირებით აღძრული სისხლის სამართლის პროცესის განმავლობაში.

28-ე მუხლი – მსხვერპლთა, მოწმეთა და იმ პირთა დაცვა, რომლებიც თანამშრომლობენ სასამართლო ორგანოებთან

280. გარდა მსხვერპლისა, მოწმედ ან ინფორმაციის წყაროდ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლაში შეიძლება სხვა ადამიანებიც გამოდგენ. მაგრამ ამ ადამიანების მიერ ჩვენების მიცემის და/ან ინფორმაციის მოწოდების შემთხვევაში მათთვის რეალური საფრთხე წარმოიშობა.

281. 28-ე მუხლი მხარეებს აკისრებს ვალდებულებას, მიიღონ აუცილებელი ზომები, რათა უზრუნველყონ მსხვერპლების, იმ პირების, ვინც თანამშრომლობს სასამართლო ორგანოებთან, მოწმეების და მათი ოჯახების წევრების ეფექტიანი და სათანადო დაცვა. ოჯახის წევრთა დაცვა მოთხოვნილია მხოლოდ „აუცილებლობის შემთხვევაში“, რადგან ზოგჯერ თავად ოჯახები არიან ჩართულნი ტრეფიკინგის პროცესში. ანალოგიურად, იმ პირების დაცვა, ვინც თანამშრომლობს სასამართლო ორგანოებთან, მოთხოვნილია „შესაბამის შემთხვევებში“.

282. მოწმეებისა და იმ პირების დაცვის საკითხი, ვინც თანამშრომლობს სასამართლო ორგანოებთან, ყოველმხრივ იქნა განხილული ევროპის საბჭოს მიერ წევრი სახელმწიფოებისთვის მინისტრთა კომიტეტის № R(97)13 რეკომენდაციაში (მიღებულია 1997 წლის 10 სექტემბერს) მოწმეების დაშინებისა და მოპასუხის უფლებების შესახებ. რეკომენდაციაში ჩამოყალიბებულია პრინციპები მოწმეების დაშინებასთან დაკავშირებული ეროვნული კანონებისთვის სახელმძღვანელოდ, სისხლის სამართლის პროცესის წესების თუ არასასამართლო დამცავი ღონისძიებების სახით. რეკომენდაცია წევრ სახელმწიფოებს სთავაზობს ჩამონათვალს ზომებისა, რომლებსაც დახმარების გაწევა შეუძლიათ როგორც მოწმეების, ისე სისხლის სამართლის სისტემის ინტერესების ეფექტიან დაცვაში, და, ამავე დროს, შეუძლიათ დაცვისთვის სათანადო შესაძლებლობათა გარანტირება სისხლის სამართლის პროცესზე დაცვის უფლებების გამოყენების თვალსაზრისით. ზოგიერთი ამ ზომებიდან მოხსენიებულია 28-ე მუხლის მე-2 პუნქტში.

283. ევროპიან რა № R(97)13 რეკომენდაციას, კონვენციის ავტორები ტერმინით „ის პირები, რომლებიც წინამდებარე კონვენციის მე-18 მუხლით გათვალისწინებული სისხლის სამართლის დანაშაულებათა შესახებ ინფორმაციას აწვდიან საგამოძიებო ან სამართლებრივი დევნის განმახორციელებელ ორგანოებს ან სხვაგვარად თანამშრომლობენ მათთან“ გულისხმობენ პირებს, რომელთაც წაყენებული ჰქონდათ სისხლის სამართლის ბრალდებები ან რომლებიც მსჯავრდებულნი იყვნენ კონვენციის მე-18 მუხლით გათვალისწინებული სისხლის სამართლის დანაშაულების ჩადენაში და რომლებიც დათანხმდნენ, ეთანამშრომლათ სისხლის სამართლებრივი დევნის განმახორციელებელ ორგანოებთან, კერძოდ, მიეწოდებინათ მათთვის ინფორმაცია ტრეფიკინგის იმ დანაშაულების შესახებ, რომლებშიც მონაწილეობდნენ, რათა შესაძლებელი გამხდარიყო ამ დანაშაულთა გამოძიება და სამართლებრივი დევნის განხორციელება.

284. ტერმინი „მოწმეები“ ეხება იმ პირებს, რომლებიც ფლობენ კონვენციის მე-18 მუხლით გათვალისწინებულ ტრეფიკინგის დანაშაულთან დაკავშირებული სისხლის სამართლის პროცესისათვის გამოსადეგ ინფორმაციას, მათ შორის, აქტიურ მოქალაქეებსა და ინფორმატორებს.

285. მოწმეების პირდაპირმა თუ არაპირდაპირმა დაშინებამ სხვადასხვა ფორმა შეიძლება მიიღოს, მაგრამ მისი მიზანი პრაქტიკულად ყოველთვის არის მოპასუხეთა წინააღმდეგ არსებული მტკიცებულებებისა და ჩვენებების თავიდან მოშორება, რათა შესაძლებელი გახდეს მოპასუხეთა გამართლება.

286. 28-ე მუხლის მე-2 პუნქტში მითითებული დამცავი ზომები მაგალითის სახით არის მოყვანილი. გამოთქმა „ეფექტური და სათანადო დაცვა“, მოხსენიებული 28-ე მუხლის 1-ლ პუნქტში, გულისხმობს მსხვერპლების, იმ პირების, ვინც სასამართლო ორგანოებთან თანამშრომლობს, მოწმეების, ინფორმატორებისა და, საჭიროების შემთხვევაში, ამ პირთა ოჯახების წევრების დაცვის შესატყვისებას მათ მიმართ მუქარასთან. მოთხოვნილი ზომები დამოკიდებულია იმ რისკის შეფასებაზე, რომელიც აღნიშნულ პირებს ემუქრება. ზოგიერთ შემთხვევაში, მაგალითად, საკმარისი იქნება პრევენციული ტექნიკური აპარატურის დამონტაჟება, სიგნალიზაციის პროცედურაზე შეთანხმება, შემომავალი და გამავალი სატელეფონო ზარების აღრიცხვა ან ტელეფონის კონფიდენციალური ნომრის, ავტომატური დაცული სარეგისტრაციო ნომრის ან მობილური ტელეფონის მიცემა სასწრაფო ზარებისათვის. სხვა დროს შეიძლება საჭირო იყოს პირადი მცველები ან, უკიდურეს შემთხვევაში, მოწმეების დაცვის კიდევ უფრო შორს მიმავალი ზომები, როგორც არის ვინაობის, სამუშაო და საცხოვრებელი ადგილების შეცვლა. გარდა ამისა,

მე-3 პუნქტი ითვალისწინებს, რომ მსხვერპლი ბავშვის მიმართ გატარდება სპეციალური დაცვითი ზომები ბავშვის ინტერესების გათვალისწინებით.

287. იმისათვის, რომ დამცავი ზომები ეფექტიანი იყოს, ძალზე ხშირად საჭირო იქნება იმის უზრუნველყოფაც, რომ ადამიანებით უკანონო მოვაჭრეებმა არაფერი იცოდნენ აღნიშნული ზომების შესახებ. მხარეებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ინფორმაცია დამცავი ზომების შესახებ არ იყოს ხელმისაწვდომი იმ პირთათვის, ვისაც არა აქვს ამის უფლება.

288. რაც შეეხება იმ პერიოდს, რომლის განმავლობაშიც დამცავი ზომები უნდა იქნეს გამოყენებული, კონვენცია ითვალისწინებს გამოძიებისა და სამართალდევნის განხორციელების პერიოდს ან გამოძიებისა და სამართალდევნის პროცესის შემდგომ პერიოდს (დასაშვებია გამონაკლისი შემთხვევებიც). პერიოდი, რომლის განმავლობაშიც უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს დამცავი ზომები, დამოკიდებულია იმ საფრთხეზე, რომელიც აღნიშნულ პირებს ემუქრება.

289. დამცავი ზომების დაწესება შეიძლება მხოლოდ ადამიანის თანხმობის შემთხვევაში. მაგრამ, მიუხედავად ამ თანხმობის აუცილებლობისა (ადამიანის მიმართ პატივისცემის გამო და თავად გათვალისწინებული ზომების ეფექტიანობის მიზნით), ზოგიერთ სიტუაციაში (მაგალითად, ზოგიერთ ისეთ შემთხვევაში, როდესაც ადამიანები შოკში არიან) დამცავი ზომები დასაცავი ადამიანის თანხმობის გარეშეც უნდა გატარდეს.

290. ადამიანებით მოვაჭრეთა მხრიდან დაშინებას მართო მსხვერპლები, მოწმეები, პირები, ვინც სასამართლო ორგანოებთან თანამშრომლობს, და ამ პირთა ოჯახების წევრები არ ექვემდებარებიან. ხშირად ადამიანებით მოვაჭრენი ამინებენ ტრეფიკინგის მსხვერპლთათვის დახმარების გამწევი არასამთავრობო ორგანიზაციებისა და სხვა ჯგუფების წევრებს. ამის გამო მე-4 მუხლში გათვალისწინებულია, რომ მხარეებმა უნდა უზრუნველყონ აღნიშნულ პირთათვის სათანადო დაცვა, კერძოდ, საჭიროების შემთხვევაში, ანუ სერიოზული დაშინების დროს, ფიზიკური დაცვა.

291. ვინაიდან ადამიანებით უკანონო ვაჭრობას ხშირად საერთაშორისო ხასიათი აქვს, ხოლო ბევრი ქვეყანა პატარაა, მე-5 პუნქტი მოუწოდებს მხარეებს, 28-ე მუხლის განხორციელების მიზნით დადონ შესაბამისი შეთანხმებები და ხელშეკრულებები სხვა სახელმწიფოებთან. სახელმწიფოებმა შესაძლებელი უნდა გახადონ 28-ე მუხლით გათვალისწინებული დაცვის გაუმჯობესება. მაგალითად, ადამიანისთვის, რომელსაც საფრთხე ემუქრება, შეიძლება საჭირო გახდეს ახალი საცხოვრებელი ადგილის მონახვა. ძალიან პატარა ქვეყნისთვის, ანდა იმ შემთხვევაში, როდესაც არსებობს საშიშროება, რომ ამ ადამიანს ადვილად იპოვიან ისინი, ვინც მას ემუქრება, ეფექტიანი დაცვის უზრუნველყოფის ერთადერთი საშუალებაა ხოლმე ახალი საცხოვრებლის გამონახვა სხვა ქვეყანაში. გარდა ამისა, ზოგიერთ შემთხვევაში მსხვერპლები ყოყმანობენ მიმღებ ქვეყანაში სასამართლო პროცესის წამოწყებასთან დაკავშირებით, რადგან ეშინიათ, რომ ადამიანებით მოვაჭრეები მათ სამშობლოში დარჩენილ ოჯახის წევრებზე იყრიან ჯავრს. მსხვერპლთა ოჯახების ეფექტიანი დაცვისთვის საჭიროა წარმოშობის ქვეყანასა და მიმღებ ქვეყანას შორის მჭიდრო თანამშრომლობა, ამგვარი თანამშრომლობის დამყარება კი შესაძლებელია ორმხრივი ან მრავალმხრივი შეთანხმებებით, რომლებიც 28-ე მუხლის მე-5 პუნქტშია მოხსენიებული. ამ თვალსაზრისით უნდა აღენიშნოთ ევროპის საბჭოს წევრი სახელმწიფოებისთვის მინისტრთა კომიტეტის № R(97)13 რეკომენდაცია მოწმეების დაშინებისა და მოპასუხის უფლებების შესახებ.

29-ე მუხლი – სპეციალიზებული ორგანოები და მაკოორდინირებელი ორგანოები

292. 1-ლი პუნქტი მხარეებისგან მოითხოვს აუცილებელი ზომების მიღებას ტრეფიკინგის წინააღმდეგ ბრძოლისა და მსხვერპლთა დაცვის სფეროში ადამიანების ან ორგანოების სპეციალიზების მიზნით. თითოეულ ქვეყანას უნდა ჰყავდეს სპეციალისტები ტრეფიკინგთან ბრძოლის სფეროში. ეს სპეციალისტები საკმარისი რაოდენობით უნდა იყვნენ და უნდა ჰქონდეთ სათანადო რესურსები. სპეციალიზებული და მაკოორდინირებელი ორგანოების შტატი, რამდენადაც ეს შესაძლებელი იქნება, უნდა დაკომპლექტდეს როგორც მამაკაცებისგან, ისე ქალებისგან. თუმცა სპეციალიზების თაობაზე მოთხოვნა არ გულისხმობს, რომ

აუცილებელია სპეციალიზაციის არსებობა კანონმდებლობის განხორციელების ყველა დონეზე. კერძოდ, ის არ გულისხმობს, რომ თითოეულ პროკურატურაში ან პოლიციის უბანში უნდა არსებობდეს სპეციალიზებული დანაყოფი ან ექსპერტი ტრეფიკინგთან ბრძოლის სფეროში. ეს დებულება მოითხოვს, რომ ტრეფიკინგთან ეფექტიანად საბრძოლველად და მსხვერპლთა დასაცავად უნდა არსებობდეს ორგანოები საგანგებო ზომების განხორციელების პასუხისმგებლობით და პერსონალი, რომელსაც სათანადო ტრენინგი ექნება გავლილი.

293. სპეციალიზებამ სხვადასხვა ფორმა შეიძლება მიიღოს: ქვეყნებმა შეიძლება გადაწყვიტონ მრავალრიცხოვანი სპეციალისტების – პოლიციის ოფიცრების, მოსამართლეების, პროკურორების და ადმინისტრაციული მოხელეების – მომზადება ანდა ისეთი უწყებების ან ორგანოების დაარსება, რომელთაც დაეკისრებათ საგანგებო პასუხისმგებლობა ტრეფიკინგთან ბრძოლის სხვადასხვა ასპექტში. ამგვარი უწყებები თუ ორგანოები შეიძლება იყოს ან სპეციალური სამსახურები, რომლებიც დაარსდება ტრეფიკინგთან ბრძოლის კურიერების მიზნით, ანდა სპეციალიზებული დანაყოფები, რომლებიც არსებული სტრუქტურების შემადგენლობაში შევა. ამგვარ დანაყოფებს უნდა ჰქონდეთ შესაძლებლობა და სამართლებრივი და მატერიალური რესურსები, რომ თუნდაც მიიღონ ტრეფიკინგის პრევენციისა და გამოვლენისთვის აუცილებელი მთელი ინფორმაცია და მოახდინონ მისი ცენტრალიზება. გარდა ამისა, და დამოუკიდებლად საერთაშორისო თანამშრომლობაზე პასუხისმგებელი სხვა ეროვნული სტრუქტურების როლისგან, აღნიშნულმა სპეციალიზებულმა ორგანოებმა შეიძლება პარტნიორობა დაამყარონ უცხო ქვეყნების ორგანოებთან, რომლებიც ტრეფიკინგთან ბრძოლის სფეროში მუშაობენ.

294. ზემოთ აღნიშნულ პირებს ან ორგანოებს უნდა ჰქონდეთ აუცილებელი დამოუკიდებლობა, რათა შეძლონ შედეგიანად მოქმედება. უნდა აღინიშნოს, რომ ტრეფიკინგთან ბრძოლის სფეროში სპეციალიზებულ ორგანოთა დამოუკიდებლობა არ უნდა იყოს აბსოლუტური: პოლიციამ, ადმინისტრაციულმა ხელისუფლებამ და პროკურატურამ შეძლებისდაგვარად ინტეგრირებულად უნდა იმოქმედონ და უნდა მოახდინონ თავიანთი საქმიანობის კოორდინირება. სპეციალიზებულ სამსახურთა დამოუკიდებლობა ისეთი უნდა იყოს, როგორც აუცილებელია მათი ფუნქციების დამაკმაყოფილებლად შესასრულებლად.

295. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა ხშირად ტრანსნაციონალური კრიმინალური საქმიანობაა, რომლითაც დაკავებულნი არიან ორგანიზებული დანაშაულის ქსელები. ეს ქსელები, ჩვეულებრივ, მობილურია და ცვლილებებთან (მაგალითად, ქვეყნის კანონმდებლობაში შეტანილ ცვლილებებთან) სწრაფად მისადაგების უნარი აქვს. მაგალითად, ტრეფიკინგით დაკავებულ ზოგიერთ ორგანიზაციას შემოღებული აქვს როტაციის სისტემა მათ მიერ ექსპლუატირებული ქალებისთვის, რომლებიც გადაჰყავთ ერთი ადგილიდან მეორეზე ყურადღების თავიდან ასაცილებლად. იმისათვის, რომ შედეგიანი გამოდგეს, ამგვარი ორგანიზაციების წინააღმდეგ ბრძოლა კოორდინირებული უნდა იყოს. 29-ე მუხლის მე-2 პუნქტში ხაზგასმულია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლაზე პასუხისმგებელი სახელმწიფო უწყებების მიერ გატარებული პოლიტიკისა და ღონისძიებების კოორდინირების საჭიროება. ამგვარი კოორდინირება შეიძლება განხორციელდეს საგანგებოდ შექმნილი მაკოორდინირებელი ორგანოების მიერ.

296. ტრეფიკინგთან ეფექტიანად საბრძოლველად და მსხვერპლთა დასაცავად არსებითი მნიშვნელობა ენიჭება სახელმწიფო უწყებების თანამშრომელთა მიერ სათანადო ტრენინგის გავლას. მე-3 პუნქტში განსაზღვრულია, რომ ამ ტრენინგმა უნდა გაითვალისწინოს ტრეფიკინგის თავიდან აცილების მეთოდები, ადამიანებით მოვაჭრეთა მიმართ განხორციელებული სამართალდევნა და მსხვერპლთა უფლებების დაცვა. იმისათვის, რომ აღნიშნულმა უწყებებმა გააცნობიერონ ტრეფიკინგის მსხვერპლთა განსაკუთრებული პრობლემები და საჭიროებები, მათთვის ჩატარებულმა ტრენინგმა უნდა გაითვალისწინოს, აგრეთვე, ადამიანის უფლებების საკითხი. ტრენინგის დროს ყურადღება უნდა გამახვილდეს მსხვერპლთა საჭიროებებზე, მსხვერპლთა მიღებაზე და სისხლის სამართლის სისტემის მხრიდან მსხვერპლთა მიმართ სათანადო მოპყრობაზე.

297. აღნიშნული ტრენინგი უნდა ჩაუტარდეთ შესაბამის მოხელეებს, რომლებიც მუშაობენ ტრეფიკინგის თავიდან აცილებისა და მასთან ბრძოლის სფეროში. „შესაბამისი მოხელეები“ გულისხმობს იმ პირებსა და ორგანოებს, რომელთაც ურთიერთობა აქვთ ტრეფიკინგის მსხვერპლებთან, მაგალითად, სამართალდამცავი

ორგანოების თანამშრომლებს, იმიგრაციისა და სოციალურ სამსახურებს, საელჩოებისა თუ საკონსულოების პერსონალს, სასაზღვრო-საკონტროლო პუნქტების პერსონალს და ჯარისკაცებსა თუ პოლიციელებს საერთაშორისო სამშვიდობო მისიებიდან. კონვენციის მიზანია, რომ ის ადამიანები, რომლებსაც უწევთ ტრეფიკინგის მსხვერპლბთან შეხება, სათანადოდ იყვნენ ამისათვის მომზადებულნი, რადგან უადრესად მნიშვნელოვანია, რომ ამგვარი სამსახურების პერსონალს შეეძლოს ტრეფიკინგის ნიშნების ამოცნობა და ტრეფიკინგის წინააღმდეგ ბრძოლასთან დაკავშირებული ინფორმაციის შეგროვება და გავრცელება. ეს ადამიანები უნდა ათვისდნენ, რომ მათ საქმიანობას პოტენციურად დიდი მნიშვნელობა აქვს მსხვერპლთა გამოვლენასა და დახმარებაში.

298. მე-4 პუნქტში გათვალისწინებულია, რომ მხარეები განიხილავენ ეროვნული მომხსენებლების დანიშვნის ან სხვა მექანიზმის ამოქმედების შესაძლებლობას სახელმწიფო დაწესებულებების მიერ ტრეფიკინგის საწინააღმდეგოდ განხორციელებული ღონისძიებებისა და მათ მიერ ეროვნული კანონმდებლობით გათვალისწინებულ მოთხოვნათა შესრულების მონიტორინგის მიზნით. ეროვნული მომხსენებლის ინსტიტუტი შემოღებული იქნა ნიდერლანდებში. ეს დამოუკიდებელი ინსტიტუტია საკუთარი პერსონალით, რომლის მოვალეობაა ტრეფიკინგის საწინააღმდეგოდ განხორციელებულ ღონისძიებათა მონიტორინგი. ეს დაწესებულება უფლებამოსილია, აწარმოოს გამოძიება და მისცეს რეკომენდაციები ცალკეულ დაინტერესებულ პირებსა თუ ორგანიზაციებს. ეროვნული მომხსენებლის სამსახური ამზადებს ყოველწლიურ მოხსენებას პარლამენტისთვის, რომელშიც განიხილავს ყველა თავის აღმოჩენას და რეკომენდაციას.

30-ე მუხლი – სასამართლო პროცესი

299. სასამართლო პროცესს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან დაკავშირებულ საქმეებზე – ისევე, როგორც, ხშირ შემთხვევაში, დანაშაულის ნებისმიერ სერიოზულ ფორმასთან დაკავშირებით – მსხვერპლთათვის შეიძლება ცუდი შედეგები მოჰყვეს: მსხვერპლს, რომელიც ადამიანებით მოვაჭრეთა წინააღმდეგ ჩვენებას იძლევა ან მოითხოვს კომპენსაციას განცდილი ზიანისათვის, შეიძლება დაემუქროს ზეწოლა ან მუქარა კრიმინალური სამყაროს მხრიდან. საინფორმაციო საშუალებების მიერ საქმის გაშუქება ართულებს პრობლემას, ვინაიდან სერიოზულად ხელყოფს მსხვერპლთა პირადი ცხოვრების კონფიდენციალურობას და აძნელებს მათთვის საზოგადოებაში ხელახალი ინტეგრაციის შესაძლებლობას.

300. ამიტომ 30-ე მუხლი მხარეებისგან მოითხოვს საგანგებო ზომების მიღებას, რომლებიც აუცილებელია, რათა სასამართლო პროცესის განმავლობაში უზრუნველყოფილი იქნეს მსხვერპლთა პირადი ცხოვრებისა და უსაფრთხოების დაცვა. ამ დებულებით გათვალისწინებული ზომები განსხვავდება 28-ე მუხლით განსაზღვრული ზომებისაგან. 28-ე მუხლით გათვალისწინებული ზომები ეხება არასასამართლო დაცვას, მაშინ, როცა 30-ე მუხლი გულისხმობს სპეციალური საპროცესო ზომების შემოღებას.

301. სისხლის სამართლის პროცესში ერთმანეთს უპირისპირდება, ერთის მხრივ, მოპასუხის უფლებები და, მეორეს მხრივ, მსხვერპლთა და მოწმეთა პირადი ცხოვრება და უსაფრთხოება. გარდა ამისა, სხვადასხვა ქვეყანაში ძალზე განსხვავებულია თავად პროცესი: ერთ სისტემაში მოქმედი მსხვერპლისა და მოწმის დაცვის მეთოდი შეიძლება მეორე სისტემის ძირითად პრინციპებთან შეუსატყვისი იყოს.

302. ამიტომ კონვენციის ავტორებმა მიიჩნიეს, რომ მიზანშეწონილი იქნებოდა, შეეტანათ ტექსტში დებულება სასამართლო პროცესთან დაკავშირებით, რომელიც სავალდებულო იქნებოდა მასში მითითებული მიზნების (მსხვერპლთა პირადი ცხოვრების და, საჭიროების შემთხვევაში, ვინაობის დაცვა, აგრეთვე, მათი უსაფრთხოების გარანტირება და დაცვა დაშინებისაგან) შესრულების თვალსაზრისით, თუმცა თითოეულ სახელმწიფოს თავად შეეძლებოდა ამ მიზნების მიღწევის გზების განსაზღვრა.

303. გამოთქმა „თავისი კანონმდებლობით გათვალისწინებული პირობების შესაბამისად“ ხაზს უსვამს, რომ მხარეებს შეუძლიათ გამოიყენონ ნებისმიერი საშუალება, რომელსაც საჭიროდ მიიჩნევენ, კონვენციის მიზნების (მსხვერპლთა პირადი ცხოვრების და, საჭიროების შემთხვევაში, ვინაობის დაცვა, აგრეთვე, მათი უსაფრთხოების უზრუნველყოფა და დაცვა დაშინებისაგან) მისაღწევად. ბავშვი მსხვერპლის შემთხვევაში

კონვენცია მოითხოვს, რომ მხარეებმა საგანგებო ყურადღება მიაქციონ ბავშვის საჭიროებებს და უზრუნველყონ სპეციალური დაცვის ზომებით სარგებლობის უფლება, ვინაიდან ბავშვი, ჩვეულებრივ, უფრო დაუცველია, ვიდრე უფროსი ადამიანი და მისი დაშინებაც უფრო ადვილია.

304. ზოგიერთი ქვეყნის კანონმდებლობა ითვალისწინებს ბავშვთა საქმეების მოსმენის აუდიო-ვიდეო ჩაწერას და ამ მოსმენათა დაცვას ისეთი საშუალებებით, როგორც არის: იმ ხალხის რაოდენობის შეზღუდვა, ვისაც უფლება აქვს, დაესწროს მოსმენას და ნახოს ჩანაწერი; ბავშვისთვის ჩაწერის პროცესში ნებისმიერ დროს შესვენების მოთხოვნის ნებართვის მიცემა და მოსმენის ჩანაწერის სრული, სიტყვასიტყვითი გაშიფვრის უზრუნველყოფა მოთხოვნისთანავე. ამგვარი ჩანაწერები და წერილობითი სტენოგრაფიები შეიძლება გამოყენებული იქნეს სასამართლოში, ნაცვლად პროცესზე ბავშვის პირადად დასწრებისა.

305. ზოგიერთ სამართლებრივ სისტემაში დაშვებულია ბავშვის წარდგენა სასამართლოს წინაშე ვიდეოკონფერენციის სახით. ბავშვის მოსმენა ხდება ცალკე ოთახში, სასურველია, ექსპერტისა და ტექნიკოსთა თანდასწრებით. ბავშვზე ბრალდებულთან ერთად ოთახში ყოფნის ან ვიდეოკონფერენციაში მასთან ერთად მონაწილეობის ფსიქოლოგიური ზემოქმედების შეძლებისდაგვარად შესამცირებლად შესაძლებელია მხოლოდ სილუეტების ჩვენება, რათა ბავშვმა ვერ დაინახოს ბრალდებული და/ან პირიქით. თუ, მაგალითად, ბავშვი პირადად უნდა დაესწროს მოსმენას, ჩვენების მიცემისას ის შეიძლება ეკრანს იყოს მოფარებული.

306. 30-ე მუხლში ნათქვამია, რომ აღნიშნული ზომები უნდა შეესაბამებოდეს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლს: საჭიროა ყურადღების მიქცევა, რომ მიღებული ზომების შედეგად შენარჩუნდეს წონასწორობა მოპასუხის უფლებებსა და მსხვერპლთა და მოწმეთა ინტერესებს შორის. საქმეზე „ლორსონი ნიდერლანდების წინააღმდეგ“ 1996 წლის 26 მარტს გამოტანილ განაჩენში (ანგარიშები განაჩენებისა და გადაწყვეტილებების შესახებ, 1996-II, 70-ე პუნქტი) ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა:

„მე-6 მუხლი გარკვევით მართლაც არ მოითხოვს ზოგადად მოწმეთა, კერძოდ კი იმ მსხვერპლთა ინტერესების გათვალისწინებას, ვისაც ჩვენების მიცემა მოეთხოვება. თუმცა მათ ცხოვრებას, თავისუფლებასა თუ უსაფრთხოებას შეიძლება საფრთხე დაემუქროს, ისევე, როგორც კონვენციის მე-8 მუხლის ფარგლებში შემავალ ინტერესებს. მოწმეთა და მსხვერპლთა აღნიშნული ინტერესები ძირითადად დაცულია კონვენციის სხვა, მოქმედი დებულებებით, რომლებიც გულისხმობს, რომ ხელშემკვრელმა სახელმწიფოებმა სისხლის სამართლის პროცესი იმგვარად უნდა ჩაატარონ, რომ აღნიშნულ ინტერესებს გაუმართლებლად არ დაემუქროს საფრთხე. გარდა ამისა, სამართლიანი სასამართლო პროცესის პრინციპებიც მოითხოვს, რომ შესაბამის შემთხვევებში მოხდეს მოპასუხეთა ინტერესების დაბალანსება მოწმეთა და ჩვენების მიმცემ მსხვერპლთა ინტერესებთან.“

307. მოწმეთა დაცვის საკითხი განხილულია წევრი სახელმწიფოებისთვის მინისტრთა კომიტეტის № R(97)13 რეკომენდაციაში მოწმეების დაშინებისა და მოპასუხის უფლებების შესახებ. მსხვერპლთა პირადი ცხოვრების დასაცავად და მათი უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად სხვადასხვა მეთოდის გამოყენებისას უნდა ვიხელმძღვანელოთ, აგრეთვე, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლით. 30-ე მუხლში ჩამოყალიბებული მიზნების მისაღწევად, ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასა და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალზე დაყრდნობით, შესაძლებელია ქვემოთ განხილული საშუალებებით სარგებლობა:

მოსმენის არასაჯაროდ გამართვა

308. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის მიხედვით, მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის ფუძემდებლური პრინციპია საქმის საჯარო განხილვა (იხ. საქმე „აქსენი გფრ-ის წინააღმდეგ“, 1983 წლის 8 დეკემბერი, სერია A, №72, 25-ე პუნქტი). თუმცა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია ამ პრინციპს არ ანიჭებს ხელშეუვალი პრინციპის ხასიათს: თავად მე-6 მუხლის 1-ლ

პუნქტშია ნათქვამი, რომ „ბრესა და საზოგადოება შეიძლება არ დაიშვან მთელ სასამართლო პროცესზე ან მის ნაწილზე ზნეობის ინტერესებიდან გამომდინარე ... როდესაც ამას არასრულწლოვანთა ინტერესები ან მხარეთა პირადი ცხოვრების დაცვა მოითხოვს, ანდა თუკი ეს, სასამართლოს აზრით, სრულიად აუცილებელია კონკრეტულ გარემოებებში, როდესაც საჯაროობა ხელს შეუშლიდა მართლმსაჯულების ინტერესების განხორციელებას“.

აუდიო-ვიდეო ტექნოლოგია

309. ჩვენების ასაღებად და მოსმენის ჩასატარებლად აუდიო და ვიდეოტექნოლოგიის გამოყენების მეშვეობით მეტ-ნაკლებად შესაძლებელია მოსმენათა რაოდენობისა და უშუალო კონტაქტის შემცირება, რის შედეგადაც სასამართლო პროცესი ნაკლები ტრავმის მომგვრელი შეიძლება გახდეს. უკანასკნელ წლებში ბევრმა ქვეყანამ შემოიღო ტექნოლოგიათა გამოყენება სასამართლო პროცესის წარმოებისას, საჭიროების შემთხვევაში კი მოახდინა ჩვენების აღებასთან და მოწმეთა მოსმენასთან დაკავშირებული საპროცესო ნორმების ადაპტირება. ეს განსაკუთრებით აქტუალურია სექსუალური ექსპლუატაციის მსხვერპლთა შემთხვევაში. თუმცა ეს მიდგომა ჯერ არ დამკვიდრებულა ევროპის საბჭოს წევრ ყველა ქვეყანაში, რის გამოც ტრეფიკინგის მსხვერპლნი ვერ სარგებლობენ დაცვის აღნიშნული ზომებით. ეს იმ ქვეყნებსაც ეხება, რომელთა სასამართლო სისტემა აღიარებს ამგვარ მეთოდებს.

310. უნდა აღინიშნოს, რომ იმის გარდა, რომ აუდიო და ვიდეოტექნოლოგიის შესაძლო გამოყენებას შეუძლია თავიდან აგვაცილოს ფსიქოლოგიური ტრავმა და ჩვენებების რამდენჯერმე მიცემა, მსხვერპლებზე შეიძლება დიდი ზემოქმედება მოახდინოს სასამართლოს დარბაზში ბრალდებულთან პირისპირ შეხვედრამ. მსხვერპლთათვის სათანადო დაცვის უზრუნველსაყოფად ზოგჯერ მიზანშეწონილია, არ დაუშვათ სასამართლოში ბრალდებულთან ერთდროულად მსხვერპლის მოხვედრა და მივცეთ შესაძლებლობა, ჩვენება სხვა ოთახში მისცეს. მიუხედავად იმისა, ვის გაიყვანენ სასამართლოს დარბაზიდან – მსხვერპლს თუ ბრალდებულს, შესაძლებელია ვიდეოკავშირის ან სხვა ვიდეოსაშუალებათა გამოყენება იმისათვის, რომ მხარეებმა შეძლონ პროცესისთვის თვალყურის დევნება. ამგვარი ზომები აუცილებელია, რათა თავიდან ავაცილოთ ადამიანებს ნებისმიერი ზედმეტი სტრესი თუ უსიამოვნება ჩვენების მიცემისას; ამიტომ სასამართლო პროცესი იმგვარად უნდა იყოს ორგანიზებული, რომ თავიდან აგვაცილოს, რამდენადაც ეს შესაძლებელია, ნებისმიერი არასასურველი ზემოქმედება, რომელიც ხელს შეუშლის სიმართლის დადგენას ან მსხვერპლთა თუ მოწმეთა მიერ ჩვენების მიცემას.

311. ამგვარი მეთოდების გამოყენებაზე საუბარია მოწმეების დაშინებისა და მოპასუხის უფლებების შესახებ წევრი სახელმწიფოებისთვის მინისტრთა კომიტეტის № R(97)13 რეკომენდაციის მე-6 პუნქტში, ევროკავშირის საბჭოს 1995 წლის 23 ნოემბრის რეზოლუციაში საერთაშორისო ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის პროცესში მოწმეების დაცვის შესახებ და ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის შესახებ გაერო-ს კონვენციის 24-ე მუხლში.

ჩვენებათა ჩაწერა

312. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის მიხედვით, მტკიცებულებათა დასაშვებობა უპირველესად ეროვნული კანონებით რეგულირების საკითხია (იხ. განაჩენები საქმეებზე „შენკი შვეიცარიის წინააღმდეგ“, 1988 წლის 12 ივლისი, სერია A, №140, და „ლორსონი ნიდერლანდების წინააღმდეგ“, 1996 წლის 26 მარტი, ანგარიშები განაჩენებისა და გადაწყვეტილებების შესახებ, 1996-II) და ზოგადი წესია, რომ მათ წინაშე წარდგენილი მტკიცებულება ქვეყნის სასამართლოებმა უნდა შეაფასონ (იხ. საქმე „ბარბერა, მესეჯუ და ჯაბარდო ესპანეთის წინააღმდეგ“, განაჩენი გამოტანილია 1988 წლის 6 დეკემბერს, სერია A, №146). ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის თანახმად, ევროპული სასამართლოს ამოცანაა არა იმის დადგენა, მართებულია იყო თუ არა მიღებული მოწმეთა ჩვენებები მტკიცებულების სახით, არამედ იმის გარკვევა, იყო თუ არა მთლიანად პროცესი, მტკიცებულების მოპოვების გზის ჩათვლით, სამართლიანი (იხ., *inter alia*, განაჩენი ზემოხსენებულ დოქტრინის საქმეში).

313. ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ პოლიციის მიერ წარმოებული დაკითხვისა და სასამართლო გამოძიების ეტაპზე მოპოვებულ ჩვენებათა მტკიცებულებად გამოყენება თავისთავად არ ეწინააღმდეგება მე-6 მუხლის მე-3 პუნქტის (დ) ქვეპუნქტს და 1-ლ პუნქტს, თუკი მოპასუხის უფლებებს პატივისცემით ეპყრობოდნენ. როგორც წესი, აღნიშნული უფლებები გულისხმობს, რომ მოპასუხეს უნდა ჰქონდეს სათანადო და საკმარისი შესაძლებლობა, გააპროტესტოს მოწმის ჩვენება და კითხვები დაუსვას მის წინააღმდეგ გამოსულ მოწმეს ან მოწმის მიერ ჩვენების მიცემის დროს, ანდა პროცესის შედარებით გვიანდელ ეტაპზე. დაპირისპირების (პირზე წაყენების) არარსებობა ართმევს მოპასუხეს სამართლიანი სასამართლო პროცესის უფლებას, თუკი სასამართლო განხილვაზე მოპოვებული მტკიცებულება იყო ერთადერთი საფუძველი მისი მსჯავრდებისა, მოპასუხის უფლებათა სათანადო განხორციელების დაუშვებელი შეზღუდვის გამო („საიდი საფრანგეთის წინააღმდეგ“, განაჩენი გამოტანილია 1993 წლის 20 სექტემბერს, სერია A, №261-C, 44-ე პუნქტი). გარდა ამისა, მე-6 მუხლი არ გულისხმობს მოპასუხის აბსოლუტურ უფლებას, გამოიძახოს მოწმეები. ჩვეულებრივ, ქვეყნის სასამართლოები იღებენ გადაწყვეტილებას იმის თაობაზე, აუცილებელი და მიზანშეწონილია თუ არა მოწმის გამოძახება („ბრიკმონი ბელგიის წინააღმდეგ“, 1989 წლის 7 ივლისის განაჩენი, სერია A, №158).

314. სექსუალურ ძალადობასთან დაკავშირებულ სისხლის სამართლის საქმეებში ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო უშვებს გარკვეული ზომების მიღებას მსხვერპლის დასაცავად, იმ პირობით, თუ ეს ზომები შეესაბამება მოპასუხის უფლებათა სათანადო განხორციელებას. მოპასუხის უფლებათა უზრუნველსაყოფად სასამართლო ორგანოებს შეუძლიათ მოითხოვონ ზომების მიღება დაცვის მხარისათვის დაბრკოლებების საკომპენსაციოდ („დოროსონი ნიდერლანდების წინააღმდეგ“, *ibid.*, და „პ.ს. გერმანიის წინააღმდეგ“, 2001 წლის 20 დეკემბერი).

315. საქმეში „ს.ნ. შვედეთის წინააღმდეგ“ (განაჩენილი გამოტანილი იქნა 2002 წლის 2 ივლისს, ანგარიშები 2002-V) ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ არ შეიძლება მიჩნეული იქნეს, რომ მოპასუხეს უარი ეთქვა მის უფლებებზე, რომლებსაც ითვალისწინებს მე-6 მუხლის მე-3 პუნქტის (დ) ქვეპუნქტი, იმის გამო, რომ მას არ შეეძლო, გამოეკითხა მოწმე სასამართლო და სააპელაციო განხილვების პროცესში. „სქესობრივ ნიადაგზე ჩადენილ დანაშაულებთან დაკავშირებული სისხლის სამართლის პროცესის სპეციფიკური ხასიათის გათვალისწინებით ... არ შეიძლება წინამდებარე დებულების იმგვარად განმარტება, თითქოს ის ყველა შემთხვევაში მოითხოვდეს, რომ კითხვები უშუალოდ ბრალდებულმა ან მისმა ადვოკატმა დასვან ჯვარედინი დაკითხვის ან რაიმე სხვა საშუალებით“.

316. სასამართლომ დამატებით აღნიშნა: „სასამართლო მიუთითებს, რომ სასამართლო და სააპელაციო განხილვების პროცესში ნაჩვენები იქნა პოლიციის მიერ პირველი დაკითხვის ვიდეოჩანაწერი, მეორე დაკითხვის სტენოგრამა წაკითხული იქნა საოლქო სასამართლოს წინაშე, ხოლო სააპელაციო სასამართლოში გაუშვეს აღნიშნული დაკითხვის აუდიოჩანაწერი. საქმის გარემოებებში ეს ზომები საკმარისად უნდა იქნეს მიჩნეული იმისათვის, რომ განმცხადებელს შესაძლებლობა მისცემოდა, გაეპროტესტებინა მ.-ს ჩვენებები და მისი საიმედოობა სისხლის სამართლის პროცესის განმავლობაში“.

317. მაგრამ ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ აღნიშნულ განაჩენში კიდევ ერთხელ გაიმეორა, რომ დიდი სიფრთხილით უნდა მოვეკიდოთ მოწმისგან ისეთ გარემოებებში მოპოვებულ ჩვენებებს, როდესაც მოპასუხის უფლებები არ არის ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციაში მოთხოვნილი სახით დაცული.

ანონიმური ჩვენება

318. ანონიმური ჩვენება ძალზე რთული საკითხია იმ თვალსაზრისით, რომ იმ პირების დაცვა, რომელთაც ემუქრებიან, უნდა ხდებოდეს მოპასუხის უფლებათა დაცვასთან ერთად. მაგალითად, გაერო-ს დოკუმენტის „ადამიანის უფლებებისა და ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის სფეროში რეკომენდებული პრინციპები და სახელმძღვანელო მითითებები“ მე-6 სახელმძღვანელო მითითებაში ნათქვამია, რომ „ტრეფიკინგის მსხვერპლთა ვინაობა არ უნდა იქნეს საჯაროდ გამჟღავნებული, აუცილებელია მათი პირადი ცხოვრების

პატივისცემა და შეძლებისდაგვარად დაცვა და, ამავე დროს, სამართლიან სასამართლო პროცესზე ბრალდებული პირის უფლების გათვალისწინება“.

319. რაც შეეხება წინასწარი გამოძიების ეტაპს, ადამიანის უფლებათა ევროპულმა კომისიამ დაადგინა: „თავიანთი მოვალეობების შესრულებისას პოლიციის თანამშრომლებს თავისუფლად შეიძლება გაუჩნდეთ შესაძლებლობა, მიიღონ კონფიდენციალური ინფორმაცია პირებისაგან, რომელთაც ანონიმურობის შენარჩუნების ლოგიკური სურვილი ამოძრავებთ; ამგვარ ანონიმურობაზე რომ უარი ითქვას და ამ ადამიანებს მოეთხოვოთ სასამართლოში გამოჩენა, დიდძალი ინფორმაცია, რომელიც საჭიროა დანაშაულის დასასჯელად, არ გახდება ცნობილი სისხლისსამართლებრივი დევნის მწარმოებელი ორგანოებისთვის“ (განაცხადი №8718/78, 1979 წლის 4 მაისს მიღებული გადაწყვეტილება, D.R.16, გვ. 200). ანალოგიურად, ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს არაერთხელ განუცხადებია, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია არ კრძალავს სისხლის სამართლის პროცესის გამოძიების ეტაპზე ისეთ წყაროებზე დაყრდნობას, როგორებიც არიან ანონიმური ინფორმატორები, მაგრამ ანონიმურ ჩვენებათა შემდგომი გამოყენება მსჯავრდებისათვის საკმარისი მტკიცებულების სახით სხვა საკითხია და შეიძლება წამოჭრას პრობლემები კონვენციასთან მიმართებაში (იხ. „კოსტოვსკი ნიდერლანდების წინააღმდეგ“, 1989 წლის 20 ნოემბრის განაჩენი, სერია A, №166, 44-ე პუნქტი, და „ლოროსონი ნიდერლანდების წინააღმდეგ“, 1996 წლის 26 მარტის განაჩენი, ანგარიშები განაჩენებისა და გადაწყვეტილებების შესახებ, 1996-II, 69-ე პუნქტი). ამიტომ სისწრაფის მიზნით მოწმეთა ანონიმურობა დასაშვებია გამოძიების ეტაპზე, თუკი ამგვარად მოპოვებული ინფორმაცია გამოყენებული იქნება არა მტკიცებულებად, არამედ მტკიცებულების აღმოჩენის საშუალებად.

320. რაც შეეხება საქმის მოსმენის ეტაპს, აქაც მოქმედებს მტკიცებულების დასაშვებობის ზემოხსენებული პრინციპი. თუმცა საჯარო მოსმენისას ყველა მტკიცებულება, ჩვეულებრივ, წარმოდგენილი უნდა იქნეს ბრალდებულის თანდასწრებით, რათა ამ უკანასკნელს შეეძლოს საპირისპირო არგუმენტის მოყვანა, არსებობს გამონაკლისები ამ პრინციპიდან, ოღონდ ამ გამონაკლისებმა არ უნდა შელახოს მოპასუხის უფლებები. მე-6 მუხლის მე-3 პუნქტის (დ) ქვეპუნქტსა და 1-ლ პუნქტში ზოგადი წესით სახით არის მოთხოვნილი, რომ მოპასუხეს უნდა ჰქონდეს სათანადო და საკმარისი შესაძლებლობა, გააპროტესტოს მოწმის ჩვენება და კითხვები დაუსვას მის წინააღმდეგ გამოსულ მოწმეს ან მოწმის მიერ ჩვენების მიცემის დროს, ანდა პროცესის შედარებით გვიანდელ ეტაპზე (იხ. საქმე „ლუდი შვეიცარიის წინააღმდეგ“, 1992 წლის 15 ივნისის განაჩენი, სერია A, №238, 47-ე პუნქტი). ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს მიაჩნია, რომ ანონიმურ ჩვენებათა გამოყენება მსჯავრდების მიზნით არ არის ყველანაირ გარემოებებში შეუსაბამო ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასთან (იხ. მაგალითად, საქმეები „ლოროსონი ნიდერლანდების წინააღმდეგ“, 1996 წლის 26 მარტის განაჩენი, ანგარიშები 1996-II, 69-ე პუნქტი, და „ვან მეხელენი და სხვები ნიდერლანდების წინააღმდეგ“, 1997 წლის 23 აპრილის განაჩენი, ანგარიშები 1997-III, 52-ე პუნქტი).

321. იმისათვის, რომ ანონიმურ ჩვენებათა გამოყენება დასაშვები იყოს, ის გამართლებული უნდა იყოს საქმის გარემოებებით (იხ. „კოკი ნიდერლანდების წინააღმდეგ“, 2000 წლის 4 ივლისი, ანგარიშები 2000-VI, გვ. 655). საქმეში „ლოროსონი ნიდერლანდების წინააღმდეგ“ ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა: „... სამართლიანი სასამართლო განხილვის პრინციპები მოითხოვს, აგრეთვე, რომ შესაბამის შემთხვევებში მოხდეს მოპასუხეთა ინტერესების დაბალანსება ჩვენების მისაცემად გამოძახებულ მოწმეთა და მსხვერპლთა ინტერესებთან“. საფრთხე, რომელიც ემუქრება სიცოცხლეს, თავისუფლებასა თუ უსაფრთხოებას, პოტენციურად ამართლებს ანონიმურობას. ქვეყნის სასამართლოების განსახილველია ამა თუ იმ შემთხვევაში მოწმის ანონიმურობის მიზეზების სერიოზულობა და დასაბუთებულობა (იხ. „ვისერი ნიდერლანდების წინააღმდეგ“, 2002 წლის 14 თებერვლის განაჩენი, 47-ე პუნქტი). მიუხედავად ამისა, ლოროსონის საქმეზე გამოტანილ განაჩენში (71-ე პუნქტი) ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ გაამართლა ანონიმური ჩვენების გამოყენება მოპასუხის მხრიდან რაიმე კონკრეტული მუქარის არარსებობის პირობებშიც. სასამართლომ დაადგინა: „... გადაწყვეტილება [მოწმეთა] ანონიმურობის დაცვის შესახებ ვერ იქნება *per se* მიჩნეული გაუპართლებლად. გათვალისწინებული უნდა იქნეს ის ფაქტი, რომ, როგორც ქვეყნის სასამართლოებმა დაადგინეს და რაც არც განმცხადებელს [ბ-ნ ლოროსონს] გაუპროტესტებია,

ნარკოტიკებით მოვაჭრეები ხშირად მიმართავენ ხოლმე მუქარას და რეალურ ძალადობას იმ პირთა მიმართ, ვინც მათ წინააღმდეგ ჩვენება მისცა“.

322. გარდა ამისა, მოპასუხის უფლებათა დასაცავად სასამართლო ორგანოების მიერ გამოყენებული პროცედურები სათანადოდ უნდა აწინასწორებდეს იმ სირთულეებს, რომელთა პირობებშიც უწევს დაცვას მოწამის ანონიმურობის გამო. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს თქმით, „თუ მოპასუხე მხარემ არ იცის იმ ადამიანის ვინაობა, რომლის დაკითხვაც სურს, მან შეიძლება ვერ მოიპოვოს ძალზე მნიშვნელოვანი დეტალები, რომლებიც საშუალებას მისცემდა, მოეხდინა იმის დემონსტრირება, რომ დამოკიდებულება მის მიმართ ემყარება წინასწარ განწყობას, მტრულია ან არ არის სარწმუნო. ჩვენება ან სხვა განცხადება, რომელიც ბრალს სდებს ბრალდებულს, თავისუფლად შეიძლება შეგნებულად არ შეესაბამებოდეს სიმართლეს ან უბრალოდ არასწორი იყოს, და დაცვას ძნელად თუ ექნება შესაძლებლობა, გამოამჟღავნოს ეს გარემოება, თუკი არა აქვს ინფორმაცია, რომელიც საშუალებას მისცემდა, შეემოწმებინა ავტორის საიმედოობა ან ეჭვი შეეტანა მის სარწმუნოებაში“ (საქმე „კოსტოვსკი ნიდერლანდების წინააღმდეგ“, 1989 წლის 20 ნოემბრის განაჩენი, სერია A, №166, 42-ე და 43-ე პუნქტები). №43149/98 განაცხადის („კოკი ნიდერლანდების წინააღმდეგ“, 2000 წლის 4 ივლისი, ანგარიშები 2000-VI, გვ. 657) დასაშვებობასთან დაკავშირებულ გადაწყვეტილებაში ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ განაცხადა, რომ იმის დასადგენად, იძლეოდა თუ არა ანონიმური მოწმის მოსმენის ღონისძიებები გარანტიებს, რომლებიც სათანადოდ გააწინასწორებდა მოპასუხე მხარისთვის წარმოქმნილ სირთულეებს, აუცილებელი იყო გათვალისწინება იმისა, თუ რამდენად არსებითი მნიშვნელობა ჰქონდა ანონიმურ ჩვენებას განმცხადებლის მსჯავრდებისათვის. თუ ჩვენებას არ ჰქონდა მსჯავრდებისთვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა, იგი საგრძნობლად ნაკლებად შეუშლიდა ხელს დაცვას.

323. საქმეში „ლორსონი ნიდერლანდების წინააღმდეგ“ სასამართლომ დაადგინა, რომ მოპასუხის უფლებებს შეესაბამებოდა გამოძიებელი მოსამართლის (რომელმაც იცოდა მოწმის ვინაობა) მიერ ანონიმური მოწმის დაკითხვა მოპასუხის ადვოკატის (მაგრამ არა მოპასუხის) თანდასწრებით, ვინაიდან ადვოკატს ჰქონდა შესაძლებლობა, მოწმისთვის დაესვა ნებისმიერი კითხვები, რომლებსაც საჭიროდ მიიჩნევდა დაცვის ინტერესებისთვის, გარდა კითხვებისა, რომელთა შედეგადაც გამჟღავნებოდა მოწმის ვინაობა (1996 წლის 26 მარტის განაჩენი, ანგარიშები 1996-II, 73-ე პუნქტი). თუმცა სხვა საქმის გარემოებებში ანალოგიური მიდგომა დაკითხვისადმი, ოღონდ იმგვარად, რომ მოპასუხის ადვოკატი არ იმყოფებოდა გამოძიებელი მოსამართლის ოთახში და საუბარი ხმოვანი კავშირის მეშვეობით წარმოებდა, არადაპაკმაყოფილებლად ჩაითვა, რადგან ხელი შეუშალა მოპასუხე მხარეს, დაკვირვებოდა მოწმის ქცევას. ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა: „სასამართლოსთვის დამაკმაყოფილებელი სახით ვერ იქნა ახსნილი, თუ რატომ იყო აუცილებელი, გამოყენებული ყოფილიყო ასეთი უკიდურესი შეზღუდვა ბრალდებულთა უფლებისა, თავად მოისმინონ მათ წინააღმდეგ მიცემული ჩვენება, ანდა რატომ არ იქნა გამოყენებული ნაკლებად სერიოზული ზომები“ („ვან მეხელენი და სხვები ნიდერლანდების წინააღმდეგ“, 1997 წლის 23 აპრილის განაჩენი, ანგარიშები 1997-III, მე-60 პუნქტი). ამ თვალსაზრისით ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ აღნიშნა გრიმის გაკეთების, გარეგნობის შეცვლის ან თვალით დანახვის თავიდან აცილების შესაძლებლობები. მაგრამ სასამართლომ მოგვიანებით დაუშვებლად გამოაცხადა სხვა განაცხადი ნიდერლანდების წინააღმდეგ საქმეში, რომელშიც ანონიმური მოწმე მოსმენილი იქნა ზუსტად ისევე, როგორც ვან მეხელენის საქმეში, და ამიტომ აღარ შეიძლება გადაჭრით იმის განცხადება, რომ მე-6 მუხლი, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს განმარტებით, აუცილებლად მოითხოვს – კერძოდ, მიუხედავად იმისა, აქვს თუ არა ანონიმურ ჩვენებას გადამწყვეტი მნიშვნელობა მსჯავრდების შესახებ გადაწყვეტილებისთვის – რომ მოპასუხე მხარეს შეეძლოს პირისპირ დააკვირდეს ანონიმური მოწმის რეაქციებს მისთვის უშუალოდ დასმულ კითხვებზე („კოკი ნიდერლანდების წინააღმდეგ“, 2000 წლის 4 ივლისის გადაწყვეტილება, ანგარიშები 2000-VI).

324. კიდევ ერთი მოთხოვნაა, რომ პირველი ინსტანციისა და სააპელაციო სასამართლოებს ჰქონდეთ საკმარისი ინფორმაცია, რათა შეექმნათ შეხედულება ანონიმური მოწმის საიმედოობასთან დაკავშირებით. ამ ინფორმაციამ უნდა ცხადყოს, თუ რამდენად საიმედო და სარწმუნოა მოწმე და რატომ სურს ანონიმურობის შენარჩუნება (იხ. „ვან მეხელენი და სხვები ნიდერლანდების წინააღმდეგ“, 1997 წლის 23 აპრილის

განაჩენი, ანგარიშები 1997-III, 62-ე პუნქტი, და „ლორსონი ნიდერლანდების წინააღმდეგ“, 1996 წლის 26 მარტის განაჩენი, ანგარიშები 1996-II, 73-ე პუნქტი).

325. და ბოლოს, მაშინაც კი, როდესაც დადგინდება, რომ დამაბალანსებელი პროცედურები საკმარისად ანაზღაურებს იმ რთულ პირობებს, რომლებშიც დაცვას უწევდა მუშაობა, მსჯავრდება არ უნდა ეყრდნობოდეს მხოლოდ ანონიმურ ჩვენებებს ან ამ ჩვენებებს გადამწყვეტი მნიშვნელობა არ უნდა ჰქონდეს მსჯავრდებისათვის (იხ. „ლორსონი ნიდერლანდების წინააღმდეგ“, 1996 წლის 26 მარტის განაჩენი, ანგარიშები 1996-II, 76-ე პუნქტი).

326. შესაბამისად, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლით განპირობებული პოზიციაა, რომ სასამართლოს ამოცანაა არა იმის დადგენა, მართებულად იყო თუ არა მიღებული მოწმეთა ჩვენებები მტკიცებულების სახით, არამედ იმის გარკვევა, იყო თუ არა მთლიანად პროცესი, მტკიცებულების მოპოვების გზის ჩათვლით, სამართლიანი. გარდა ამისა, თუმცა საჯარო მოსმენისას მტკიცებულება, ჩვეულებრივ, წარმოდგენილი უნდა იქნეს ბრალდებულის თანდასწრებით, რათა ამ უკანასკნელს შეეძლოს საპირისპირო არგუმენტების მოყვანა, არსებობს გამონაკლისები ამ პრინციპიდან, ოღონდ თუ მიღებული იქნება ზომები, რომლებიც გააწონასწორებს იმ სირთულეებს, რომელთა პირობებშიც უწევს დაცვას მუშაობა.

31-ე მუხლი – იურისდიქცია

327. ამ მუხლში მოცემულია რიგი სხვადასხვა მოთხოვნებისა, რომელთა მიხედვით მხარეებმა უნდა დააწესონ იურისდიქცია კონვენციით გათვალისწინებულ ნებისმიერ დანაშაულზე.

328. 1-ლი პუნქტის (ა) ქვეპუნქტი ითვალისწინებს ტერიტორიული მოქმედების პრინციპს. თითოეულ მხარეს მოეთხოვება, დააწესოს სასჯელები კონვენციით გათვალისწინებული, მის ტერიტორიაზე ჩადენილი დანაშაულებისთვის. მაგალითად, მხარეს, რომლის ტერიტორიაზეც ადამიანი აყვანილი იქნა სამუშაოდ მე-4 მუხლის (ა) პუნქტში მოხსენიებული რომელიმე საშუალებით და ექსპლუატაციის მიზნით, აქვს იურისდიქცია, განიხილოს სასამართლოში მე-18 მუხლში მითითებული ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის დანაშაული. იგივე ეხება იმ მხარეებსაც, რომელთა ტერიტორიების გავლით ან რომელთა ტერიტორიებზეც ხდება აღნიშნული პირის ტრანსპორტირება.

329. 1-ლი პუნქტის (ბ) და (გ) ქვეპუნქტები ტერიტორიული მოქმედების პრინციპის ნაირსახეობას ითვალისწინებს. ეს ქვეპუნქტები თითოეული მხარისაგან მოითხოვს იურისდიქციის დაწესებას იმ დანაშაულებზე, რომლებიც ჩადენილია ამ მხარის დროშით მცურავ გემზე და თვითმფრინავზე, რომელიც რეგისტრირებულია ამ მხარის კანონმდებლობის შესაბამისად. ეს ვალდებულება უკვე მრავალი ქვეყნის კანონმდებლობაში მოქმედებს და გემები და თვითმფრინავები ხშირად ქვეყნის ტერიტორიის გაგრძელებად არის მიჩნეული. ამ ტიპის იურისდიქცია ძალზე სასარგებლოა იმ შემთხვევებში, როდესაც დანაშაულის ჩადენის მომენტისათვის გემი ან თვითმფრინავი არ იმყოფებოდა ქვეყნის ტერიტორიაზე, რის შედეგადაც 1-ლი პუნქტის (ა) ქვეპუნქტი არ გამოდგებოდა იურისდიქციის დაწესების საფუძვლად. დანაშაული ჩადენილი რომ ყოფილიყო იმ გემზე ან თვითმფრინავზე, რომლებიც მისი დროშის მფლობელი ქვეყნის ან რეგისტრირების ქვეყნის ფარგლებს გარეთ იმყოფება, ზემოთ აღნიშნული წესის გარეშე არც ერთ ქვეყანას არ ექნებოდა იურისდიქციის განხორციელების შესაძლებლობა. გარდა ამისა, თუ დანაშაული ჩადენილია იმ გემზე ან თვითმფრინავზე, რომლებიც უბრალოდ გაივლის სხვა სახელმწიფოს წყალს ან საჰაერო სივრცეს, აღნიშნულ სხვა სახელმწიფოს სერიოზული პრაქტიკული სირთულეები წარმოექმნებოდა თავისი იურისდიქციის განხორციელებაში და ამიტომ არის საჭირო, რომ იმ სახელმწიფოს, სადაც რეგისტრაციაა განხორციელებული, ჰქონდეს იურისდიქცია.

330. 1-ლი პუნქტის (დ) ქვეპუნქტი მოქალაქეობის პრინციპს ითვალისწინებს. მოქალაქეობის თეორიას ყველაზე ხშირად ის ქვეყნები იყენებენ, სადაც სამოქალაქო სამართლის ტრადიციები არსებობს. სამოქალაქო სამართლის მიხედვით, ქვეყნის მოქალაქეები ვალდებული არიან, შეასრულონ ამ ქვეყნის კანონმდებლობა მაშინაც კი, როდესაც მისი ტერიტორიის ფარგლებს გარეთ იმყოფებიან. (დ) ქვეპუნქტის თანახმად, თუ

ქვეყნის რომელიმე მოქალაქე დანაშაულს ჩადენს საზღვარგარეთ, მხარე ვალდებულია, შეეძლოს სისხლისსამართლებრივი დევნის განხორციელება, თუკი ჩადენილი საქციელი დანაშაულია იმ ქვეყნის სისხლის სამართლითაც, სადაც იგი ჩადენილი იქნა, ან თუ დანაშაული ჩადენილი იქნა იქ, სადაც არ ვრცელდება არც ერთი სახელმწიფოს ტერიტორიული იურისდიქცია. 1-ლი პუნქტის (დ) ქვეპუნქტი ეხება, აგრეთვე, მოქალაქეობის არმქონე იმ პირებსაც, რომელთა მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი ამ ქვეყნის ტერიტორიაზეა.

331. 1-ლი პუნქტის (ე) ქვეპუნქტი ხელშემკვრელი მხარის მოქალაქეების მიმართ ჩადენილი დანაშაულის დასჯის პრინციპს ითვალისწინებს. ის დაკავშირებულია მსხვერპლის მოქალაქეობასთან და მოქალაქე მსხვერპლთა კერძო ინტერესებს სახელმწიფოს ზოგად ინტერესებთან აიგივებს. შესაბამისად, (ე) ქვეპუნქტის მიხედვით, თუ მხარის მოქალაქე წარმოადგენს საზღვარგარეთ ჩადენილი დანაშაულის მსხვერპლს, მხარეს უნდა შეეძლოს სისხლისსამართლებრივი დევნის წამოწყება.

332. მე-2 პუნქტი მხარეებს აძლევს ნებას, გააკეთონ დათქმები იურისდიქციის 1-ლი პუნქტის (დ) და (ე) ქვეპუნქტებში გათვალისწინებულ საფუძვლებთან დაკავშირებით. მაგრამ არ დაიშვება დათქმა (ა), (ბ) და (გ) ქვეპუნქტებით გათვალისწინებული იურისდიქციის დაწესებასთან დაკავშირებით ან მე-3 პუნქტის საფუძველზე *aut dedere aut iudicare* (ექსტრადირება ან სამართლებრივი დევნა) პრინციპის შესაბამის საქმეებში იურისდიქციის დაწესებასთან დაკავშირებით, ანუ როდესაც მხარე უარს ამბობს საგარეულო დამნაშავის ექსტრადირებაზე მისი მოქალაქეობის საფუძველზე და დამნაშავე მის ტერიტორიაზე იმყოფება. მე-3 პუნქტის საფუძველზე დაწესებული იურისდიქცია აუცილებელია იმის უზრუნველსაყოფად, რომ მხარეებს, რომლებიც უარს ამბობენ მოქალაქის ექსტრადირებაზე, ჰქონდეთ სამართლებრივი შესაძლებლობა, ამის ნაცვლად ჩაატარონ გამოძიება და სასამართლო პროცესი თავიანთ ტერიტორიებზე, თუ ამას მოითხოვს მხარე, რომელმაც ითხოვა ექსტრადირება შესაბამისი საერთაშორისო დოკუმენტების პირობების საფუძველზე.

333. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის შემთხვევაში ზოგჯერ ხდება, რომ დანაშაულის ჩადენაში მონაწილე ზოგიერთ ან ყველა პირზე იურისდიქცია ერთ ხელშემკვრელ სახელმწიფოზე მეტს აქვს. მაგალითად, მსხვერპლი სამუშაოდ შეიძლება აყვანილი იქნეს ერთ ქვეყანაში, ტრანსპორტირებული სხვა ქვეყნის გავლით და ჩაყვანილი ექსპლუატაციის მიზნით კიდევ სხვა ქვეყანაში. რეაგირების დუბლირების, მოწმეებისთვის პრობლემების და აღნიშნული სახელმწიფოების სამართალდამცავი ორგანოების თანამშრომელთა შორის კონკურენციის თავიდან ასაცილებლად ანდა სასამართლო პროცესის ეფექტიანობის თუ სამართლიანობის სხვაგვარად ხელშესაწყობად მხარეებს მოეთხოვებათ, გაიარონ ერთმანეთთან კონსულტაცია, რათა დაადგინონ სათანადო ადგილი სისხლისსამართლებრივი დევნის საწარმოებლად. ზოგ შემთხვევაში ყველაზე ქმედითი იქნება სამართლებრივი დევნისთვის ერთი ადგილის შერჩევა, სხვა დროს შეიძლება უკეთესი იყოს, რომ ერთმა სახელმწიფომ ზოგიერთი დამნაშავის სამართლებრივი დევნა განახორციელოს, ხოლო მეორემ ან დანარჩენებმა – სხვებისა. ამ პუნქტით ორივე მეთოდია დაშვებული. და ბოლოს, კონსულტაციის ჩატარების ვალდებულება არ არის აბსოლუტური ხასიათის: კონსულტაცია უნდა ჩატარდეს „საჭიროების შემთხვევაში“. მაგალითად, თუ ერთ-ერთმა მხარემ იცის, რომ კონსულტაცია არ არის აუცილებელი (ვთქვათ, მან მიიღო დასტური იმისა, რომ მეორე მხარე არ გეგმავს რეაგირებას), ანდა თუ მხარეს მიაჩნია, რომ კონსულტაციამ შეიძლება შეამციროს მის მიერ წარმოებული გამოძიების ან პროცესის ეფექტიანობა, მას შეუძლია გადადოს ან უარი თქვას კონსულტაციაზე.

334. იურისდიქციის საფუძვლები არ შემოიფარგლება 1-ლ პუნქტში გათვალისწინებულით. ამ მუხლის მე-5 პუნქტი მხარეებს აძლევს ნებას, თავიანთი კანონების შესაბამისად დააწესონ ნებისმიერი სისხლისსამართლებრივი იურისდიქცია. ამიტომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის საკითხებში ზოგიერთი სახელმწიფო ახორციელებს სისხლის სამართლის იურისდიქციას მიუხედავად დანაშაულის ჩადენის ადგილის ან დამნაშავის მოქალაქეობისა.

VI თავი – საერთაშორისო თანამშრომლობა და თანამშრომლობა სამოქალაქო საზოგადოებასთან

335. VI თავში ჩამოყალიბებულია დებულებები კონვენციის მხარეებს შორის საერთაშორისო თანამშრომლობის შესახებ. ეს დებულებები არ შემოიფარგლება სისხლის სამართლის საკითხებში სასამართლო სისტემათა თანამშრომლობით. ისინი ეხება, აგრეთვე, თანამშრომლობას ტრეფიკინგის პრევენციაში და მსხვერპლთა დაცვასა და დახმარებაში.

336. რაც შეეხება სისხლის სამართლის სფეროში სასამართლო სისტემათა თანამშრომლობას, ევროპის საბჭოს მიღებული აქვს არა ერთი დოკუმენტი სტანდარტების დასაწესებლად. უნდა აღინიშნოს ევროპული კონვენცია ექსტრადიციის შესახებ (ETS № 24), ევროპული კონვენცია სისხლის სამართლის საკითხებში ურთიერთდახმარების შესახებ (ETS № 30) და მათი ოქმები (ETS №№ 86, 98, 99 და 182) და კონვენცია დანაშაულის შედეგად მიღებული შემოსავლების გათეთრების, გამოძიების, ჩამორთმევისა და კონფისკაციის შესახებ (ETS № 141). ეს შეთანხმებები მრავალ სექტორში მოქმედი დოკუმენტებია და სხვადასხვა დანაშაულს ეხება და არა რომელიმე ერთი კონკრეტული ტიპის დანაშაულს.

337. ავტორებმა გადაწყვიტეს, არ ჩაერთოთ წინამდებარე კონვენციაში ზემოხსენებულის მსგავს დოკუმენტებში მოცემულ დებულებათა იდენტური დებულებები. მათ მიიჩნიეს, რომ აღნიშნული დოკუმენტების ფარგლებში უკეთესად არის შესაძლებელი სტანდარტების ჰარმონიზება, შესაძლებელია, აგრეთვე, მათი გადასინჯვა მხარეებს შორის თანამშრომლობის გაუმჯობესების მიზნით. კონვენციის ავტორების განზრახვა არ ყოფილა, ჩამოეყალიბებინათ ურთიერთდახმარების დამოუკიდებელი ზოგადი სისტემა, რომელიც ჩაანაცვლებდა სხვა შესაბამის დოკუმენტებს თუ შეთანხმებებს. მათ მიიჩნიეს, რომ უფრო მოსახერხებელი იქნებოდა, მიემართათ ურთიერთდახმარებისა და ექსტრადირების შესახებ მოქმედი შეთანხმებების ფარგლებში დასახული ზომებისათვის, რომლებიც ურთიერთდახმარებისა და ექსტრადირების სფეროს სპეციალისტებს მისცემდა საშუალებას, გამოეყენებინათ მათთვის ნაცნობი შეთანხმებები და ზომები და თავიდან აეცილებინათ ყოველგვარი გაუგებრობა, რომელიც ახალი სისტემების დაარსებას მოჰყვებოდა. ამიტომ ეს თავი შეიცავს მხოლოდ ისეთ დებულებებს, რომელთაც არსებული კონვენციებისთვის კონკრეტული დამატებითი ფასეულობის შემატება ძალუბთ. მიუხედავად ამისა, კონვენცია (32-ე მუხლი) მოითხოვს მხარეებისგან, რაც შეიძლება მჭიდროდ ითანამშრომლონ ერთმანეთთან მოქმედი დოკუმენტების საფუძველზე. ვინაიდან კონვენცია ითვალისწინებს მონიტორინგის მექანიზმს (VII თავში), რომელიც, სხვა საკითხებთან ერთად, აწესებს 32-ე მუხლის განხორციელების მონიტორინგის ვალდებულებას, უნდა მოხდეს იმის მონიტორინგიც, თუ როგორ ხდება სხვადასხვა სექტორში მოქმედი აღნიშნული დოკუმენტების გამოყენება ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლაში.

32-ე მუხლი – საერთაშორისო თანამშრომლობის ზოგადი პრინციპები და ზომები

338. 32-ე მუხლში ჩამოყალიბებულია ზოგადი პრინციპები, რომლებმაც უნდა მართოს საერთაშორისო თანამშრომლობა.

339. უპირველეს ყოვლისა, მხარეებმა ერთმანეთთან „რაც შეიძლება მჭიდროდ“ უნდა ითანამშრომლონ. ეს პრინციპი მათგან მოითხოვს ფართო თანამშრომლობას და საერთაშორისო მასშტაბით ინფორმაციისა და მტკიცებულებათა შეუფერხებელი და სწრაფი მოძრაობისთვის დაბრკოლებათა მინიმუმამდე დაყვანას.

340. გარდა ამისა, 32-ე მუხლში მოცემულია თანამშრომლობის ვალდებულების ზოგადი ნაწილი: თანამშრომლობამ უნდა მოიცვას ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენცია და მის წინააღმდეგ ბრძოლა (პირველი მიზანი), მსხვერპლთა დაცვა და მათთვის დახმარების გაწევა (მეორე მიზანი) და კონვენციით გათვალისწინებულ სისხლის სამართლის დანაშაულთა გამოძიება ან სასამართლო პროცესების ჩატარება (მესამე მიზანი), ანუ თანამშრომლობა ეხება მე-18, მე-20 და 21-ე მუხლებით გათვალისწინებულ დანაშაულებს. მე-19 მუხლით გათვალისწინებულ დანაშაულთან მიმართებაში თანამშრომლობის ვალდებულება ეკისრებათ მხოლოდ იმ მხარეებს, რომლებსაც საკუთარ კანონმდებლობაში სისხლის სამართლის დანაშაულად აქვთ გამოცხადებული აღნიშნულ მუხლში გათვალისწინებული დანაშაული.

341. და ბოლოს, თანამშრომლობა უნდა დამყარდეს შესაბამისი საერთაშორისო და რეგიონული დოკუმენტების, ერთგვაროვანი ან ორმხრივი კანონმდებლობის საფუძველზე მიღწეული შეთანხმებებისა და

შიდა კანონების შესაბამისად. ანუ ზოგადი პრინციპია, რომ VI თავის დებულებები არც აუქმებს და არც ანაცვლებს შესაბამისი საერთაშორისო დოკუმენტების დებულებებს. ამგვარი დოკუმენტებისა თუ შეთანხმებების მოხსენიება არ გულისხმობს მხოლოდ წინამდებარე კონვენციის ძალაში შესვლის დროს მოქმედ დოკუმენტებს: ის ეხება ნებისმიერ დოკუმენტს, რომელიც შემდგომში იქნება მიღებული. სასამართლო სისტემათა თანამშრომლობის საკითხში წინამდებარე კონვენციასთან მიმართებაში უპირატესობა უნდა მიენიჭოს ზოგად შეთანხმებებსა და დოკუმენტებს.

342. კონვენციის დებულებების მიხედვით, მხარეებმა ერთმანეთთანაც უნდა ითანამშრომლონ. მაგალითად, მსხვერპლთა დაცვისა და მათთვის დახმარების გაწევის სფეროში საერთაშორისო თანამშრომლობასთან დაკავშირებით 33-ე მუხლი ითვალისწინებს სპეციალურ ზომებს იმ პირებისთვის, რომელთაც საფრთხე ემუქრებათ. 34-ე მუხლის მე-4 პუნქტში საუბარია მე-13, მე-14 და მე-16 მუხლებით გათვალისწინებული უფლებების უზრუნველყოფის მიზნით მოთხოვნილი ყველა სახის ინფორმაციის მიწოდებაზე.

343. რაც შეეხება საერთაშორისო თანამშრომლობას სისხლის სამართლის სფეროში გამოძიებისა თუ სასამართლო პროცესების წარმოების მიზნით, ზოგადი პრინციპია, რომ VI თავის დებულებები არც აუქმებს და არც ანაცვლებს სამართლებრივი ურთიერთდახმარებისა და ექსტრადირების შესახებ შესაბამისი საერთაშორისო და რეგიონული დოკუმენტების, ამ დოკუმენტების ხელმომწერი მხარეების ურთიერთშეთანხმებების და საერთაშორისო თანამშრომლობასთან დაკავშირებული შიდა კანონების დებულებებს. ამ სფეროში შესაბამისი საერთაშორისო დოკუმენტებია ევროპული კონვენცია ექსტრადიციის შესახებ (ETS №24), ევროპული კონვენცია სისხლის სამართლის საკითხებში ურთიერთდახმარების შესახებ (ETS № 30) და მათი ოქმები (ETS №№ 86, 98, 99 და 182). ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოებისთვის ასეთ დოკუმენტებს განეკუთვნება, აგრეთვე, დაპატიმრების ევროპული ორდერისა და წევრ სახელმწიფოთა შორის დამნაშავეთა გადაცემის პროცედურების შესახებ ევროკავშირის საბჭოს 2002 წლის 13 ივნისის ჩარჩო გადაწყვეტილებით შემოღებული დაპატიმრების ევროპული ორდერი. რაც შეეხება თანამშრომლობას ტრეფიკინგის შედეგად მიღებული შემოსავლების ჩამორთმევის, კერძოდ კი ტრეფიკინგთან და ტრეფიკინგის შედეგად ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ქონების გამოვლენის, ადგილმდებარეობის დადგენისა და ჩამორთმევის სფეროებში, შესაბამისი დოკუმენტია დანაშაულის შედეგად მიღებული შემოსავლების გათვორების, გამოძიების, ჩამორთმევისა და კონფისკაციის შესახებ კონვენცია (ETS № 141).

344. ზემოთქმულიდან გამომდინარეობს, რომ საერთაშორისო თანამშრომლობა სისხლის სამართლის სფეროში უნდა გაგრძელდეს აღნიშნული დოკუმენტებისა და სისხლის სამართლის სფეროში ექსტრადირებისა და ურთიერთდახმარების შესახებ სხვა ორმხრივი თუ მრავალმხრივი შეთანხმებების საფუძველზე.

345. ურთიერთდახმარება შეიძლება დაემყაროს, აგრეთვე, შეთანხმებებს ერთგვაროვანი ან ორმხრივი კანონმდებლობის საფუძველზე. ეს იდეა გვხვდება ევროპის საბჭოს სხვა კონვენციებში, კერძოდ, ექსტრადიციის შესახებ ევროპულ კონვენციაში (ETS №24), რომელშიც იგი გამოყენებულია იმისათვის, რომ საშუალება მისცეს იმ ხელშემკვრელ მხარეებს, რომელთაც ჰქონდათ „ერთგვაროვანი კანონებზე“ დამყარებული ექსტრადირების სისტემა, ანუ სკანდინავიის ქვეყნებს, და იმ ხელშემკვრელ მხარეებს, რომელთა სისტემა „ორმხრივ კანონებს“ ემყარება, არეგულირონ თავიანთი ურთიერთობები მხოლოდ ამ სისტემების საფუძველზე. ამ დებულების მიღება იმიტომ იყო საჭირო, რომ აღნიშნული ქვეყნები თავიანთ ურთიერთობებს ექსტრადირების საკითხებთან დაკავშირებით საერთაშორისო შეთანხმებების საფუძველზე არ არეგულირებდნენ – ისინი ამას აკეთებდნენ ან აკეთებენ ერთგვაროვანი ან ორმხრივი კანონების მიღების თაობაზე შეთანხმების გზით.

33-ე მუხლი – საფრთხის ქვეშ მყოფ ან დაკარგულ პირებთან დაკავშირებული ზომები

346. ეს დებულება ხელშემკვრელი მხარისგან მოითხოვს, რომ თუ მის ხელთ არსებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით აქვს საფუძველი, ივარაუდოს, რომ 28-ე მუხლის 1-ლ პუნქტში მითითებულ პირს (მსხვერპლს, მოწმეს, პირს, რომელიც თანამშრომლობს სასამართლო ორგანოებთან, ან აღნიშნულ პირთა ოჯახის წევრებს) საფრთხე ემუქრება მეორე მხარის ტერიტორიაზე, მან უნდა გააფრთხილოს ამის შესახებ

მეორე მხარე. ეს ინფორმაცია შეიძლება მომდინარეობდეს, მაგალითად, მსხვერპლისგან, რომელიც შეატყობინებს შესაბამის ორგანოებს, რომ ადამიანებით მოვაჭრეები მის სამშობლოში მყოფ მისი ოჯახის წევრებზე ახორციელებენ ზეწოლას ან ემუქრებიან მათ. ინფორმაციის მიმღებ მხარეს მოეთხოვება, მიიღოს 28-ე მუხლში განსაზღვრული დაცვის სათანადო ზომები.

34-ე მუხლი – ინფორმაცია

347. 34-ე მუხლში საუბარია ინფორმაციის უზრუნველყოფაზე. ეს მუხლი ეხება არა მარტო VI თავში განხილული თანამშრომლობის ყველანაირ სახეს, ანუ არა მარტო საერთაშორისო თანამშრომლობას სისხლის სამართლის საკითხებში, არამედ თანამშრომლობასაც, რომელიც მიზნად ისახავს ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციას და მასთან ბრძოლას, აგრეთვე, მსხვერპლთა დახმარებას და დაცვას.

348. 34-ე მუხლის 1-ლი პუნქტი მოთხოვნის მიმღებ მხარეს აკისრებს მოვალეობას, მოთხოვნის წარმდგენ მხარეს დაუყოვნებლივ აცნობოს საერთაშორისო თანამშრომლობის მოთხოვნის შესაბამისად განხორციელებული ზომების საბოლოო შედეგის შესახებ. ეს პუნქტი მოითხოვს, აგრეთვე, რომ მოთხოვნის მიმღებმა მხარემ დაუყოვნებლივ აცნობოს მოთხოვნის წარმდგენ მხარეს ნებისმიერი ისეთი გარემოების შესახებ, რაც შეუძლებელს ხდის ან მნიშვნელოვნად აყოვნებს მოთხოვნილი ღონისძიების განხორციელებას.

349. მე-2 და მე-3 პუნქტები ეხება სისხლის სამართლის საკითხებში თანამშრომლობის მიზნით მხარეების მიერ საკუთარი ნებით გადაცემულ ინფორმაციას. ეს მუხლი ეფუძნება ევროპის საბჭოს აღრინდელ დოკუმენტთა დებულებებს, მაგალითად, დანაშაულის შედეგად მიღებული შემოსავლების გათეთრების, გამოძიების, ჩამორთმევისა და კონფისკაციის შესახებ კონვენციის (ETS № 141) მე-10 მუხლს, კორუფციის შესახებ სისხლის სამართლის კონვენციის (ETS №173) 28-ე მუხლს და კიბერდანაშაულის შესახებ კონვენციის (ETS №185) 26-ე მუხლს. უკანასკნელ ხანს სულ უფრო ხშირად ხდება, რომ რომელიმე მხარე ფლობს მნიშვნელოვან ინფორმაციას, რომელიც, მისი აზრით, შეიძლება დაეხმაროს მეორე მხარეს სისხლის სამართლის გამოძიებისა თუ სასამართლო პროცესის წარმოებაში და რომლის შესახებაც გამოძიებისა თუ სასამართლო პროცესის მწარმოებელმა მხარემ არაფერი უწყის. ასეთ შემთხვევებში ეს უკანასკნელი ვერ მოითხოვს დახმარებას. ეს დებულება უფლებას აძლევს ქვეყანას, რომელიც ფლობს აღნიშნულ ინფორმაციას, თავისი კანონმდებლობით გათვალისწინებულ ფარგლებში გადასცეს იგი მეორე ქვეყანას წინასწარი თხოვნის გარეშე. ტექსტში ამ დებულების შეტანა საჭიროდ იმის გამო იქნა მიჩნეული, რომ, ზოგიერთი ქვეყნის კანონმდებლობით, მოთხოვნის არარსებობის შემთხვევაში დახმარების უზრუნველსაყოფად საჭიროა აღნიშნული სამართლებრივი უფლებამოსილების პოზიტიური მინიჭება. მხარეს არ აკისრია მეორე მხარისათვის ინფორმაციის საკუთარი შეხედულებისამებრ გადაცემის ვალდებულება; მას მინიჭებული აქვს სრული დისკრეცია ამასთან დაკავშირებით, ამა თუ იმ საქმის კონკრეტული გარემოებების გათვალისწინებით. გარდა ამისა, ინფორმაციის საკუთარი შეხედულებისამებრ გამჟღავნება ხელს არ უშლის ინფორმაციის გადამცემ მხარეს, თავად ჩაატაროს გამოძიება ან წამოიწყოს სასამართლო პროცესი მის მიერ გამჟღავნებულ ფაქტებთან დაკავშირებით, თუ მას ამის იურისდიქცია აქვს.

350. მე-3 პუნქტში საუბარია იმაზე, რომ ზოგიერთ გარემოებებში მხარე მეორე მხარეს ინფორმაციას საკუთარი ნებით გადასცემს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ დაცული იქნება ამ ინფორმაციის კონფიდენციალურობა ან მოხდება მისი გამოყენება გარკვეული პირობების დაცვით. კერძოდ, კონფიდენციალურობას დიდი მნიშვნელობა მიენიჭება იმ შემთხვევებში, როდესაც ინფორმაციის საჯაროდ გამოქვეყნებამ შეიძლება საფრთხე შეუქმნას ინფორმაციის მიმწოდებელი სახელმწიფოს მნიშვნელოვან ინტერესებს, მაგალითად, როდესაც აუცილებელია, არ გამჟღავნდეს, თუ როგორ იქნა ეს ინფორმაცია მოპოვებული ან რომ ტარდება კრიმინალური დაჯგუფების საქმიანობის გამოძიება. თუ ცხადი გახდება, რომ ინფორმაციის მიმღებ მხარეს არ შეუძლია ასეთი მოთხოვნის შესრულება (მაგალითად, არ შეუძლია კონფიდენციალურობის პირობის დაცვა, ვინაიდან ინფორმაცია საჭიროა მტკიცებულების სახით საჯარო პროცესზე), ინფორმაციის მიმღებმა მხარემ უნდა აცნობოს ამის შესახებ ინფორმაციის მიმწოდებელ მხარეს, რომელიც გადაწყვეტს, გადასცეს თუ არა მას აღნიშნული ინფორმაცია. თუ მიმღები მხარე ინფორმაციას მიიღებს გარკვეული პირობების დაცვის პირობით, იგი ვალდებული იქნება, შეასრულოს ეს პირობები. იგულისხმება, რომ ამ მუხლის საფუძველზე დაკისრებული პირობები უნდა შეესაბამებოდეს იმ პირობებს,

რომლებიც ინფორმაციის მიმწოდებელმა მხარემ შეიძლება შემდგომში დააწესოს ინფორმაციის მიმღები მხარისაგან ურთიერთდახმარების თაობაზე მოთხოვნასთან დაკავშირებით.

351. მე-13, მე-14 და მე-16 მუხლებით გათვალისწინებული უფლებების განხორციელების გარანტირების მიზნით მე-4 პუნქტი მხარეებისგან მოითხოვს, დაუყოვნებლივ დანიშნულებისამებრ, კონვენციის მე-11 მუხლის გათვალისწინებით, გადასცენ მოთხოვნილი ინფორმაცია, რომელიც აუცილებელია აღნიშნული მუხლებით განსაზღვრული უფლებების უზრუნველსაყოფად.

35-ე მუხლი – სამოქალაქო საზოგადოებასთან თანამშრომლობა

352. 35-ე მუხლში მოთხოვნილი სტრატეგიული პარტნიორობა სახელმწიფო ორგანოებსა და საჯარო მოხელეებს და სამოქალაქო საზოგადოებას შორის გულისხმობს თანამშრომლობის ისეთი სტრუქტურების ჩამოყალიბებას, რომელთა მეშვეობითაც სამოქალაქო საზოგადოებასთან თავიანთი საქმიანობის კოორდინირების დახმარებით სახელმწიფოს წარმომადგენლები შეასრულებენ კონვენციით გათვალისწინებულ ვალდებულებებს.

353. აღნიშნული სტრატეგიული პარტნიორობის დამყარება შესაძლებელია რეგულარული დიალოგის გზით, ყველა დაინტერესებული მხარის წარმომადგენელთა მონაწილეობით „მრგვალი მაგიდის“ გარშემო დისკუსიების მოწყობის მეშვეობით. კონვენციის მიზნების პრაქტიკული განხორციელებისთვის ოფიციალური სახის მიცემა შესაძლებელია, მაგალითად, სახელმწიფო ორგანოებსა და არასამთავრობო ორგანიზაციებს შორის ურთიერთგაგების მემორანდუმების გაფორმებით, რომელთა მიზანი იქნება ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის მსხვერპლთა დახმარება და დაცვა.

VII თავი – მონიტორინგის განხორციელების მექანიზმი

354. კონვენციის VII თავში მოცემული დებულებების მიზანია მხარეების მიერ კონვენციის ეფექტიანი განხორციელების უზრუნველყოფა. კონვენციით გათვალისწინებულ მონიტორინგის მექანიზმს, რომელიც კონვენციის ერთ-ერთი ძირითადი ძლიერი მხარეა, ორი საყრდენი აქვს: ერთია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის მიზნით შექმნილი ექსპერტთა ჯგუფი (“GRETA”), ორგანო, რომელიც შედგება დამოუკიდებელი და ძალზე კვალიფიციური ექსპერტებისაგან ადამიანის უფლებების, მსხვერპლთა დახმარებისა და დაცვის და ტრეფიკინგის წინააღმდეგ ბრძოლის სფეროებში; ამ ჯგუფის ამოცანაა თითოეული ხელშემკვრელი მხარის მიერ კონვენციის განხორციელების თაობაზე ანგარიშებისა და დასკვნების მომზადება; მეორეა პოლიტიკური ორგანო, მხარეთა კომიტეტი, რომელიც შედგება კონვენციის იმ ხელშემკვრელ მხარეთა წარმომადგენლებისაგან, რომლებიც არიან ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის წევრები, და, აგრეთვე, კონვენციის იმ მხარეთა წარმომადგენლებისაგან, რომლებიც არ არიან ევროპის საბჭოს წევრები. ამ კომიტეტს შეუძლია, “GRETA”-ს ანგარიშებისა და დასკვნების საფუძველზე, მხარეებისთვის რეკომენდაციების მომზადება იმ ზომებთან დაკავშირებით, რომლებიც მათ უნდა მიიღონ “GRETA”-ს დასკვნების გათვალისწინებით.

36-ე მუხლი – ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის მიზნით შექმნილი ექსპერტთა ჯგუფი (“GRETA”)

355. როგორც ზემოთ აღინიშნა, “GRETA”-ს ფუნქციას წარმოადგენს ხელშემკვრელი მხარეების მიერ კონვენციის განხორციელების მონიტორინგი. ეს ჯგუფი შედგება არანაკლებ 10 და არაუმეტეს 15 წევრისაგან.

356. 36-ე მუხლის მე-2 პუნქტში აღნიშნულია “GRETA”-ს წევრთა არჩევისას გეოგრაფიული და გენდერული ბალანსის დაცვისა და მრავალდარგობრივი გამოცდილების გათვალისწინების საჭიროება. ჯგუფის წევრები კონვენციის მხარეთა მოქალაქეები უნდა იყვნენ.

357. მე-3 პუნქტში საუბარია “GRETA”-ს წევრების კომპეტენციებზე და წევრთა არჩევის ძირითად კრიტერიუმებზე, რომლებიც მოკლედ ასე შეიძლება ჩამოყალიბდეს: „დამოუკიდებლობა და გამოცდილება“.

358. მე-4 პუნქტში აღნიშნულია, რომ “GRETA”-ს წევრების არჩევის პროცედურას (და არა წევრების არჩევას) განსაზღვრავს მინისტრთა კომიტეტი. ეს გასაგებიც არის, რადგან არჩევის პროცედურა კონვენციის მოქმედების მნიშვნელოვანი ნაწილია. იმის გათვალისწინებით, რომ კონვენცია ევროპის საბჭოს კონვენციას წარმოადგენს, ავტორებმა მიიჩნიეს, რომ არჩევის პროცედურის განსაზღვრის ფუნქცია მინისტრთა კომიტეტს უნდა დაეკისროს, ხოლო შემდეგ “GRETA”-ს წევრებს თავად მხარეები აირჩევენ. წევრთა არჩევის პროცედურასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილების მიღებამდე მინისტრთა კომიტეტი უნდა მოეთათბიროს ყველა ხელშემკვრელ მხარეს და მათი ერთსულოვანი თანხმობა უნდა მიიღოს. ამ მოთხოვნის არსებობა ნიშნავს იმის აღიარებას, რომ კონვენციის ყველა მხარეს უნდა შეეძლოს, განსაზღვროს ამგვარი პროცედურა და რომ თითოეული მათგანის აზრს თანაბარი ძალა აქვს.

37-ე მუხლი – მხარეთა კომიტეტი

359. 37-ე მუხლში საუბარია მონიტორინგის სისტემის მეორე საყრდენზე – უფრო პოლიტიკური ხასიათის ორგანოზე, რომელსაც „მხარეთა კომიტეტი“ ეწოდება. კომიტეტის შემადგენლობა ზემოთ არის მითითებული.

360. მხარეთა კომიტეტის პირველ სხდომას მოიწვევს ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი კონვენციის ძალაში შესვლიდან ერთი წლის განმავლობაში “GRETA”-ს წევრების არჩევის მიზნით. ამის შემდეგ სხდომები გაიმართება მხარეთა ერთი მესამედის, ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის ან “GRETA”-ს პრეზიდენტის მოთხოვნის შემთხვევაში.

361. ამგვარი კომიტეტის ჩამოყალიბება უზრუნველყოფს ყველა მხარის თანაბარ მონაწილეობას გადაწყვეტილებათა მიღების პროცესსა და კონვენციის განხორციელების მონიტორინგის პროცედურაში, გააძლიერებს, აგრეთვე, თანამშრომლობას მხარეებს შორის და მხარეებსა და “GRETA”-ს შორის, რათა უზრუნველყოფილი იქნეს კონვენციის სათანადო და ეფექტიანი განხორციელება.

362. მხარეთა კომიტეტის საპროცედურო წესებში სათანადოდ უნდა იქნეს გათვალისწინებული ევროპის თანამეგობრობის მიერ მის კომპეტენციაში შემავალ საქმეებთან მიმართებაში მიცემული ხმების რაოდენობასთან დაკავშირებული კონკრეტული საკითხები. ცხადია, აგრეთვე, რომ მხარეთა კომიტეტის საპროცედურო წესები ისე უნდა შექმნავდეს, რომ უზრუნველყოფილი იქნეს კონვენციის მხარეების, მათ შორის, ევროპის თანამეგობრობის წევრების, ეფექტიანი მონიტორინგი 38-ე მუხლის მე-7 პუნქტის საფუძველზე.

38-ე მუხლი – პროცედურა

363. 38-ე მუხლში დეტალურად არის განხილული მონიტორინგის პროცედურის მოქმედება და “GRETA”-ს და მხარეთა კომიტეტს შორის ურთიერთობა.

364. 1-ლ პუნქტში აღნიშნულია, რომ შეფასების პროცედურა იყოფა რაუნდებად და რომ იმ ნორმებს, რომლებზეც გამაზვიადება ყურადღება მონიტორინგის პროცესში, “GRETA” განსაზღვრავს. ეს პირობა გულისხმობს, რომ თითოეული რაუნდის დასაწყისში “GRETA” დამოუკიდებლად განსაზღვრავს ნორმებს მონიტორინგის პროცედურისთვის განსახილველი პერიოდის განმავლობაში.

365. მე-2 პუნქტში ნათქვამია, რომ “GRETA” განსაზღვრავს ყველაზე მართებულ მეთოდს ასეთი შეფასების განხორციელებისთვის. ეს შეიძლება იყოს კითხვარი ან ნებისმიერი სხვა მოთხოვნა ინფორმაციის მიწოდებასთან დაკავშირებით. მე-2 პუნქტი მკაფიოდ განსაზღვრავს, რომ ესა თუ ის მხარე ვალდებულია, დააკმაყოფილოს “GRETA”-ს მოთხოვნა.

366. მე-3 პუნქტი ითვალისწინებს, რომ “GRETA”-ს შეუძლია, აგრეთვე, ინფორმაციის მიღება სამოქალაქო საზოგადოებისგან.

367. მე-4 პუნქტში ნათქვამია, რომ ამა თუ იმ ხელშეკრული მხარისაგან მეტი ინფორმაციის მოპოვების მიზნით “GRETA”-ს შეუძლია, აუცილებლობის შემთხვევაში, ორგანიზება გაუწიოს ქვეყნებში ვიზიტების ჩატარებას. კონვენციის ავტორებმა ხაზი გაუსვეს იმ გარემოებას, რომ ქვეყნებში ვიზიტები დამხმარე საშუალება უნდა იყოს და მხოლოდ აუცილებლობის შემთხვევაში უნდა ჩატარდეს. ეს ვიზიტები უნდა მოეწიოს ხელშეკრულ მხარეთა კომპეტენტურ ორგანოებთან და მათ მიერ დანიშნულ „საკონტაქტო პირებთან“ თანამშრომლობით.

368. მე-5 და მე-6 პუნქტებში აღწერილია “GRETA”-ს ანგარიშისა და დასკვნების მომზადების ეტაპი. ამ პუნქტების დებულებები ითვალისწინებს, რომ ანგარიშისა და დასკვნის მომზადებისას “GRETA”-მ უნდა აწარმოოს დიალოგი იმ მხარესთან, რომლის შეფასებაც ტარდება. სწორედ ასეთი დიალოგის მეშვეობით განხორციელდება კონვენციის დებულებები სათანადო სახით. “GRETA” გამოაქვეყნებს თავის ანგარიშს და დასკვნებს შესაბამისი მხარის ნებისმიერ შენიშვნებთან ერთად. ეს ანგარიში და დასკვნები გაეგზავნება შესაბამის მხარეს და მხარეთა კომიტეტს. ამით სრულდება “GRETA”-ს ფუნქცია შესაბამის მხარესთან და დებულებასთან/დებულებებთან დაკავშირებით. მხარეთა კომიტეტს არ შეუძლია შეცვალოს ან გადააკეთოს “GRETA”-ს ანგარიშები, რომლებიც დამტკიცებისთანავე საჯარო ხდება.

369. მე-7 პუნქტი ეხება მხარეთა კომიტეტის როლს მონიტორინგის პროცედურაში. ამ პუნქტში ნათქვამია, რომ მხარეთა კომიტეტს შეუძლია მოამზადოს რეკომენდაციები, რომლებიც შეეხება ამა თუ იმ მხარის მიერ “GRETA”-ს დასკვნების განსახორციელებლად საჭირო ზომების მიღებას, აუცილებლობის შემთხვევაში ამ დასკვნების განხორციელებასთან დაკავშირებული ინფორმაციის მიწოდების თარიღის დადგენას და თანამშრომლობის ხელშეწყობას წინამდებარე კონვენციის სათანადოდ განხორციელების მიზნით. ეს მექანიზმი უზრუნველყოფს “GRETA”-ს მიერ მონიტორინგის განხორციელების პროცესში მისი დამოუკიდებლობის პატივისცემას და, ამავე დროს, მხარეებს შორის დიალოგში „პოლიტიკურ“ ასპექტს შეიტანს.

VIII თავი – ურთიერთმიმართება სხვა საერთაშორისო დოკუმენტებთან

39-ე მუხლი - ურთიერთმიმართება ადამიანებით, განსაკუთრებით ბავშვებითა და ქალებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციის, აღკვეთის და სასჯელთა დადგენის შესახებ ოქმთან, რომელიც ავსებს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კონვენციას ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ

370. 39-ე მუხლის მიზანია ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ გაერო-ს კონვენციის დამატებით ოქმთან „ადამიანებით, განსაკუთრებით ბავშვებითა და ქალებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციის, აღკვეთის და სასჯელთა დადგენის შესახებ“ წინამდებარე კონვენციის ურთიერთმიმართების განმარტება.

371. 39-ე მუხლი ორ ძირითად ამოცანას ისახავს: (i) იმის უზრუნველყოფას, რომ კონვენცია არ ხელყოფდეს პალერმოს ოქმით გათვალისწინებულ უფლებებსა და ვალდებულებებს და (ii) წარმოჩენას იმისა, რომ კონვენცია, როგორც ეს მოთხოვნილია მინისტრთა კომიტეტის მიერ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლის საგანგებო კომიტეტისთვის (CAHTEH) გაცემულ სამუშაო დავალებაში, განამტკიცებს გაერო-ს დოკუმენტით უზრუნველყოფილ დაცვას და კიდევ უფრო სრულყოფს მასში დადგენილ სტანდარტებს.

მე-40 მუხლი – ურთიერთმიმართება სხვა საერთაშორისო დოკუმენტებთან

372. მე-40 მუხლი ეხება ურთიერთმიმართებას კონვენციასა და სხვა საერთაშორისო დოკუმენტებს შორის.

373. სახელშეკრულებო სამართლის შესახებ ვენის 1969 წლის კონვენციის შესაბამისად, მე-40 მუხლის მიზანია, უზრუნველყოფილი იქნეს კონვენციის ჰარმონიული თანაარსებობა სხვა ორმხრივ თუ მრავალმხრივ შეთანხმებებთან ან საერთაშორისო დოკუმენტებთან, რომლებიც ეხება კონვენციით გათვალისწინებულ საკითხებს. ეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია იმ საერთაშორისო დოკუმენტებთან დაკავშირებით, რომლებიც ითვალისწინებს ტრეფიკინგის მსხვერპლთათვის უფრო ფართო დახმარების გაწევას და დაცვას. რასაკვირველია, კონვენციის დანიშნულებაა მსხვერპლთა დახმარებისა და დაცვის გაძლიერება და ამიტომ მე-40 მუხლის 1-ლი პუნქტი მიზნად ისახავს იმის უზრუნველყოფას, რომ კონვენციამ არ შეზღუდოს იმ სხვა საერთაშორისო აქტებიდან გამომდინარე უფლებები და ვალდებულებები, რომელთა მხარეებიც არიან ან იქნებიან კონვენციის მხარეები და რომლებიც არეგულირებს კონვენციით გათვალისწინებულ საკითხებს და უზრუნველყოფს ტრეფიკინგის მსხვერპლთათვის უფრო ფართო დახმარების გაწევას და დაცვას. ამ დებულებაში კიდევ ერთხელ თვალნათლივ არის ნაჩვენები კონვენციის ძირითადი მიზანი – ტრეფიკინგის მსხვერპლთა უფლებების დაცვა და ამ უფლებათა განხორციელების ხელშეწყობა და მსხვერპლთათვის მაქსიმალური დაცვის უზრუნველყოფა.

374. მე-2 პუნქტი შეიცავს პოზიტიურ განცხადებას იმის თაობაზე, რომ კონვენციის მხარეებს შეუძლიათ ერთმანეთთან გააფორმონ ორმხრივი ან მრავალმხრივი შეთანხმებები – ან ნებისმიერი სხვა საერთაშორისო დოკუმენტი – კონვენციით გათვალისწინებულ საკითხებზე. თუმცა ამ დებულების ფორმულირება გვეუბნება, რომ მხარეებს არა აქვთ უფლება, დადონ რაიმე ისეთი შეთანხმება, რომელიც კონვენციას ეწინააღმდეგება.

375. მე-40 მუხლის მე-3 პუნქტთან დაკავშირებით კონვენციის დამტკიცებისას ევროპის თანამეგობრობამ და ევროკავშირის წევრმა სახელმწიფოებმა შემდეგი განცხადება გააკეთეს:

„ევროპის თანამეგობრობა/ევროკავშირი და მისი წევრი სახელმწიფოები კიდევ ერთხელ ადასტურებენ, რომ მათ მიერ ტექსტში „არგამოყენების შესახებ დათქმის“ ჩართვის მოთხოვნის მიზანია საერთაშორისო კონვენციებთან მიერთებისას, კერძოდ, წევრის სახელმწიფოების მხრიდან სუვერენიტეტის თანამეგობრობისთვის გადაცემის შემთხვევაში, ევროკავშირის ინსტიტუციური სტრუქტურის გათვალისწინება.

არგამოყენების შესახებ დათქმის მიზანი არ არის ევროკავშირის არაწევრი ხელშემკვრელი მხარის უფლებათა შემცირება თუ ვალდებულებათა გაზრდა ევროპის თანამეგობრობის/ევროკავშირისა და მის წევრ სახელმწიფოებთან შედარებით, რამდენადაც ეს უკანასკნელნიც წინამდებარე კონვენციის მხარეები არიან.

არგამოყენების შესახებ დათქმა აუცილებელია კონვენციის იმ ნაწილებთან მიმართებაში, რომლებიც ევროპის თანამეგობრობის/ევროკავშირის კომპეტენციაში შედის, რათა მითითებული იქნეს, რომ ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოებს არ შეუძლიათ მოიშველიონ და გამოიყენონ კონვენციით გათვალისწინებული უფლებები და მოვალეობები უშუალოდ ერთმანეთს შორის (ან მათსა და ევროპის თანამეგობრობას/ევროკავშირს შორის). ეს არ ახდენს ზეგავლენას კონვენციის სრულად მოქმედებაზე ევროპის თანამეგობრობას/ევროკავშირს და მის წევრ სახელმწიფოებსა და კონვენციის დანარჩენ მხარეებს შორის; ევროპის თანამეგობრობა და ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოები კისრულობენ კონვენციის შესრულების ვალდებულებას და შეასრულებენ მას ისევე, როგორც კონვენციის ნებისმიერი სხვა მხარე, საჭიროების შემთხვევაში, ევროპის თანამეგობრობის/ევროკავშირის კანონმდებლობის მეშვეობით. ამით ისინი უზრუნველყოფენ კონვენციის დებულებათა სრულ პატივისცემას ისევე, როგორც ის სახელმწიფოები, რომლებიც არ არიან ევროკავშირის წევრები.“

ეს განცხადება, რომელიც გაკეთებულია სახელშეკრულებო სამართლის შესახებ ვენის კონვენციის 31-ე მუხლის მე-2 პუნქტის (ბ) ქვეპუნქტის მნიშვნელობით ხელშეკრულების დადებასთან დაკავშირებული დოკუმენტის სახით, წარმოადგენს წინამდებარე კონვენციის „კონტექსტის“ ნაწილს.

376. ევროპის თანამეგობრობა მზად არის, მხოლოდ გამჭვირვალეობის მიზნით, წარმოადგინოს აუცილებელი ინფორმაცია თანამეგობრობასა და მის წევრ სახელმწიფოებს შორის წინამდებარე კონვენციაში განხილულ

სფეროში კომპეტენციის განაწილების თაობაზე, რამდენადაც ეს არ გამოიწვევს თანამეგობრობაზე მონოტორინგის დამატებით ვალდებულებათა დაკისრებას.

377. მე-4 პუნქტის მიხედვით, კონვენციის დებულებები არ ზღუდავს სახელმწიფოთა და კერძო პირთა იმ უფლებებს, ვალდებულებებსა და პასუხისმგებლობებს, რომლებიც მათ ენიჭებათ საერთაშორისო სამართლის, საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლისა და ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართლის საფუძველზე. ძირითად უფლებათა განხორციელებას ხელი არ უნდა შეეშალოს ტრეფიკინგის წინააღმდეგ ბრძოლის საბაბით. ეს პუნქტი განსაკუთრებით ეხება 1951 წლის კონვენციას და 1967 წლის ოქმს ლტოლვილთა სტატუსის შესახებ. ის ფაქტი, რომ ადამიანი წარმოადგენს ტრეფიკინგის მსხვერპლს, არ ართმევს მას უფლებას, ეძიოს და მიიღოს თავშესაფარი, და მხარეებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ტრეფიკინგის მსხვერპლთ ხელი მიუწვდებოდეთ თავშესაფრის თხოვნის სამართლიან და ეფექტიან პროცედურებზე. გარდა ამისა, მხარეებმა უნდა მიიღონ ყველა აუცილებელი ზომა, რათა პატივი სცენ ტრეფიკინგის მსხვერპლთა ისეთი სახელმწიფოსათვის გადაუცემლობის პრინციპს, სადაც მათ ემუქრებათ არაადამიანური მოპყრობის საფრთხე (ე.წ. *principle of non-refoulement*).

IX თავი – კონვენციაში შესწორებების შეტანა

41-ე მუხლი – შესწორებები

378. კონვენციის დებულებებში შესწორების შეტანასთან დაკავშირებული წინადადების წამოჭრა შეუძლიათ მხარეებს. ეს წინადადებები უნდა ეცნობოს ევროპის საბჭოს წევრ სახელმწიფოებს, ნებისმიერ ხელმოწერს, ნებისმიერ მხარეს, ევროპის თანამეგობრობას და კონვენციის ხელმოწერის და მასთან მიერთების მიზნით მიწვეულ ნებისმიერ სახელმწიფოს.

379. ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის მიზნით შექმნილი ექსპერტთა ჯგუფი (“GRETA”) მოამზადებს თავის მოსაზრებას შემოთავაზებულ შესწორებასთან დაკავშირებით და წარუდგენს მას მინისტრთა კომიტეტს. შემოთავაზებული შესწორებისა და “GRETA”-ს მიერ წარმოდგენილი მოსაზრების განხილვის შემდეგ მინისტრთა კომიტეტს შეუძლია დაამტკიცოს შესწორება. მინისტრთა კომიტეტის მიერ დამტკიცებული შესწორებები მიღების მიზნით გადაეცემა მხარეებს. შესწორებასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილების მიღებამდე მინისტრთა კომიტეტი უნდა მოეთათბიროს კონვენციის ყველა მხარეს და მიიღოს მათი ერთსულოვანი თანხმობა. ამ მოთხოვნის არსებობა ნიშნავს იმის აღიარებას, რომ კონვენციის ყველა მხარეს უნდა შეეძლოს, მონაწილეობა მიიღოს შესწორებასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილების მიღების პროცესში და რომ თითოეული მათგანის აზრს თანაბარი ძალა აქვს.

X თავი – დასკვნითი დებულებები

380. ზოგიერთი გამონაკლისის გარდა, ამ თავის დებულებები ძირითადად ემყარება ევროპის საბჭოს ფარგლებში გაფორმებული კონვენციებისა და შეთანხმებებისთვის შემუშავებული დასკვნითი დებულებების შაბლონებს, რომლებიც მინისტრთა კომიტეტმა დაამტკიცა მინისტრთა მოადგილეების 315-ე სხდომაზე 1980 წლის თებერვალში. 42-47 მუხლები ან შაბლონური მუხლების სტანდარტულ ენას იყენებს, ან ემყარება ევროპის საბჭოს ხანგრძლივ პრაქტიკას შეთანხმებების დადების სფეროში. ამ მხრივ უნდა აღინიშნოს, რომ ეს შაბლონური მუხლები მიღებული იქნა არასავალდებულო ხასიათის დებულებათა სახით. შაბლონური მუხლების მიღების დოკუმენტის წინასიტყვაობაში ნათქვამია, რომ „ამ შაბლონური დასკვნითი მუხლების ერთადერთი დანიშნულებაა ექსპერტთა კომიტეტის ამოცანის შემსუბუქება და ისეთი ტექსტური შეუსაბამობების თავიდან აცილება, რომლებსაც არ ექნება რაიმე რეალური დასაბუთება. შაბლონი არ არის სავალდებულო ხასიათის და კონკრეტულ შემთხვევებში შესაძლებელია განსხვავებული მუხლების მიღება“.

42-ე მუხლი – ხელმოწერა და ძალაში შესვლა

381. კონვენცია ხელმოსაწერად ღიაა არა მარტო ევროპის საბჭოს წევრი სახელმწიფოებისთვის, არამედ ევროპის თანამეგობრობისთვის და იმ არაწევრი სახელმწიფოებისთვისაც, რომლებმაც მონაწილეობა მიიღეს

მის შემუშავებაში (კანადა, ვატიკანი, იაპონია, მექსიკა და ამერიკის შეერთებული შტატები). მე-3 პუნქტის შესაბამისად კონვენციის ძალაში შესვლის შემდეგ კონვენციასთან მიერთების მიზნით შესაძლებელია სხვა არაწევრი სახელმწიფოების (რომლებიც არ არიან მოხსენიებული ამ დებულებაში) მოწვევა 43-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის საფუძველზე.

382. 42-ე მუხლის მე-3 პუნქტში განსაზღვრულია კონვენციის ძალაში შესასვლელად აუცილებელი რატიფიცირების, მიღების ან დამტკიცების რაოდენობა – 10. ეს რიცხვი ასახავს რწმენას, რომ ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის პრობლემასთან წარმატებით დასაპირისპირებლად აუცილებელია სახელმწიფოთა მნიშვნელოვანი ჯგუფი. ეს არც თუ ისე დიდი რიცხვია, რომ დააყოვნოს კონვენციის ძალაში შესვლა. შეთანხმებების დადების სფეროში ორგანიზაციის ხანგრძლივი პრაქტიკის შესაბამისად პირველი ათი სახელმწიფოდან თუნდაც რვა ევროპის საბჭოს წევრი უნდა იყოს.

43-ე მუხლი – კონვენციასთან მიერთება

383. ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტს, კონვენციის მხარეებთან კონსულტირებისა და მათგან ერთსულოვანი თანხმობის მიღების შემდეგ, შეუძლია შესთავაზოს ნებისმიერ იმ სახელმწიფოს, რომელიც არ არის ევროპის საბჭოს წევრი და რომელსაც მონაწილეობა არ მიუღია კონვენციის შემუშავებაში, მიუერთდეს მას. გადაწყვეტილება მიიღება ევროპის საბჭოს წესდების მე-20 მუხლის (დ) პუნქტით გათვალისწინებული ხმების უმრავლესობით და კონვენციის მხარეთა ერთსულოვანი თანხმობით.

44-ე მუხლი – ტერიტორიული გავრცელების ფარგლები

384. 44-ე მუხლის 1-ლ პუნქტში განსაზღვრულია კონვენციის მოქმედების ტერიტორიული ფარგლები. ამასთან დაკავშირებით უნდა აღინიშნოს, რომ კონვენციის ამოცანასა და მიზანთან შეუთავსებელი იქნებოდა, ხელშემკერელ მხარეებს რომ გამონაკლისი გაეკეთებინათ და თავიანთი ტერიტორიების გარკვეულ ნაწილებზე შეეზღუდათ კონვენციის მოქმედება სერიოზული მიზეზის (როგორც არის, მაგალითად, განსხვავებული სამართლებრივი სისტემა, რომელიც ითვალისწინებს კონვენციაში განხილულ საკითხებს) გარეშე.

385. 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტი ეხება კონვენციის მოქმედების გავრცელებას იმ ტერიტორიებზე, რომელთა საერთაშორისო ურთიერთობებზეც მხარეები აგებენ პასუხს და რომელთა სახელითაც ისინი უფლებამოსილნი არიან, იკისრონ ვალდებულებები.

45-ე მუხლი – დათქმები

386. 45-ე მუხლში განსაზღვრულია, რომ მხარეებს შეუძლიათ დათქმის გაკეთება მხოლოდ 31-ე მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული დებულების საფუძველზე. სხვა შემთხვევებში დათქმის გაკეთება არ არის დაშვებული.

46-ე მუხლი – დენონსაცია

387. სახელშეკრულებო სამართლის შესახებ გაერო-ს ვენის კონვენციის შესაბამისად, 46-ე მუხლი ნებას რთავს ნებისმიერ სახელმწიფო მხარეს, მოახდინოს კონვენციის დენონსაცია.

47-ე მუხლი – შეტყობინება

388. 47-ე მუხლში ჩამოთვლილია შეტყობინებები, რომელთა გაგზავნის ვალდებულება აკისრია ევროპის საბჭოს გენერალურს მდივანს – პირს, ვისთანაც შეინახება კონვენცია. ამ მუხლში მითითებულია, აგრეთვე, შეტყობინებათა ადრესატები (სახელმწიფოები და ევროპის თანამეგობრობა).

შენიშვნები:

- (1) ქალებსა და მამაკაცებს შორის თანასწორობის საკითხების მმართველი კომიტეტის (“CDEG”) მიერ 1991 წელს სტრასბურგში გამართულ სემინარზე, რომელიც ეძღვნებოდა ქალებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლას, ადამიანებით უკანონო ვაჭრობა მიჩნეული იქნა ადამიანის უფლებათა დარღვევად და ადამიანის ღირსების ხელყოფად.
- (2) ქალებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლის გეგმა (დოკ. EG (96) 2), ავტორი მიშელ ჰირში (ბელგია).
- (3) მაგალითად, საერთაშორისო სემინარი ექსპლუატაციის მიზნით ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლის შესახებ: არასამთავრობო ორგანიზაციების როლი (სტრასბურგი, 1998 წლის ივნისი) და სემინარი საინფორმაციო საშუალებებში ქალების წარმომჩინის სათანადო და გაუმართლებელი პრაქტიკის შესახებ ექსპლუატაციის მიზნით ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის კონტექსტში (სტრასბურგი, 1998 წლის სექტემბერი).
- (4) სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპაში სტაბილურობის პაქტის ფარგლებში ევროპის საბჭომ მოაწყო საერთაშორისო სემინარი „კოორდინირებული ბრძოლა ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპაში: რეგიონული სამოქმედო გეგმის შემუშავება“. საბერძნეთის მთავრობის წინადადებით სემინარი გაიმართა ათენში 2000 წლის 29/06-1/07. სემინარი მოეწყო გაერო-ს ადამიანის უფლებათა უმაღლეს კომისართან, ეუთოს დემოკრატიისა და ადამიანის უფლებათა ორგანიზაციასთან (ODIHR) და მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაციასთან (IOM) თანამშრომლობით და იაპონიის დახმარებით.
- (5) სემინარი „კოორდინირებული ბრძოლა ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ სამხრეთ კავკასიაში: რეგიონული სამოქმედო გეგმის შემუშავება“ ჩატარდა თბილისში 2002 წლის 6 და 7 ნოემბერს.
- (6) EG-S-NT (2002) 9 Fin.
- (7) ევროპული კონვენცია ბავშვთა უფლებების განხორციელების შესახებ, მიღებული 1996 წლის 25 იანვარს (ETS №160) (გაერო-ს 1989 წლის ბავშვის უფლებათა კონვენციასთან დაკავშირებით).
- (8) 1990 წლის კონვენცია დანაშაულის შედეგად მიღებული შემოსავლების გათვთვების, გამოძიების, ჩამორთმევისა და კონფისკაციის შესახებ (ETS №141) (ნარკოტიკებითა და ფსიქოტროპული ნივთიერებებით უკანონო ვაჭრობის შესახებ გაერო-ს 1988 წლის კონვენციასთან დაკავშირებით); ევროპის საბჭოს 1995 წლის შეთანხმება ზღვაზე უკანონო ვაჭრობის შესახებ, რომელიც მიზნად ისახავს ნარკოტიკებითა და ფსიქოტროპული ნივთიერებებით უკანონო ვაჭრობის შესახებ გაერო-ს 1995 წლის კონვენციის მე-17 მუხლის განხორციელებას (ETS №156).
- (9) სხვა დოკუმენტებთან ერთად იხ. გაერო-ს დოკუმენტები: CCPR/CO/79/LVA, 06.11.2003, და A/53/38/rev.1. იხ., აგრეთვე, ეუთო-ს მუდმივი საბჭოს გადაწყვეტილება №557: სამოქმედო გეგმა ადამიანებით უკანონო ვაჭრობასთან ბრძოლის სფეროში, 2003 წლის 24 ივლისი, ბუდაპეშტი, დეკლარაცია საზოგადოებრივი ჯანმრთელობისა და ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის შესახებ, 2003 წლის 19-21 მარტი. იხ., აგრეთვე, პროსტიტუციის მიზნით ქალებითა და ბავშვებით უკანონო ვაჭრობის პრევენციისა და მასთან ბრძოლის შესახებ რეგიონული თანამშრომლობის სამხრეთ აზიული ასოციაციის (“SAARC”) კონვენციის პრეამბულის მეორე პუნქტი.
- (10) ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, საქმე „იქსი და იგრეკი ნიდერლანდების წინააღმდეგ“, განაჩენი გამოტანილი იქნა 1985 წლის 26 მარტს, სერია A, №91, 23-ე პუნქტი.
- (11) ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, საქმე „იანგ ჯეიმსი და უებსტერსი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ“, განაჩენი გამოტანილი იქნა 1981 წლის 13 აგვისტოს, სერია A, №44, 49-ე პუნქტი.
- (12) იხ., *inter alia*, შემდეგი განაჩენები: ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, საქმე „ა. გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ“, განაჩენი გამოტანილი იქნა 1998 წლის 23 სექტემბერს, ანგარიშები განაჩენებისა და გადაწყვეტილებების შესახებ, 1998-VI, 22-ე პუნქტი; ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, საქმე „ზ. და სხვები გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ“, განაჩენი გამოტანილი იქნა 2001 წლის 10 მაისს, ანგარიშები განაჩენებისა და გადაწყვეტილებების შესახებ, 2001-V, 73-ე პუნქტი; „მ.ს. ბულგარეთის წინააღმდეგ“, განაჩენი გამოტანილი იქნა 2003 წლის 4 დეკემბერს, განაცხადი № 39272/98.

(13) გაერო-ს ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ კონვენციის მე-3 მუხლის მე-2 პუნქტში ნათქვამია, რომ „დანაშაული ტრანსნაციონალური ხასიათისაა, თუ

ა) იგი ჩადენილია ერთზე მეტ სახელმწიფოში;

ბ) იგი ჩადენილია ერთ სახელმწიფოში, მაგრამ მისი მომზადების, დაგეგმვის, ხელმძღვანელობისა თუ კონტროლის მნიშვნელოვანი ნაწილი სხვა სახელმწიფოში ხდება;

გ) იგი ჩადენილია ერთ სახელმწიფოში, მაგრამ მის ჩადენაში მონაწილეობს ორგანიზებული კრიმინალური დაჯგუფება, რომლის კრიმინალური საქმიანობა ერთზე მეტ სახელმწიფოში წარმოებს; ან

დ) იგი ჩადენილია ერთ სახელმწიფოში, მაგრამ მნიშვნელოვანი შედეგები მოჰყვება სხვა სახელმწიფოში“.

(14) გაერო-ს ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ კონვენციის მე-2 მუხლის (ა) პუნქტში ნათქვამია: „ორგანიზებული კრიმინალური დაჯგუფება გულისხმობს სამი ან მეტი პირისგან შედგენილ ჯგუფს, რომელიც გარკვეული პერიოდის განმავლობაში არსებობს და რომლის საქმიანობის მიზანია, ჩაიდინოს წინამდებარე კონვენციით გათვალისწინებული ერთი ან მეტი სერიოზული დანაშაული, რათა პირდაპირ თუ არაპირდაპირ მოიპოვოს ფინანსური ან სხვა სახის შემოსავალი“.

(15) „პრინციპები“, 1-ლი პუნქტი.

(16) 1904 წლის 18 მაისის შეთანხმება ქალებითა და ბავშვებით უკანონო ვაჭრობის აღმოფხვრის შესახებ.

(17) ასეთ დანაშაულებს ნებისმიერ შემთხვევაში განეკუთვნება დანაშაულები, რომლებიც ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ან დაკავების ორდერით სულ მცირე ერთი წლის მაქსიმალური პერიოდით ან, ისეთი სახელმწიფოების შემთხვევაში, რომელთაც დაწესებული აქვთ მინიმალური ზღვარი დანაშაულებისთვის თავიანთ სამართლებრივ სისტემებში, დანაშაულები, რომლებიც ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ან დაკავების ორდერით სულ მცირე ექვსი თვის მაქსიმალური პერიოდით.